

125
TÜSTAV
SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Türkiye'deki
gerici diktatörlüğü
neden "faşist" olarak
nitelendirmiyoruz?

TÜRKİYE'DEKİ GERİCİ DİKTATÖRLÜĞÜ NEDEN "FAŞİST" OLARAK NİTELENDİRMİYORUZ?

1. Faşizm deyince ne anlaşılır?

Günümüzde faşizm sözcüğü politik tartışmalarda çok sık kullanılan bir sözcük oldu. Ancak bu kavramı kullananların bir çoğu kavramın bilimsel anlamını bilmiyorlar, ya da sorunun bu yanı ile ilgilenmiyorlar. TKP Merkez Komitesinin Mayıs 1982 Plenumunda belirtildiği gibi "faşist cunta nitelmesi savaş arkadaşı olarak gördüğümüz bu güçlerin ağzında, cuntanın baskı ve terörüne karşı bir nefreti dile" getiriyor. Bu nefret kesinlikle yerinde ve haklıdır, ancak yeterli değildir. Faşizm kavramının bilimsel anlamını kavramak mücadelemizin hedeflerini çok daha sağlıklı ve isabetli seçme olanağı vereceği için can alıcı önem taşıyor. Uluslararası işçi hareketinin zengin deneyimleri ve bu deneyimlerin en öz ifadesi olan marksizm-leninizm ışığında "faşizm nedir?" sorusuna cevap bulabiliriz.

2. Yapılan zulme, dökülen kana bakarak "faşist mi, değil mi?" sorusuna cevap bulunabilir mi?

Bir çokları faşizmi yalnızca yüzeysel ele alarak en zalim, en vahşi diktatörlük olarak tanımlıyorlar. Bunu açıkça böyle yapmayanlar da Türkiye'deki diktatörlüğün faşist olduğunu kanıtlamak için yapılan işkenceleri, öldürülen insanları öne sürüyorlar. Gerçekten faşist diktatörlükler (örneğin Hitler rejimi) insanlık tarihinde eşine az rastlanır türden kanlı baskılar ve soykırımları yapmışlardır. Fakat bu olgu, bizi her kanlı ve terörist dikta rejimini "faşist" olarak nitelendirme yanlısına sürüklememelidir. Herhangi bir açık diktatörlük veya baskı rejiminin yaptığı zulüm, döktüğü kan bu rejimin faşist olup olmadığını anlamak için yeterli ölçü olamaz. Diğer bir deyişle, yalnızca baskı ve zulüm var diye "bu rejim faşisttir" dene-
mez.

Örneğin Kamboçya'da Amerikan emperyalizminin kovulmasından sonra Mao ve çevresinin desteği ile kurulan Pol-Pot rejimi 2-3 yıl içinde ülke halkının üçte birini öldürerek tarihte görülmüş en kanlı katliamlardan birini yaptı. Buna rağmen bu gerici rejime "faşist" denmiyor. Türkiye tarihine bakarsak, 1915'te Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarında Enver ve Talat paşaların emriyle Türkiye'de 1 milyondan fazla Ermeni'nin öldürül-

düğünü biliyoruz. 20. yüzyılın en kanlı soykırımlarından biri olan bu katliama rağmen söz konusu rejimi "faşist" diye adlandırmak gülünç olurdu. Cumhuriyet ilan edildikten sonra 1925'te Şeyh Sait ayaklanmasında, 1930'da Ağrı ayaklanmasında ve 1937-38'de Dersim'de Kürt Halkına karşı Ankara Hükümetinin emriyle soykırımlar uygulandı. Genç-yaşlı, kadın-erkek demeden onbinlerce insan öldürüldü. Özellikle Dersim'de uygulanan soykırımı Cumhuriyet ilanından bugüne kadar yaşadığımız en kanlı zulüm ve baskı örneğidir. Buna rağmen Türkiye'de o zamanki rejimin hiç de faşist olmadığını, aksine bu tür kanlı baskıların yapılmadığı 1950-1960 Menderes dönemi-ne kıyasla ilerici olduğunu biliyoruz. Demek ki yapılan zulüm ve dökülen kan bir rejimin faşist olup olmadığını anlamak için yeterli ölçüt olamaz. O halde ölçüt ne olmalı?

3. Faşizmi diğer açık diktatörlüklerden ayıran nedir?

Faşizmi diğer açık diktatörlüklerden ayıran özellik herşeyden önce faşizmin sınıfsal özüdür. Sınıfsal öz ne demek? Bir rejimin sınıfsal özünü bulabilmek için, o rejimin hangi sınıf veya katmanların çıkarlarını temsil ettiğini, hangi sınıf veya katmanların çıkarlarına hizmet ettiğini araştırmak gerekir. Sınıfsal öz kavramı ile yığın tabanı veya kitle tabanı kavramlarını karıştırmamak gerekir. Örneğin Hitler faşizmi Almanya'da orta katmanların desteğini kazanmıştı. Demek ki Hitler faşizminin yığın tabanı veya kitle tabanı orta katmanlardan oluşuyordu. Fakat Hitler faşizmi orta katmanların sınıfsal çıkarlarını temsil etmiyordu. Onları kandırarak, demagoji ile kendine bağlamıştı. Sınıfsal öz olarak ele alındığında orta katmanların diktatörlüğü olmadığı (o devirde sosyal demokratların ileri sürdükleri gibi) anlaşılmıyordu.

Bir şeyin sınıfsal özünü kavramak için onun dışgörünüşüne takılıp kalmamak, onu derinlemesine ve bütün yönleriyle incelemek gerekir.

4. Sınıfsal özü belirlemek neden önemli?

Devirmek istediğimiz diktatörlüğün sınıfsal özünü araştırmak neden gerekli? Çünkü belli bir rejimin sınıfsal özü (hangi sınıfların çıkarlarını temsil ettiği) doğru bir biçimde belirlenirse, o rejime karşı işçi sınıfının yanında hangi sınıf ve katmanların mücadeleye girebileceği, hangilerinin ise tarafsızlaştırılabileceği de anlaşılabilir. Diğer bir deyişle işçi

sınıfının uygulayacağı bağlaşıklık (ittifak) politikası belirlenir. Bu ise leninci devrim strateji ve taktiğinin temelidir.

5. Komintern faşizmin sınıfsal özünü nasıl belirledi?

Faşizmin sınıfsal özü dünya komünist hareketi tarafından yıllarca süren mücadeleler ve teorik çalışmalar sonunda 1935 yılında Komünist Enternasyonalin (Komintern) VII. Kongresinde saptandı. Bu kongrede Georgi Dimitroff meşhur konuşmasında bu tanımlı şöyle dile getirdi: "İktidarda faşizm yoldaşlar,... finans kapitalin en gerici, en şövenist ve en emperyalist öğelerinin açık terörist diktatörlüğüdür." Görüldüğü gibi Komintern faşizmin hangi sınıfların çıkarlarını temsil ettiği sorusuna şu cevabı veriyor: Faşizm finans kapitalin tümünün değil, finans kapitalin belli bir kanadının, en gerici, en şövenist ve en emperyalist öğelerinin diktatörlüğüdür. Onların sınıfsal çıkarlarını temsil eder.

Komintern'nin VII. Kongresinde faşizmin özünün böylece belirlenmesi uzun yıllar süren bir çabanın sonucudur. Bu süreç içinde bir çok ülkede faşizme karşı yürütülen mücadelelerin deneyimlerinden yararlanıldı. Özellikle Almanya'da (1933'te Hitler İktidarı ele geçirdi) ve Fransa'da (1934'te işçi sınıfı faşistlerin iktidara gelmesini engelledi) kazanılan deneyimler önemli rol oynadı. Kominternin teorik çalışmalarında öncelikle şu sorulara cevap arandı: a) Bilindiği gibi ister faşist bir dikta hüküm sürsün, ister burjuva parlamenterizmi egemen olsun, bütün emperyalist ülkelerde politik sistem özde finans kapitalin diktatörlüğüdür. Öyleyse faşist bir diktatörlüğün egemen olduğu emperyalist ülkelerdeki (Almanya, İtalya) rejim ile burjuva demokrasisinin varlığını sürdürdüğü emperyalist ülkelerdeki (İngiltere, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri) rejim arasındaki fark nedir? Aradaki fark yalnızca birinin açık, ötekini ise saklı diktatörlük olması mıdır? Yoksa sınıfsal özde bir değişiklik var mı? b) İlk soruya bağlı olarak şu soru var: Faşizme karşı mücadelede (örneğin faşistlerin iktidara gelmesini önlemek için) burjuva parlamentarizmini savunmak doğru mu? c) Emperyalist ülkelerde işçi sınıfı faşizme karşı mücadele edenlere nasıl bir hedef gösterecek? Sosyalist bir hedef mi, yoksa demokratik bir hedef mi?

(Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için: Elfriede Lewerenz, Die Analyse des Faschismus durch die Kommunistische Internationale kitabına bakınız. Bu kitabın Türkçesi de yayınlandı)

Komünist partileri Kominternin 1935'te yapılan VII. Kongresi-ne kadar faşizme karşı mücadelede hedef olarak proletarya diktatörlüğünü gösterirken VII. Kongreden sonra demokratik hedefler göstermeye başladılar. Komintern'in faşizmi finanskapitalin en gerici en şövenist, en emperyalist öğlerinin diktatörlüğü olarak belirlemesinin sonuçları Komintern'nin bundan sonraki tüm politikasında izlenebilir. Bundan sonra değil burjuvaziyi bir bütün olarak karşısına almak, finans kapital içindeki ayrılıklardan da yararlanmak ve saldırının sivri ucunu finans kapitalin en gerici, en şövenist, en emperyalist kesimine yöneltmek taktiği izlendi. G. Dimitroff yoldaş Komintern'in VII. Kongresinde yaptığı kapanış konuşmasında ("İşçi Sınıfının Faşizme Karşı Birliği İçin") o zamanki A.B.D. Cumhurbaşkanı olan Roosevelt'i faşizmin A.B.D.'deki yol açıcısı olarak niteleyenleri eleştiriyor ve tam aksine en gerici Amerikan finans kapital çevrelerinin Roosevelt'e saldıran çevreler olduğunu, bu gerçeği görmemenin işçi sınıfına hedef şaşırtmak demek olduğunu söylüyor. Burada pratik bir örnekte G. Dimitroff'un nasıl finans kapitalin faşist olmayan bir temsilcisi ile faşist olan kesimleri arasında ayırım yaptığını görebiliyoruz. Tarihsel gelişmeler marksizm-leninizm ışığında varılan bu derin yargının ne kadar doğru olduğunu gösterdi. Bu yargının geçerliliği faşizme karşı bu teorik temel üzerinde sürdürülen mücadelenin zaferiyle kanıtlandı. II. Dünya Savaşında SSCB, İngiltere ve A.B.D. gibi emperyalist ülkelerle bağlaşıklık kurarak Hitler faşizmine karşı savaştı.

Komintern'de yapılan faşizmin bu tanımı faşizmin emperyalizmin (finans kapital) bir ürünü olduğunu vurguluyor. Ancak bu, faşizm ancak emperyalist ülkelerde ortaya çıkabilir biçiminde bir yanlış anlamaya yol açmamalı. Emperyalizm uluslararası bir sistemdir, kendisi emperyalist olmayan bir ülke yine de emperyalizmin egemenliği altında, dolayısıyla emperyalist sistemin bir parçası olabilir. (Türkiye buna bir örnektir) Bu tür ülkelerdeki faşist rejimler emperyalizmin en gerici çevrelerinin çıkarlarını temsil ederler.

Başka bir biçimde ifade edersek, örneğin günümüzde emperyalizmin en gerici kanadını oluşturan A.B.D. emperyalizminden bağımsız bir faşizm olamaz.

6. Günümüzde Komintern'in faşizm tahlilini reddedenler:

Komintern'in faşizm ile ilgili saptamaları bugün de geçerlidir. Faşizme karşı mücadelede dünya komünist hareketinin kazandığı deneyimler, bu deneyimlerden elde edilen teorik genellemeler yalnızca anti-faşist mücadelede değil, daha birçok başka alanda da mücadelemize ışık tutuyor.

Buna rağmen günümüzde marksçı-leninci öğretiyeye dayandığını iddia edip Komintern'in (dolayısıyla uluslararası komünist hareketin) faşizm ile ilgili saptamalarını kabul etmeyenler de vardır. Yürükoğlu bunlardan biridir. Sol sekterlerin faşizm konusundaki, daha doğrusu faşizmin sınıfsal özü ile ilgili başlıca yanlışlarını anlamak istiyorsak, bu görüşlerin en tipik örneği olmasa da en "olgun" örneğini ele almak yerinde olur. Yürükoğlu'nun sol sekter çizgiyi diğerlerine kıyasla daha yüksek bir teorik düzeyde savunması, onun yazılarında bu akıma özgü teorik yanlışların daha derli toplu ifade edilmesini de sağlıyor. Bu nedenlerle üzerinde durmakta yarar var.

Yürükoğlu, hem Komintern'in faşizm ile ilgili teorik görüşlerine sadık kalıp hem de Türkiye'deki rejime faşist demenin olanaksız olduğunu çabuk kavradı. Bu nedenle daha Kasım 1980'de Komintern'in faşizm ile ilgili saptamalarının yeterince "ciddi" olmadığını, "yetersiz" olduğunu söylemeye başladı. (Bak: Belge 1) Ardından da 1981 Mart ayında yeni bir faşizm tanımı (!) ortaya sürdü:

"Genel bir yaklaşımla faşizm, emperyalist aşamanın karşı devrimidir... Finans-kapitalin açık şiddete dayalı diktatörlüğü altında 'rejimi kurtarma' çabasıdır."

(R. Yürükoğlu, Bu Kavga Gelecek Kavgasıdır, S.52)

Hemen görüldüğü gibi bu tanım bir kere G. Dimitroff'un kullandığı "iktidarda Faşizm" belirlemesini bir kenara bırakmış. Yürükoğlu gibi hızlı devrimcilerin böyle ayrıntılarla uğraşacak vakti olmadığından olacak, iktidardaki faşizm ile henüz yalnızca bir siyasal akım ya da parti olarak politik sahnede mücadele eden faşizmi bir kefeye koyup işin içinden çıkıyor.

İlkin tanımın birinci cümlesine bakalım. Faşizmin karşı devrimcilik olduğu bilinen bir gerçek. Kimse "hayır, faşizm kar-

şı devrimcilik değildir" demediğine göre Yürükoğlu'nun söylemek istediği şey başka: Hazret, bu iki kavramın özdeş olduğunu, emperyalist çağda karşı devrimin faşizm olduğunu öne sürüyor. Oysa emperyalist çağda da her karşı devrim veya her karşı devrimci akım faşizm değildir. Burada vurgulamak istediğimiz sorunu anlatmak için bir örnek verelim: Her komünist devrimcidir. Fakat her devrimci komünist değildir. Bu nedenle komünist kavramı ile devrimci kavramı özdeş değildir. Bu basit mantık kuralını Yürükoğlu'nun da bildiğini varsayabiliriz. O halde neden bu konuyu böyle karıştırmış? Çünkü amacı faşizmin sınıfsal özünü genişletip onu tüm burjuvazinin çıkarlarını temsil eder gibi göstermektir. Nitekim yaptıkları düzmece konferansın belgelerinin başka bir yerinde faşizmin kapitalizmi kurtarmaya yöneldiğini söylüyor ve böylece üstü kapalı olarak da olsa faşizmin tüm burjuvazinin çıkarlarını temsil ettiğini ifade ediyor: "Faşizmin kapitalizmi kurtarmaya yönelişi, tüm burjuvazinin desteğini alması için nesnel temeldir." (Düzmece Konferans belgeleri, S. 20) Bu fikri açıkça öne sürdüğü cümleler de var: "Türkiye Almanya değildir. Faşist cuntanın üzerinde durduğu ekonomik taban çok daha güçsüzdür. Gelir dağılımında ondan alıp buna vererek manevra yapma olanağı dardır. İşçiden aldığı birazını küçük burjuvaziye sus payı olarak veremez. Faşist cuntanın bu olanağı yalnızca tekeldiği burjuvaziye kadar varabiliyor. Onun dışındaki tüm kesimlerden yalnızca almak ve üstelik uzun süre almak zorundadır. Bu da yurdumuzda faşizmin kurmaya çalıştığı iktidar blokunun ekonomik-sınıfsal tabanını yalnızca burjuvazi ile sınırlıyor." (Düzmece Konferans Belgeleri, S. 30) (Son cümlenin altını biz çizdik!)

Tanımın ikinci cümlesine bakıldığında, faşizmin en azından finans kapitalin tümüne mal edildiği görülüyor. Böylece üstad Komintern'in faşizmin sınıfsal özü ile ilgili saptamasını açıkça reddediyor, fakat yine de "Görüldüğü gibi II. Konferans'ın tanımını Komintern'in tanımını reddetmiyor, hatta ondan kaynaklanıyor." diyecek kadar da pişkinliği elden bırakmıyor (Bu kavga gelecek kavgasıdır, S. 52). Yine aynı eserde sayın Yürükoğlu "faşizmi yalnızca finans kapitalin en gerici kesiminin bir aracı olarak" görmenin yanlış olduğunu öne sürüp, faşizmin bir kaç yüz aileye indirgenemeyeceğini söylüyor. (S. 54) Kimse faşizmi bir kaç yüz aileye indirgemiyor. Burada söz konusu olan, faşizmin sınıfsal özüdür. Faşizm, toplumun çok küçük

bir kesiminin, finans kapitalin bile tümünün değil de en gerici, en şövenist ve en emperyalist öğlerinin çıkarlarını temsil ediyor. Bu gerçeği G. Dimitroff 1933 yılında, Leipzig duruşmasında "Faşist diktatörlük - Thyssen-Krupp sermayesinin diktatörlüğü" diyerek dile getirmişti (Georgi Dimitroff Leipzig 1933, Sofia Presse, S. 201. Ayrıca sayfa 188'e de bak). Görüldüğü gibi Dimitroff faşizmin niteliğinin iyice anlaşılması için yalnızca iki büyük sermaye grubunun ismini veriyor.

Yürükoğlu "yeni" buluşlarını çevresine alıştırma alıştırma açıklıyor. Nitekim Mart 1981'de yayınladığı "Konferans belgelerinden" altı ay sonra, Eylül 1981'de üstat nihayet ağzındaki baklayı çıkarıyor ve şöyle diyor: "Faşizm işte bu nedenle, bu anlayış içinde, genel olarak emperyalist aşamanın karşıdevrimidir. Gerici sınıfın açık diktatörlüğüdür." (Bu kavga gelecek kavgasıdır, S. 57) (Altını biz çizdik). Böylece faşizm burjuvazinin açık diktatörlüğü haline sokulmuş oluyor. Bu örnekler Yürükoğlu'nun revizyonizmini belgeliyor. Görüldüğü gibi bu süper devrimci faşizmin sınıfsal özünü Kasım 1980'den Eylül 1981'e kadar git gide genişleterek sonunda faşizmi tüm burjuvaziye mal ediyor. Yürükoğlu'nun bu konuda izlediği yozlaşma çizgisi Komintern'in faşizm ile ilgili teorik görüşlerinin izlediği gelişme çizgisinin tam tersidir. Bunu görmek için Komintern'in değişik yıllarda bu konuda yaptığı saptamalara bakmak yeter.

Komintern IV. Kongresi (1922): "Faşizm proletaryanın tüm devrimci uğraşlarına karşı mücadelede burjuvazinin bir aracıdır" (E. Lewerenz, S. 17 - Almancası)

Komintern'in VI. Kongresi (1928): "Faşizm eğilimi herşeyden önce tekelci kapitalizmin gelişmesiyle bağlıdır." (E. Lewerenz, S. 22 - Almancası)

Komintern'in Yürütme Kurulunun (EKKI) 13. Plenumu (Aralık 1933): Bu plenumda faşizm "finans kapitalin en gerici, en şövenist, en emperyalist öğlerinin açık terörist diktatörlüğü" olarak tanımlandı. (E. Lewerenz, S. 24. - Almancası)

7. Finans kapitalin "en gerici, en şövenist, en emperyalist ögeleri" ne demek?

Çeşitli emperyalist ülkeleri gericilik açısından bir sıraya koyabilir miyiz? ABD, İngiltere, Fransa, Federal Almanya, İtalya, Japonya, Kanada, Hollanda, Belçika, İsveç gibi ülkelerin hepsi de emperyalist devletlerdir. Fakat gericilik açısından eşit değildirler. Açıktır ki ABD bugün en gerici emperyalist gücü oluştururken örneğin bir Hollanda veya İsveç böyle bir sınıflandırmanın alt sıralarında yer alır. Bu sonuncuları göreceli olarak daha ılımlı, gerçekçi bir politika izleyen emperyalist devletlerdir.

Tek bir emperyalist ülkeye bakıldığında orada da finans kapitalin değişik kanatlarını görebiliriz. Örneğin Federal Almanya'da Strauss, Kohl, Genscher, Schmidt, W. Brand gibi politik liderlerin hepsi de finans kapitalin (yani emperyalizmin) temsilcileridir. Ancak gericilik açısından eşit değildirler. Bunları da en gerici olanlar ve göreceli olarak daha ılımlı ve uzun vadeli bir politika izleyenler diye sınıflandırabiliriz.

8. Finans kapital içindeki farklılaşmaların nesnel kökenleri var mı?

Finans kapitalin çeşitli grupları arasındaki bu tür farklılaşmaların nesnel kökenleri var mı? Yoksa bunlar öznel, kalıcı olmayan etkenlere mi bağlıdır? Finans kapital içindeki bu tür farklılaşmalar gelip geçici değil, nesnel ve dolayısıyla belli bir kalıcılık taşıyan kökenlere dayanıyor. Fakat elbette bu gruplaşmalar da değişkendir, yalnız bu gruplaşmaları öncelikle öznel nedenlere bağlamak yanlış olur. Şimdi bu nedenlere bakalım: Ekonomik nedenler: örneğin silah üreten tekeller ile daha çok tüketim malları üreten tekeller arasında çıkar farklılıkları vardır. Yine silah üreten tekeller ile sosyalist ülkelerle ticaret yapan tekeller arasında çelişkiler vardır. Lenin, büyük sermaye içinde "oktobrist" diye adlandırdığı daha gerici bir kanat ile daha liberal bir kanat belirldiğine işaret ederek bunun ekonomik nedenlerini açıklıyor. Saydığı çeşitli etkenler arasında, geri teknoloji uygulayan sermayenin işçi sınıfına daha fazla terör ve baskı politikası güttüğünü, buna karşılık ileri teknoloji uygulayan sermayenin daha çok reformist, kandırma ve satın alma yöntemlerine (işçi sınıfına karşı) yöneldiğini belirtiyor. Ekonomik olmayan etkenler: Bu tür farklı-

laşmaları etkileyen başka etkenler de var. Örneğin Federal Almanya'nın DDR ile sınır komşusu olması, iki ülkenin sınırını aşan yoğun aile bağları, dil birliği v.s. Federal Alman emperyalizminin Federal Almanya işçi sınıfına karşı terörist ve baskıcı yöntemler uygulamasını zorlaştırıyor ve özellikle ekonomik alanda ödün vermeye zorluyor.

Emperyalizm içinde en saldırgan, maceracı kanatla daha gerçekçi ve uzun vadeli bir politika izleyen göreceli ılımlı bir kanadın varlığı güncel olaylarda da karşımıza çıkıyor. Örneğin Reagan'ın bir dizi emperyalist ülkenin Sovyetlerle yaptığı yer gazı-boru anlaşmasına karşı koyduğu ambargo. Daha bir çok örnek sayılabilir. Bütün bunlardan görüldüğü gibi finans kapitalin içinde en gerici ve daha az gerici ögeler vardır. Bunlar arasındaki ayrılıklar dünya çapındaki sınıf savaşında önemli bir rol oynamaktadır. İşçi sınıfı izleyeceği politikayı saptarken bu farklılaşmaları ve çelişkileri dikkate almak zorundadır.

Son olarak şu noktaya da değinelim. Finans kapitalin hangi kesimlerinin "en gerici, en emperyalist, en şovenist" olduğunu anlamak için işi dünya çapında ele almak, dünya çapındaki emperyalizm-sosyalizm mücadelesinde tutulan yere bakmak gerekir. Soru, "en güçlü olmak" gibi basitleştirilemez. Örneğin, II. Dünya savaşında Hitler Almanyası en güçlü emperyalist devlet değildi, fakat en gerici idi. Soruyu yalnızca ulusal sınırlar çerçevesinde çözümlmeye çalışmak yanlış sonuçlara götürür. Böyle bir yanlış yaklaşımla örneğin Falklan-Malvinas, adaları çatışmasında Kuba ve Nikaragua gibi ülkelerin neden Arjantin'i desteklediğini anlayamayız. Yürükoğlu, herhalde kendisi gibi bir "büyük devrimci lideri" topraklarında barındırdığı için olacak, İngiliz emperyalizmi ile Arjantin'deki gerici cunta arasındaki bu farkı görmemekte inad ediyor.

9. Türkiyedeki dikta rejiminin değerlendirilmesi:

Komintern'in saptamalarına dayanarak Türkiye'deki gerici diktatörlüğün faşist olduğunu savunabilmek için cuntanın hem yerli işbirlikçi tekelci sermayenin ve hem de emperyalizmin en gerici ögelerini temsil ettiğini öne sürmek gerekir.

TKP Merkez Komitesi Plenumu 1981'de Türkiyedeki diktatörlüğün tekellerin ve emperyalizmin genel çıkarlarını temsil ettiğini ve bu nedenle faşist bir diktatörlük olarak değil, (tekellerin ve emperyalizmin çıkarlarını savunan) gerici bir diktatörlük olarak nitelendirilmesi gerektiğini belirtiyor:

"MGK'nin diktatörlüğüne gelince, bu rejim, yalnız emperyalizmin en saldırgan kesimlerinin ve en gerici tekellerin değil, genel olarak emperyalizmin çıkarlarını kollayan ve tüm işbirlikçi, tekelci burjuvazi adına ilerici güçlere karşı saldırıya geçen gerici bir diktatörlüktür."

(1981 Plenum Raporu, S. 22)

Bu değerlendirmeye, raporda da belirtildiği gibi özellikle üç alandaki gözlemlere dayanıyor: Dış politika, iç politika, ordunun iç yapısı. Şimdi bunlara teker teker bakalım.

10. Cuntanın dış politikası:

Dış politikada (özellikle 1982 kışına kadar olan dönemde) cuntanın Sovyetler Birliği'ne karşı ve diğer sosyalist ülkelere karşı politikasında ABD emperyalizminin saldırgan çizgisine angaje olmadığını, aksine ilişkileri geliştirmek istediğini vurguladığını görüyoruz. Cuntanın başbakanı ve dışişleri bakanı 1980 ve 1981 yıllarında bir kaç kere Türkiye'nin NATO dışında Orta Doğuya yönelik bir takım özel görevler yüklenmeyeceğini belirttiler (ABD çevik kuvvetlerinin yerleştirilmesi ile ilgili olarak). Cunta genellikle ABD emperyalizminin dümen suyunda değil de, ABD ile diğer emperyalist ülkelerin ortalaması bir çizgi tutturmaya uğraştı. Bu niyetini "biz NATO çerçevesinde alınacak tüm kararlara uyarız, fakat özel görevler üstlenmeyiz" diyerek ifade etti. Orta Doğu politikasında da bir İsrail veya (Sadat dönemindeki) Mısır gibi körü körüne ABD'ye bağlanarak diğer Orta Doğu ülkelerinden yalıtılmamaya dikkat etti. Arap ülkeleri içinde en keskin anti-Amerikan çizgiyi savunan Libya'nın Türkiye ile en yoğun ekonomik ilişki içinde olan Arap ülkesi olması bu açıdan dikkat çekicidir.

Ülkemizdeki işbirlikçi tekelci sermayenin bu tür bir dış politika izlemesinin çeşitli nedenleri vardır: a) Orta Doğu ülkeleriyle (özellikle Irak, Libya, Suudi Arabistan, İran) gelişen ekonomik ilişkiler. Bu ülkelerin Türkiye'nin dış ticaretinde baş sırayageçmeleri. Körükörüne ABD dümen suyunda izlenecek bir politika bu ticari ilişkileri bozabilir, işbirlikçi tekelci sermayeyi önemli bir dış pazardan yoksun bırakabilir.

ÇİN'E GİDERKEN NATO ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

**METİN
TOKER'in
not defterinden**

BU satırlar Türkiye'de okunurken, aradaki saat farkı gözönüne alınsa, beni Karacî'den Çin Halk Cumhuriyeti'ne götürmekte olan Pakistan uçağı Pekin'e inmiş olacak. Çin Halk Cumhuriyeti yoluyla NATO'yu düşünmek ilk bakışta insana tuhaf gelebilir. Halbuki bunun, tuhaf hiçbir yanı yoktur. Bir bakıma ve genel dünya politikası açısından Çin Halk Cumhuriyeti NATO'nun, İspanya resmen 16. olduğuna göre, pekâlâ 17. üyesi sayılabilir. Üstelik Çin, Batı Avrupa'nın kuzeyine dizilmiş, ismi lâzım değil, olduğuna göre, çok daha fazla ve çok daha sadık şekilde bu paktın savunma ilkelerini benimsemiştir. NATO mekanizmasının harekete geçmesine yol açacak bir durumda Türkiye ve NATO olarak Çin destaginden geniş şekilde yararlanacağımızdan hiç şüphe yoktur. Batı Avrupa'nın kuzeyinden nasıl bir destek gelecektir? Hatta, gelecek midir? O hiç belli değildir.

Herhalde uzun süreden beri ilk defa Türkiye'yle hiçbir meselesi bulunmayan, Türkiye'nin sağlam, kuvvetli ve istikrarlı kalmasına hayati önem veren, bunu isteyen, iyiniyetli ve güçlü, aramızda sadece dostane ilişki olan bir ülkenin topraklarına ayak basmak üzereyim.

Son zamanlarda bunun mutluluğunu, eksik olmasınlar, bazı müttefiklerimiz bize unutturmuşlardı da...

NATO'nun "Bonn Bildirisi" bu pakt ile Varşova Paktı kuvvetleri arasında Avrupa'da bir çatışmanın hiç muhtemel olmadığı bir sırada yayınlanmış bulunuyor. Ne Sovyetler, o bölgedeki askeri üstünlüklerine güvenerek Almanya üzerinden Atlantik'e yürümek niyetinde ve hevesindedirler. Ne de Amerika, Polonya'da ne olursa olsun bir silahlı müdahale yapacaktır. İki taraf olsa olsa, orada "kavgacı bir barış" içindedirler. Ama oranın pek yakınında, tam yanında, güneydoğusunda bir barut fıçısı, tansiyonu her an arttırarak tehlikeli sesler çıkarmaktadır. Bundan dolayıdır ki, bildirinin "NATO bölgesi dışındaki gelişmeler" bölümü bu sefer en önemli kısmı oluşturmaktadır.

Özellikle Türkiye için.

Bu bölümde şöyle denilmektedir: "NATO bölgesi dışındaki gelişmelerin hayati çıkarılarımızı tehdit edebileceğini gözönüne alarak ortak değerlendirmeler yapabilmek ve ortak hedefler saptayabilmek amacıyla danışmalarda bulunmak ihtiyacını tayit ediyoruz. Bu danışmalarda söz konusu gelişmelerin NATO güvenliği ve savunma üzerindeki etkisi ve ülkelerin ulusal çıkarları tam anlamda gözönüne alınacaktır."

TÜRKİYE'nin "NATO bölgesi dışındaki gelişmeler" konusunda, bazılarınca ve büyük gayretle zannettirilmek istendiği gibi, Amerika'yla bir meselesi yoktur. Sorun, bir NATO sorunudur. Türkiye'nin durumu son derece açıktır. Çünkü Türkiye'nin, Bonn bildirisinde bahsedilen "ulusal çıkarları" son derece bellidir.

Orta Doğu'da "NATO'nun, —yani hepimizin—, hayati çıkarılarını tehdit edebilecek gelişme" ya İran'da olur, ya bizim güneyimizde. Sovyetler'in İran'a girmesi birinci, Sovyetler'in Arap - İsrail savaşına Amerikasız, tek tarafı ve silahla karışması ikinci tehlikeyi oluşturur. İkisinde de sonuç körfez bölgesi dengesinin altüst olmasıdır. Başka bir tehlike körfez ülkelerinin rejimlerine dolaylı saldırıdır. Bunlar gerçekten "NATO'nun —ve bizim— hayati çıkarılarımız"ı dayanılmaz derecede zedeler.

Böyle bir gelişmede askeri mukabele için kullanılacak en elverişli üslerin Anadolu yarımadasının doğusunda bulunduğunu görmeye, şöyle bir haritaya bakmak yeterlidir. Kuzeydeki tehlikeye karşı Van, güneydeki tehlikeye karşı İncirlik havaalanları ideal hareket merkezleridir.

Amerika, Çevik Kuvvet'iyle veya çevik kuvvetsiz, askeri karşı koymasına için buraları kullandığı takdirde ne olacaktır? Düşman ne gidip New York'u, Avrupa'da ne Oslo'yu, Kopenhag'ı, ne Lahey'i, ne de Paris'i bombalayacaktır. Anadolu yarımadası bombalanacaktır. Böyle bir gelişmede NATO bunu kendi bölgesine bir tecavüz kabul edip "topyekûn savaş"ı başlatarak andlaşma maddesini işletecek midir, işletmeyecek midir?

Amerika, Çevik Kuvvet'iyle veya çevik kuvvetsiz, askeri karşı koymasına için buraları kullandığı takdirde ne olacaktır? Düşman ne gidip New York'u, Avrupa'da ne Oslo'yu, Kopenhag'ı, ne Lahey'i, ne de Paris'i bombalayacaktır. Anadolu yarımadası bombalanacaktır. Böyle bir gelişmede NATO bunu kendi bölgesine bir tecavüz kabul edip "topyekûn savaş"ı başlatarak andlaşma maddesini işletecek midir, işletmeyecek midir?

İşletecekse, bunu bugünden ve kesin, tartışmasız şekilde, en ufak tereddüde yer vermeyecek tarzda, açıktan ilân etmesi lâzımdır. Caydırıcılık ancak böyle elde edilir. Bu yapılmadıkça, Anadolu yarımadasındaki üsler "ancak NATO amaçları için" kullanılabileceğinden, NATO dışı gelişmede kullanılamaz.

Böyle Türkiye'den hiç kimse istemez. Amerika da istemez. Zaten istememektedir. Amerika'nın bir şey isteyeceği yer varsa, orası NATO'dur. NATO'nun hayati çıkarıları için Türkiye'nin kendi ulusal çıkarlarını tehlikeye atması bahiskonusu değildir. Ortak çıkarılar ortak sorumluluk almakla savunulur. Türkiye'nin ulusal çıkarları NATO'nun hayati çıkarılarıyla paralel dahi olsa, kesinlikle altında değildir. Böyle bir bölünce sadece Türkiye'de ve Amerika'da değil, tüm NATO üyelerinde bulunması gerekir.

Amerika ile Sovyetler Birliği bir noktada, değil Avrupa'nın burnu dibindeki Orta Doğu'da, Çin'de bile vuruşalar bunun orada kalmayacağını bilmek için kâhin olmaya lüzum yoktur. O halde, iki taraf üzerinde en etkili bir caydırıcılık yaratarak bunun çıkmamasını sağlamak akıl yoludur.

Caydırıcılık ise, günü geldiğinde herkesin üstüne düşeni yapacağına karşı tarafı inandırmaktan geçer.

Türkiye üstüne düşeni yapmaya hazırdır ama, ancak herkesle birlikte.

Milliyet 14.6.82

Sinsi Bir Yaklaşım

TÜRKİYE, ORTADOĞU'DA BÜYÜK BİR ETKİ GÜCÜNE SAHİPTİR. ORTADOĞU'NUN DIŞINDA BİR TÜRKİYE DÜŞÜNÜLEMEYECEĞİ GİBİ, TÜRKİYE'DEN AYRI BİR ORTADOĞU DA SÖZ KONUSU OLAMAZ.

Vedii BILGET

Emekli Amiral

Günümüzdeki Ortadoğu, bir yandan sosyalist ve kapitalist kamplar arasındaki çelişkileri, öte yandan da kapitalist kampın kendi içindeki uyumsuzlukları yansıtan, evrensel mücadelelerin en yoğun bir biçimde sürdürüldüğü ve bölgesel anlaşmazlıkların her an patlak vermeye hazır tutulduğu bir alan görünümündedir. Bir yandan tarihsel geçmiş, öte yandan stratejik durumuyla günümüz Türkiye'sinin Ortadoğu'daki yeri ve önemi ise, ona çevre ülkelerden daha farklı bir özellik kazandırmıştır. Türkiye, Ortadoğu'da büyük bir etki gücüne sahiptir. Bölgedeki gelişmelerden de kolayca etkilenebilmektedir. Kısacası, Ortadoğu'nun dışında bir Türkiye düşünülmemeyeceği gibi, Türkiye'den ayrı bir Ortadoğu da söz konusu olamaz.

Uluslararası politikada oynamak istediği rol, ekonomik ve askeri gücünün boyutlarını aşınca Vietnam'da tam bir başarısızlığa uğrayan ABD, geniş cephede yayılıp yıpratılmaktan, gücünün ağırlık merkezini, dünyanın bu en hassas bölgesine kaydırmayı zorunlu görmüştür. Şimdi ABD için en önemli sorun, Ortadoğu ve Akdeniz'deki mevzilerini korumaktır.

Son yıllarda Sovyetler Birliği'nin Arap dünyası ile kurduğu yakınlaşmalar ve bölgede sağladığı güç dengesi, öte yandan AET'nin bu alanda da ABD ile bir nüfuz çekişmesi içine girmesi; Arap dünyasında anti-Amerikan eğilimlerin giderek güçlendiği bir konjonktürle birleşince, Ortadoğu'da izole olmak tehlikesiyle karşı karşıya gelen ABD, durumunu kurtarmak için yeni stratejiler uygulamak zorunda kalmıştır.

ABD uzun bir süre, bölgede bir ileri karakol gibi kullandığı militarist İsrail Devleti başta olmak üzere, NATO'nun Güneydoğu kanadına ve tubucu Arap rejimlerine dayanarak Ortadoğu'yu denetleyebilmişti. Esas itibarıyla İsrail, Türkiye ve Yunanistan'ın oluşturdugu bir üçgen, bu stratejinin temelini oluştuyordu. Oysa son iki-üç yıl içinde bu üçgenin tabanının Arap Körfezi'ne kaydığı, belli bir süre Türkiye ve Yunanistan tarafından oynanan rollerin bu kez Suudi Arabistan ve Ürdün'e aktarıldığı görülmektedir.

Ayrıca son Ortadoğu savaşıyla birlikte, ABD'nin İsrail'e verdiği önemin nisbi ölçüde azaldığı fark edilmiştir. Bugün İsrail ile ABD arasındaki bağların eskisi kadar güçlü olduğu söylenemez. Buna karşı ABD, Mısır gibi önemli bir ülkeyi kazanmış görünmektedir. Öteden beri Ortadoğu stratejisinin en büyük kilit taşı durumundaki İsrail'i, Mısır, Ürdün ve Suudi Arabistan

gibi ülkelerle dengelemek isteyen ABD, böyle anlaşıyor ki, Arap dünyası ile ilişkilerini yumuşatma gereksinimi duymuştur. Özellikle, İran'daki Humeyni hareketinden sonra...

ABD'nin Ortadoğu ülkelerine yeni bir bakış açısıyla eğilmesi nasıl değerlendirilebilir? Acaba Türkiye ve Yunanistan, artık ABD'nin Ortadoğu planlarının dışında mı kalmıştır?

Hemen söyleyebiliriz ki, bütün bunlar bölgenin kendi iç gelişmesi ve bu gelişmenin yarattığı farklılaşmalarla ilgilidir. ABD, ne Türkiye, ne de Yunanistan ile ilgili tasarımlarından vazgeçmiştir. Ama her iki ülkenin de, yakın dönemde kendi çıkarlarına uymayan bir gelişme çizgisine girdiğini farketmiş, bölgede yeni ittifaklar sağlayarak, varlığını geleceğini güvence altına alma yolunu tutmuştur. Günümüzde, özellikle Türkiye'nin kimi iç gelişmelerinden ve NATO içindeki varlığından yararlanmak istediği açıkça anlaşılmaktadır da... Ama, son yıllarda Türkiye'de, ABD'nin çıkarlarına uymayan yeni bir gelişme çizgisi vardır. Bu çizgi, ileriye toplumsal güçlerin ABD'ye bağımlılığa tepkilerinden kaynaklandığı kadar, burjuvazinin niteliksel dönüşümünden de izler taşımaktadır. Artık ABD, Türkiye'deki iktidarların aşırı Amerikanca eğilimlerinden yararlanarak etkili bir denetim sağlayabilmek olanagından yoksundur. Burjuvazi içinde etkin bir güç durumuna gelen sanayi burjuvazisi, bağımsız dış ekonomik ilişkilere gereksinime duymaktadır. Bu olgu, Türkiye - ABD ilişkilerinde ciddi bir değişimi gerektirecek ölçüde önem taşımaktadır. Burjuvazinin bu yeni kimliği, Türkiye'nin dış ekonomik ve politik ilişkilerinden derinden etkilenecek eğilimindedir.

Uzunca bir süre kapitalist dünyanın tek güçlü temsilcisi durumundaki ABD'ye yönelik iktidarlar, birkaç yıldır, Türkiye'de

sanayi burjuvazisinin gelişmesiyle ortaya çıkan ekonomik sorunların çözümünü, daha çok AET ile ilişkiler temelinde dayanan yeni bir çözümleme açısından ele almaktadırlar. Bu eğilim bir başka yönden de Türkiye için önem taşımaktadır. Çünkü ABD, Türkiye ile ilişkilerinde öteden beri hep ekonomik konuların ikinci planda kaldığı, esas itibarıyla politik ve askeri yakınlıklara ağırlık vermiştir. NATO'ya bağlı olarak, önemli ulusal savunma masraflarına katılmak zorunda kalan Türkiye, böylece ekonomisini ağır bir yük altında tutmuş, bütçe farklılıklarını karşılamak için ise ABD hiç bir önemli ekonomik katkıda bulunmamıştır.

ABD'nin ekonomik katkılarının gözükmediği bir ortamda ise, Türkiye'nin sanayileşmesi ve ekonomik büyümesi, ABD standartlarına göre değil, daha çok AET standartlarına göre gerçekleşmiştir. Türkiye, Avrupa'da özellikle Batı Almanya'da işgücü istihdamı için yeterli ortamı bulmakla, böylece Batı Avrupa ülkeleri ile daha yakın bir ilişkiler içine girerek, Avrupa teknolojisinden kolaylıkla yararlanabilme yolunu kendi çıkarlarıyla daha çok bağdaştır görmüş ve bu tutumu sürdürmektedir. Sanayileşme hareketinin gerektirdiği uzman ve teknisyen, Batı Avrupa'ya yönelik ilişkiler çerçevesinde, daha kolay ve az masrafla sağlanmakta, ithalat ve ihracatın AET ülkelerine kaydırılması, coğrafi yakınlık yüzünden daha kazançlı sonuçlar vermektedir. Avrupa'da çalışan Türk işçilerinin, çeşitli zorluklara karşın, yurda transfer ettikleri önemli dövizler ise, dış ticaret açığının büyük ölçüde kapatılabilmesi bakımından, ayrıca öne çıkan bir nokta olmaktadır.

1980'ler Türkiye'sinin kapitalist gelişimi içinde, Ortakpazarıcı eğilim zorunlu olarak AET ülkelerinin siyasi eğilimlerini de benimsemek durumunda kalmıştır. Bu bakımdan, AET ülkelerinin ABD ile olan

ekonomik çıkar çatışmasından ve bundan kaynaklanan siyasi gelişmelerinden örneklemelerde bulunan Türkiye sanayi burjuvazisi, ülkemizin ABD'den daha bağımsız bir politika izlemesinin destekçileri görünümünü almışlardır. Hatta Ortadoğu bölgesindeki yeni palazlanmış ticari girişimlerini arttırmak amacıyla da, AET ile ABD arasındaki bölgesel nüfuz çatışması içinde yer almakta ve ekonomik çıkarlarını sürdürmek için bölgede olası bir savaş durumunun ertelenmesi ve mevcut anlaşmazlıklardan ticari akışımı engelleyebilecek olanların ortadan kaldırılması yönünde devinmektedir.

Başbakan Ulu'sunun Talif'te Arap Körfezi sorununa yaklaşımı ile Türkiye'nin ABD'nin askersel dayatmalarını onaylamayacağı izleniminin ortaya çıkması ve İran anlaşmazlığında ülkemizin etkin barışçı katkılarda bulunması, hükümetin, yazımın başında değindiğimiz noktaları saptamış bulunduğu olumlanmıştır. Kuşkusuz ki, tüm ilerici toplumsal güçler bu olumlu kalkışmaların sürekliliğinden yana olacaktırlar. Ancak, yukarıda anılan çıkarıcı çevrelerin, salt kendi ekonomik gelecekleri açısından bir takım değerlendirmeler ve içtensiz yaklaşımlarla, böylesi olumlu girişimleri kendi amaçları yönünde sulistmal etmeye kalkıştıkları da bir gerçektir.

Biz Türkiye'nin Ortadoğu'daki önemli sorumluluğunun bilincine varışına koşut girişimleri, tüm halkımızın ve bölge halklarının yararı açısından gözliyoruz bunların sürdürülmesi yolundaki eğilimimiz de, Mustafa Kemal Atatürk'ün "Tam bağımsızlık" ilkesi doğrultusunda ve "Yurtta barış, dünyada barış" ilkesi yönündedir. Bunun tersini varsaymayı düşünmüyüz bile. Söz konusu çevrelerin Ortadoğu sorununa sinsi bir yaklaşım ortaya koymalarını da, sözde ABD'den bağımsız davranma, fakat temelde bir başka emperyalist gücün çıkarlarına bağlanma yolunda, Kemalizm'e tam bir ihanet kanıtı olarak gördüğümüz de bir gerçek...

Mustafa Kemal'ci bir deyişle, emperyalist bir ülke ile olmayan bir ülke arasında hiç bir biçimde ve hiç bir ortak ya da nam altında işbirliği ve anlaşma olamaz. Eğer olursa, bu sömürülen ülkenin, öteki ne teslimiyeti, onun yedek gücü ve bağımlılığı olması sonucunu getirir.

19 Mayıs 1919'u yaşadığımız şu günlerde, ödünsüz Atatürkçü bayyazar Nadir Nadi'nin "Ben Atatürkçü Değilim" adlı kitabı elden ele dolaşırken, bizim daha fazla açıklama yapmamıza gerek bırakmamıştır.

Özal'ın istifası üzerine

NAZLI ILICAK

Temmuz tarihli makalemizde, "Bazı sosyalistlerin, kısa vadeli menfaat hesapları ile, sosyalistlerin ideolojik temele dayalı gayretlerinin aynı istikamete ve müsterek bir hedefe yönelmediğini" yazmıştık. Teşhis doğrudur ama, sonuçta yanıldık; biz, Turgut Özal'a celme takmak isteyenlerin heveslerinin kuraşlarında kalacağı kanaatini taşıyorduk. Zira ekonomi politikası başarıyla yürütüldüyordu. Türkiye'de ihracat 6 milyar dolara yükselerek hayal edilmesinde güç bir noktaya erişmiş, östelik bu yekûnde sanayi ürünleri ihracatının payı % 58'e çıkmış, büyümenin durduğu, hattâ gerilediği dönem, 1981'deki %4,3'lük kalkınma hızı ile son bulmuş, enflasyon oranı üç haneli rakamlardan, %30-35 dolaylarına düşürülmüş, 1980 Ocak'ından bu yana altın ve döviz rezervleri büyük bir artış kaydederek 585 milyon dolardan, 2 milyar dolara ulaşmıştı.

Dünya Bankası heyeti Türkiye'den iyi izlenimlerle ayrılarak, Başkan Yardımcısı Emeş

Stern "Dünya ekonomisinin darboğaza girdiği bir dönemde Türk ekonomisinin başarısını övüyordu." 3.7.1982 (Gazeteler). OECD raporunda (7.7.1982), TÜSİAD (10.7.1982) ve Odalar Birliği (14.7.1982) raporlarında ekonomideki müsbet gelişmelere temas ediliyordu.

T.K.P.'NİN TUTUMU

ktisadî politikanın olumlu sonuçları, iç ve dış çevrelerde geniş takdir toplarken, iki grubun husumeti devam ediyordu. Birinci grub sosyalistlerdi. Ağır sol mihraklar ilk günden itibaren 24 Ocak kararlarına karşı cephe almışlar, 12 Eylül'den sonra da, Turgut Özal'ı yıkma kampanyasını hızlandırmışlardı. Türkiye Komünist Partisi'nin yayınlarında, daima Turgut Özal için en ağır ifadeler kullanılıyor, bu politikanın Türkiye'yi çıkmaza soktuğu ifade ediliyordu. Kastelli olayından sonra saldırılar artarak devam etti. Son günlerin

(Devamı 13. Sayıfada)

Özal'ın istifası üzerine

(Baştafı 1. Sayıfada)

Yayınlarından birkaç örnek vermek isteriz: "Turgut Özal'ın ekonomik önlemler paketini uygulaması, sayesinde halktan milliyetler toplanan Kastelli iflası etti. ...Paralar tekellere kredi olarak dağıldı. Tekellerin, 24 Ocak kararları ile işlemeye başlayınca, kaç tane yeni şirket, evi, bahçe, arazi, ..."

(25 Haziran 1982 Türkiye Komünist Partisi'nin Sesi)

"Turgut Özal, 24 Ocak kararlarının tekel-ler lehine işleyen ekonomik düzenini ayakta tutmaya çalışıyor... Başbakan Yardımcısı Zeyyat Baykara, 24 Ocak kararlarının iflas ettiğini söyledi. Ama Turgut Özal, dindik ayakta-ğı dedi. Kastelli'yi suçlu gösterecek bir tek kelime ağzından çıkmadı, tam tersine onunla pazarlığı olurdu, onu temiz çıkarma çabası-na girişti..."

(1 Temmuz 1982 Türkiye Komünist Partisi'nin Sesi)

"Cevher Özden'i kurtarma operasyonları Başbakan Yardımcısı Turgut Özal ve DPT'nin Müsteşarı Yıldırım Aktürk tarafından sürdürülürken, Kastelli'nin yeni dolandırıcılıklar orta-ya çıkıyor..."

(7 Temmuz 1982 Türkiye Komünist Partisi'nin Sesi)

Kastelli olayını bahane ederek, Özal'ı paçasından çekme gayretleri, dahildeki sol mihraklarda da aklis buluyor, Başbakan Yardımcısı'na yöneltilen saldırılar hergün artarak sürüyordu. Zira Türkiye'nin ekonomik ilibari-nin tekrar sağlanması gerekiyordu. Gene "Ata-türk Devletçiliği (I)" gündeme getirildi. "Arjantin modelinden" söz edildi, karanlık bir tablo yaratılmaya çalışıldı.

SANAYİCİLER

Bu arada, kolay kazanmaya alışmış bazı sanayicilerimiz de, ekonomideki yapı de-ğişikliğine ayak uydurmada güçlük çekiyor-

Muhtelif yönerden atılan oklar, nihayet he-defe tam isabet etmiş, Kafaçoğlu'nun Ma-liye Bakanlığına gelmesi ile Özal istifaya zorlanmıştır. Başbakan Uluşu'nun, aynı politika-nın devam ettirileceğini söylemesi sevindirici-dir. Lâkin Turgut Özal'ın tecrübesinden mahrum olarak yürütülecek, östelik Maliye Ba-kanlığı'nın tutucu ve yavaş işleyen bürokratik çarklarına takılacak yeni dönemdeki uygu-lamaların aynı başarıyı sağlayabilmesi ol-dukça şüphelidir.

12 Eylül'de kurulan hükümetin büyük şansı, 24 Ocak kararlarını hazırlaması ve aynı ekonomi politikayı, başka bir arayış içine girmeden sürdürmesi olmuştu. 12 Eylül hükü-meti, ekonomik başarıyı paylaşıyor, işler iyi gitmeseydi, sorumluluğu Özerinden atacak bir imkân da sahipti: Hâselden Özal sorumlu tutulabilirdi. Bugün mesuliyet doğrudan doğ-ruya hükümetin, hattâ Konseyin omuzlarına yüklenmiştir. Bundan böyle, bütün muvaffaki-yetsizliklerin faturası onlara çıkarılacaktır.

Ahmet Kabaklı

GÜN İŞİĞINDA

GİTTİ ÖZAL

Gitti Mecnun, hâne-i dehiri bize ismar-ladı" diyor şair.

Şimdi Sayın Turgut Özal, istifa ede-rek gitti ya koltuğunu kime ismarladı belli değil.

Doğrusu, yeri kolay kolay doldurulacak değildir. 12 Eylül'den beri, Türkiye'de ekono-mi denince, akla Turgut bey geliyordu. Ekonomimizle ilgili dış çevrelerde, dış basın organlarında bile, bu böyleydi.

Özal'a güvenilir bir kredi bulucu ve ted-bir alıcı diye ümitle bakılmasına 12 Eylül'den önceki son hükümet zamanında (24 Ocak) başlanmıştı. O tarihte tutulan yol, ba-sarıyla beğenilmiş olacak ki Özal, iki yıla yaklaşan zaman boyunca, Türk ekonomisini tam yetkiyle idare etti.

"İstikrar tedbirleri" denilen ve Özal'ın başında bulunduğu bu sistem ve uygulama-nın iktisadî hayatımıza getirdiği faydalar, elle tutulacak kadar belli ve ortadadır:

Hiçbir malın eksikliği duyulmamış, dö-viz karaborsası ve her türlü karaborsa, istifi-çilik, talancılık kalkmıştır.

1979 sonunda, yüzde doksanın üstüne çıkan enflasyon (pahalılık) 1981'de, vadedi-len rakama, yani yüzde 25'e inmiştir.

Mevduat faizlerinin yüzde 50'ye çıkır-lması ile vatandaşlar da tasarruf meyli, inanılmayacak derecede artmış, küçük bü-yük, ak, kara...her türlü servet bankalara, dolayısıyla yatırıma akmıştır.

Öbür devletlerin en küçüklerine nisbet-le dahi âdeta güllünc olan ihracat (döviz) ge-lirimiz, 1979'a göre ikiye katlanmış, işçi dö-vizlerimiz aynı oranda artmıştır.

Hazine, tamtaktırktan kurtulmuş, dev-letin "çaresizliği" giderilmiş, dünyada sö-züne güvenilen, kolayca borç alıverişçi ya-pan bir Türkiye doğmuştur.

Bütün bu uygulama, pek tabii, hükü-metlerin "ekip"lerin işi olmakla be-raber, Turgut Özal'ın imzasını taşı-maktadır.

Memleketin kara günlerine, devletin anarşisiyle boğuşmasına rağmen, ekonomide-

beklenen yıkım yerine, bu düzenli kalkınma, Türkiye'nin iç ve dış hasımlarını... Sovyet tarzı "devletleştirmeye" bağlı olanları kız-dırmıştır.

Solcu partilerin karşısındaki, akıl ve tedbir, vatanseverlik ve istikrar zümresin-den geldiği bilinen bir insan olduğu için, bütün hınçlar, Özal'dan çıkarılmıştır:

Hangi hınçlar?

12 Eylül'le gelen yönetime duyulan hınç. Çünkü, asker kökenli veya onlara yakın olanların dışleri kesmemiştir; Özal'a saldır-mışlardır.

Maddi yıkım beklenirken, ekonomik yükseliş sağlanmasının hıncı... Çünkü, ikti-sadî onanım olmasaydı, yeni rejim ayakta duramayacak, anarşinin kökleri kurtulma-dan, karmakanağ, belki kardeş kardeşi kırıcı bir ortama girecekti. Bu sebeple yine Özal'a saldırıyorlardı. (Daha birkaç kalem, hınç ve ölüm konuları vardır.)

Bütün bu saldırılara rağmen, kervan yürüdü. Fakat ne garip tecellidir ki, Özal'ı istifaya zorlayanlar, komünist ve sosyalistler olmamıştır. Bu istikrar ted-birlerinden rahatsız olan, bazı iş adamları ve sanayiciler olmuştur.

Bunlar, vaktiyle ucuz para, kolay kredi bularak, bire bin vurmaya alışmış enflasyon zenginleridir. Halkın küçük tasarrufları, bankalarda yüzde 40-50 faizle değerlendirilip kendilerine verilen kredi faizlerini de o ölçüde artınca, o eski tatlı kâr'larını yap-mamışlar, bu yüzden Özal gitsin! İşçi ücret-leri dondurulsun! İşçiler kolayca çıkarılsın! ucuz kredi bulunsun! Para basma makinale-ri çalıştırılsın! diye yaygarayı basmışlardır.

İnsanın aklına "serlok Holmes"likler" geliyor. Acaba akıllarınca bu "sistemin ifla-sın" ilân ettirerek eski har vurup harman savurma devrini açmak: Özal'ı istifaya zor-layarak yeni vurgun-parti'lere kavuşmak için, şu "Banker Kastelli"yi, birtakım iş ve siyaset "babaları mı işverci"ye kaçırdılar?

Özal'ın bir vafı da, zarurî olan "sıkı rejim" içinde demokrasinin güler yüzlü bir çehresi olmasıydı. Gazeteci arkadaşlar, öyle kapıyı kolay çalınan ve oturma odasına bile teklifsiz girilen bir Devlet Bakanını gelecek demokraside bile zor bulurlar.

Ne var ki, temiz ad ve güzel icraat bira-karak gidenler çok aranır ve çabuk dönerler. Milletin güvenliğini kazanmak önemlidir; göz-lere girerek yükselmek, adamına göre belki kolay ama ömürsüzdür.

Federal Alman tekellerinin önde gelen sözcülerinden gerici "Frankfurter Allgemeine Zeitung"un Türkiye'deki juntanın dış politikasını değerlendirmesi (F.A.Z., 29.12.1981):

"... Anadolunun özel geostratejik önemi Washington'un batı avrupalı müttefiklerinin de bilincinde. Fakat onlar iç politikaya daha fazla dikkat etmek ve askeri rejime karşı protestoları hesaba katmak zorundalar. Belli ki Reagan hükümeti bu tür bir baskı ile karşı karşıya değil. Ancak o da Türkler tarafından pek can kulağı ile dinlenmiyor. Batı Avrupadan yapılan azarlama nedeniyle Ankara her övgüyü büyük bir sevinçle karşılıyorsa da Amerikalıların bazı bağra basma çabalarını soğuk karşılıyor. Weinberger ziyaretinin elle tutulur en önemli sonucu, savunma politikası ile ilgili bir çalışma grubu kurulmasının kararlaştırılması oldu. Bu grup kuşkusuz yüksek düzeyde olacak. Ne de olsa bu grupta Türk tarafı adına dışişleri bakanlığı genel sekreteri Kamran Gürün ve Genelkurmay ikinci başkanı Necdet Öztörün yer alacak. Fakat Amerikalıların grubun ikili karakterini ön plana çıkarma çabalarına rağmen Türkler grubun NATO ile bağlarını vurguluyorlar.

İttifak (NATO kastediliyor - çevirenin notu) içinde işbirliği generaller tarafından ihtiyatlı bir şekilde olumlu karşılanıyor, ancak belli kayıtlar da koyuyorlar: ülkelerinde orta menzilli roketlerin yerleştirilmesini (Pershing II ve cruise missiles) ikircimle karşılıyorlar. İttifak çerçevesini aşan herşeyi parmak ucuyla tutuyorlar. Örneğin Amerikalılar kendi çevik kuvvetleri (rapid deployment force) için Türk topraklarından lojistik destek sağlamayı memnuniyetle karşıladılar. Ancak direnişle karşılaşacağını bekleyen Weinberger bu konuyu Ankara'da hiç açmadı bile. Yöneltilen soruya "bu sefer değil" diye cevap veren bakan, ancak bunun katiben "bizim ilgi duymadığımız" anlamına gelmediğini belirtti.

Ankara'nın çekingen durmasının amacı çok boyutlu ve mümkün olduğu kadar dengeli bir dış politika izleyerek hem komşu Sovyetler Birliğini kızdırmamak, hem de İslam ülkelerini tedirgin etmemektir. İslam devletleriyle olan ilişkiler ağı son zamanlarda özellikle ekonomik alanda gittikçe sıklaştı. Örneğin birbirleriyle savaş halinde olan Irak ve İran'la ve Kaddafi'nin Libya ile ekonomik ilişkiler çok yakındır. Irak Türkiye'ye en çok mal satan ülke haline geldi. Petrolü sayesinde Federal Almanya'yı ikinci sıraya itti. Peşlerinden İran ve Libya geliyor. Öbür yönden, Türkiyeden en çok mal alan ülke olarak Federal Almanya birinci sırayı alıyor, fakat hemen ardından Irak, onun peşinden de Libya geliyor. Türkiye'nin yaptığı ihracat açısından bu yıl İslam ülkeleri Ortak Pazar ülkelerinden daha önemli bir yer tutuyorlar.

Libya pazarı özel bir önem kazandı. Geçen yıl 15. sıradayken bu yıl üçüncü sıraya sıçramak dikkate değer. 1980 yılında bu ülkeye 60 milyon dolardan biraz fazla değerde mal satılmışken "ekonomi çarısı" diye adlandırılan başbakan yardımcısı Turgut Özal bu yıl için 400 milyon dolardan fazla bir ihracat hacmi bekliyor. Doğu Akdeniz'in karşı kıyısındaki bu ülkede girişimlerde (özellikle inşaat) bulunan Türk firmalarının sayısı hızla artıyor. Dört ay kadar önce yaklaşık kırkken bugün bu sayı yüzü geçti. Bunların aldıkları mütahitlik işlerinin değeri altı milyar dolar sınırını aşmak üzere.

Ül keyi idare eden generaller bu gelişmeleri görmezlikten gelemeyizler. Bu generaller kendi ülkelerinde terörizmle mücadele ediyorlar ve başka ülkeleri Türk teröristlerini saklamakla suçluyorlar. Ancak ABD tarafından uluslararası terörizmi desteklemekle suçlanan Libya'ya bir şey demiyorlar. Washington'un Kaddafi'nin ülkesine karşı başlattığı boykota katılmalarını generallerden istemesi halinde olumlu cevap alamayacağı bellidir."

yığınlar üzerinde en ağır şiddet uygulamasını, şovenizmi kışkırtarak, silahlanarak, gerekirse savaşla dışı açılmayı, vb. kendi somut gereksinimlerinden hareketle savunan finans-kapital gurubu faşist diktatörlüğe 'öncülük' eder" (abç).

4. Faşizmi, "*rejimi kurtarma çabası*" olarak belirlemek, Komintern'in tanımından kalkarak yapılabilecek ve tarihsel deneylerin gösterdiği gibi yapılmış bir yanlışla karşı da uyarı taşıyor. Bu yanlış, faşizmi *yalnızca* finans-kapitalin en gerici kesiminin bir aracı olarak görmek ve dolayısıyla bu küçük klik dışında kalan orta-büyük, tekeldişi ya da tekerci tüm burjuvaziyi bu diktatörlüğe karşı savaşabilecek bir güç olarak görmektir.

Böyle yanlış bir anlayış, İ. Bilen'in finans-kapitali 120 aileye indirgemesi gibi, faşizmi de kaçınılmaz olarak birkaç yüz aileye indirgenmiş bir sorun yapar. Böyle bir yaklaşım, ekonomik-toplumsal bir sistem olarak kapitalizmi, emperyalizmi ve faşizmin bunlarla olan karmaşık bağını hiçbir şekilde anlamaya yer bırakmaz. O zaman, bu 200 ya da 120 aileyi ortadan kaldırırsın, sorunlar çözülür!

İşte TKP II. Leninciler Konferansı böyle bir yanlışla karşı uyarı yapıyor. Şöyle diyor:

"Ancak bir gurubun kendi somut istemlerinden çıkarak 'gereksinimleri' en iyi

görüyor olması, bunların yalnız o gurubu ya da yalnız finans-kapitali değil, tüm kapitalizmi kurtarmanın nesnel gereksinimleri olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz.

"Faşizmin kapitalizmi kurtarmaya yönelişi tüm burjuvazinin desteğini alması için nesnel temeldir. Ülkenin yüksek sınıf savaşları yaşamış olması, burjuvazinin işçi sınıfı korkusuyla dolu olması da onun bu isteğini esirgememesinin güçlü bir öznel dayanağıdır.

"Azınlığa dayalı hiçbir açık diktatörlük, öteki sınıflar üzerinde yalnızca kaba şiddetle ayakta durmaz. Faşist diktatörlüğün de, çeşitli ekonomik manevralarla ve yoğun propagandayla beslenen bağışıklık siyasetleri vardır. Bu nedenle faşist diktatörlüğe şu ya da bu kesimin öncülük etmesinden kalkarak, bundan doğrudan ya da dolaylı çıkarı olanları unutmamak gerekir. Bu gerçekler dikkate alınmalı, anti-faşist savaş hiçbir zaman finans-kapitalin de yalnızca bir kesimine karşı savaşa indirgenmemelidir".

Faşizm konusunda Komintern'in tanımı ile bizim yaklaşımımızı gördükten sonra, II. Konferans'ın faşizmi ele alış biçiminin altında yatan anlayışı biraz daha açabiliriz.

Faşizmi "karşı-devrim" olarak belirlemek, onu insanlık tarihinin binlerce yıllık geçmişiyle bağlar.

onun bir parçası yapar dedik. Faşizmin gökten düşen bir rastlantı olmadığını anlatır.

Bu yargıyı ve faşizmi anlamak için, "*toplumsal dönüşüm aşamaları*" kavramından işe başlamalıyız. Her toplumda üretimin toplumsal niteliğiyle, mülkiyetin özel niteliği arasındaki çelişki iyice keskinleştiğinde, derin bir ekonomik-toplumsal bunalım temelinde *siyasal kriz* ortaya çıkar. Bu aşamada toplum nitelik değişimi ister.

Bu nitelik değişimi, bir toplumsal-ekonomik yapıdan ötekine geçerek, örneğin kapitalizmden sosyalizme geçerek olabilir. Aynı yapı içinde bir ileri aşamaya geçerek, örneğin tekli-ikili mülkiyetten anonim şirketlere ya da kapitalizmden emperyalizme geçerek olabilir. Toplumların bu nitelik değişimi istediği anlar, devrim isteği anlarıdır.

Tarih, bu aşamada devletin kimin elinde olmasına bakmaksızın iki yol belirlediğini gösteriyor. Ekonomik olanakları geniş ülkelerde *reformcu yol*. (Bu yola bile belli derecede baskı önlemleri eşlik eder.) Klasik örneği İngiltere'dir. Bu ülkede serbest rekabetten anonim şirketlere, kapitalizmden emperyalizme geçiş, göreceli olarak barışçıl oldu. İngiltere, "iç savaş" önlemek istiyorsa emperyalist olacaksın" sözünü başarıyla yerine getirdi... Ekonomik olanakları dar ülkelere *açık diktatörlük*. 1789 Fransız devrimi, Almanya'da Bismark dönemi, 1917 Büyük Ekim Devrimi, Almanya ve İtalya'da faşizm.

Teorik olarak, bu iki yol da, a) varolan çelişkiyi ne-

denleriyle birlikte ortadan kaldırabilir ki, buna devrim denir; b) ya da varolan çelişkiyi ortadan kaldırmaz ama hafifletir, ki buna da "tersinden çözme" diyoruz.

Bugünkü uluslararası güçler dengesi altında reformcu yolla devrimin olanağı yoktur. Ancak bu olasılığın teorik olarak Marks, Engels ve Lenin tarafından kabul edildiğini biliyoruz. Bugüne dek gerçekleşen dönüşümler içinde de reformcu yoldan devrime en yakın örnek olarak İngiltere'nin feodalizmden kapitalizme geçişini gösterebiliriz. Reformcu yoldan "tersinden çözme"ye yine İngiltere'nin kapitalizmin emperyalist aşamasına geçişini örnek verebiliriz.

Açık diktatörlük yoluyla varolan çelişkiyi ortadan kaldırmaya, yani devrime örnek, bugüne dek gerçekleşmiş tüm devrimlerdir. 1789, 1917 gibi. Açık diktatörlük yoluyla varolan çelişkiyi ortadan kaldırmamak ama hafifletmek, yani "tersinden çözme", *karşı-devrim* adını alır. Bunun da en güzel örneği faşizmdir.

Faşizm işte bu nedenle, bu anlayış içinde, genel olarak emperyalist aşamanın karşı-devrimidir. Gerici sınıfın açık diktatörlüğüdür. Rejimi kurtarma yolunda, üretimin toplumsal niteliğiyle mülkiyetin özel niteliği arasındaki çelişkiyi "tersinden çözme" girişimidir.

Tarihteki tüm örneklerinde faşist diktatörlükler, ekonomik olanakları dar ülkelere ortaya çıkmıştır. Örneğin Almanya ve İtalya o tarihlerde Rusya'nın

olur.

Bu arada devrimci çevreleri oldukça meşgul eden bir soruyu da yanıtlamış oluyoruz: Faşizm bir devlet biçimi mi, hükümet biçimi midir? Tabii, devlet biçimidir.

2.6. Faşizm konusunda Komintern'in tanımı ve İşçinin Sesi

Anılm, bizim için, "Komintern'in bugün de geçerli olan faşizm tanımını — yalnızca cuntayı faşist diye tanımlamaya yaramadığı için — bir kalemde yadsıdı" diyor. Nasıl da çarpıtıyor.

Önce, biz ne demişiz, onu okuyalım:

"Önümüzdeki yıllarda faşizm konusu bizleri çok meşgul edecek ve hepimiz bu konuda çalışacağız. İşin başında bir uyarı yapmak istiyorum. Kendime de, faşizm konusunda çalışacak tüm yoldaşlara da. Dünya komünist hareketinde ve genel olarak ilerici güçler arasında somut, ülkelerdeki faşizm deneyleri hakkında güzel kitaplar var. Çok güzel araştırmalar, incelemeler var. Fakat faşizmin genel *teorik* ele alınışı açısından, faşizm hakkında genel teorik değerlendirmeler açısından çöle yakın bir durum var.

Dimitrof'un 7. Kongre raporu bile faşizmin genel değerlendirilmesi hakkında çok az yer ayırmıştır. Gerisi faşizme karşı yapılacak şeylerdir. Yani, teorik bir anlayış kazanma açısından başvurabileceğimiz kitaplar çok azdır. Klasik bir tanım var; 'Finans-kapitalin en... kesiminin ... çıplak diktatörlüğü'. Çok şey anlatmıyor. Bilimsel birşey değil bu 'en'. 'En gerici, en şoven kesimi'. Bu bir tasvir. Bazı finans-kapital kesimlerini 'en gerici' yapan özellikler nedir, bunlar için bir genelleme yapılamaz mı? Sonra, 'en gerici' sayılmanın ölçütü nedir? Kesinlikle daha ciddi bir tanım gerekiyor. Ve yoktur dünya komünist hareketinde böyle bir tanım" (*İşçinin Sesi*, "Acil Görevlerimiz," 5 Kasım 1980, sayı: 141).

Komintern'in faşizm tanımını *yadsımadığımız* açıkça görülüyor. Yadsımadık, yanlışlıktır demedik, yalnızca *yetersiz* bulduk.

Bir tanımın yetersizliğini görmek başka, daha iyi bir tanım getirebilmek başka şeylerdir. Yanlış değilse ve daha iyisi ortaya koyulmadığı sürece bir tanım alınıp kullanılabilir. Ne var ki, daha iyisi ortada yoktur diye o tanıma *tam* bir tanım olarak kabul etme zorunluluğu yoktur. Güzel yemek pişiremeyen biri de, önüne gelen yemeğin güzel olup olmadığını anlayabilir.

Komintern'in tanımı şöyledir: "İktidarda faşizm, finans-kapitalin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarının açık terörist-diktatörlüğüdür".

TKP II. Leninciler Konferansı faşizmi şöyle tanımlamıştır: "Genel bir yaklaşımla faşizm, emperyalist aşamanın karşı-devrimidir... Finans-kapitalin açık şiddete dayalı diktatörlüğü altında 'rejimi kurtarma' çabasıdır".

Görüldüğü gibi, II. Konferans'ın tanımı Komintern'in tanımını reddetmiyor, hatta ondan kaynaklanıyor. II. Konferans'ın tanımını hiçbir şekilde tam ve mükemmel bir tanım olarak değerlendirmiyoruz. Tam tersine, bu tanım, bir arayışın, bir çabanın anlatımından başka birşey değildir. Hareket noktası, Komintern'in tanımında açık kalan bazı yönleri kapatabilme isteğidir. Ki bu açık yönler, Dimitrof'un okuduğu raporun çeşitli yerlerinde yanıtlar getirilmiştir. Sorun bu açılar tanıma katabilme sorunudur. Dünya komünist hareketinde mutlaka yeni ve gerçekten yeterli tanımlar getirilecektir. Ancak, bu yetersiz tanımın bile, Komintern'in tanımındaki bazı eksikleri kapattığını düşünüyoruz. Bunlar nelerdir?

1. II. Konferans'ın tanımı, faşizmi "*emperyalist aşamanın karşı-devrimi*" diye tanımlayarak onu tarih içindeki yerine, öteki açık diktatörlükler yanındaki özgül yerine oturtuyor. Faşizmin tarihsel anlayışını genişletiyor. II. Konferans şöyle diyor:

"Her toplumsal yapıda olduğu gibi,

tekelci kapitalizmin egemenliği koşullarında da üretim ilişkileriyle üretim güçleri arasında, ancak nitel bir sıçramayla aşılabilecek bir uçurum doğmuşsa ve egemen sınıfın sıçramayı reformcu yoldan gerçekleştirecek manevra alanı yoksa, şiddetin ebelik edeceği bir dönem nesnel zorunluluktur. Devrim bunu olumsuzundan, kalıcı olarak çözer. Faşizm ise karşı devrimci şiddetle, finans-kapitalin açık diktatörlüğü altında, geçici olarak olumsuzundan gidermeye çalışır".

2. Tanımın "*karşı-devrim*" belirlemesi, faşizmin derin toplumsal-siyasal krizle, devrimci durumla olan bağını ortaya çıkarıyor. Faşizmi rastgele bir anda rastgele bir seçim olarak ele alma yanlışına karşı uyarıyor.

3. Tanımın, faşizmin "*rejimi kurtarma çabası*" olduğunu söylemesi, Komintern'in tanımındaki "*en*"e bir ölçüt getirme anlamı taşıyor. Daha sonra bunu II. Konferans şöyle açıklıyor:

"Faşizm finans-kapitalin açık şiddete dayalı diktatörlüğü altında 'rejimi kurtarma' çabasıdır. Bu bakımdan, *başını, kapitalizmi kurtarmanın nesnel gereksinimleri*yle, kendi gurupsal çıkarları en iyi üstüste düşen finans-kapital gurubu çeker. Başka bir deyişle,

"Oysa Partimiz her seferinde artan tehlikeler karşısında yığınları uyanık olmaya, karşı koymaya çağırdı. Böylesi bir karşı koyuş aynı zamanda, rejimin kendi iç çelişkilerinin keskinleşmesine yol açacak, cuntayı güçten düşürecek, en gerici işbirlikçi kesimlerin ortaya çıkan iç çelişkileri şimdi olduğu gibi kolaylıkla çözmesini önleyecekti. Bu, açıktır ki cuntanın bunalımını derinleştirecektir. Açık ki, bugün de cuntanın gericileşme süreci iç çelişkileri yok etmemiştir. O nedenle geçmişteki sekter görüşlerin eleştirisi bugün de pratik önem taşıyor."

(Mayıs 1982 Plenumu, S. 16)

Ancak, rejimin değerlendirilmesi ile ilgili yanlış görüşler öne sürenlerle de eylem birliği yolları aranmalıdır. Bu konuda plenum raporunda şöyle deniyor:

"Partimiz, doğru savaş taktiklerini gösterirken, cuntanın barbarca işkenceleri altında olan, şiddetli baskı altında kalan ilerici, devrimci parti ve akımların cuntayı faşist diye nitelendirmelerini her zaman anlayışla karşıladı. Bunun, bu güçlerle eylem birliği için bir engel olmadığını açıkladı. Bu anlayışla davrandı, davranıyor. Cuntaya karşı olan güçleri, onu nitelendirmelerine göre değil, cuntaya karşı, işçi sınıfının, emekçi halkın çıkarları için savaşma isteklerine göre ayırdı. Omuz omuza savaşım içinde görüş birliğinin oluşacağına inandı."

(Mayıs 1982 Plenumu, S. 17)

"ABD'nin Türkiye'nin coğrafi durumundan yararlanmak istemesi doğaldır... Türkiye Sovyetler Birliği'nin hedefidir. Türkiye'ye yeni roketler, çevik kuvvetler yerleştirmek gerekebilir". Emekli Amiral Sezal Orkunt Şubat ayında 'Milliyet'te yayınlanan yazı dizisinde böyle diyor. Bir başka Emekli Amiral, Vedî Bilget ise şunları yazıyor: "Türkiye'nin ulusal egemenliği konusundaki baskıların ana içeriği, ABD'nin Yakındoğu politikasında tehlikeli bir yer almamız yönündeki zorlamalardır... Başarımızın temel kavramı giderek yoğunlaşan soğuk savaş havasına kapılmamak, uluslararası yumuşama ilkesini direşkenlik ve inanca savunmaktır" ("Cumhuriyet", 11 Ocak 1982).

Bu iki generalden hangisi gerçeği söylüyor? Her ikisi de Türk ordusunun üst kademelerinde çalışmış birer subay olarak, ABD ve NATO'nun askersel stratejisi konusunda yeterli derecede bilgilidirler. Ama her bilgili olan gerçeği söylemez. O zaman, soruyu şöyle soralım: Hangisinin söyledikleri ulusal egemenliğe, ulusal çıkarlara uygun düşüyor? Hangisi Türkiye'nin değil, ABD'nin NATO'nun çıkarlarını öne çıkarıyor?

Orkunt yola, şimdiye kadar hiçbir savaş başlatmamış olan Sovyetler Birliği'nin "saldırgan" olduğu yalanından çıkıyor. Türkiye Sovyetler Birliği ile komşu olduğu için, topraklarımıza yeni ABD silahları, güçleri yığılması gerektiğini savunuyor. Reagan yönetiminin harpçi politikasına uyulmasının Türkiye'yi tehlikeye atacağını söylemeyi suç, hatta vatan hainliği ilan ediyor. "ABD'ne uyun yoksa komünistler gelir" korkutmacasıyla Amerikancılık yapıyor. Bilget ise, Atatürk'ün belirlediği barış ve komşularla iyi ilişkiler politikasını savunuyor. Bunun, ulusal egemenliği

Üç general

● Mehmet YAVUZ ●

güçlendireceğini gösteriyor. Ulusal çıkarların, uluslararası yumuşamayı gerektirdiğini belirtiyor. ABD politikasının her zaman zorlayıcı, emperyalist, müdahaleci olduğunu, Türkiye gibi ülkelerdeki istikrarsızlıkları, o ülkeleri ulusal bağımsızlıklarını zedeleyici

başlara sokmak için kullandığını sergiliyor. Bir başka emekli general, Muzaffer Özsoy da, Bilget gibi, Türkiye'nin "Çevik Kuvvet"lere olanak sağlamasına karşı çıkıyor. Özsoy, 23 Aralık 1981 günlü "Milliyet'te yayınlanan yazısında, Bilget'ten farklı olarak, Türkiye'nin NATO sınırlarını savunması gerektiği, Sovyetlerin saldırı olduğu gibi emperyalist kökenli jeopolitik kavramlarını savunuyor. Ama o buna karşın, "Ortadoğu'da Türkiye ve ABD çıkarlarını hedefte dengelemek mümkün değildir" diyor ve gerçekçi bir şekilde "Çevik Kuvvet"lere olanak sağlanmasının, "Türkiye'yi zayıflatacağını" vurguluyor.

Evet, bu üç yüksek rütbeli subay da, Türk ordusundan çıkmışlardır. Söyledikleri ile ABD yönetiminin dayatmaları karşısında ordu içindeki farklı görüşlerin çatışmasını yansıtmıyorlar.

Şimdi Türk ordusundaki her subay ve assubay, ulusal çıkarları temel alarak kafasında açık bir tutum belirlemek yükümlülüğüyle karşı karşıyadır: Atatürkçü barış politikasından ve yumuşamadan yana mı, yoksa Enverci yeni serüvenlerden yana mı? Ulusal bağımsızlıktan yana mı, yoksa ABD'nin NATO'nun çıkarlarından yana mı? Barışı sürdürmekten yana mı, yoksa savaş kıskırtıcılığından yana mı? Ülkemizin, bölgemizin ve dünyanın içinde bulunduğu kritik durum, Türk ordusundaki subay ve assubayların omuzlarındaki bu sorumluluğu artırıyor.

(ATILIM, Nisan 1982, S. 5)

Olaylar bir yıl önce yapılan bu değerlendirmenin doğruluğunu çarpıcı bir biçimde kanıtladı. Cuntanın anayasasına karşı gelişen geniş muhalefet hareketi barış, demokrasi ve ulusal bağımsızlık mücadelemize yeni olanaklar sağlıyor. TKP Mayıs 1982 plenumunda da anayasa mücadelesinin önemine dikkati çekmişti:

"Önümüzdeki kısa erimli dönemde cuntaya karşı savaşım anayasa savaşında odaklaşıyor. Cuntanın halkımıza gerici bir anayasa dayatmak istediğinden en geniş demokrasi güçlerinin artık hiçbir kuşusu yoktur. Anayasa savaşımında cunta ve onunla işbirliği yapan sivil gericilikle, en geniş demokrasi güçleri nesnel olarak karşı karşıya geliyor."

(Mayıs 1982 Plenumu, S. 18-19)

Bugün, plenumdan iki ay sonra, bu muhalefet gözle görülür, elle tutulur bir şekilde siyasal sahneye çıkmıştır. Görevimiz bu muhalefeti daha da yaygınlaştırmak, 1961 anayasasının yırtılmasına karşı geniş yığınları harekete geçirmek için tüm gücümüzü seferber etmektir. Şimdi yığınsal bir direniş yaratmak için bir kaç ay öncesine kıyasla çok daha elverişli bir ortam vardır, ancak zamanında harekete geçip ustaca ele almazsak bu elverişli ortamdan yararlanamayız.

Anayasa taslağına karşı çıkanların henüz doğrudan ve açıkça cuntaya karşı tavır almamaları bizi şaşırtmamalı. Anayasa taslağına karşı gelenler nesnel olarak cuntaya karşı bir direnişe katılmış oluyorlar. Bu konuda yine G. Dimitroff'un sözlerine kulak verelim:

"Yoldaşlar, bu güncel çıkarlar için seferber edilen insanların kendi kendilerini politikaya karışmayan veya hatta faşizmi destekleyen kişiler olarak görmeleri bizi rahatsız etmemeli. Bizim için önemli olan, bu insanları başlangıçta belki de açıkça faşizme karşı savaş belgileri altında yürümese de, yığınları faşist diktatörlüğe karşı yönelttiğinden nesnel olarak anti-faşist bir nitelik taşıyan harekete katmamızdır."

(G. Dimitroff, İşçi Sınıfının Faşizme karşı Birlik Cephesi. -Komintern'in VII. Kongresinde yapılan konuşmadan - Seçilmiş Eserleri, Berlin 1958, Cilt 2, S. 573 -Almancası-)

14. Cuntanın doğru değerlendirilmesinin pratik önemi:

Cuntanın doğru değerlendirilmesinin pratik mücadele açısından önemi büyüktür. Cuntaya faşist demek, "bundan beteri olamaz" demektir. Bu anlayış hem rejimin gericileşme yönünde attığı adımları zamanında görüp bunlara karşı somut mücadele vermeyi, hem de cuntanın iç çelişkilerini bulup bunlardan yararlanmayı zorlaştırıyor.

tekellerden ve emperyalizmden yana grupların egemenliğinde bir uzlaşmayı yansıtıyor.

13. 1982 yılındaki gelişmeler:

TKP Merkez Komitesinin Ağustos 1981 Plenumunda cunta içinde (tekellerden ve emperyalizmden yana güçler arasında) varlığı saptanan uzlaşmanın değişebileceğine işaret ediliyordu:

"Eğer tüm ilerici güçler, bugünkü durumu, tüm çelişkileri değerlendiremez ve güçlü bir cephe kuramazsa, ülkemizdeki en gerici, faşist çevrelerin rejim içindeki ağırlıkları artabilir. Çünkü gerici diktatörlükle, faşist hareket arasındaki çelişki uzlaşmaz değildir." (Plenum, S. 22)

Olayların akışı bu değerlendirmeyi (ne yazık ki!) haklı çıkardı. İlerici-demokratik güçlerin birliğinin sağlanamaması sonucunda 1982'nin ilk yarısında cunta belirgin bir şekilde gericileşti. Bunu ABD emperyalizmine doğru kayışta, içinde demokratik güçlere, barış hareketine karşı yoğunlaşan saldırılarda ve MHP yöneticilerinin bir çoğunun salıverilmesinde görüyoruz. TKP Merkez Komitesinin Mayıs 1982 Plenumunda bu ters gelişmeler saptandı. (Bakınız, 1982 Plenumu, S.11). Ancak bu gelişmeleri cuntanın artık "faşistleştiği" şeklinde anlamamalı. Bu, bugün de varolan karmaşık durumu basitleştirmek olur. Bugün emperyalizmden ve tekellerden yana güçler içindeki çelişkiler yaygınlaşmış ve derinleşmiştir. Son aylarda hem ekonomik (Özal'ın istifası) ve hem de siyasal (anayasa tartışmaları) alanda çelişkilerin keskinleştiği açıkça görülüyor. Bu durum, henüz cuntaya karşı değil, fakat onun belli önemli uygulamalarına karşı geniş bir muhalefet hareketinin ilk belirtilerine yol açtı. Ülkede politik aktivite gözle görülür bir biçimde arttı. Bu durumda TKP'nin bundan bir yıl önce yaptığı şu saptamayı hatırlamakta yarar var:

"... komünistler, bir yandan bugün ortaya çıkan ve yarın çıkacak olan toplumsal muhalefetin ister eski, ister yeni somut her temsilcisini zamanında tanımalı, onlarla eylem birliği olanaklarını kullanmalıdır. Öte yandan komünistler düşman kampındaki en küçük çatlaktan yararlanmalıdır. Bu çatlaklar işçi sınıfına, ilerici güçlere manevra olanağı veriyor. Partimiz bütün bu çelişkilerin arasında esnek bir politikayla, tüm ulusal demokratik güçleri birleştirmeye çalışmalıdır. Bu ise, bugün cuntanın çevresinde geçici kümelenenler de içinde, emperyalizm, işbirlikçi tekeli burjuvazi, toprak ağası blokuna karşı tüm güçleri he-saba almayı gerektirir. Onları birleştirmek, cuntanın tüm saldırılarına ve cuntanın en gerici, Amerikancı öğelerine karşı geniş bir hareket yaratmak olanaklı ve zorunludur."

(1981 Plenumu, S. 40)

isteklerini kabul ettiremediler. Soru bugün de askıdadır.

Bu konuyu kapatmadan bir noktaya işaret edelim. Gerek iç ve gerekse dış politikada tekelci sermayenin en gerici, maceracı ögeleri ile daha gerçekçi ve uzak görüşlü ögelerinin farklılaşmalarını izlemek için ilk yaklaşım olarak Tercüman ve Milliyet gazetelerinin tavırları örnek verilebilir. Her ikisi de başka başka tekel gruplarının denetiminde olan bu iki gazete hemen bütün önemli konularda özde tekellerden ve emperyalizmden yana, fakat yöntemde ayrılan çizgileri temsil ediyorlar.

12. Ordunun yapısı:

Türkiye'deki gerici diktatörlüğün niteliğini belirleyebilmek onun dayandığı temel güç olan ordunun yapısını doğru değerlendirmekle yakından bağlıdır. Kimileri orduya "faşist ordu" diyerek işin içinden çıkıyorlar. Bu tezi öne sürenler, ordunun ne zaman faşistlerin eline geçtiğini açıklamalıdır. Bilindiği gibi 12 Eylül darbesi Yunanistan'daki Albaylar darbesi (1967) ya da bizdeki 27 Mayıs darbesi gibi ordu içindeki bir grup tarafından değil, "emir komuta zinciri bozulmadan" yapıldı. Bu nedenle ordunun 12 Eylül darbesinden yıllarca önce "sessizce" faşistlerin "eline geçmiş" olması ve ordu içindeki ve dışındaki anti-faşist güçlerin buna seyirci kalmış olmaları gerekir.

Gerçekte Türkiye'de ordu dün olduğu gibi bugün de içinde farklı politik görüşlerden gruplaşmaların yer aldığı bir yapıya sahiptir. Kuşkusuz ordu üst yönetimi tümüyle tekellerden ve emperyalizmden yana yüksek rütbeli subayların elindedir. Ancak bunlar bile hedeflerde anlaşmalarına rağmen yöntem konusunda ayrılıyorlar. İçlerinde tekellerin ve emperyalizmin en gerici kesimlerinin çıkarlarını savunanlar olduğu gibi daha gerçekçi olup uzun vadeli düşünenler de vardır. Bu sonuncular dış politikada maceracı girişimlerin, iç politikada da yalnızca baskı ve teröre güvenmenin uzun vadede çıkar bir yol olmadığını öne sürerek daha esnek bir tavır savunuyorlar. Ayrıca her iki kanat da ordunun orta ve aşağı kademelerinde küçümsenmeyecek sayıda yurtsever subayın varlığını hesaba katmak zorundalar. Bu nedenle 12 Eylül cuntası ordu içinde kuşkusuz önemli bir yer tutan faşist unsurların egemenliğini değil,

der Deutschen Arbeiterbewegung, cilt 5, S. 61) Bu çatışmanın temelinde yatan çelişki, Nazilerin yığın tabanını oluşturan orta katmanlar ile finans kapitalin en gerici ögelerinin arasındaki çelişki idi ve sonuçta birinciler değil, ikinciler üstün geldi. MHP ile cunta arasındaki çatışmayı buna benzetmek, MHP'yi faşistlerin demagojisine kanmış bir grup gibi göstermek demektir. Bu, son derece tehlikeli bir yanıdır. Kaldı ki, 30.6.34 olaylarında da komünistlerin tavrı "bırakın faşistleri, aralarında boğuşsunlar" gibilerden bir tavır olamaz. KPD, 1935 sonunda yapılan "Brüksel Konferansı"nda, Nazi partisi içinde oluşan muhalefeti zamanında görüp bu bunalımdan yararlanamadığı için acı acı özeleştiri yapmış ve faşist örgütler içinde çalışmanın önemini vurgulamıştı (Die Brüsseler Konferenz der KPD, S. 83). En azından şu soruya cevap vermek gerekir: Cunta mı, yoksa MHP mi en gerici güçleri temsil ediyor? Bu soruya bizim cevabımız açıktır. Biz, MHP diyoruz. Aksini savunmak mümkün mü?

Ekonomik alanda cunta AP hükümeti döneminde başlatılan, tekelleşmeyi kamçılayarak tekel dışı burjuvazininve küçük üreticilerin yıkımını hızlandıran 24 Ocak politikasını sürdürdü. Bu politika, işçi sınıfının sömürülmesini olağanüstü arttıran önlemlerle desteklendi ve tamamlandı. Ne var ki, Haziran-Temmuz 1982'de, Kastelli olayı ve T. Özal'ın istifası ile ilgili olarak tekelci sermaye içindeki gruplaşmalar su yüzüne çıktı. Tekelci sermayenin en gerici çevreleri 24 Ocak politikasının sürdürülmesini isteyerek Turgut Özal'ı savunurken diğer bir bölüm bu politikaya karşı çıktı ve sonunda Turgut Özal istifa etmek zorunda kaldı. Bu son bunalımın bugüne kadar belli olan sonuçları finans kapitalin en gerici çevrelerinin egemen olduğu tezini savunmayı daha da zorlaştırmıştır.

Ekonomik politikada finans kapitalin belli bir grubunun ağır basmadığını gösteren bir konu da Kamu İktisadi Teşekküllerinin (KİT'ler) durumudur. Türkiye'de ekonomik politikanın kilit sorunlarından biri olan bu konuda tekelci sermayenin değişik grupları şimdiye kadar bir "çözüm" üzerinde anlaşamadılar. KİT'lerin daha dolaysız bir biçimde tekelci sermayenin denetimine verilmesini isteyen en gerici kanat, böylesi bir adıma, yol açacağı toplumsal sarsıntılar ve sanayileşme sürecine yapacağı olumsuz etkileri hesap ederek karşı çıkan çevrelere

b) Geçmiş yıllarda özellikle 1950-65 döneminde, izlenen ABD'ye körü körüne bağlılık politikası Türkiye'deki egemen güçlerin uluslararası alanda büyük ölçüde yalıtılmalarına yol açtığı gibi bu çevreler ABD emperyalizminden de umdukları desteği her zaman bulamadılar. Bu deneyimleri değerlendiren büyük burjuvazinin saflarında ABD'ye karşı daha mesafeli durmayı (bunu "kişilikli dış politika" diye adlandırıyorlar) savunanların sayısı arttı. c) Önce Viyetnam da halk güçlerinin zaferi, ardından İran devrimi gösterdi ki, ABD emperyalizminin tam desteğine sahip en kanlı diktatörler bile halk yığınları harekete geçince devrilip gidiyor. Bu olayları kendi açısından değerlendiren tekелci sermayenin saflarında böylesi "patlamaları" önleyecek uzun vadeli önlemler isteyenlerin sayısı arttı. (ilişikteki belgelerde cuntanın dış politikası ile ilgili FAC tekелci sermayesinin baş sözcülerinden olan Frankfurter Allgemeine Zeitungta yayınlanmış bir yorumu ve Cumhuriyet gazetesinde emekli Amiral Vedii Bilget'in bir yazısını bulacaksınız.)

11. Cuntanın iç politikası:

MHP üst yöneticilerinin yargılanarak MHP tarafından işlenen suçların ve cinayetlerin önemli bir bölümünün askeri savcılar tarafından açıklanması. Bu uygulamalar bir yandan faşist MHP'ye indirilmiş ciddi bir darbe oluştururken, öte yandan ordu içinde belli bir kesimin MHP'ye karşı tepkisini de yansıtmaktadır. MHP davasını kamuoyunun gözünü boyamak niyetiyle tezgahlanmış bir danışıklı-dövüş olduğunu ilere sürenlere şunu sormak gerekir: Faşist olduğunu iddia ettiğiniz cunta neden geçici bir süre anti-faşist güçleri oyalamak amacıyla asıl dayanağı olması gereken faşist partiye saldırırsın?

Bazıları, iktidara geldikten sonra da "faşistlerin kendi aralarında hesaplaştıklarını", bir faşist grubun (cunta), diğer bir faşist grubu (MHP) zararsız hale getirdiğini iddia ederek bunu Hitler'in bir gecede binlerce SA'lıyı öldürttüğü 30.6.1934 katliamına benzetiyor (Yürükoğlu, Bu Kavga gelecek kavgasıdır, S. 39). Bu benzetme sahibinin cehaletini kanıtlar. 30 Haziran 1934'te Hitler ve çevresinin yaptırdığı katliam Almanya'da faşist diktatörlüğün ilk önemli bunalımı ile bağlıdır. Bu katliamta ortadan kaldırılanlar SA'nın tümü değil, onun içinde Hitler'den orta katmanların durumlarını düzeltme yönünde verdiği sözleri tutmasını isteyen kesimlerdi (Bakınız, Geschichte

İŞÇİ SINIFININ DEMOKRASİ SAVAŞI

Burjuva demokrasisi,geçirdiği aşamalar (kapitalizm öncesi, kapitalizmin ilk aşaması ve emperyalizm devirlerinde)

Demokrasi hiç bir zaman sınıfların üstünde,onlara hakeemlik eden tarafsız bir devlet şekli değildir,ve olmayacaktır.Demokrasi hangi sınıfın çıkarlarını savunuyorsa ona göre,ya burjuva demokrasisidir ya da işçi ve emekçilerin demokrasisidir.

Burjuva demokrasisi burjuva diktatörlüğünün bir çeşididir.Amacı burjuvazinin çıkarlarını savunmak ,işçilerin sınıf savaşlarını önlemek veya yenilgiye uğratmak,bunun için işçi sınıfı ile burjuvazi arasında ortaya çıkan çelişkileri,mümkünse fazla keskinleşmesine fırsat vermeden ve barışçı yollardan,kapitalizmin lehine çözmektir. Fakat bu mümkün olmadığı zaman burjuvazinin devleti,kendi prensiplerini de çiğneyerek,işçi sınıfının savaşını açıkça ezmek yoluna gitmekten de kaçınmaz.Yeterki kendinde bunu başaracak gücü görsün.

Dünyada ki herşey gibi burjuva demokrasisi de,toplumların gelişmesi sonucunda,tarih boyunca değişmiştir:

1- Burjuvazi iktidara gelmeden önce,feodalizm (yani derebeylik ve krallık devrinde),burjuva sınıfı toplumu daha ileri bir toplum biçimine(kapitalizme) taşıyan,devrimci bir sınıftı.Bu devrimcilik onun ideolojisine de aksediyordu.Burjuva düşünürleri o zamanlar ı içtenlikle hürriyet,esitlik,halk idaresi,her kese eşit seçim hakkı örgütlenme ve fikirlerini yayma hürriyeti gibi demokrasi prensipleri için savaşıyorlardı.

2- Feodalizm demokratik devrimle yıkılıp,burjuvazi iktidara gelir gelmez burjuvazi demokrasisi prensiplerine ihanet etti,elindeki devlet gücünü işçi sınıfını ezmek için kullanma yolunu tuttu.Bugün yürürlükte olan demokratik hakların çoğunu işçi sınıfı ve emekçiler zorla,savaşarak burjuvazinin elinden kopardılar.(Bazıları için ise hala savaşıyorlar.)

Örnekler:

- o Herkese eşit seçim hakkı.
- o İşçi sınıfına örgütlenme hürriyeti (sendika,parti)
- o Fikirlerini yayma hürriyeti
- o Demokratik toprak reformuyla topraksız ve az topraklı köylüye toprak dağıtılması ve böylece yoksul köylülerin büyük toprak sahiplerinin kölesi olmaktan kurtarılması.

3- Kapitalizmin tabii gelişmesi sonucu burjuva sınıfı içinde tabakalaşma başladı: Küçük ve orta burjuvazi gittikçe fakirleşirken, sermaye az sayıda büyük burjuvazinin elinde toplandı. Serbest rekabet gittikçe ortadan kalktı, ~~devlet~~ tekelleri doğdu-Kapitalizm en son aşamasına, emperyalizm aşamasına girdi. Bunun sonucu, serbest rekabete dayanan iktisadi temelin devlet şekli olan ilkel burjuva demokrasisi de değişti:

DEVLET SADECE BURJUVAZİNİN İŞÇİ SINIFINA KARŞI ÇIKARLARINI SAVUNAN DEVLET OLMAKTAN ÇIKTI, AYNI ZAMANDA TEKELCİ BÜYÜK BURJUVAZİNİN ALT VE ORTA TABAKALARINA KARŞI DA ÇIKARLARINI SAVUNAN DEVLET OLDU.

- o Demokratik haklar sadece şekilsel haklar haline getirildi. Demokrasi yüzeysel bir demokrasi oldu.
- o Parlamento halkın çeşitli sınıf ve tabakalarını temsil eden meclis olmaktan çıkarıldı. Tamamen büyük burjuvazinin emrine verildi. Örnek: ABD de, meclisten adam satın alarak veya gangsterlikle tekellerin arzu ettiği kanunları sipariş üzerine çıkarmayı iş edinen resmi şirketler : lobi'ler)
- o Parlamantonun yetkileri git gide elinden alınarak, yetkiler hükümetin veya Amerika ve Fransa'da olduğu gibi, bir başkan'ın elinde toplandı.
- o Yer yer işçi sınıfının devrimci partileri yasak edildi.
- o Sendikaların hürriyetleri kısıtlandı. (Örnek: politik grevler yasak edildi. Bazı ülkelerde sendikalar gerçekte devletin kontrolü altında olan kuruluşlar haline getirildi.) v.s.

4- 'Kapitalizm kendi tabiatı icabı krizlerden krizlere sürüklenmekte, büyük burjuvazinin kendi iç çelişkileri keskinleşmekte, yoksulluk içinde kıvranan emekçilerin direnişleri artmaktadır. Bu, zaman zaman emperyalizmi, emekçilere karşı savaşını şekilsel demokrasi kuralları içinde bile yürütemeyecek hale getirmektedir.

'Emperyalizmin bu aczi yanı sıra, emekçilerin de mücadele güçleri yeterli değilse, örneğin emekçilerin direnişi işçi sınıfı önderliğinde örgütlü ve güçlü bir hale gelmemişse, demokrasiye savunan güçler dağınık haldeyseler -

Bu iki şartın ortaya çıkardığı hallerde büyük burjuvazi son kozunu oynar: Burjuva demokrasisini toptan yok eder ve FASİZMİ kurar.

FASİZM, BÜYÜK BURJUVAZİNİN EN GERİCİ KESİMLERİNİN, AÇIK TERÖRE DAYANAN KESİN DİKTATÖRLÜĞÜDÜR.

(Faşizmin önemli diğer bir özelliği de şudur:

Büyük burjuvazi diktatörlüğünü devam ettirebilmek için kitlelerin kitlelerin desteğine muhtaçtır. Bu desteği krizlerden perişan olmuş, emperyalizmin baskısı altında ezilmiş, tutunacak dal arayan küçük burjuvazi kitlesinde arar. Bir yandan sosyalistleri ve devrimcileri her kötülüğün sebebi gibi gösterirken, bir yandan da faşizmin halkın kurtarıcısı olduğunu yayar. Kapitalist toplum tarafından halka benimsenilmiş ön yargıların, gerici fikirlerin yanı sıra, halkın en asil devrimci duygularını da istismar eder. "Fakirliğe, sömürüye, hırsızlığa rüşvete son, namussuzları cezalandırmak," "reform," gibi şiarlarla ortaya çıkar, hatta bazan Alman "nasyonal sosyalistlerinde," olduğu gibi kendisine sosyalist süsü verir.)

(Yardımcı okuma metni: İşçinin sözlüğü-Türkiyede Kurtuluş sayı 48)

(Faşizm konusunda tavsiye edilecek eser: Georgi Dimitroff'un Kominternin 7 nci kongresindeki konuşması.)

X Burjuva demokrasisinin iki önemli unsuru vardır:

- o o Emekçi halkın, sınırlı da olsa politik hayatta söz sahibi olmasını sağlayan demokratik emekçi hakları (Fikirlerini yayma hürriyeti, toplanma, örgütlenme, sendika, parti kurma hürriyetleri demokratik toprak reformu v.s.)
- o o Demokrasinin dış görünüşünü, biçimini yanını saptayan kuruluşlar (seçim, parlamento, yasama-yürütme-yargılama'nın ayrı yürütülmesi)

Açıktır ki bu iki unsur işçi sınıfı açısından aynı değerde değildir. Bunlardan birincisi, emekçi halkın demokratik hakları, demokrasinin biçimsel yanından daha büyük önem taşır. Emperyalizm aşamasında büyük burjuvazinin ilk saldırdığı haklar da bunlar olmaktadır. İşçi sınıfı ve tüm emekçiler demokratik haklarını savunmak, henüz elde edememişlerse elde etmek için bütün güçleriyle savaşırlar.

Fakat büyük burjuvazi sık sık demokrasinin biçimsel yanını da çiğnemek zorunluluğunu duyar. Örneğin: Parlamentonun yetkilerini kısıtlar, seçim kanununu işçi ve emekçi temsilcilerinin parlamentoya girmesini önleyecek şekilde değiştirir (Örnekler: Türkiye'den-Fransa'dan-Proletaryanın zayıf olduğu taşra bölgelerinin oylarının değeri endüstri merkezlerinininkinin değerinden düşük, Federal Almanya'dan %5 sınırı v.s.) Bunlar da yetmezse ve önceden gördüğümüz şartlar doğmuşsa, demokrasiyi ortadan kaldırır, faşizmi kurur.

Burjuvazinin demokrasisinin biçimsel unsuruna saldırılarına karşı da ~~savunmak~~ bütün gücüyle savaşmak işçi sınıfının temel görevlerinden biridir.

- X İşçi sınıfının burjuva demokrasisi için mücadelesi ileriye dönük bir mücadeledir. Yani yarın daha ileri bir demokrasinin işçi-emekçi demokrasisinin kurulmasına yöneliktir. İşçi sınıfı burjuva demokrasisini, burjuvazinin diktatörlüğünü güçlendirmek amacıyla onu çiğneyen gerici güçlere karşı savunur. Ama halkın büyük çoğunluğunu meydana getiren işçi ve emekçilerin çok daha geniş haklara sahip olacağı, devlet üzerinde milyonlarca defa daha büyük ölçüde söz sahibi olacağı işçi-emekçi demokrasisini kurma imkanı ortaya çıktığı zaman burjuva demokrasisini buna karşı savunmak gerici bir tutum olur. O zaman işçi sınıfı, işçi ve emekçilere ne kadar geniş haklar veriyor gibi görünürse görünsün, temelde burjuvazinin diktatörlüğü, onun işçilere ve emekçilere karşı baskı silahı olan burjuva demokrasisini kökünden kaldıracak ve işçilerin, tüm emekçilerin demokrasisini, yani SOSYALİZMİ kuracaktır.

(Yardımcı okuma metni: Lenin -Dönek Kautski'den-T.Kurtuluş sayı....)

- X İşçi sınıfı demokrasi için savaşından şunları kazanır:

- o Bu savaşla savunulan veya bu savaş sonucunda elde edilen haklar işçi sınıfının daha ileri bir toplum düzenine, sosyalizme geçmek için verdiği savaşa daha müsait bir savaş alanı sağlar. (Legal mücadele imkanlarının genişlemesi gibi)
- o Demokrasi savaşı içinde işçi sınıfı ve tüm emekçiler örgütlenirler. Savaş güçleri artar. İttifakları & Güçlenir. Bu sosyalizm için savaşta da kendini gösterir.
- o Feodalizm devrinde, yani burjuvazinin henüz devrimci olduğu bir devirde doğmuş olan demokrasi prensipleri (hürriyet, eşitlik v.s.) işçi sınıfının yarın kuracağı işçi-emekçi demokrasisinde temel unsurlarından bir kısmını teşkil ederler. Bundan dolayı işçi sınıfı demokrasi savaşını verir, ve demokratik haklarını örgütlü şekilde sonuna kadar kullanırken yarıncı kendi devletini de nasıl idare edeceğini öğrenir.

GERİ KALMIŞ ÜLKELERDE ANTIEMPERYALİST-DEMOKRATİK SAVAŞ

Emperyalizm tarafından sömürülen geri kalmış ülkelerde işçi sınıfının demokrasi savaşı daha da büyük önem kazanır.

- o Bu ülkelerde genellikle geri kalmış bir kapitalizm hakimdir. Yabancı ülkelerdeki emperyalist tekeller ve onların geri kalmış ülkeye içindeki ortakları bu ülke halklarını her bakımdan alabildiğine sömürürler. Emperyalist sömürü bu ülkelerin süratle gelişmesini geri kalmışlıktan kurtulmasını önler.
- o Emperyalizm sömürdüğü geri kalmış ülkeleri aynı zamanda saldırgan amaçlarına da alet eder. Onları kurtuluş savaşı veren diğer geri kalmış ülkelere ve bilhassa emperyalizmin baş düşmanı sosyalist ülkelere karşı saldırıları için atlama taşı olarak kullanır.
- o Kapitalizm öncesi üretim şekillerinin kalıntıları, özellikle feodal ilişkiler ve küçük mal üretimi bu ülkelerde çok güçlüdür. (Hatta Afrikadaki bazı ülkelerde olduğu gibi, bazılarında kapitalizm öncesi ilişkiler yer yer hakim durumdadır.)
- o Bu ülkelerde işçi sınıfı gelişmiş kapitalist ülkelerde olduğu kadar güçlü değildir. Örgütlenmesi de çoğu ülkelerde geri kalmıştır.

Özetle, demokratik devrimin bir topluma getirdiği dönüşümlerin belli başlıları geri kalmış kapitalist ülkelerde gerçekleşmemiştir. Bu ülkelerde sosyalizme geçiş için, demokratik devrimin henüz gerçekleşmemiş olan önemli dönüşümlerinin gerçekleştirilmesi şarttır. Ancak bu dönüşümlerin temeli üzerinde sosyalizm kurulabilecektir. Eğer demokratik devrimin bütün gerekleri yerine getirilir, demokratik dönüşümler eksiksiz tamamlanırsa toplum kaçınılmaz şekilde sosyalizme geçecek, demokratik devrim sosyalist devrime dönüşecektir. Az gelişmiş ülkelerde gelişmenin kapitalist yoldan gerçekleşmesini beklemek yanlış olur:

- o Emperyalist sermaye ve onun ortağı yerli tekeller bu ülkelerin süratle gelişmesini önler.
- o Sosyalizme geçişe gerekli temeli hazırlayacak gelişmenin kapitalizmsiz de mümkün olduğu bu gün ispatlanmıştır. Moğolistan bunun somut bir örneğidir. (Yardımcı okuma parçası: Lenin-Kominternin 2 kongresinde koloniler problemi üzerine konuşması-Ulusların kaderini tayin hakkı'nın son sayfalarında) bu halde işçi sınıfının üzerine düşen ödev, emekçileri kapitalizmin ızdıraplı yolundan kurtarmak, kapitalist olmayan yoldan toplumsal gelişmeyi sağlamaktır.

Geri kalmış ülkelerde anti emperyalist-demokratik savaş şu temel hedeflere yönelmiş olmalıdır:

- X Ülkenin emperyalizme siyasi ve iktisadi bağımlılığına son verilmesidir.
- o Ülke her şeyden önce emperyalizmin askeri saldırıları için atlama taşı olmaktan kurtarılmalı, bloklar dışı barışçı bir dış politika güdülmelidir.
- o Emperyalizmin iktisadi sömürüşü kesin şekilde önlenmelidir.
- X Emperyalizmin yurt içindeki temsilcileri olan yerli tekellerin gücü kırılmalı, tekелci ekonomiye bir daha geri dönmek üzere son verilmelidir. Tekelci ekonominin alternatifi anarşik bir üretim tarzı olan serbest rekabetçi pazar sistemine dönmek olmaz. Çünkü bu:
- o Hem ülkenin ihtiyacı olduğu gibi süratli bir iktisadi gelişme sağlayamayacak, eninde sonunda emperyalizmin ağına düşecektir.

- o Hem de kapitalizmin kanunları gereği serbest rekabet yeniden te-
kellere dönüşmeye mahkumdur.
Bunun için devletin kontrolünde planlı bir ekonomi gerekmektedir.
Bu yüzden iktisadi hayata yön veren (ve gelişmemiş ülkelerde dai-
ma emperyalizmin ve tekellerin kontrolü altında bulunan) kilit
noktaları, bankalar, dış ticaret, ağır endüstri v.s. devletleştirilme-
lidir. Tekellerin dışında kalan iktisadi teşebbüsler ise emekçi
halkın çıkarıyla gelişmediği ölçüde desteklenmelidir. Özellikle
burjuvazinin en alt tabakaları, örneğin esnaflar büyük ölçüde des-
teklenmeli, kooperatifler kurarak daha verimli hale gelmeye teşvik
edilmelidir.
- X Kapitalizm öncesi üretim ilişkilerinin kalıntıları kökünden yok
edilmelidir. Bu yönden en önemli adım demokratik toprak reformudur.

Yardımcı metinler : o Yeni çağ 1971 sayı 7 -Türkiyede sol güçlerin
birliği problemi.

o Demokratik toprak reformu için: İşçinin
sözlüğü T. Kurtuluş sayı 49

Tavsiye edilecek eser : Lenin - İki taktik

İŞÇİ SINIFININ İTTİFAKLARI-DEMOKRATİK HALK CEPHESİ-İŞÇİ SINIF CEPHESİ

- X Emperyalizm de işçi sınıfının yanı sıra burjuvazinin alt ve orta
tabakalarında tekелci büyük burjuvazi tarafından ezilirler. Bu yüz-
den bu tabakalar demokrasi savaşında işçi sınıfının tabii mütte-
fikleridir. Özellikle tekелci kapitalin rekabeti karşısında er geç
yok olmaya mahkum olan küçük burjuvazi için bu böyledir.
Bu yüzden tekелci kapitalin diktatörlüğüne karşı demokrasi sava-
şını, özellikle gelişmemiş ülkelerde antiemperyalist savaş, emper-
yalizm tarafından ezilen tüm tabakalar omuz omuza, tek cephe halin-
de verirler. Buna DEMOKRATİK HALK CEPHESİ adı verilir.
- X Demokratik halk cephesi içinde en tutarlı güç işçi sınıfıdır.
Çünkü işçi sınıfı demokratik devrimde sonuna kadar gitmeye hazır,
kaybedecek şeyi olmayan sınıftır. Bu yüzden anti faşist mücadelenin
tam bir başarıya ulaşması, demokratik devrimin eksiksiz tamamlan-
ması, ancak demokratik halk cephesi içinde işçi sınıfının önder
duruma gelmesiyle olur.
Fakat işçi sınıfının önderliğini diğer demokratik güçlerin peşinen
kabul etmeleri beklenemez. İşçi sınıfı demokratik mücadele boyunca
daima en ön safta savaşan, en tutarlı, en güvenilir, en örgütlü sınıf
olduğunu, işçi sınıfının önderliğinin savaşın başarılı olması ba-
kımından gerekliliğini geniş kitlelere isbat eder. Önderliğini halk
kitlelerine benimsetir. Yani işçi sınıfının önderliği halk cephe-
sinin kuruluşuna ön şart olarak ileri sürülmez, eylem içinde benim-
setilir.
- X İşçi sınıfının demokratik halk cephesi içinde mücadele başarısı
devrimci işçi hareketine sızan oportünist akımlarla savaşında ba-
şarısına bağlıdır. İki önemli tehlike vardır:
- o İşçi sınıfının önderlikten vaz geçmesini isteyen, işçi sınıfını
burjuvazinin kuyruğuna takmak isteyen sağ oportünist akım. Bunlar
işçi sınıfının, devrimçi örgütlerinden ya da bu örgütlerin cephe
içindeki bağımsızlığından vaz geçmesini isterler. İşçi sınıfının
sosyalizm için savaşını red ederler.

- o Sekterce tutumlarıyla işçi sınıfını müttefiklerinden uzaklaştıran "sol oportünist" akım. Bunlar "işçi sınıfından başka antiemperyalist, demokratik güç yoktur" diyerek demokratik halk cephesinin kurulmasına karşı çıkarlar. Ya da işçi sınıfının müttefiklerinden cephe içinde kendi örgütsel bağımsızlıklarından vazgeçmelerini ileri sürerler. "Sol" oportünizmin bir ortaya çıkış şekli de, demokratik güçlerin mücadele içinde öğrenerek benimsiyecekleri gerçekleri, onlardan peşinen kabul etmelerini istemektir. Bunlar özellikle işçi sınıfının önder rolünü cephenin kuruluşu için ön şart olarak ileri sürerler.

- X Demokratik halk cephesi antiemperyalist sınıf ve tabakaları, halk kitlelerini temsil eden örgütlerin antiemperyalist bir program ve ortak ilkeler etrafında birleşmeleriyle kurulur. Cepheye katılan örgütler bağımsızlıklarını muhafaza ederler. Ortak program ve ilkelerle çelişmemek şartıyla kendi eylemlerinde hürdürler. Özellikle her örgüt kendi ideolojik benliğini koruma hakkına sahiptir. İşçi sınıfı diğer tabakalardan işçi sınıfının ideolojisini benimsemelerini istemediği gibi, diğer örgütlerinde işçi sınıfından kendi ideolojisinden vazgeçmesini istemelerine müsaade etmez. Cephe programının hazırlanışında şu prensiplere dikkat edilir.

- o Program emperyalizmi yani tekelci kapitalizmi kökünden söküp atmalı, bir daha geri dönmemesi için gerekli tedbirleri almalıdır.
- o Program cephe içindeki güçlerin objektif ihtiyaçlarına cevap vermelidir.
- o Program cephe içindeki güçlerin görüş benimsedikleri prensiplere dayanmalıdır. Yani sadece bu güçlerin objektif ihtiyaçlarına cevap vermesi bir prensibin programa girmesine yetmez. Bu prensip demokratik güçler tarafından sübjektif olarakta benimsenmiş olmalıdır. Demokratik güçlerin antiemperyalist yöndeki objektif çıkarlarını değerlendirmek ve bunu onların görüş anlamalarını süratlendirmek, bu konuda en güçlü araca, bilimsel sosyalizme sahip olan işçi sınıfının görevidir. Fakat, daha önce de işaret edildiği gibi, bu "ön şart" şeklinde değil, cephenin eylemi içinde benimsenerek, zamanla gerçekleştirilir.

- X Demokratik mücadelenin başarısı, demokratik cephe içinde işçiköylü ittifakının ve işçi sınıfının gücüne sıkı sıkıya bağlıdır. Demokratik halk cephesinin çekirdeğini "işçi sınıf cephesi" teşkil eder. İşçi sınıf cephesi, hangi siyasi inanca sahip olursa olsun, hangi sendikadan olursa olsun tüm işçilerin demokrasi için bir tek cepheye birleşmesiyle oluşur. Burada özellikle sosyal demokrat örgütlerle olan ilişkiler çok önemlidir.

Devrimciler sosyal demokrat partileri ile bazı sosyal demokrat partilerin başında bulunan işçi birliğine karşı çıkan burjuva yöneticileri hiç bir zaman bir tutmazlar. Bu sebeple örneğin : "sosyal demokratlar işçi sınıfına ihanet etti" gibi şiarlara karşı çıkarlar.

İşçiler daima birlikten yanadırlar. Bunu örneğin grevlerde sık sık isbat ederler. (Yurdumuzdan örnek: 16 Haziran da Türk-İş üyesi işçilerde yürüdü.) Ancak bazı işçi örgütlerindeki sağcı yöneticiler birliğe karşı çıkarlar, anti komünist propagandayla üyelerinin devrimci işçilerle birleşmelerini önlerler.

Bu örgütler içinde ortaya çıkan "sol kanat" ların birliğin kurulmasında önemli şekilde yardımı olur.

Birlik yönünde önemli diğer bir adımda işçi örgütlerinin kitlelerle doğrudan doğruya ilişkiler kurmaktır. Bunun somut bir biçimi belirli eylemler için kurulan "eylem komiteleri"dir.

Devrimci işçiler bu örgütlerdeki işçilerle ilişkilerini geliştirmek özellikle ortak eylemlere girişmek için gerekirse taviz vermeden, kompromislere gitmekten çekinmezler. Lenin bu gibi kompromislere kıstas olarak şunu almaktadır: Gidilen kompromis işçi sınıfının genel bilinç seviyesini yükseltti mi? İşçi sınıfının savaş gücünü artırdı mı? (Türkiye'de demokratik halk cephesi konusunda yardımcı metin : Yeni Çağ 1970 sayı 9 - Yakub Demir'in TKP nin 50 yıl dönümünde konuşması).

S O R U L A R

- 1- Dütün sınıfların eşit olduğu demokrasi var mıdır? Burjuva demokrasisi nedir ?
- 2- Burjuva demokrasisi hangi aşamalardan geçmiştir ?
- 3- Faşizm nedir? (Bellili başlı özellikleri) Hangi şartlarda faşizm doğar?
- 4- Burjuva demokrasisini meydana getiren unsurlar nelerdir? Bu iki unsur karşısında işçi sınıfının tutumu ne olmalıdır?
- 5- İşçi sınıfı burjuva demokrasisini ne zaman savunur, ne zaman savunmaz
- 6- Demokrasi savaşı işçi sınıfına ne kazandırır?
- 7- Geri kalmış ülkelerde demokrasi savaşı neden özel bir önem taşır?
- 8- Geri kalmış ülkeler demokratik devrimle daha ileri bir kapitalist toplum mu kurmalılardır ? Neden ?
- 9- Antiemperyalist demokratik ~~devrim~~ savaşın temel hedefleri nelerdir?
- 10- Demokratik halk cephesi nedir?
- 11- Demokratik halk cephesi içinde devrimci işçilerin tutumu ne olmalı ne olmamalıdır.
- 12- İşçi sınıfı cephesi nedir?
- 13- Devrimci işçiler işçi sınıfı cephesinin kurulması için kuracakları ilişkilerde nelere dikkat etmelidirler?

MARKS - ENGELS

- o Marksizmin toplum görüşüne en büyük katkısı, toplumun temel kanunlarını inceliyerek sosyalizmin kuruluşunun kaçınılmazlığını bilimsel olarak isbat etmesi. Kapitalist toplumdaki sosyalist topluma giden yolu göstermesi, böylece sosyalizmi ütopyalardan kurtarıp bilimsel sosyalizmi kurması oldu.
- o Bilimsel sosyalizm ilk ifadesini Komünis manifestosunda buldu. Manifestoda özellikle şu konular incelenmekte idi.
- 1. Kapitalizmin yıkılması ve sosyalizmin kurulmasının kaçınılmaz olduğunun bilimsel isbatı (tarihi materyalizm, kapitalizmin iç çelişkileri)
- 2. İşçi sınıfının tarihi rolü

Lenin : "Marksın biliminin en önemli yanı işçi sınıfının tarihi rolü - nü, yani onun sosyalist toplumun kurucusu olduğunu açıkça ortaya koymasıdır."

- o Kapitalist toplumun temel çelişkisi burjuvazi ile proletarya arasındadır.
- o İşçi sınıfı kapitalist toplumun en önemli üretici gücüdür. (Bundan önceki sınıflardan farklı olarak)
- o İşçi sınıfı üretim vasıtalarına sahip değildir. Yaşamak için emek gücünü satmak zorundadır. Ancak sosyalizmde, yani üretim araçları üzerinde mülkiyetin kollektirilmesiyle üretim araçlarına sahip olacaktır.

M a n i f e s t o

"Proletaryanın zincirlerinden başka kaybedecek şeyi yoktur, halbuki kazanacağı koskoca bir dünya vardır."

- o Modern endüstri proletaryası üretimdeki çalışma şartları dolayısıyla en iyi örgütlenmiş ve en disiplinli sınıftır.

Bütün bunlardan dolayı işçi sınıfı doğal olarak devrimcidir, bundan önceki devrimci sınıflardan da farklı olarak, kendi kurtuluşuyla bütün sömürülen sınıf ve tabakalarında kurtuluşunu sağlayacaktır.

Bu gün biliyoruz ki İŞÇİ SINIFI:

- o Devrimcidir.
- o Kurtuluşu bütün emekçilerin kurtuluşudur. (yani sosyalizmdir.)
- o Toplumun değiştirilmesi için gerekli ideolojik silaha -Marksizm-Leninizm- sahiptir.
- o Enternasyonalisttir, yurtseverdir.
- o Sosyalist ülkelerde sosyalizmin kuruluşu sırasında olsun, diğer ülkelerde sınıf savaşı sırasında olsun ispatlamıştır ki en fedakar sınıftır.

İ ş ç i _ s ı n ı f ı0 ENTERNASYONALİSTTİR

Çünkü bütün dünyada emeğin kurtuluşu için savaşıyor.

0 YURTSEVERDİR

Çünkü bütün emekçi tabakaların kurtuluşu için savaşıyor, böylelikle milletin büyük çoğunluğunun çıkarlarını savunur.

"MİLLETİN KADERİ İŞÇİ SINIFINA BAĞLIDIR."

- o (Sınıf savaşını enternasyonal işçi sınıfının bölüklerini meydana getiren milli birimler içinde ve diğer milli birimlerle enternasyonal dayanışma halinde yürütür.

Marksizm kapitalizmin bağrında doğdu. Kaynağını kapitalizmin doğuşuyla ortaya çıkan akımlardan aldı.

Marksizmin üç temel kaynağı vardır :

- o Hegel'in idealist diyalektiğinde zirvesine ulaşan klâsik Alman felsefesi ve Mekaulk materyalistler, ve Feuerbach'da son şeklini bulan Marksizm öncesi materyalist felsefe.
- o İngiliz ekonomipolitikçileri
- o Kapitalizmin haksızlıkları karşısında ortaya çıkan ütöpik sosyalizm ve modern endüstri proletaryası arasında yayılan ütöpik işçi komünizmi.

Marx ve engels bu üç kaynaktan hareket ettiler. Bunları işçi sınıfının görüş açısından eleştirdi, inceledi ve geliştirdiler. Bu çalışmalar sonunda :

- o Marksist felsefe
- o Marksist ekonomi politik ve
- o Bilimsel sosyalizm doğdu.

MARKSİZMİN FELSEFEYE KATKISI

T A R İ F L E R

İdealizm :

- 8 Maddi dünya gerçekte yoktur. Gerçek olan sadece düşüncelerdir. madde ancak bu düşüncelerin içinde vardır, bu düşüncelerin bir kuruntusudur. Bu düşünceler :
 - o Ya insanların düşünceleridir
 - o Ya da insan düşüncesinin üstünde olan ruhların düşüncesidir

Materyalizm :

- o Maddi dünya objektif bir gerçektir. Yani insanın olsun, başka bir ruhun olsun düşüncelerinden bağımsız olarak vardır.
- o İnsan düşüncesi "bilinci" maddenin bir ürünüdür.
- o İnsan duyları vasıtasıyla dünyayı tanımak ve bilincinde maddi dünyayı doğru şekilde yansıtmak yeteneğine sahiptir.

Metafizik :

- o Varlıkları tanımanın kaba bir metodudur. Metafizik varlıkları-
 - o Tek başına, yani onun diğer varlıklarla olan münasebetlerini hesaba katmadan, onun içinde bulunduğu bütünlükten koparak incelenir.
 - o Varlıkların hareketini görmez. Onları hiç değişmiyorlarmış, gibi hep aynı kalıyorlarmış gibi inceler.

Diyalektik

- o Varlıkları -
 - o İçinde bulundukları hareket ve değişme içinde inceleyen,
 - o Diğer varlıklarla olan ilişkilerini de hesaba katan felsefi ve bilimsel bir metottur.

Lenin : Diyalektik,gelişme biliminin en eksiksiz,en derin,tek yönlülükten en uzak şeklidir.

Mekanik materyalistler :

- o Maddi dünyanın objektif varlığını,insan bilincinin onun ürünü olduğunu ve dünyayı tanıma yeteneğine sahip olduğunu savunuyor.
- o Fakat dünyada her şeyin bir değişme içinde bulunduğunu görmüyor,sadece dönüp dönüp eski haline gelen bir yer değiştirme şeklindeki hareketi (mekanik hareketi) kabul ediyorlardı.
- o Çoğu maddeyi objektif olarak (yani insan bilinci dışında) varolan herşey olarak almıyor,maddenin sınırlı tariflerini yapıyorlardı.Orneğin :Atomlar,v.s.toplumunda bir madde olduğunu düşünmüyorlardı.

Hegel :

- o Metodu diyalektikti
- o Idealistti.Maddeyi bir "mutlak ruh"un yansıması olarak kabul ediyordu.Hareket eden değişen hep bu mutlak ruhtu.Madde sadece bu ruhu aksettiriyordu.
- o o Idealist olması bulduğu diyalektik kanunlarında da yer yer hataya düşmesine sebep olmuştur.

Feuerbach

- o Hegel'in idealizmini eleştirdi,materyalist prensipleri benimsedi.
- o Mekanik materyalistlerin hatalarını görerek eleştirdi.Fakat onun yerine doğru bir çözüm yolu getiremedi.
- o Mekanik materyalistler toplumu da bir madde olarak incelemediklerinden,"insan bilinci maddenin bir ürünüdür"prensibi,düşünceler sadece beynin bir ürünüdür şeklini alıyor,insan düşüncesine en büyük etkiyi yapan toplum hesaba katılmıyordu.Feuerbach bu yüzden insan bilincinin maddenin bir ürünü olduğunu red etti.
- o İnsanlık tarihini geliştiren şeyin toplum kanunları olduğunu göremedi.Herşeyi "insan sevgisinin bir ürünü" olduğuna inandığı dine bağladı.

Yeni bilimsel buluşlar

- o Teknik endüstri devrimi,kapitalizmin doğuşu,bilim alanında yeni buluşlar felsefeyi de etkiledi.Özellikle şu üç bilimsel keşif felsefeyi etkiledi :
 - o Canlı hücrenin keşfi-çeşitli canlı varlıkların iç yapılarının birbirleriyle benzerliğini ortaya çıkardı.
 - o Enerjinin dönüşümü-fizik biliminin çeşitli alanlarının birliğini,birbirleriyle ilişkilerini ortaya çıkardı.
 - o darvinizm- canlı varlıkların devamlı bir gelişme içinde bulunduklarını gösterdi.

MARX - ENGELS

- o Hegel'in,düşüncenin hareketini temel kabul eden,maddenin hareketini sadece bunun bir yansıması olarak gören,bu yüzden "başasağı duran"diyalektiğini "ayakları üzerine diktiler".Doğrudan doğruya maddenin hareketini (değişmesini) diyalektik kanunlarıyla izah ettiler.
- o Toplumu da bir madde olarak incelediler. Bunlar sonucunda gösterdiler ki :

- o Materyalizm ve diyalektik birbirinden ayrılmaz bir bütündür.
- o Diyalektik materyalizmin kanunları, gene bir maddi varlık olan insan toplumu içinde geçerlidir. (Tarihi materyalizm) Böylece felsefe işçi sınıfının elinde toplumu değiştirecek bir araç haline geldi.

L e n i n : "Marksist felsefe, materyalist felsefenin kemale ermiş şeklidir ve insanlığın -özellikle işçi sınıfının- eline güçlü bir öğrenme aracı vermiştir.

MARKSİZMİN EKONOMİ-POLİTİĞE KATKILARI

İngilterede modern kapitalizmin doğuşu ekonomi-politik bilimide geliştirdi. Burjuva ekonomi-politikçileri "para" değer "fiat" mal" gibi kavramları açıklamaya çalıştılar. (Adam Smith, Rikardo)

Bu burjuva ekonomistleri şunları buldular :

- o Malların değerini yaratan şey emektir.
- o Proletarya ile burjuvazinin çıkarları uzlaşmaz bir çelişki halindedir! Ücret artarsa kar azalır - ücret azalırsa kar artar!

Hataları :

- o Sınıfları icabı burjuvazinin çıkarlarını koruyorlardı.
- o Metodları metafizikti :
 - o Mal-para-kâr gibi kavramları tarihi gelişmeleri içinde değil, sanki her zaman, hep aynı şekilde varmışlar gibi inceliyorlardı.
 - o Kapitalizmi tarih boyunca daima var kabul ediyorlardı.

Marks ve Engels burjuva ekonomisini işçi sınıfının görüş açısından eleştirdiler, Marksist ekonomi-politiği yarattılar.

Marksizmin ekonomipolitiğe en önemli katkısı :

- o Değer, para v.s. gibi kavramları tarihi gelişimleri içinde incelemesi, böylece kapitalist ekonomiyi, nasıl doğduğunu, ne yönde geliştiğini temelden izah etmesi, günün birinde sona ererek yerini sosyalizme bırakacağını böylece göstermesi.

SOSYALİST TOPLUM GÖRÜŞÜNÜN GELİŞMESİ

BİLİMSEL SOSYALİZM

Ütopik sosyalizm

Ütopik işçi komünizmi

- o Kapitalizmin korkunç sömürüsü karşısında bazı burjuva ideologları arasında demokratik devrimin yeterli olmadığı, iktisadi ilişkilerde değişikliğin gerektiği fikri doğdu. Bunlara ütopik (hayalci) sosyalistler diyoruz. Bunlar kapitalizmin temelinde haksızlık yattığını görüyorlardı. Hatta bir çokları bu haksızlığın kaynağının özel mülkiyet olduğunu da görüyorlardı. Ütopik sosyalistler ideal toplum hayalleri kuruyorlar fakat bu toplumlara gidilecek yolu gösteremiyorlardı. Bazılara bunun için hakim sınıfları ikna etmeyi onlardan yardım ummaya kalkıyorlardı.
- o Daha sonra endüstri prolataryasının ve örgütlenmesiyle (örneğin: Almanya'da adiller birliği) bu ütopik sosyalist akımlar işçi sınıfına da girdi. Onun objektif yaşamı içinde yoğruldu. Ütopik işçi komünizmi doğdu. Bunlar yarının toplumunu işçi sınıfının kuracağını görüyorlardı. Fakat onlar da bu toplumun kurulacağını kaçınılmaz şekilde saptayan toplum kanunlarını göremiyorlar, sosyalizmi anlaki dini temellere dayandırıyorlardı.

XX Kapitalizmin emperyalizm aşamasında ortaya çıkan şartları inceleyen Lenin marksizmi geliştirdi. Doğru şekilde uyguladı. İlk sosyalist devleti kurarak sosyalist toplumun kuruluşunun bilimini hazırladı. İlk sosyalist toplumun kuruluşuyla değişen toplum şartlarını inceledi. Günümüzde Leninizm, Marksizmin bölünemez bir parçası haline gelmiştir.

Günümüzün Marksizmi, Marksizim-Leninizimidir.

Leninin marksizme önemli katkıları şunlardır :

- ✗ Kapitalizmin emperyalist aşamaya girmesiyle değişen dünya şartlarını inceledi. Kapitalizmin eşitsiz gelişme kanununun sonucunda, kekellerin ortaya çıkışının serbest rekabeti kaldırdığı, fakat genel olarak rekabeti kaldırmadığını, aksine rekabetin tekelci rekabet haline gelerek daha da keskinleştiğini gösterdi.
 - ✗ Marksizmin işçi sınıfının partisi konusundaki bilimini emperyalizm devrine uyguladı. "Yeni tip partinin" prensiplerini kurdu. İlk yeni tip partiyi örgütledi.
 - ✗ Demokratik devrimin eksiksiz, sonuna kadar götürülmesi halinde sosyalizme dönüşeceğini gösterdi.
 - ✗ İşçi sınıfının diğer sınıflarla ittifakını, özellikle işçi-köylü ittifakının sosyalizm kuruculuğunda rolünü inceledi ve uyguladı.
 - ✗ Emperyalizm aşamasında sosyalizmin önce bir tek toplumda gerçekleştirilmesinin mümkün olduğunu gösterdi. ve gerçekleştirdi.
 - ✗ İşçi diktatörlüğü teorisini ~~gerçekleştirdi~~ geliştirdi ve ilk olarak başarı ile tatbik etti. (Paris komünü, işçi diktatörlüğünün ilk opontan denemesi olmuştur.)
 - ✗ Marksist felsefeyi bilimsel son gelişmelerin yorumlanmasına uyguladı. Marksizmin bilimin gelişmesi için en uygun felsefe olduğunu gösterdi.
- XX Marksizim-Leninizm devamlı bir gelişme halinde olan bir bilimdir.

Lenin'den sonrada :

- ✗ Komintern kongrelerinde
- ✗ 1957 - 1960 - 1969 danışma toplantılarında
- ✗ Dünya komünist ve işçi partilerinin kongrelerinde Marksizm-Leninizm değişen dünya şartlarına göre geliştirildi.

Özellikle:

- ✗ Faşizm incelendi (Komintern 7. kongresi)
- ✗ Lenin'in demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşeceği konusundaki teorisi geliştirildi. Halk Cumhuriyetleri kuruldu ve sosyalist toplumlara dönüşmeleri gerçekleştirildi.
- ✗ Marksizm-Leninizmin emperyalizmin gerilediği ve sosyalizmin, devrimci işçi hareketlerinin, ulusal kurtuluş savaşlarının ilerlediği günümüze uygulanışı
- ✗ Sovyetler Birliğinde komunizmin temellerinin atılması.

3. o İ t t i f a k l a r :

İşçi sınıfının kurtuluşu emeğin kurtuluşu demek olduğundan bütün emekçiler onun tabii müttelikidirler.

- o Kapitalizme karşı ve sosyalizmi kurmak için verilecek savaşta şehir ve köy emekçileri işçinin müttelikidir. İşçi sınıfı önderdir.
- o İşçi sınıfı mevcut toplumsal ve politik duruma karşı olan her türlü her türlü ilerici hareketi destekler. Fakat son hedefini gözden kaçırmaz.

X X Mülkiyet ilişkileri esastır.

X X Manifesto: "Almanyadaki burjuva devrimi, onun hemen ardından gelecek bir proletarya devriminin ilk adımı olacaktır."

4. o P A R T İ

İşçi sınıfının zaferi ancak sağlam örgütlü ve ideolojik tutarlı bir partiye mümkündür.

- o Komünist partisi işçi sınıfından ayrı düşünülemez. Çıkarları işçi sınıfının çıkarlarıdır. İşçi sınıfının en ilerici özelliklerini ve en bilinçli unsurlarını içinde toplar. İşçi sınıfının bir parçasıdır.

- o Komünistler proletaryanın geri kalan kitlelerinden:

✗ Koşulları, olayların gidişatını Marksizm-Leninizm aracı sayesinde en iyi tanımları

✗ Bütün eylemlerde uzun vadeli ~~xxxxxxx~~ hedefleri hiç bir zaman gözden kaybetmemeleri

ile ayırtedilirler.

- o Komünist Partisi işçi sınıfının günlük ihtiyaçları için verdiği ekmek kavgası ile onun tarihi görevini yani politik iktidar için kavgasını bir bütün halinde yürütür.

Ekmek kavgasını küçümsememesi sonucu kitlelerle sıkı bağlar kurar. (Halbuki örneğin: Blankistler dar çerçeveli gizli bir politik örgütle her şeyi yapmak istiyorlar, kitlelere ve onların günlük ekmek kavgasına önem vermiyorlardı. (darbeci idiler).

5. İ Ş Ç İ D İ K T A T Ö R L Ü Ğ Ü

- o İşçi diktatörlüğü terimi henüz yok, fakat:
- o "İşçi sınıfı politik hakimiyeti sayesinde burjuvazinin mülkünü elinden alacak ve onu devletin, yani hakim sınıf halinde örgütlenmiş olan proletaryanın elinde merkezileştirecek, ve üretim güçlerini mümkün olduğu kadar süratle çoğaltacaktır."

- o İşçi sınıfının devletin demokratik karakteri:

"İşçi sınıfının hareketleri dev çoğunluğun çıkarları için dev çoğunluğun hareketidir.

- o Burjuva cumhuriyetleri de bir diktatörlüktür.

"Geleneksel anlamda politik hakimiyet daima bir sınıfın diğer bir sınıfı ezmesi için kurulmuş örgütlü güçtür."

(Devlet = Diktatörlük)

İnsanın, Bilimin ve Hürmanizmin

insanlığın ortak kültürü içinde

Yeni bir Sentezi (+)

İvan FROLOV (++)

Türkçesi: G. Doğan Görsev

İnsan ile bilim arasındaki ilişkiye eğilen bir inceleme, --insanın düşünsel etkinliğinin biricik ögesi değilse de, önemli öğelerinden biri olan bilimi de içeren-- kültürü atlayıp geçemez. Böylece, insan ile bilimin yeni bir senteze ulaştırılması olanaklı, kaçınılmaz olarak, tüm insanlık için ortak bir hürmanist kültürün taçlanmasıyla geçmektedir. Önce kültür kavramına açıklık getirmek yerinde olacaktır. Marksizm, gerek hürmanizme açıktan açığa karşıt yaklaşımlarıyla, gerekse soyut bir yeni-hürmanizmle ayırt edilen burjuva anlayışlarını reddederken, yine de birbirinden farklı kültür tanımlarının ortaya çıkmasını dışlamıyor. Bizim benimsediğimiz tanım, tarihsel bakımdan yaratıcı etkinlik ile, insanın --bu etkinliğin öznesi olarak-- serpilmesini bir bütün olarak birbirine bağlayan tanımdır.

Böyle bir yaklaşım, bir yandan kültürel ilerlemenin yer yüzü ölçeğindeki (global) süreçleriyle ilgili, öbür yandan kişiliğin gelişiminin hemen önde duran görevleriyle ilgili pek çok sorunu daha net olarak çerçevelemeye olanak verir. Bu yaklaşım özellikle, sınıf karşıtlığından kaynaklanan bir sürü etkenin dağıtıcı etkisiyle her ne kadar parçalanmış da olsa, modern kültürün

(+) Aşağıdaki yazı, İ.Frolov'un "Homme, Science, Humanisme: une nouvelle synthese" (İnsan, Bilim, Hürmanizm: Yeni bir Sentez), Editions du Progrès, Moscou, 1986 adlı yapıtından çevrilmiştir ve yapıtın son bölümünü ve vargısını oluşturmaktadır.

(++) İ.Frolov (d.1929): Felsefe doktoru, Moskova Üniversitesi profesörü, SSCB Bilimler Akademisi muhabir üyesi, Avrupa Kültür Derneği'nin ve daha birçok uluslararası bilimsel örgütün aktif üyesi. 1968-1977 yıllarında Sovyet "Felsefe Sorunları" dergisinin yazı kurulu başkanlığını yaptı, günümüzde SSCB Bilimler Akademisi Başkanlığına bağlı ve Bilim ve Tekniğin Felsefî ve Toplumsal Sorunlarını incelemekle görevli Bilim Kurulunun başkanıdır.

İ.Frolov, bilimin, özellikle biyolojinin, bilgi teorisi ve mantığın, çağımızın genel insanlık sorunlarının, felsefî antropolojinin felsefî ve toplumsal-etik yanlarına ilişkin bilimsel çalışmalarıyla uluslararası çapta bir ün kazanmış, yapıtları otuzu aşkın dile çevrilmiştir.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

gelecekte bütünlüğüne, bütünselliğine herhalde yine de kavuşacağını görmeye olanak veriyor. Kapitalizm iki tip kültür arasındaki: egemen seçkinlerin kültürü ile onun kitleler için eşgeçerli sayılan türü, yaygın deyimle "kitle kültürü" arasındaki uçurumu derinleştirmektedir; bu, bir çözüme kavuşturulması gereken ve sosyalist ülkelerde daha şimdiden böyle bir yola girmiş bulunan, hiç kuşkusuz sancılı bir toplumsal sorun yaratıyor. Bu süreçle yine de, kültürün bazı özsel (aslı) belirgin özellikleri gerçekleşmiş olmaktadır.

Kültürün hümanist yönelimi, gitgide artan ölçüde, kültürün insan karşısındaki, insanın gelişme olanakları karşısındaki tavrını belirlerken dile geliyor. Ayrıca, günümüz insanlığında yaşamın uluslararasılaşması ve yeryüzü ölçeğindeki sorunları çözüme kavuşturma zorunluğu da, kültürel gelişmede bütünleşmenin hızlanmasına yardımcı oluyor. Dolayısıyla, gerek kültürün evriminin --gitgide artan ölçüde kültürün insansallaşmasında dile gelen-- iç etkenleri, gerekse uluslararasılaşma yönünde yol alan toplumsal-ekonomik ve diğer süreçler, kültürler arasında gitgide artan bir etkileşime, onların bütünleşmesine tanıklık ediyor. Bu olgular tek tek her kültürün hükümlüğüne, özgünlüğüne zarar vermek şöyle dursun, tam tersine, elverişli toplumsal koşullarda o kültürler lehinde etki yapabilir. Besbelli ki, kültürel gelişme stratejisinin, değişik eğilimlerdeki pek çok süreç ve etken arasındaki etkileşimleri, onların tek bir sistem içinde bütünleşmelerini göz önünde tutması gerekiyor. Bütün bunlar tam olarak ancak, mahiyeti kültürün özüyle çakışan komünist bir uygarlığın koşullarında gerçekleşebilir.

Böyle bir kültürel gelişme anlayışı, hümanist etkenlere, insansal etkenlere vurgu yapmakta, böylece modern insanın bilincine gitgide daha derinlemesine işleyecek duruma gelmektedir. Bunun parlak bir örneği, 1982 ortalarına doğru toplanan, Birleşmiş Milletlerin, kültür politikalarına ilişkin dünya ölçeğindeki 2. Konferansında görülmüştür. UNESCO tarafından Konferans'a sunulan belgeler, 129 ülkeden ve 100 kadar uluslararası kuruluştan delegelerin rapor ve konuşmaları, kapanış belgesi (en başta da, kültür politikalarına ilişkin Meksiko Bildirgesi), besbelli ki farklı ideolojik, politik ve toplumsal içerikler yakıştırılırsa da, hümanist kültür anlayışını vurgulayıp yükseltmiştir.

Bununla birlikte, gelecekte ortak bir hümanist kültürün gelişmesi, yalnızca toplumsal düzeydeki etkenlere değil, ama ayrıca,

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

TÜSTAV

düşünsel ve kültürel alandaki insan etkinliğinin özgüllüğüyle bağlantılı içsel süreç ve eğilimlere de bağlıdır. Benim dikkatimi önce,iki "iki kültür"ün, bilim kültürü ile sanat kültürünün hem birbirinden farklılaşması, hem de birbirine yakınlaşması çekiyor; öyle ki bu iki kültür, insan doğasının zenginliğinin öğrenilmesi ve geliştirilmesi sürecinde bilimlerle sanatların yakın etkileşimi sayesinde, daha sonra herhalde uyumlu bir bütünlüğe kavuşacaktır.

Daha yukarıda⁽⁺⁾ bilimin insan yaşamında nasıl önemli rol oynadığını; toplumsal etkenlerin ve insanın gelişim mantığının kendisinin, bilimi, varoluşun derinliğindeki bilinmezlerin deşilmesine nasıl sürüklediğini; bununsa,etik'in ve hümanizmin, bilgilenme sürecinin aksiyolojik yöneliminin önüne çetin sorunlar koyduğunu görmüştük. Yine de şunu belirtmek gerekir ki, bilimin gücü her şeye yetmemektedir: daha doğrusu, onun gücü genelgeçerli de değildir, mutlak da. Hatta önünde duran gelişme olanaklarına karşın bilim, insanın tinsel (düşünsel-duygusal) evreninin henüz bilimin erişebildiği alan dışında kalan birçok bilinmezleri önünde duralamak zorunda kalıyor. İşte o bilinmezler ancak başka araçların, özellikle sanatın yardımıyla çözülebilir.

Bunun nedeni, sürekli olarak insana yönelen, ona seslenen sanat yapıtlarının alabildiğine bireyselleşmiş olmasıdır. İnsan ile dünyanın sanat yapıtlarında oluşturduğu müstesna birlik, sanatı bilimden derinlemesine farklılaştırıyor; öyle ki sanat, yalnızca kullandığı yöntemler bakımından değil, bunun yanı sıra, sanatın nesnesinin her zaman sanatçının kişiliğiyle, sanatçının dünyaya özne bakış tarzıyla karşılıklı-ilişki içinde bulunması bakımından da bilimden ayrılıyor. Oysa bilim nesnellik, eşkonumluluk (homothétie) ilkesini izleyerek, dünyaya o özne bakış tarzından çıkma çabasıdadır. Sanat yapıtları bilim gibi, genel-bilginin kesinlikle tek-yönlü olarak özümlemesine ve genel-bilgiye ulaşmanın özel araçlarına (kavramlar, semboller, vb) özlem duymaz: Sanat yapıtları her şeyi dikkatlice insanın özne eleğinden geçirerek, öyle bir derinlikli bireysel nüanslar dizisi oluştururlar ki, bu nüanslar dizisi estetik algıya, --ne kadar belirli bir eğilime, genel bir temaya bağlı kalsa da,-- yine de

(+) Burada yazar, kitabının 1. bölümüne gönderme yapıyor: "İnsandan yana bilim ve tüm bilimlerin ölçüsü olarak insan; Bilimsel bilgi ve hümanist değerler; Bilim ahlakı"

**TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

alabildiğine çeşitlilik kazandırır.

Sanatın insan üzerindeki, onun manevî evreni üzerindeki, onun yaşam tarzı ve davranışı üzerindeki etkileme gücünün sırrı işte burada yatmaktadır. Nitekim, bilim insan ruhunu tam olarak dolduramaz. Sanat sırf rasyonel olmaktan sıyrılmaya ve bilinmenin yalnızca bilimsel rasyonalizmle kavranamayacak bilgisine yaklaşmaya olanak verir; ayrıca, insanın iç dünyasını ve çevresindeki dünyayı kaynaştıran organik bir kesim olarak sanata insanın gereksinimi de vardır. Fizik bilgini Niels Bohr'un dediği gibi, "Sanatın bizlere taşıyabildiği zenginleşme, onun sistemli analizle erişilemeyecek uyumları bize getirme yeteneğinden geliyor."⁽¹⁾ Bir de Charles Darwin'in, yaşamının sonlarında, üst estetik hazları yitirdiğine nasıl hayıflandığını, eğer yaşama yeniden başlayacak olsa, beynin estetik hazlarla ilişkili bölümlerinin etkinliğini korumaya çaba harcayacağını söylediğini hatırlatalım. Kendisi şöyle yazmış: "Bu hazların yitirilmesi mutluluğun yitirilmesiyle eşdeğerlidir ve bu yitme doğamızın heyecansal yanını zayıflattığından, galiba düşünsel yetenekler üzerinde ve daha büyük olasılıkla manevî nitelikler üzerinde olumsuz bir şekilde yansır."⁽²⁾

İnsanın manevî ve heyecansal evrenini derinden yokladığı içindir ki sanat felsefî, ahlaksal, hümanist sorunlarda, yaşam ve ölüm, iyilik ve kötülük, özgürlük ve insan onuru sorunlarında mesajını en içe işleyici biçimde verir. Oysa bu konular, insanın kendisi gibi, bilimin kazanımları kadar hızla değişmezler, onları dile getiren sanatın durumunda olduğu gibi adeta "ebedi"dirler.

Toplumsal bir olgu olarak sanat çok-işlevlidir: İnsan etkinliğinin bir modeli olduğundan, toplumun dönüşüme uğratılmasına etkin bir şekilde katkıda bulunur; araştırmaya yönlendirici bilgilenmede, dünyaya bakış tarzında önemli bir rol oynar; eğitici ve "değer" aktarıcı benzersiz işlevlerinin yanı sıra, dünyaya ve insana ilişkin pek çok şeyde öngörude bulunmaya yeteneklidir; son olarak, sanatın estetik bir haz aracı olarak da yeri (haz verme işlevi) doldurulamaz. Einstein bunu çok iyi söylemiş: "Sanat yapıtları şahsen bana en büyük mutluluğu veriyor. Onlarla, başka herhangi bir alandan daha diri bir tinsel (düşünsel-duygusal) ferahlama buluyorum... Dostoyevski bana herhangi bir bilim düşünüründen, hatta Gauss'tan daha çoğunu veriyor."

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

Yaşamlarında sanatın engin önemine, sanatın insan önüne açtığı olağan-dışı ve bilinmez dünyaya tanıklık eden büyük bilginlerin sözleri daha da çoğaltılabilir. Kendi yönlerinden pek çok yazar ve ressam da, kendileri için bilimin sağlamış olduğu verimli etkiye, bilimsel araştırmalardan ve buluşlardan doğan hakikat'in güzelliğine ve yüceliğine parmak basmışlardır. Örneğin Maksim Gorki bilimsel ve sanatsal yaratıcılığın ortak özelliklerine şu sözlerle işaret ediyordu: "O durumda da, öbür durumda da başlıca rol gözlemlemeye, karşılaştırmaya ve incelemeye düşüyor; sanatçının da, bilim adamının da imgeleme ve sezgiye gereksinimi var." (3)

Aynı kaynaktan --çalışma ve üretim etkinliğinden-- doğarak biçimlenmiş olan bilim ve sanat, insanın yaratma, yeniyi hazırlama evrensel yeteneğini farklı biçimlerde dile getirir. İlkçağda bu yetenek ayrılmaz bir bütün olarak ortaya çıkıyordu. Daha sonraki evrim, mantıksal ve rasyonel biçimlerin (bilim'de olduğu gibi) yanı sıra, sezgisel ve rasyonel olmayan biçimler (sanatta olduğu gibi) taşıyan bilgilenme sürecinin bağrında bilimlerin ve sanatların birbirinden net olarak ayrılmasına yol açmıştır. Bu sırada, sanata ille de bir bilgilendirme işlevi yakıştırmaktan da vazgeçilmiştir. Ne var ki, bilime her şeyde tartışmasız öncelik arayan ve sanatın olanaklarını olumsuz yargılayan yaklaşımın bu yoldaki aşırılıkları; bu kez de, sanatsal ve diğer "esinlenme"lerin sezgiye dayalı, rasyonel-olmayan girişimleri ne mutlak bir karakter yakıştıran bilim-karşıtlığının değişik biçimlerinin palazlanmasını kolaylaştırmıştır. Bu bilim-karşıtlığı bugün de, özellikle değişik irrasyonalist, varoluşçu, vb. anlayışlarda boy göstermeye devam ediyor. Bununla birlikte bugün egemen olan, --güya, her şeyi içermeye ve bilimin ve teknolojinin rasyonelliğini mutlak zafere götürmeye yetenekli olduğu öne sürülen-- modern bilimsel-teknik devrimin arkasına sığınan "bilimci" eğilimdir.

Ne var ki, sanatın kendini bilim içinde "eritme"si ve hümanist yöneliminden vazgeçmesi gerektiği fikri, yalnızca sanatın gelişmesini değil, ama bilimin kendisini de tehdit ediyor. Gerçekten de, sanatın, diğer özelliklerinin yanı sıra, --nasıl bilim sosyolojisinden, bilim ahlakından söz edebiliyorsak-- bilimsel bilgi estetiği'nde kendini belli eden engin bir "değer" aktarıcı, düzenleyici önemi de vardır.

Sanatın bilim tarafından sahneden uzaklaştırılacağına iliş-

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

kin kehanetler gerçekleşmedikçe, o zaman bilim ile sanatın birbirinden kopukluğu sorunu ortaya çıkarılmaktadır ki bazı yazarlara göre bu, birbirinden bağımsız iki kültürün, bilim ve sanat kültürlerinin oluşmasına kadar varabilir. Bu, birçok soruya yol açıyor. Bilim ile sanatın birbirinden kopukluğu kendine yabancılaşmanın, insan kişiliğinin parçalanmışlığının belli bir türü değil midir ? Bu kopukluk acaba abartılmıyor mu ? Ya da, ilk bakışta birbirinden bir uzaklaşma gibi gelen şey, aslında sanat ile bilim arasındaki içsel bağıntının sakın yeni tipte bir dışsal ifadesi olmasın ?

Bu soruların yanıtlanması, Marksçı yaklaşım tarzının araştırmaya yönlendirmedeki etkililiğini kanıtlar: bilimsel ve sanatsal etkinliklerin insanın bilgilenmesinde ve gelişmesinde oynadığı karşılıklı ilişkili rol ancak, bu etkinlikler insan etkinliğinin genel bağlamı --ki o genel bağlam içinde maddî üretim temel konumdadır-- çerçevesine oturtulmakla doğru olarak kavranabilir. İnsanın etkin bir varlık olarak serpilmesi, bilimsel bilgiyi de sanatı da birlikte içeren kültürde bir ilerleme olmadan nasıl gerçekleşebilir ? Marks şuna işaret etmiştir: "Sanat nesnesi, diğer her tür ürün gibi, sanatı anlamaya ve güzellikten haz duymaya yetenekli bir alıcı kitlesi üretir." (4)

İnsan yaşamını tek yanlı olarak sosyoloji çerçevesine sığdırma, deyim yerindeyse bilime katlama kalkışmalarının başarısız kaldığı artık açıktır. İnsanoğlu, geçmişte yol açtığı, günümüzde uyandırdığı, kuşkusuz gelecekte de uyandıracacağı sınırlı "bilimci" fikirlerden çok daha karmaşıktır. Homo Sapiens, akılla donanmış insan, baştan başa yeryüzü yaşamının çelişkileriyle ve tutkularıyla örülüdür. İnsan, ancak bir yeryüzü varlığı olarak değer taşır ve evrensel düzeyde herhangi bir ilgiyi ancak bu özelliğiyle genel olarak çeker.

Sanat insanın benzersiz özgüllüğünü dile getirmeyi hedefler; sanat, gerek hakikat'in araştırılmasında, gerekse dünyanın dönüşüme uğratılmasında, Marks'ın deyişiyle "güzelliğin yasaları"na göre hareket edilmesine ilişkin yaratıcılık ilkesine özen gösterir. Tarih, yaratıcı özgür bireyselliğin her şeyden önce sanatta geliştiğini gösteriyor. Yaratıcılık eyleminde bilimin yanında yer almakla birlikte sanat, bilimsel arayışın sonuçlarının kişisel-olmayan biçimler altında sabitleştirilmesinin tersine olarak, yapıtlarında yaratıcılarının taklit olunamaz kişi-

**TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

liklerinin damgasını taşır; böylelikle insanın, yaratıcılık sürecine açılmasına olanak verir. Başka bir söyleyişle, sanat toplumun yaratıcı potansiyelinin gelişmesinde apayrı bir yer tutar.

Sanat, bireyin iç evrenini ortaya koyduğu için, belli bir kişisel ve toplumsal ideal edinmemizi sağlar ve bu bakımdan, tinin doruklarına doğru açılmanın sırf insana özgü bir biçimidir. Bizde uyandırdığı heyecanlarla sanat yapıtı, kişiliğin aktif yaratıcılık ilkesini bize keşfettirir ve bizi o ideali izlemeye özendirir.

Yaşamı, birbiriyle bağlanmış ve kusursuz imgelerde yansıtan sanat, insanın tek yanlı olarak gelişmiş şu ya da bu yeteneğine değil, insanın bütünselliğine hitap eder. Bundan elbette insanın, --bilimsel ve estetik yaratma yeteneği de içinde-- yeteneklerinin tüm olarak gelişmesi içinde böylece tanımlanabileceği sonucu çıkmaz. Öyle görünüyor ki insan doğasının değişik yanları, azami serpilme halinde bile, hiçbir zaman özdeş olarak ortaya çıkmıyacaktır ve rasyonel, estetik ve heyecansal bilgilenme etkinliklerinin birliğine, uyumlu etkileşimine karşın, bu etkinlikler hiçbir zaman tam bir "kaynaşma" durumuna gelmeyecektir. Psiko-fizyolojik, biyolojik ve kalıtımsal ayrımlara dayanan "insana özgü çeşitlilik", her zaman daha da çoğaltılması yerinde olacak, paha biçilmez bir zenginliktir. Böylece "birbiriyle kaynaşmak" şöyle dursun, bilimsel ve sanatsal yaratma yetenekleri serpilmeye ve gitgide daha eksiksiz bir uyum içinde birlikte yol almaya devam edecektir. Bu, insanın gelişme perspektifleri bakımından, çoğu kez kendisine ölçsüz derecede mütevazı bir rol tanınan sanat için özellikle önem taşıyor. İnsanlığın yaşamında, insanlığın kültürel değerlerinin --ki o kültürel değerler, bilindiği gibi bilimsel bilginin düzenleyicileri arasında yer alan manevî değerleri de kapsamaktadır-- gelişmesinde sanatın ağırlığı, tam tersine, olsa olsa ancak artacaktır.

Bilim ve sanat "değer"lerinin yönlendiriciliği, insan kültürünün bütünüyle ilgili olan ve insanın ve insanlığın gelişme perspektiflerine yeni bir renk katan daha genel süreçleri yansıtmaktadır. Tarihsel ilerlemeyi kabul etmekle ve böylece insanlık tarihi konusunda belli bir değer yargısı taşımakla birlikte biz, toplumsal evrimin kaderci bir yorumuna, günümüzdeki aksiyolojik ilkelerin mutlaklaştırılmasına kesinlikle iltifat etmiyoruz. Marks şunları söylüyordu: "İnsanlar kendi tarihlerini kendileri yaparlar, ama onu özgür iradelerine göre, kendileri

**TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

tarafından seçilmiş olan koşullarda değil de, geçmiş tarafından doğrudan verilmiş ve miras bırakılmış koşullarda yaparlar." (5) Bundan, birinci olarak, insanlara eylemlerinde kılavuzluk eden değerlerin, işlerliğe önceden konmuş olmayıp insanların kendileri tarafından hazırlandıkları sonucu çıkar. İkinci olarak, tarihsel bakımdan değişken olmakla birlikte bu değerler isteğe göre değil, insanlığın geçmişteki deneyiminden, daha önceki kuşakların geride bıraktığı geleneklerden hareketle değişikliğe uğratılırlar. İşte, toplumun maddî ve kültürel evriminde sürekliliğin pek önemli rol oynaması buradan ileri gelir.

Bu yaklaşım, insanın değişik aksiyolojik yönelimleri arasındaki, örneğin hakikat ve güzellik özlemleri arasındaki, dünyada iyiliğin olumlanması ve kültürel hoşgörü arasındaki vb. ilişki yorumlanmaya kalkıldığında çoğu kez düşülen aşırılıklardan kaçınmaya herhalde olanak verecektir. Bu aşırılıklardan biri, tarih-dışı ideal bir ilkeye güya ulaşacak bir değerler hiyerarşisi kurmak istemekte yatıyor. Başka bir aşırılık da dünyaya ilişkin, aralarında hiçbir bağ bulunmadığı iddiasında olan ve insan davranışını tek başlarına belirleyecek birer "kategorik emperatif" haline gelmek için birbirleriyle yarışan değişik değer yargıları öne sürmektir. "Sonunda hakikat (güzellik, iyilik, kültür, vb) üstün geliyorsa, dünyanın tümüyle güme gitmesinin ne önemi var". İşte, varolan değerlerden birinin abartılmasına dayanan aşırı-ilkeselliğin tipik formüllerinden biri böyledir.

Bu iki aşırılık bir noktada birleşiyor: ikisi de ayrı ayrı, bir "değer"in, insan davranışının diğer bileşenleri üzerinde ağır basmasını kabul ediyorlar. Öyle olunca, tinsel (düşünsel-duygusal) değerlerin "çok renkli" dünyası, üstün ve mutlak tek bir değerın ışığı altında eriyip gidiyor. Biz değerler dünyasının, insanın kendisinin tarihsel karakterli yaratıcı etkinliğinin ürünü olduğunu söylerken, insan davranışının aksiyolojik belirleniminin değişik kesimleri arasında çelişki olanağını, özellikle etik'in gereklilikleri ile kültürün gereklilikleri arasında farklılık, uyumsuzluk olasılığını dışalamıyoruz. Kültürü yıkıma uğratan ahlaksal bağnazlık tehlikesini de, her şeyi bağışlamak adına önüne geleni yiyip bitiren bir kültürün taşıdığı tehdidi de görmek önemlidir. Tarih, özellikle 20. yüzyıl dünyayı, insanların tinsel yönelimindeki olanca zenginliğe karşı tek bir değer ilkesinden yola çıkarak yargılamaya kalkışmaların zararlı örnekleriyle doludur. Fakat biz insanın değerler sisteminin önceden kurulmuş

**TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

uyumluluğuna karşı çıkarken, düşünsel ve kültürel yaratıcılığın birbirini tamamlaması olarak, tarihsel evrimlerinin her anında insanların özlemini duydukları ideal olarak, kendi başına uyumluluğu reddediyor değiliz.

Bugün açıktan açığa bir "idealist" olmak zordur, ama yine de modern kültür ile etik arasında temelli bir farklılık olduğundan pek söz edilemez. Çünkü kültür, tinsel ve evrensel değerler oluşturmaya dört elle sarıldığı ve böylece kötülüğün düzen-sizleştirici, yalnızca yadsıyıcı, kültüre karşı gücüne karşı çıktığı ölçüde, tanımı itibariyle ahlaksaldır. Bu elbette, kültürün, bugün ortalığı kasıp kavuran kötülüğün hakından tek başına gelebileceği anlamına gelmez, ama kültür, kötülükle baş edilmesi-ne hissedidilir ölçüde yardımcı olabilir. Şu var ki kültür yaratıcılarının, kötülüğün olanaklı tüm değişik türlerini ayırt etmeyi öğrenmeleri ve birliklerinin gücünü anlamaları gerekiyor. Bizler, en yüksek tinsel değerlerin tüm insanlığın yapıtı olduğu ve bütün insanlara ait olduğu bilinciyle birleşiyoruz. Her ülkedeki kültürel kazanımlar kimilerinin böbürlenmesine, kimilerinin kıskançlık duymasına değil, insandan, insanın tinsel yeteneklerinden sevinmeye, gurur duymaya yol açmalı, böylece insanların bölünmeleri yerine birleşmelerine hizmet etmelidir. Goethe'nin sanat ve bilim konusundaki sözlerini hatırlayalım: "Soylu ve yüce olan her şey gibi onlar, tüm insanlığa aittir ve ancak, aynı çağda yaşayan ve geçmişten bize kalmış olanı sürekli olarak göz önünde tutan tüm insanların özgürce etkileşimiyle serpilebilirler." (6)

Daha önce bazı düşünürlerin bilimsel-teknik ilerlemede, hümanist kültüre, insanın tüm yanlarıyla ve uyumlu olarak serpilmesine karşıt öğelerden birini bulduklarını söylemiştik. Bundan, daha genel olarak, bilimsel bilgi ve teknolojik etkinlik karşısında bilincin, hümanist kültürün, insanda insanca olanın direniş gücünün yetersiz olduğu sonucu çıkarılıyor. Hümanist kültür kendini vermek istediği şeyden kuşkuya düşmüşse benziyor: bilimlerin ve tekniklerin bu güçlü çağında, ahlaksal ve estetik değerler çoğu kez bir Donkişotluk olarak görünüyor.

Bununla birlikte, modern hümanist bilince acı veren çatışmayı aşmanın yine de, temelden farklı bir olanağı vardır. Marks daha o zaman bile, dünya görüşünün ve pratik davranışın iç çelişkileri olmayan hümanist bir sistemini hazırlamaya, başarısızlığa daha başından mahkûm böyle bir yeltenişe hiç yanaşmamıştı. Bireyin, kültürün ve toplumun kendi kendini yetkinleştirmesine ilişkin hümanist ilkeleri yorumlama çabala-

**TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

rının yol açtığı çatışma, belli bir düşünürün meziyetlerinden ya da kusurlarından değil, ^{de} bu çatışmanın nesnel olarak yüz yüze geldiği somut kültürel durumdan kaynaklanıyor. ^{diğince göre} Önde duran öncelikli görev, hiç kuşku yok ki, toplumun varolan nesnel yapısını aşmak ve pratikte onu dönüşüme uğratmaktır.

İşte bu yüzden, kanımca, insanın insancılığına yitirmesinden, kültürün gerilemesinden oldukça sık söz eden, böylece daha önceki kültürün tüm hümanist geleneğini de, insanlığın toplumsal-kültürel ve ahlaksal ilerlemesini hedefleyen somut çabaları da bir kalemde silip atan tezleri hatalı saymak gerekir; o tezler insanın ^{manevi} mükemmelleşme olanağını, isteseler de istemeseler de, kuşku altına düşürdüklerinden, günümüzün zorluklarla dolu dünya ölçeğindeki bağlamında ahlaka da alabildiğine aykırı düşüyorlar.

Bu anlayışların tersine olarak sosyalist kültür emekçileri bilinçli olarak kendilerini geçmişin soylu hümanizminin mirasçıları, gerçek, komünist hümanizmin yandaşları olarak açıklıyorlar. Komünistlerin idealleri, insanlığın çektiği çilelerin meyvésidir ve dolayısıyla, modern uygarlığın ve onun kültürünün "kendi kendini kaçınılmaz olarak yok edeceği" kehanetinde bulunanların hummalı telaşına karşı çıkan evrensel ^{ölçekte} etik ^{bir} anlam taşır. Marksçılar insan uygarlığının geleceği ile gitgide daha insancalaşan bir kültürün serpilmesi arasında bağ kuruyorlar. Tüm birikmiş tutkularını ve törelerini insanın, onun tam ve özgür serpilmesinin hizmetine koyan bir kültür, esinlendirebilen, bireysel ve toplumsal düzeyde eyleme, diyaloga, bu doğrultuda güçleri uyumlaştırmaya itki verebilen işte böyle bir perspektiftir.

20. yüzyılda, insan değerinin, insan ile toplumsal çevre arasındaki bağların ve kısacası, hatta insan yaşamının anlamının yitip gittiğinden gitgide daha çok söz ediliyor. Bunlar tinsel bunalım üzerine: bilim ve sanatın bunalımı, geneliyle kültürün bunalımı, hatta insanlığı barbarlığın karanlığına bırakarak kültürün yok olması üzerine şom düşüncelerle at başı gidiyor. 20. yüzyıl gerçekten de hümanist kültür için çetin sınavlar yüzyılı oldu. Ama insanda ve insanlıkta Prometheus'un yaratıcılık ateşi ve de Prometheus'un sunduğu ilk erdem: umut, ruhun yaratıcı güçlerinin rasyonel-olmayan ama en önemli dışı vurumlarından biri olan umut nasıl sönebilir? Goethe, umudun mezar kıyısında bile boy verdiğini söylüyordu. İnsanın, bir ideali ve bir hedefi ön-

**TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

ceden farketmekteki tükenmek bilmez yeteneği işte bu duyguda somutlaşmaktadır.

Bu yetenek ve umut geleceğe, tarihsel ilerlemeye, insanın gücüne ve yenilmezliğine inancı besliyor. Hemingway, insanın yenilmek için yaratılmadığını, onun yok edilebileceğini ama yenilemeyeceğini söylerken haklıydı. Bu övünç verici vargı, çetin, zorlu koşullar altında yaşam tarafından, hem de herhalde gereğinden çok sınanmıştır; ama insan doğasının hazinesinin durmadan büyümesi aklın ve insansal olanın tam zafer kazanacağına umudu güçlendirmektedir.

Bu vargı, insana ilişkin bilimsel felsefenin ahlaksal temeli olarak yeni, gerçek hümanizm ilkesine dayanıyor. İnsan evriminin mantığı, varolmanın ve bilgilenmenin anlamı, insanın gelecekte beklenenleri işte bu ilke de kendine temel buluyor. Bu ilke aynı zamanda, yeni bir sentez sağlayacak, insanlığın hümanist kültürünü yeni doruklara doğru, daha büyük bir boyutta yeni bir Rönesansa doğru götürecek tükenmez manevî gücü de içinde barındırıyor.

- o-o -

-
- (1) N. BOHR: Atomic Physics and Human Knowledge, John Wiley and Sons, Inc., New York, 1958, p.79.
 - (2) The Autobiography of Charles Darwin 1809-1882, Marcourt, Brace and Co. New York, 1958, p.139.
 - (3)
 - (4) K.MARX: Manuscripts de 1857-1858 ("Grundrisse"), t. I, p.26.
 - (5) K. MARX, F.ENGELS: Oeuvres choisies en trois volumes, Editions du Progrès, tome premier, 1978, p.414.
 - (6) Johann Wolfgang GOETHE: Maximen und Reflexionen, Aufbau-Verlag, Berlin und Weimar, 1982, S.139.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

SBKP Merkez Komitesi Plenumu (1990 yılı) tarafından onay-
lanan plâtformun taslağı

INSANCIL,DEMOKRATİK SOSYALİZME DOGRU

(SBKP Merkez Komitesinin partinin XXVIII kongresi için
hazırladığı plâtform)

Partinin ülkeyi perestroykaya çağırdıktan sonra geçtiği zaman bu yönün sınavdan geçmesinin ve denenmesinin zamanı oldu. Geçiş döneminin başlıca sonucu toplumun tinsel ve politik bakımından özgürlüğe kavuşmasındadır. Özgürlük, demokratizasyon ve glastnost havası içinde insanlar vatandaşlık ve ulusal haysiyete kavuştular, devlet işlerini kendi ellerine alıyorlar.

Biz önceden biliyorduk ki, muazzam ülkenin. hemen hemen 300 milyonluk halkın yaşamındaki muazzam bir dönemeç kolay ve basit bir iş olmayacaktır.

Evet, perestroyka çok büyük zorluklarla yüz yüze gelmektedir. Ekonomi, sosyal, uluslar arasındaki ilişkiler, toplum yaşamının tinsel alanında on yıllarca birikmiş olan problemler birden baş gösterdi. Problemlerin keskinliği ve gereken değişikliklerin çapları önceleri düşündüğümüzden çok daha büyüktür. Bunlara reformlar seyrinde yapılan hatalar ve eksiklikler de eklendi.

Gerçek işte budur. Olumlu olsun, olumsuz olsun, tüm bu yıllar içinde biriktirdiğimiz deneyim perestroykanın bir akli alternatifinin olmadığını kesinlikle söylemek olanağını veriyor. İnsanlara layık bir yaşam sağlamak ve ulu ülkemizin potansiyelinden yararlanmak için bu çok çetin ve dramatik olsa da doğru bir yoldur. Toplumumuzu geriye atmak veya vatandaşlık cepheleşmeye itelek isteyenlere karşı koyup casurca ve yılmadan bu yoldan yürümeliyiz.

Başlatılan değişikliklerin tempoları, keskin sosyo-ekonomik ve politik problemlerin çözülmesinin hızlandırılması - bugünün kardinal sorunudur. Eski ekonomi ve yönetim sisteminin önemli ölçüde işliyemez hale geldiği yeni mekanizmaların ise tam gücüyle harekete geçmediği sınırına geldik. Bu geçiş dönemi beraberinde düzensizlik, yönetimdeki zayıflığı getiriyor, kafalarda keşmekeş doğuruyor. Bu dönem uzarsa halka ciddi olumsuz sonuçlar getirebilir.

Bir tek çıkar yolu vardır- daha kesin harekete geçmek, saptanan reformları enerjik bir şekilde hayata geçirmektir.

**TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI**

Sunulan Platform kongre tarafından onaylandıktan sonra ve partinin yeni Programı hazırlanıncıya kadar komünistlerin çalışmalarının ilkesel temeli olacaktır,geçiş dönemi şartlarındaki politik yönleri belirliyen bir sistem rolünü oynıyacaktır.

I.Perestroykanın özü nedir,nelerden vazgeçmeliyiz, partinin ideolojik ve politik hazinesinde neleri korumalıyız.

İlönce biz sosyalizmin ilkeleriyle bağdaşamıyan otoriter-bürokratik sistemden vazgeçiyoruz.Idealimiz - insancıl ve demokratik sosyalizmdir.

Devrimci değişiklikler yolundayız.Bu amaca ulaşmamıza engel olan geçmişin zincirlerini kırmak gerek.

Materyalist dünya görüşünün^{yaratıcı ruhuna}ve Marks,Engels,Lenin'in dialektik metodolojisine sadakatımızı doğruyularak ve onu rehber edinerek ideolojik körlüğümüzden,dogmatizm,diger görüş ve ideilere hoşgörüyüyle yaklaşmamamızdan kesinlikle vazgeçiyoruz.

Toplum yaşamının tam devletleştirilmesinden,keyfi hareketlere getiren her şeye,iktidarı kötüye kullanmaya meydan veren ve haksız olarak ayrıcalıklardan yararlanmadan vazgeçiyoruz.

Sosyalist mülkiyete ilkel yaklaşımdan,meta-para ilişkilerini inkar etmeden,insanın yabancılaştırılmasını doğuran,kendi olanaklarını ve doğadan verilen istidatlarını gerçekleştirmeye imkan vermiyen yönetimin ve ekonominin her çeşit biçim ve metodlarından vazgeçiyoruz.

İlk aşamanın endüstriyelleşmesi çağından miras kalan doğaya sınırsız sömürü nesnesi gözüyle bakmadan da vazgeçiyoruz.

Halklarınkültürel-tarihsel değerlerine,Ulkenin biriktirdiği entellektüel kapitale önem vermemeyi kınıyoruz.

Emekçilerin diğer partileri üstüne dogmatik,olumsuz stereotipleri, bu arada ülkelerin ve halkların ilerici gelişmesine katkıda bulunan sosyal-demokratlara böyle yaklaşımları redediyoruz.

Ülkelerin objektif olarak artan bir birine bağımlılığın ve seçenek özgürlüğünü koruyan farklı toplumların eylem birliği içinde bulunan bir bütün dünyanın oluşmasınıⁿyeni çağın köklü çizgisi olduğundan hareket ediyoruz.

SBKP geçmişimizde stalinciliğin sonucu,sosyalist ilkelerin çiğnenmesinin sonucu olan şeylerin parti ve halkın ülkemizin ve tüm insanlağın ilerlemesine reel katkısı olan şeylerden ayırte dilmesini ilkesel bir önem taşıyan husus

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

olarak tanımaktadır.

Tarihsel mirasımızda gerçekten de büyük ve değerli olan her şeyi silmek, geçmiş^{te}i idealize etmek, tarihimizin trajik tarafları üstüne tam ve acımasız bir gerçeği tanımak istememe kadar tehlikelidir. Sovyet insanların kuşaktan kuşağa geçen emek ve savaş bağları kopmamalıdır.

Sosyalist gelişme ideal olmadan olanak dışındadır, İnsanlar kendi tarihini görmemezlikten gelmeye başladıkları zaman ise bu ideal reel zeminini kaybediyor. Tarihsel bilinç, Anayürdümüze sevgi ve yaşadığımız şartlarda enternasyonalizmden dıştalanamıyan yürütseverlik halkın sağlıklı olmasının ve yaşam gücüne sahip olmasının belirtileridir.

Birkaç on yıllık dönem uzaklığındaki geleceği bile somut olarak, tüm detaylarıyla tarif etmek olanak dışındadır, Tek şey besbelli, bu bambaşka bir toplum olacaktır. Bu toplum demokrasi şartlarında, muazzam kültürel ve bilimsel-teknik temele, ülkemizin halklarının ve tüm insanlığın insancıl değerlerine dayanan bir toplum olacaktır. Uygarlık ve doğanın bütünlüğünü benimsiyen, insanın tarihin amacı olduğunu anlıyan bir toplum olacak. Geleceğin toplumsal örgütlenmesinin bu belirtileri halkların sosyal özgürlük uğrunda emek ve savaşımında cisimlenen başlangıçtaki sosyalist idenin özünü yansıtmaktadır.

İktidar -Sovyetlere, fabrikalar - işçilere, toprak - köylülere, Barış - halklara, özgürce kendi kaderini belirleme - uluslara gibi Ekim devrimi idelerine ve sosyalist seçeneğe sadakat bizim için sarsılmaz kalıyor. Önceki kuşakların tinsel gücü ve cesareti, onların Vatan uğruna fedakârlığı, kurbanların mukaddes hatırası, ki bu kurbanlar en ciddi sınavlar yıllarında verilmişti, daima bizimledir.

Sosyal adalet idesi de bizimledir. Bu ide on milyonlarca insanı, tarih tarafından unutulmadan kurtarıp bu insanları ülkemizin dünyanın büyük devletine dönüştüren çalışmalara esinlendirdi. Sovyet ülkesi insanlığı faşist kölelikten kurtarmada çözücü bir rol oynadı, ulusal bağımsızlık uğrunda savaşımlarında birçok halka dayanak oldu, dünya bilim, tekniği ve kültürüne yeri doldurulamaz, ender katkıda bulundu.

Emek hakkı, emeklilik ücreti, parasız eğitim ve sağlığı koruma hakları ve diğer sosyal niyetler ilk defa ola-

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

rak sovyet zemininde doğdu, her uygar toplumun varlığı oldu, sosyalist ideale can atmada Bunu unutmak - gerçeğe saygısızlık, yüksek kahramanlık ve özveri örneklerini gösterenlere saygısızlık göstermek demek olurdu.

Perestroyka ruhundaki düşüncenin ve ahlağın başlıca noktaları işte buhlardır.

II. Parti politikasının merkezinde insan bulunuyor.

Parti, kendi başlıca amacını insanı toplumsal gelişmenin gerçekten de merkezine koymada, insana ona lâyık yaşama ve çalışma koşullarını sağlamada, sosyal adalet ve politik özgürlüğün sağlanmasında, şahsiyetin her tarafça gelişmesinde ve tinsel bakımdan gelişmesinde görüyor. Toplumun ilerlemesini işte bunlar belirlemelidir.

SBKP vatandaşların hak ve özgürlüklerinin hukuksal garantilerinin en kısa bir zaman içinde şekillenmesinden yanadır. Şahsi özgürlüğün yaşamın ana değeri olarak tanınması ve vatandaşların tüm hakları kompleksinin tanınmasına kesin dönemeç - perestroykanın en önemli kazanımlarından biridir. Şimdi bu hakları sağlama bağlamak, onları sağlam maddi, hukuksal ve politik bir temele oturtmak gerek.

Parti politikasının şu yönlerini savunacak:

- Şahsiyet ve vatandaş haysiyetinin sağlam hukuksal korunması, konut ve varlığının dokunulmazlığı, mektuplaşma ve telefon konuşmalarının gizliliği;

- kalite, mikatı ve nihayi sonuçlarına göre ödenmesi de içinde emek hakkının gerçekleştirilmesinin garantilerinin gerçekleştirilmesi; iztihadının korunması mekanizmasının şekillenmesi, kadroların hazırlanması ve yeni meslekler edinebilmesi, maslağını ve çalışma yerini değiştirmek zorunda kalanlara gereken maddi yardımın gösterilmesi;

- Vatandaşların politik haklarının geliştirilip sağlamlaştırılması: toplum ve devletin yönetim işlerine katılması, söz, basın, miting, gösteri ve toplumsal örgütlerde birleşme özgürlüğü. Bununla yanyana düzeni korumaya ve sovyet kanunlarına riayet edilmelidir.

- yaratıcılık özgürlüğü ve istidada ulusal zenginlik gözüyle bakma. Kültür alanındaki çeşitliliği teşvik ederken parti aynı zamanda insancıl kıstasları koruyacak, toplumu sahte kültürden uzak tutmaya çalışacaktır. Kültüre ticari yaklaşım sosyalizm ile bağdaşamaz,

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

- insanın tinsel alanda seçeneği kenkisi belirleme, vicdan ve din özgürlüğü. Dünya görüşlerinden vazgeçmiyerek parti ateistlerle dindarlar arasındaki dialogu derinleştirecek, tüm kiliselerin halklar arasındaki anlayışa katkıda bulunarak yasalar çerçevesinde özgürce faaliyet yürütme hatını güdecektir;

- Medeni hakların korunmasında mahkemenin rolünün artırılması, yasaları koruma yönündeki faaliyeti gerçekleştiren komisyonların kurulması;

• SBKP basın ve diğer iletişim araçları, vicdan özgürlüğü, vatandaşların toplumsal örgütleri, SSCB'den gidiş ve SSCB'ye geliş, SSCB vatandaşlığı, SSCB halklarının dilleri ve vatandaşların politik ve şahsi haklarının korunmasına yönelik olan kanunların en yakın bir zamanda kabul edilmesine son derece büyük bir önem veriyor.

Parti sovyet insanların ekonomik ve sosyal haklarının sağlamlaştırılıp geliştirilmesini, refahlarının arttırılmasını ileride de yılmadan elde etmeye çalışacaktır. Bu alandaki çabalarını şu yönlerde gerçekleştirecektir:

- insan sayısının artmasını ve ülke içinde göç sorunlarını sağlayan devlet çapındaki demografi politikasının hazırlanması ve yasalarla sağlama bağlanması;

- XXVII parti kongresi tarafından hazırlanan ve 2000 yılına doğru her sovyet ailesine ayrı bir ev dairesi veya özel evin verilmesini amaç edinen ev programının gerçekleştirilmesi. Bu program devlet, işletme, kooperatif, insanların biriktirdikleri paraların, kredilerin kullanılmasıyla ev kuruculuğu kalitesinin önemli derecede yükseltilmesini ve tempoların arttırılmasını gerektirecektir; konut dağıtımı üzerinde toplum kontrolünün artmasını, kent ve yerleşim yerlerinin insan- cıl mimarisinin komple bir şekilde geliştirilmesini gerektirecektir.

- tıp yardımının mükemmelleştirilmesi yoluyla sağlığı koruma hakkını yerine getirmek, sağlığı korumaya ayrılan paraların önemli derecede artacak, bu amaçlara işletme, sanayi branşları, cumhuriyet, yerli Sovyetlerin paralarından maksimum yararlanılacaktır.

- doğal yaşama çevresinin korunması garantilerinin arttırılması, doğal kaynaklardan en rasyonel bir şekilde yararlanılması; ülke, birlik cumhuriyetleri ve özerk cumhuri-

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

yetlerin uzun vadeli ekolojik programların kabul edilmesi; çevreyi koruma işleriyle uğraşan organların faaliyet ve yapılarının mükemmelleştirilmesi ve çevre koruma kurumlarının kabul edilmesi;

- eğitim, aydınlatma ve kültür alanlarının geliştirilmesi, bu amaçlara yatırımların arttırılması; uzmanları eğitim ve hazırlık kalitesinin kesin iyileştirilmesi; öğretmen prestijinin arttırılması; ide ve istidat yarışmalarının teşviki, tinsel alanda administratif yöntemlerin üstesinden gelinmesi, grup çıkarları tekeline karşı durma; kültür ve manevi mirasa, tarihsel anıtlara itinayla yaklaşım, eğitim ve kültürün gelişmesine yönelik tüm toplumsal girişimlerin ve bağışların desteklenmesi; yabancı ülkelerle manevi değerler alış verişinin özgürlüğü.

Perestroykanın stratejisi bilimin ve onun sonuçlarının benimsenmesini toplumumuzun kalite bakımından yeni duruma kavuşmasının en güçlü etkeni olmasının anlayışına dayanmaktadır. Ülkenin yaratıcı potansiyelinin gelişmesi ve kullanılması sağlam yasal temele dayanmalıdır. Entellektüel varlığın etkili korunmasını temin etmek gerek. Parti yüksek okulların, akademiye ait veya sanayi branşlarına ait olan bilimsel kuruluşların bağımsızlığından, yapılarının çeşitliliğinden yanadır,

Toplumun en acil yardımına ve desteğine ihtiyaç duyan halkın sosyal katmanları ve grupları hakkında kaygı SBKP'nın ekonomik politikasında özel bir yer tutmaktadır.

SBKP aşağıdaki yönlerin gerçekleştirilmesinden yanadır:

- kısaltılmış iş günü, uygun cetvele göre çalışma, doğum öncesi ve doğum sonrası iznin süresinin uzatılması, işletmeler hesabına çok çocuklu ve çocuğunu tek başına yetiştiren annelere iznin verilmesi; izin ve tedavi görmek için ek ödemelerin uygulanması, kadınlar için kaliteli malların ve hizmetlerin geliştirilmesine birinci derecede önem verilmesi, kadınların sağlıkları için zararlı çalışmalardan uzaklaştırma gibi kadınların çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesiyle ilgili büyük önlemlerin alınması. Politik reform çerçevesinde parti kadınların daha geniş çapta yönetici mevkilere atanmasını destekliyecektir.

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

- çocuklara gösterilen kaygının arttırılması, çocuk örgütleriinin kuruluşuna ve çalışma kalitesinin arttırılmasına paraların daha büyük tutarda ayrılması, daha geniş çapta çocuk mallarının çıkarılması; çocuk ölüm oranının azaltılması alanında derhal gerekli önlemlerin alınması;

- etkili gençlik politikasının hazırlanıp gerçekleştirilmesi, genç kuşağın gereksinim ve kabiliyetlerinin gerçekleştirilmesi için daha geniş olanakların sağlanması, gençlerin eşit haklı olarak toplumun politik, ekonomik ve kültürel yaşamına katılmasına yardım etmek, gençlik hareketinin, komsomolun, öğrenci ve diğer örgütlerin yenilenmesi, girişimlerinin desteklenmesi, artan bağımsızlık heveslerinin artması.

- Malül, savaş ve emek gazileri durumlarının iyileştirilmesi, ssob vatandaşları için yeni emeklilik yasalarının hazırlanması ve beş yıl içinde malül ve emek ve savaş gazilerinin gereksinimlerini karşılayacak özel programın hazırlanması, asker olan aile reisini yitirmiş olan ailelere ayrı ev dairelerinin sağlanması; gazi ve malüllerin özel gereksinimlerinin karşılanmasına yarıyan malların üretiminin arttırılması ve tıp yardımının genişletilmesi; fiyat artışına göre emeklilik maaşlarının ve yardım paraları tutarlarının arttırılması; emeklilik ücretine bakmaksızın tam iş ücretini alabilme hakkı.

Kömunistler vatandaşların hak ve özgürlüklerinin onların vatandaşlık görevlerinden ayrılmaz olduğu kanısındalar. Parti toplumda emeğe saygının, yasa ve düzene saygının, sosyalist Anayürdu savunmaya hazırlığın, dürüstlük, titizlik, cömertlik ve hayırhahlık, ahlâk bakımından kendi kendini kontrol etme ve vicdanlık, insan haysiyeti ve seçenek özgürlüğü gibi genel insani değerlerin hukuk ve ahlâk bakımından garanti alınmasının yayılması yolundan yılmadan yürüyecektir.

SBKP her çeşit yasa dışı imtiyazlara ve ayrıcalıklara küşsüdür ve bu işte tam glastnostten yanadır. Kömunist ya da yönetici olmak otomatik olarak ayrıcalıklara ve niyetlere kavuşmak değildir. Kendi mevkiini kötüye kullanma karşısında set kurmalıyız.

- çocuklara kaygı göstermenin ,çocuk

.....

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

III.Etkili plânlanan piyasa ekonomisi için.

Tüm seviyelerdeki yasama ve yürütme organlarının ülke-
deki ekonomik durumun sıhhatlendirilmesi amacıyla etkili
çalışmalarının düzene konulmasını parti en acil,yarına bı-
rakılmıyız bir görev olarak tanımaktadır.SBKP Bakanlar Kuru-
lu tarafından hazırlanan ve SSCB Saylavlar kongresinde
onaylanan tüketim piyasasının istikrara kavuşturulmasını
öngören programın ve en beşte para kültesiyle mal üretimi
arasındaki farkın giderilmesine elinden geldiği kadar yar-
dım edecektir.Alınacak önlemlerin net bir sosyal yönü olma-
lıdır,bu önlemler en başta iş ücreti düşük olan halk ta-
bakalarının durumunu kolaylaştırmalıdır.

Halka gıda maddelerinin sağlanması en keskin
problemlerden biri olarak kalmaktadır.SBKP et,süt,sebze
tarım ve hayvancılığın diğer ürünlerinin hızlı üretimini
sağlayan ekonominin tarımsal sektörünün gelişme-
sine öncülük verilmesinden yanadır.

Gıda probleminin çözülmesinin temelinde toprağı
işlemenin tüm biçimlerinin geliştirilmesi yatmalıdır.
Devlete ait olan,köperatif çiftliklere,bireysel çiftliklere
aynı olanaklar sağlanmalıdır.İhale usulü,kiraya verme ve
ailece toprağı işleme usullerine de yol açılmalı.Terim üre-
timi temelinin sağlamlaştırılması da,ürünün işlenip saklanma-
sı,tarladan mağazaya ulaşmada tarım ürünlerinin minimum
kaybolmasının sağlanması da en önemli yönlerden biri kalmak-
tadır.

Perestroykanın ilkesel görevlerinden biri , kent
ile köy arasındaki dengenin sağlanmasıdır.En kısa bir zaman
içinde tarım bölgelerinde yaşayanları yeni konuda kavuş-
turmak,modern yaşamı sağlamak,yolları döşemek gibi problem-
lerin çözülmesi için yeni olanaklar sağlamak gerek.

Dikkatimizin merkezinde halk tüketimi malları
üretiminin artması kalmaktadır. SBKP piyasanın doldurulma-
sında ilerlemeyi sağlayan önlemler kompleksinin gerçekleşt-
tirilmesine yardım edecektir.

Parti fininslarla ilgili etkili politikadan ya-
nadır.Bu arada yüksek faizli banka hesaplarının açılması ,
sigorta işinin geliştirilmesi,elverişli şartlarla devlet

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

" Kitle " den kitlelere

A F G A N İ S T A N

(Afgan halkının ulusal bağımsızlık
ve sosyal ilerleme kavgası)

Dr. Nader Aslanjar

Bu yazı Afgan Devriminin ilk sonuçla-
rını ortaya koymak ve Afgan halkı ile
olan anti-emperyalist dayanışmanın ge-
lişmesine katkıda bulunmak için hazır-
lanmıştır.

(Bu yazı, Alman Komünist Partisinin -
DKP - " Aktuelle Informationen " ad-
lı yayınındaki almanca metinden türk-
çeye tercüme edilmiştir.)

Ağustos 1980

Sunuş

Afganistan Devriminin üzerinden 2 yılı aşkın zaman geçti. Bir devrimin sonuçlarını değerlendirmek için çok kısa bir zaman. Buna rağmen, Afgan emekçilerinin kazançlarının daha şimdiden büyük boyutlara vardığını söyleyebiliriz. Zira karşı-devrimci güçler ve ABD emperyalizmi o kadar feryat ediyor ki, bunun bir tek anlamı olabilir ; kazanan tarafın kesin başarısı !... Bölgesel gericiliğin, ABD emperyalizminin ve onun yedeğindeki Çin gericici yönetiminin tüm anti-sovyetik isterilerine karşın, Afgan emekçileri, Afgan Devriminin öncüsü ve kardeş ülke Sovyetler Birliği ile diğer sosyalist ülkelerin ve de kapitalist dünyadaki komünist ve işçi hareketlerinin sarsılmaz birliği başarısının temeli ni oluşturmaktadır.

Biz de Türkiye işçi sınıfı hareketinin bu yoldaki dayanışma sınıfın ufak bir örneği olarak, bu "ilk elden" broşürü yayınlamayı uygun bulduk. Bundan başlıca iki yarar umuyoruz : 1- Türk ve Kürt emekçilerinin Afganistan Devrimi hakkında ilk elden bilgi edinmeleri ve , 2- Bilumum küçük-burjuva kökenli solculara, Dr. Aslanjar'ın deyiimiyle, "meselelenin can alıcı noktasının... bizzat Afganistan'ın kendisi olduğunu " (sf.4) bir kez daha hatırlatmak. Bu nokta "sol" çocukluk hastalığıyla muzdarip olanlar için özellikle önemlidir. Onlar bilmelidirler ki, Sovyet Kızılordusu, başlıca, Afganistan Demokratik Cumhuriyetine yönelen dış kaynaklı karşı-devrim ihracını göğüslemek üzere orada bulunmaktadır. Bu, Sovyet Kızılordusu için zorunlu bir enternasyonalist görevdi , ve bu görevini başarıyla yerine getirmiştir.

Türkiye Komünist Partisi (Birlik) - TKP(B)- Merkez organı
MİLİTAN'ın belirttiği gibi : AFGANİSTAN DEVRİMİ KAZANACAKTIR ...

KİTLE Avrupa Bürosu
Ağustos 1980
Federal Almanya

A F G A N İ S T A N ' D A N İ S A N D E V R İ M İ V E K A R Ş I - D E V R İ M

Dr. Nader A s l a m j a :

İ ç i n d e k i l e r :

Bu konunun ele alınma gerekçesi	s. 4
Afganistan'ın eski tarihi	s. 5
Afganistan'ın yakın tarihi	s. 6
Afganistan Demokratik Halk Partisi (ADHP) ve Nisan Devrimi.....	s. 7
Nisan Devrimine hazırlık	s. 8
Nisan Devriminin başlaması	s. 9
Afganistan Demokratik Cumhuriyetinin (ADC) devrimci hedefleri	s. 10
Afganistan Demokratik Cumhuriyeti Devrimci Ulusal Marşı	s. 11
Nisan Devriminin kazanımları	s. 12
Karşı-devrimin mahiyeti ve rolü	s. 14
Nisan Devriminin hataları ve yanlış yönelimleri	s. 17

Bu konunun ele alınma gerekçesi

Yoldaşlar ve dostlar !

Anti-komünizm ve anti-sovyetizm hayaleti dünyayı dolaşıyor. Gericiliğin eski ve yeni biçimleri bir kere daha buluştular ve bir kere daha ilerlemeye ve barışa karşı o iflah olmaz karşı-devrimci ittifakı, tarihin tekerleklerini geri çevirmek isteyen ve "suyu bulandırarak" dikkatleri kendi cinayetlerinden çevirmek isteyen ve suç işlemeye devam edebilmek için gerçekleri tersine çeviren o gerici ittifakı bir kere daha inşa ettiler.

Gericilik "Afganistan krizi" bahanesi ile eline tekrar bir "sahte masumluk belgesi" geçirdi ve ortalığı anti-komünizm şamatala - rıyla gürültüye boğarak gözleri Afganistan'ın gerçek meselelerinden , Afgan toplumunun şartlarına göre yalnızca devrimci yollardan ve sınıf kavgasıyla çözülebilecek meselelerden çevirmeye, konuyu saptırmaya çalışıyor.

Tek yanlı burjuva basın ve haberleşme araçları ile yükselti- len bu karşı-devrimci yaygara birkaç "solcu" üzerinde de istenilen etkiyi yaptı. O ölçüde yaptı ki, bu "solcular" meseleyi birdenbire ar - tık devrimci tarzda ve sınıf savaşı gözüyle değil, tersine "tarafsız" ve "liberal" gözle tartışıyorlar. Bu durum üç şeyi ifade edebilir : Bu solcular ,

- Afganistan'daki toplumsal ilişkileri bilmiyorlar ,
- Sınıf savaşı teorisini yanlış anlıyorlar , veya
- şimdiye kadarki tecrübelerinden kaynaklanan, sürekli kaybetmiş olma- nın verdiği çaresizlik ve öfke içerisinde politikadan uzaklaşıyorlar.

Meselenin canalcı noktasının anti-sovyetizm, anti-komünizm veya "süper güçler" değil, bizzat Afganistan'ın kendisi olduğunu bu "solcular" da bilmek zorundadırlar.

Afganistan'da toplumsal haksızlık ve sömürü hüküm sürüyordu ve tam da bu sebepten orada anti-feodal ve anti-emperyalist karakter- li bir devrim, adaletsizlikleri ortadan kaldıran ve kaldırmaya devam eden bir devrim gerçekleşti. İşte bundan dolayı Suudi Arabistan ve Pa- kistan gibi gericilerin en gericileriyle bir ağızdan Afgan halkına "ağıt" yakmak değil, açık tavırlar almak, safını açıkça belli etmek zo- rundadır herkes. Bu gericilerin "halk" kavramından ne anladıkları ve solcuların "halk" anlayışları, solcularla bu gericiler arasındaki baş- lıca farkı teşkil eder.

Şimdi yüzümüzü Afganistan'a, Afgan halkına çevirelim. Önce bir Afganistanla ilgilenelim... ve Afganistan'ın iç çelişkilerini, somut gerçeklerini inceleyerek sonra dünya politikasına gelelim... İşe dünya politikasından başlayıp peşin hükümlerle değil, Afganistan'dan başlayalım. Tersini yapmak, tartışanların aslında Afganistan'la, Afgan halkıyla ne kadar ilgilendiklerinin bir göstergesidir ancak !

Afganistan'ın eski tarihi

Eski tarihinde "Aryan ülkesi" (Ariana) olarak adlandırılan Afganistan'ın 2500 yıldan fazla bir tarihi vardır. Ülke sıklıkla Orta-doğudaki yüksek kültürlerin merkezi olmuştur ; mesela İsa'dan 200 yıl önce ve sonra Kuşanidler ve Yeftalitler sülaleleri boyunca ve bundan başka Gazneliler ve Timur sülaleleri süresince... Aynı şekilde ülke sık sık dış düşmanların saldırısına uğramış, mesela Büyük İskender, Araplar ve Moğolların sefer ve istilalarında ülke bütün kültür ve medeniyetiyle birlikte tekrar tekrar yıkıma uğramıştır.

Ülkenin büyük bir merkez oluşturduğu dönemdeki eski tarihinde Afganistan'ın komşularıyla ve özellikle Perslerle (İran) kesin sınırları mevcut olmamıştır. Merkezi hükümetlerin gücüne göre Afgan hükümdarları İran'ı da yönetmişler veya tersi olmuştur.

İran'daki Kaçar sülalesinin son dönemlerinde Afganistan İran'ın doğu eyaleti (Horasan) olarak tanınır ve ülke o zamanlar İranlılar tarafından yönetilmiştir. Mamafih silahlı bir halk ayaklanmasıyla bir bağımsızlık savaşı verilmiş ve o zamandan beri (1747) ülke Afganistan adıyla anılmaktadır. Sınırlar o zamanlar kuzeyde ~~Buhara~~ Buhara'dan (şimdi Sovyetler Birliği sınırları içerisinde kalmaktadır) güneyde Delhi'ye (şimdi Hindistan'daki Yeni Delhi) kadar uzanmaktaydı.

19. yüzyılın başında Napolyon'un ölümünden ve Fransa'nın dünya hakimiyetinin o sırada zayıflamasından sonra dünyadaki kuvvet dengesi Çarlık Rusyasının ve İngiliz İmparatorluğunun lehine yer değiştirmişti. Bu iki güç kendi yayılmacı politikalarının sıçrama tahtası olarak Afganistan'ı işgal etmeyi denemişlerdir. Nitekim İngiltere 1837'de ülkeyi kolonileştirmeye teşebbüs etti. Mamafih bu girişimler daima kısa süreli başarılardan ibaret kaldı, çünkü Afgan halkı silahlı ayaklanmalarla İngilizleri arka arkaya üç defa hezimete uğrattı (son olarak 1919'da). Bu İngiltere'nin sömürgecilik döneminde ilk defa oluyordu.

Büyük Ekim Devriminin ışığında kazanılan 1919 Zaferi nihai

zafer oldu, çünkü Sovyetler Birliğinin kurulması ve Sovyetlerin Afgan özgürlük mücadelesine yoğun desteği ülkenin yeniden kolonileştirilmesine izin vermedi. Sovyetler Birliği bağımsız ve özgür Afganistan'ı tanıyan ilk ülkeydi... Çarlık Rusyası ile yapılmış tek taraflı anlaşmalar Lenin tarafından iptal edildi. Bu tarihten beri Afganistan ve Sovyetler Birliğinin birbirleriyle dostluk ve iyi komşuluk ilişkileri vardır.

Afganistan'ın yakın tarihi

Afganistan'ın yakın tarihi zulmün, adaletsizliğin, yoksulluğun ve açlığın tarihidir.

Eski sömürgeci yöneticiler Emperyalizmin 'böl ve yönet' kuralına uyarak Afganistan halklarının etnik, dinsel ve kabile özelliklerini, bu özellikleri insanların kafasına çelişki olarak sokmak amacıyla, ortak ulusal çıkarlar çevresinde birleşen bir ulusun ortaya çıkışını engellemek amacıyla istismar ettiler. Ülkenin feodal karakteri islami gelenekler ve fanatizm ve ayrıca cehalet içinde tutulmuş olan geniş yığınlar gözönüne alınırsa, sömürgecilerin ulaştıkları başarı görülebilir. Üstelik İngilizler bir de, başka çözülemeyecek meseleler yaratmak amacıyla ülkenin güneyinde keyfi sınırlar çizdiler ve ülkeyi böldüler.

Yalnızca anısı bile bugün her ilerici ve yurtsever Afganlıyı heyecanlandıran reformcu kral Amanullah'ın ilerici girişimleri gerici din adamlarının (ulemanın) ve Toprak ağalarının (feodallerin) yardımıyla engellendi. Zira eski sömürgeciler yeni bir maskeyle tekrar iş başındaydılar ve kendi sömürücü sınıf çıkarlarını tehlikede gören bütün gericiler (gerici ulema, büyük toprak sahipleri, komprador burjuvazi) o iflah olmaz sömürücüler ittifakında birleşmişlerdi. Anti-feodalist ve anti-kolonyalist reformcu kral ülkeden kovuldu ve ilerici reform hareketi ülkede zulme uğradı ve yokedildi.

1930'dan 1978'e kadar ülke Nadir ailesi tarafından yönetildi. Nadir ailesi eski sömürgecilerin kuklası ve feodal beylerin, vurguncu tefecilerin ve gerici ulemanın temsilciliğini yaptı.

Bu dönem boyunca her politik direniş boğuldu, binlerce insan zulme uğradı, işkence gördü, hapisanelere dolduruldu ve öldürüldü. Ayrıca ülke iktisadi yıkıma sürüklendi. "Allahın emri" kabul edilen her kuraklık döneminde onbinlerce insan öldü, aileler çocuklarını köle ola-

rak satmaya mecbur kaldılar.

Sömürücüler bu işin böyle devam edemeyeceğini ve halkın öfkesinin günden güne büyüdüğünü anladıklarında, o sırada Avrupa'da bir zevk seyahatinde bulunan Kral Zahir 1973 yılında kansız bir darbe ile tahtından indirildi ve yerine yeğeni Davud geçirildi.

Bu despot ve demagog (Davud) devrimci görünümlü laflar ve ateşli vaatlerle halkın öfkesini yatıştırmaya çalıştı. Mamafih verdiği sözleri tutmadı, daha doğrusu tutmaya niyeti yoktu. Nitekim kısa zamanda gerçek yüzünü gösterdi ve ilerici-demokrat güçlerin çoktan alevlenmiş mücadelesini kanlı baskılarla katletmeyi denedi. Yeniden binlerce insan hapisanelere dolduruldu, öldürüldü ve baskıya uğradı. Sonunda "al lahsız ve komünist" suçlamasıyla ilericilere karşı kışkırttığı gerici ulemanın yardımıyla mücadeleyi yoketmeye niyetlendi. Afganistan Demokratik Halk Partisinin (ADHP, Emekçilerin ve köylülerin partisi) yönetici kadrolarını sokak ortalarında öldürttü ve bir süre sonra da partinin bütün yönetimini, sözde bir mahkemeyle öldürtmek amacıyla hapsed - tirdi.

Zulmün olduğu yerde direnç de yeşerir ! Ezilen halk ADHP yönetiminde ayaklandı, yürekli askerler ve ilerici subaylar kanlı bir silahlı ayaklanmayla Davud'u ve çevresini ve bunlarla birlikte de zulmün sebeplerini ortadan kaldırdılar.

ADHP ve Nisan Devrimi

ADHP, ilerici, demokrat yurtseverlerin bir birliği olarak 1965 yılında kuruldu. Parti bilimsel sosyalizmi ideolojik silah olarak kabullendi ve uzak stratejik amacının, insanın insan tarafından sömürüşünün mümkün olmadığı, "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" parolasının gerçekleşeceği, Afganistan'ın özelliklerine uyan sosyalist bir toplumun inşası olduğunu açıkladı. İşçilerin ve köylülerin çıkarlarını temsil eden ADHP kendisini işçilerin ve köylülerin öncüsü olarak belirtti. Kuruluş kongresinde Taraki Yoldaş (ADC'nin ilk devlet başkanı) Parti genel sekreterliğine ve Babrak Karmal Yoldaş (şimdiki devlet başkanı) yardımcılığına oybirliğiyle seçildiler. 1960'ların sonlarında parti, geniş kitle örgütleri ve gösterilerle halkın, aydınların ve emekçilerin politik bilincini yükseltti ve güçlendirdi. Parti yasadışı ilan edilmiş olmasına ve yayınlarının yasak olmasına rağmen çalışmalarını yeraltında sürdürdü.

Partinin kurulmasından bir süre sonra partinin devrimci taktiği konusunda iç kutuplaşmalar ortaya çıktı ve parti,merkezi yayın organlarının isimlerine göre "Halkçılar" ve "Perçemciler" adıyla tanınan iki fraksiyona bölündü (Perçem: Kızıl Bayrak).Mamafih ayrı ayrı devrimci çalışmayla geçen bir süreden sonra ideolojik birlik çerçevesinde,devrimin zaferi için Partinin birliğinin zorunlu olduğu görüşüne gelindi.Böylece partinin birliği tekrar sağlandı ve devrimci güçler büyük ölçüde sağlamlaştı.

Nisan Devrimine hazırlık

ADHP,Afganistan toplumunun sınıfsal yapısını ve üretim ilişkilerini inceden inceye analiz ederek ülkede feodal üretim ilişkilerinin hakim üretim ilişkisi olduğunu tesbit etti.Ülkede bunun yanı sıra Feodalizm öncesi ve kapitalist üretim ilişkileri,ayrıca küçük burjuva üretimi ve devlet kapitalizmi de bulunuyordu.Köklü değişikliklere bu durumda yalnızca anti-emperyalist ve anti-feodal karakterli bir demokratik devrimle varılabilirdi,yani sosyalist perspektifleri olan bir milli demokratik devrim... Böyle bir devrimin anagüçlerinin ezilen köylüler ve çalışan yığınlar olduğu ve devrimci aydınların,küçük burjuvazinin ve milli burjuvazinin ilerici kesimlerinin mücadeleye katılması nın mutlaka zorunlu olduğu konusunda tam bir görüş açıklığı vardı.Ayrıca bu devrimin ancak işçi sınıfının ve köylülüğün öncüsü ADHP 'nin yönlendiriciliğinde (güdümünde) gerçekleştiği takdirde nihai zafere ulaşacağı da açıktı.

Sayısı pek fazla olmayan işçi sınıfının örgütlenmesi ve eyleme geçirilmesi hızla gelişti.Buna karşılık köylülük arasında süreç daha uzun süreliydi.Bunun sebepleri :

- ülkedeki katı islami gelenekler ve müslüman kaderciliği ,
- köylülük üzerinde feodal beylerin ekonomi-dışı baskısı ve köylülüğün bunlara bağımlılığı ,
- Feodal beylerin aynı zamanda din adamı durumunda olmaları ve bunların devlet tarafından yönlendirilen anti-komünizm kampanyasını uzun müddet başarı ile yürütebilmeleri .

İşte bu faktörler köylülerin büyük çoğunluğunu her reform girişimini "allahın emirlerine" karşı çıkan,allahsız (komünist) işi ve şeytan icadı olarak görmeye götürüyordu.

Bundan başka işçi ve köylülerin içinde çalışma ve bunların

örgütlenmesi devlet tarafından zalimce engellendiği ve parti üyeleri üzerindeki baskı günden güne arttığı için, parti içinde, gerici devletin iktidar ve güç cihazı zayıflatılabildiği veya ortadan kaldırılabilirdiği takdirde çalışan yığınların daha hızlı ve daha etkin bir örgütlenmesinin sağlanabileceği kanaati doğdu.

Kısacası politik iktidarın el değiştirmesi sorusu sürekli olarak acıllaştı. Ordu, devletin iyi örgütlenmiş tek cihazı olarak devrimci hareketleri yokedebilecek güçte olduğu için, partinin başlıca dikkat noktasına geçti. Ordu mensuplarının sınıfsal analizinden, ordunun alt kademelerinin çoğunluğunun işçi-köylü ve küçük burjuva ailelerden köken aldıkları ve bilinç olarak da halkın çoğunluğunun çıkarlarını temsil ettikleri görüşüne varıldı. Bundan dolayı topyekûn bir savaşla yoketmeyi denemek yerine (zaten bunu gerçekleştirebilecek durum yoktu) orduyu kazanmalı ve onun yardımıyla politik iktidara el konulmalıydı. Bu analiz ve tesbitlerden hareketle ADHP üst yönetim kademelerinden yoldaşlar ordu içinde örgütlenme ve eyleme geçirme görevi ile görevlendirildiler. Küçük rütbeli subaylara aylarca süren eğitimlerle Bilimsel Sosyalizm öğretildi. Nitekim bu subayların işçi sınıfı ideolojisine ilgisi önceden tahmin edildiği gibi pek büyüktü.

Nisan Devriminin Başlaması

Ordu içindeki parti çalışması ve parti örgütlenmesi öylesine disiplinli ve örnek bir şekilde yürüdü ki, daha 1978 Nisan Devriminden 3 yıl önce bile çok az bir kayıpla politik iktidar alınabilecek durumdaydı. Mamafih kitle örgütlenmesini ve eylemini devam ettirmek ve devrimin objektif ve sübjektif şartlarını olgunlaştırmak için zaman bırakmak istendi, kısacası devrimci durum yaratmak istendi.

ADHP'nin yeniden birleşmesi gözüne diken gibi batan gerici ve diktatör Davud rejimi bu birleşmeden sonra kanlı saldırılarını artırdı ve çeşitli bahanelerle parti yöneticileri hakkında soruşturma açtırdı ve tutuklattı.

Parti yöneticilerinden Khayber yoldaş'ın rejimin uşakları tarafından sokak ortasında öldürülmesi üzerine, gösteri yasağına rağmen cenaze töreninde ADHP'nin yüzbinlerce üye ve sempatizanı gösteri yaptı. Yoldaş Khayber'in öldürülmesi ADHP'yi yoketme kampanyasının bir işaretiydi. Bu büyük kitle gösterisinden bir gün sonra ADHP'nin N.M. Taraki Yoldaş ve Babrak Karmal Yoldaş da dahil bütün yönetimi tutuklan-

dı.Yoldaşlar öldürölmek ve böylece ADHP yokedilmek isteniyordu.Ama za lim Davud bu arzusunu beraberinde mezarına götürmek zorunda kaldı.Çün kü partinin tabanı bir zorunlulukla karşı karşıya gelmişti,daha fazla beklemek ölüm demektir.Böylece parti tabanı gerici rejime devrimci bir cevap vermeye kesin karar verdi.

Ordunun bütün kesimlerinin (kara,hava...) katıldığı,ADHP üye leri tarafından rehberlik edilen ve yönetilen silahlı bir ayaklanmay la Davud rejimi devrildi ve ADHP yöneticileri kurtarıldı.ADHP politik iktidarı üstlendi,Afganistan Demokratik Cumhuriyeti (ADC) ilan edildi ve derhal bütün üyeleri ADHP merkez komitesinden gelen ve devrim konseyine bağılı olan devrimci hükümet kuruldu.Devrim konseyi tarafından oybirliği ile N.M.Taraki Yoldaş Devrimci yönetim başkanlığı ve ADC baş bakanlığına ve B.Karmal Yoldaş başkan yardımcılığı ve başbakan yardım cılığına seçildiler.

ADC'nin devrimci hedefleri

W.İ.Lenin,"her devrimin ana sorunu politik iktidardır " der. Politik iktidarın ADHP tarafından alınmasıyla bu başlangıç yapılmış oldu.Bu kanlı hükümet devrilmesi olayının gelişiminin bir is yan veya bir devrim olup olmadığı konusunda kafa patlatmak hiç de me selinin can alıcı noktası değildir.Bazıları,geniş tabanlı bir kitle a yaklanması vuku bulmadığı (gerçekleşmediği) için,devrimi yalnızca bir askeri darbe olarak niteliyorlar.Mamafih nicelik işin bir tarafıdır.. Daha önemli ve esas olan bir devrimin içeriğı ve özüdür,yani esas can alıcı nokta devrimin niteliğidir; üretim biçiminin ve üretim ilişkile rinin temelden değiştirilmesidir.Bundan başka,Leninist tanımlamayla ; kelimenin dar ve geniş anlamında devrim,iktidarın ezilen sınıf (veya onun öncüsü) tarafından ele geçirilmesidir.

ADC'nin devrimci hedeflerini anlamak için,yıllar süren baskı ve sömürüden geri kalan içler acısı mirasa bir göz atmak gerekir :

- İnsan başına yıllık gelirin 100 dolardan az olduğu,dünyanın en fa kir ülkelerinden biri olan bir ülke ,
- Nüfusunun % 95'i okuma yazma bilmeyen bir ülke ,
- Çocuk ölümleri çokluğuyla dünyada birinci gelen bir ülke ,
- Nüfusunun % 85'i köylülerden oluşan ama ekilebilir toprağın % 80'den fazlasının toprak ağalarına ait olduğu bir ülke ,
- Hemen sadece bir tarım ülkesi olmasına rağmen tarım ürünleri satın

almak zorunda olan bir ülke ,

- 26,000 (Y i r m i a l t ı bin) kişiye bir doktorun düştüğü bir ülke
- Nüfusunun %80'i asgari yaşama şartlarından yoksun yaşayan ve hergün hayatta kalma kavgası veren bir ülke ...

Bu problemlerin ışığında ADC'nin hükümet açıklaması aşağıdaki ana hedefleri içeriyordu :

- Demokratik toprak reformu ,
- Özgür,bağımsız ve hükümrân bir ulusun yaratılması ,
- Sosyalist bir toplumun inşası için yolları açan,kendi kendine yeterli bir halk ekonomisinin kapitalist olmayan kalkınma yolu tutularak yaratılması ,
- Herkese ücretsiz sağlık hizmeti ,
- Geniş halk yığınlarının eğitimi,okuma-yazma öğretilmesi ve örgütlenmesi ,
- İnsanın insan tarafından sömürülmesinin her biçiminin yokedilmesi ,

Dış politikadaki hedefler şöyleydi :

- aktif ve olumlu bir tarafsızlık politikası ,
- Komşu ülkelerle iyi komşuluk ilişkileri,diger uluslarla dostane ilişkiler ,
- Bütün dünya emekçileri,ezilen halkları ve ulusal kurtuluş hareketleri ile dayanışma ...

Bu hedefler yeni Afgan ulusal marşında da dile getiriliyor .
(Eski ulusal marş "Yaşasın Kral" adını taşıyordu).

ADC Devrimci Ulusal Marşı

Yakıcı ol ,daha çok yakıcı
Sen , ey kutsal güneş
Sen , özgürlüğün güneşi
Sen , mutluluğun güneşi .

Eserken Fırtınalar
Devrimin yolundan gittik
Karanlığın yollarından da
Aydınlığın yollarından da
Kana bulanmış şehitlerin,
Kardeşliğin yolundan .

Yakıcı ol ,daha çok yakıcı
Sen , ey kutsal güneş

Bu devrimci ülke

Şimdi işçilere ait

Yiğitlerin bu mirası

Şimdi köylülere ait

Zulüm devri geçti

İktidar şimdi eski kölelere ait .

Yakıcı ol ,daha çok yakıcı

Sen , ey kutsal güneş ...

Biz dünyada barış

ve kardeşlik istiyoruz

Bütün dünya emekçileri için

En geniş özgürlükleri

Onların hepsi için

Ekme,barınak ve elbise talep ediyoruz .

Yakıcı ol ,daha çok yakıcı

Sen , ey kutsal güneş...

Nisan Devriminin kazanımları

1. Halk düşmanı ve ahlak düşkünü polis örgütünün ıslah edilerek yeni den devrimci bir şekilde örgütlenmesi .

Ordu kadrolarının politik örgütlenmesi ve devrimin yüce amaçlarına tabi kılınması .

2. Tefeciliğin ortadan kaldırılması ve yoksul köylülerin tefecilere ve toprak ağalarına olan bütün borçlarının silinmesi.Yoksul köylüler, iklim koşullarından (mesela kuraklık) veya geleneksel zorunluluklar - lan (mesela düğün,cenaze gibi nakit para gerektiren durumlar) ötürü topraklarını para karşılığı tefecilere veya toprak ağalarına rehin koy mak zorunda kalıyorlardı.Daha sonra ise borcu ödeyecek durumda olma - dıkları için topraklarını kaybediyorlardı.Böylece daha sonra kendi öz topraklarında bir yabancı gibi çalışmaya ve mahsulü tefecilere ve top rak ağalarına teslim etmek zorunda kalıyorlardı.Devrim konseyinin 6 no.lu Kararnamesi ile her yıl için borçların % 20'si silindi.Yani me- sela 5 yıl önce toprağını rehin koyan bir köylü böylece tarlalarına hiç para ödemededen yeniden kavuşuyordu.Yoksul köylüler en sonunda ne- fes alabilmişlerdi.

3. Kadınların ezilmesinin ortadan kaldırılması.Kadınların satılmala- rı ve isteklerine aykırı olarak evlendirilmeleri Devrim Konseyinin 7

no.lu kararnamesiyle yasaklandı ve kadınların toplumsal hakları erkeklerle aynı düzeye çıkartıldı.

4. Devrim Konseyinin 8 no.lu kararnamesi dört gözle beklenen demokratik bir toprak reformunun yolunu açtı.Büyük toprak sahiplerinin kişisel kullanımdan fazla topraklarına tazminatsız olarak el konuldu ve bu topraklar,ayrıca o zamana kadar bürokrat burjuvalar tarafından köylülere icara verilen hazine arazileri ile birlikte,az topraklı ve topraksız köylülere parasız olarak dağıtıldı.Devletin parasal katkısı ve köylülerin kendi katılımlarıyla oluşturulan tarım kredileri ile ihtiyaç sahibi köylülere yardım edildi.Aynı şekilde köylülerin kendi meselelerinin tartışıldığı ve çözüldüğü köylü komiteleri kuruldu.

5. Okuma-yazma kampanyası : Yedi yaşını bitiren her çocuğun öğrenim zorunluluğu kağıt üzerinde değil pratikte uygulandı.İlkokul,orta okul ve sanat okullarında öğrencileri okuldan soğutan not sistemi kaldırıldı.Bir yılda 600'den fazla okul açıldı,birçok köy okulu ortaokula ve ortaokullar liselere çevrildi.Bütün ülkede okuma yazma kursları açıldı.Buralarda ilk yıl içinde hemen hemen bir milyon erişkin kişiye devrim gönüllüleri tarafından okuma yazma öğretilti.Birinci beş yıllık planda cahilliğin tamamen ortadan kaldırılması hedeflenmiş durumda.

6. İlk defa işçi sendikaları kuruldu... Buralarda işçiler örgütlendiler ve devrimci eyleme katıldılar.

Köylüler kooperatiflerde örgütlendiler.Buna ek olarak her köyde Devrim Savunma Komiteleri kuruldu.Bu komitelerde köylüler ve emekçiler aktif olarak yer alıyorlar ve sınıf düşmanlarını tanımayı ve onlarla mücadele etmeyi öğreniyorlar.

Aynı şekilde bütün kitlelerin devrimci inşa ve öğrenim sürecine katılması amacıyla Gençlik ve Kadın örgütleri kuruldu.

7. Emekçiler için asgari ücret tesbit edildi ve geniş kapsamlı bir sosyal sigorta kuruldu.İmkanlar nispetinde,parasız halkın tedavisinin ücretsiz olarak yapıldığı Halk poliklinikleri açıldı.Sağlık hizmetlerinin millileştirilmesi ve ticaret konusu olmaktan tamamen çıkartılması hedeflenmiş durumda...

8. Ülke tarihinde ilk defa tam ve geniş kapsamlı olarak tarımsal nüfusun sayımı ve istatistiği yapıldı.Nüfusun kesin bir sayısı,dağılımı ve ihtiyaçları tesbit edilmeden uzun vadeli inşa planları hazırlanamaz

9. Kamu hayatının eyleme geçirilmesi,örgütlenmesi ve politize edilmesiyle halkın politik bilinci yükseltildi ve kollektif bilinci uyandırıldı ve güçlendirildi.Geniş kitlelerin gönüllü ve kollektif olarak

ücretsiz çalışması bu gerçeklerin açık bir ispatıdır.

Karşı-devrimin mahiyeti ve rolü (görevi)

"Devrimin olduğu yerde karşı-devrim de vardır." Bu basit diyalektik,devrimin bütün hedeflerini bugünden yarına hayata geçmiş olarak görmek isteyen,"aksi takdirde bu devrim devrim değildir" diyen liberallerin ve solcu hayalcilerin gözlerini açmalıydı.Nisan Devrimi anti-feodal ve anti-emperyalist bir devrimdi ve bugün de öyledir. Böyle bir milli demokratik devrimin yalnızca işçi sınıfı ve köylülerin (onların öncü partisinin) yönlendiriciliğinde bütün ilerici ve devrimci kesimlerin katıldığı geniş bir milli demokratik cephenin gerçekleştirilmesi ile mümkün olduğu kesindir ve bu durumda da iç ve dış gerici liğin varolacağı da öylesine kesindir.Ülke içinde,feodal beylerden , komprador burjuvaziden,ulemanın gerici kesimlerinden ve ahlak yoksunu bürokrat burjuvazi ile onun çanak yalayıcılarından oluşan iç gerici lik.Ülke dışında ise,bölgedeki gericilik ve dünya emperyalizmi ile onun uşaklarından oluşan dış gericilik.

Afganistan'da karşı-devrim şu kesimlerden oluşuyor :

1. Büyük toprak sahipleri : Bunların elinden ekonomik güçleri yani bütün toprakları alındı.Sadece bundan ibaret de değil,bunlar için daha da kötüsü,hukuki,politik ve sosyal imtiyazları ortadan kaldırılmış durumda..Eski toprak ağaları şimdi bütün diğer insanlar gibi yalnızca "normal" insanlar ve bunu tabii hazmedemiyorlar.

2. Ulemanın gerici kesimi : Daha önce de belirtildiği gibi,din adamlarının çoğu aynı zamanda büyük toprak sahipleriydi.Bu nedenle anti-feodal bir devrim aslında onların elindeki "dünya nimetlerine" karşı yönelmiştir.Bundan başka din maskesi,yoksul köylüler arasında islami kaderciliği güçlendirmek,her türlü eleştirici ruhu yoketmek ve olan biten herşeyi "allahın emri" olarak açıklamak,yani böylece feodalizmin sonunu geciktirmek görevini görüyordu.Gerici din adamlarının bu rolü çok önceleri,reformcu kral Amannillah'ın ülkenin 1919'daki kurtuluşundan hemen sonraki anti-feodal mücadelesi sırasında da görülmüştü.O zamanlar gerici ulema sömürgecilerin yardımı ile reformcu kralı ülkeden çıkartmış ve başlamış olan devrimi başarısızlığa uğratmışlardı.

3. Komprador Burjuvazi : O zamana dek halk ekonomisinin çıkarlarına son derece ters düşen dış ticaret vurgununun kısıtlanması ve ortadan kaldırılması ve dış ticaretin ülkenin ulusal çıkarlarına göre düzen-

lenmesi tabii ki komprador burjuvaziye diken gibi batmakta ! ABC dış ticareti derhal millileştirdi ve devletin sevk ve yönetimi altına aldı. İşte bu nedenle, artık "işini" yürütemeyecek olan komprador burjuvaziye ve onların ülke dışındaki kapitalist ağa babalarını düşman saf larda hesaba katmak gerekiyor...

4. Bürokrat burjuvalar : Ülkedeki bürokrasi devrimden önce dünyanın en ahlak düşkünü, en hayasız bürokrasisiydi. Bu ölçüde ahlak yoksunu bürokrasinin derhal temizlenmesi ve idari mekanizmanın yeni baştan örgütlenmesi devrimin ileri adımları için zorunlu bir ihtiyaçtı. Bu bürokrasinin temizlenmesiyle devrime karşı yeni düşmanlar kazanılmış oldu, ama aslında bunlar zaten daha önce de azıllı halk düşmanlarıydılar. Ama beri yanda bunların hızla değiştirilmiş olması, bütün idari bilgi ve tecrübe bunların elinde olduğu için, idari boşluklara ve aksaklıklara yol açarak, bilinçsiz ve basit insanlarda huzursuzluk yarattı ve bu insanlar arasında karşı-devrimci eğilimlere yol açtı.

Dış gericilik ise şu güçlerden oluşuyor , 1) Bölgedeki gericilik , 2) Dünya gericiliği ve Emperyalizm .

I. Bölgedeki Gericilik : Bunların başında Pakistan'daki gerici diktatörlük rejimi geliyor. Daha önce de belirtildiği gibi İngiliz sömürgeciler Afganistan'dan geri çekilmeleri sırasında ülkeye keyfi sınırlar çizmişler ve Afganistan'ın bir parçasını ayırarak burayı Afganistan ve Hindistan arasında serbest bölge olarak ilan etmişlerdi. Bu bölge bugün Paştunistan ve Belucistan olarak tanınıyor. Afganistan işte bu keyfi , zora dayalı ve haksız bölünmeyi hiç bir zaman kabul etmedi ve yıllardan beri Paştunların ve Beluçların kendi kaderini tayin etme hakkını savunuyor. Buna rağmen Pakistan bu bölgeleri ilhak etti ve şimdi buraları kendi vilayetleri olarak kabul ediyor. Paştunların ve Beluçların kurtuluş kavgaları Pakistan tarafından kanlı bir şekilde bastırılıyor. Kısacası Pakistan'ın Afganistan'la yıllardan beri sınır uyuşmazlıkları var ve Pakistan yıllardan beri bu meseleyi, sürekli bir huzursuzluk ortamı oluşturmak amacıyla Paştun ve Beluci kabilelerini birbirine karşı ve Kabul'deki merkezi hükümete karşı gerici kabile reislerinin yardımıyla kışkırtarak, saptırmaya çalışıyor.

İslam siyonisti Ziya ül Hak islamiyet maskesi altında, aslında şiddetli iç gelişmelerle ve kurtuluş mücadeleleri tarafından tehdit edilen Pakistan'ın birliğini suni olarak uzatmaya çalışıyor. Afganistan'daki Nisan Devrimi feodal beylerin ve gerici ulemanın maskesini düşürmek ve iktidardan uzaklaştırmakla Despot Ziya'ya, islamiyet

maskesi altında gizlenen bu sömürücü ve gerici güçleri kabul ederek ve destekleyerek ülke içinde ve islam devletleri arasındaki pozisyonunu güçlendirmek için ve beri yanda silahlanma ve askeri borçlanma yoluyla gerici güçleri ADC'ne karşı kışkırtma ve gözleri kendi ülkesi - nin gerçek sorunlarından saptırmak için bir fırsat verdi.

Bugün Pakistan'da 40'tan fazla askeri üs var ve buralarda sözde mülteciler (karşı-devrimci afganlılar) Mısırlı, Amerikalı ve Pakistanlı subaylardan askeri eğitim görüyorlar ve sonra, civarda bulunan köylere saldırmak, gönüllü yurtsever öğretmen ve eğitimcileri vahşice öldürmek ve savunmasız kadın ve çocukları yağmalayarak ve öldürerek bir terör ve korku ortamı yaratmak için tam teçhizatlı olarak Afganistan'a gönderiliyorlar.

Bölgedeki gericiliğe keza Çin de dahil bulunuyor. Başından beri Nisan Devrimini desteklemiş olan Sovyetler Birliğine karşı düşmanlık edebilmek için Pekin'deki gerici politikacılar Nisan Devrimine ve onun kazanımlarına saldırıyorlar. Çin yönetimi kuzeydeki sınır bölgelerinde askeri üsleri barındırıyor ve karşı-devrimcilerin silahlandırılmasına ve yetiştirilmesine yoğun bir şekilde katılıyor.

İran'daki ulemanın gerici kesimi de keza karşı-devrimi destekliyor. Geçen yıl ilkbaharda doğudaki sınır kenti Herat'a İranlı askerlerin gönderilmesi ve Afganistan'da İran parasının (İran'dan gönderilen paraların) ve belgelerin ele geçirilmesi İran gericilerinin Afganistan'a yaptıkları müdahalelerin en açık ispatlarıdır.

2. Dünya Emperyalizmi : Emperyalizmin saldırıları ABD ve CIA tarafından ve yardımcıları yoluyla yönetiliyor. (Mısır, S. Arabistan ve "Batı")

İran'daki büyük politik ve moral yenilgisinden ve bekçi köpeği Şah Rıza Pehlevi'nin ortadan kalkmasından sonra ABD, bölgedeki diğer uşaklarıyla birlikte, yitirdiği rolü bizzat üstlenmek ve konumunu sürdürmek için, diğer yandan İran'ı çembere almak için Afganistan'a el atmak istedi. ABD elbetteki Nisan Devrimini yok ederek dünyadaki bütün devrimci hareketlerin (Latin Amerika !) cesaretini kırmak ve moralini bozmayı, Sovyetler Birliğine de bir darbe vurmaya istiyordu. Beri yanda Filistin halkının ve bütün Arap halklarının aleyhine olarak gerçekleştirilen Kamp David anlaşmasından (İsrail-Mısır anlaşması) sonra islam ülkeleri arasında kaybolan otoritesini yeniden sağlamayı amaçlıyordu.

İşte bütün gericilik ve Emperyalizm Şili'de yaptıkları gibi yine o iflah olmaz karşı-devrimci ittifakı oluşturdular. "Batı" bu gerici koronun en azından davulculuğunu yaparak aktif bir rol oynadı ve

uydurma haberler ve yalanlarla propaganda makinesini işletti.

Nisan Devriminin hataları ve yanlış yönelimleri

Her gerçek devrim ekonomik, politik ve toplumsal ilişkilerde kökten değişiklikleri gerçekleştirmeyi hedefler ve bu yolda pek çok güçlüklerin varolması doğaldır. Bundan dolayı da her devrimde eşyanın tabiatına uygun olarak kasti olmayan küçük hatalar ortaya çıkabilir. Ama hataların tekrarından kaçınmak için bunlardan ders alınması gerekir. Aksi halde bu hatalar bile bile işlenen hatalar haline geçerler.

Bundan başka, bir devrim zafere ulaştığı anda kendisine özgü altyapısı henüz mevcut değildir ve bundan dolayı da, kendi altyapısını temelden inşa etmeye mecbur olan devrimin önüne bazı tehlikeli tarihsel anlar çıkar. Her ne kadar bu gerçek sosyalist devrimlerin ayırtedici özelliği -Lenin'e göre bir sosyalist devrimi burjuva devriminden ayıran özellik- olmasına rağmen, milli demokratik devrimler için de bir kaç kaydı ihtirazi ile bu olgu tamamıyla geçerlidir. Çünkü bilindiği gibi milli demokratik devrimler de sosyalist perspektifler taşırlar ve ne mevcut küçük burjuva, burjuva ne de feodal altyapı üzerine kendi altyapılarını inşa edebilirler.

Nisan devriminde olağan karşılanabilecek hataları bilinçlice ve bile bile yapılan hatalardan ayırtetmek gerekiyor. Bile bile işlenen hatalar affedilmeyecek hatalardır ve devrime ihanet niteleği taşı maktadırlar. Olağan karşılanabilecek hatalara şunlar sayılabilir :

- Aşırı hızlı tempo (Toprak reformu 7 ayda bitmiş olarak kabul edildi)
- Devrimci coşku (her tarafta kırmızı örtüler, atkılar, bayraklar, kırmızı badanalı evler v.s.)
- Devrimin dönemlerine ve gelişme aşamalarına iyi dikkat edilmemesi , veya birbirine karıştırılması. Mesela bir proleter devrimine ait olan sloganlar ve şiarlar kullanıldı. Bilhassa Amin döneminde Proletarya diktatoryasından bahsedildi ve daha sonra da proletarya diktatörlüğü gibi hareket edildi.
- Devrimci sürece milli burjuvazinin ve aydınların dahil edilmeyişi . Böylece eğitim bakanlığından okul müdürlüğüne kadar kilit rolü olmayan mevkilere de parti üyeleri getirildi.
- Faaliyetlerin kontrolü için gerekli organlardaki eksiklik. Böylece mesela kimi sempatizan ve hatta parti üyeleri parti adına şahsi işler yaptılar ve böylece partinin ve devrimin itibarını düşürdüler .

Bilinçli ve bile bile yapılan hatalara bütün feci sonuçla - rıyla birlikte kişi kültünün (kişiye tapınmanın) inşası girer.Kişisel iktidar hırslarının sonucu olarak Nisan Devriminden kısa bir süre son ra parti içinde bölünme ve böylece devrimcilerin birliğinin dağılması ortaya çıktı.Bu durum iktidar düşkünü H.Amin'le açıkca görülür oldu , ve doruğuna ulaştı.Şahsi iktidar hırsından dolayı Nisan Devrimini a- yakları altına alan Amin,Taraki yoldaşı öldürttü ve gizli servisinin yardımıyla ve faşistçe metodlarla binlerce eski (kıdemli) parti üyesi ni,onbinlerce yurtseveri ve demokrati öldürttü,zulme uğrattı,hapisane lere doldurttu ve işkence yaptırttı."Bunlar uğruna savaştığımız ve gerçekleştirdiğimiz Nisan Devriminin amaçları mı?" diye her demokrat ve yurtsever Amin döneminde kendi kendine sordu.

Partinin tabanı devrimin faşist bir diktatörlük elinde çığ- ırmasından çok kaygılıydı.Yeraltında çalışan parti örgütleri kuruldu (Partinin Nisan Devriminden önceki birleşmesinin tabandan geliştiğini böylece her iki fraksiyon yönetiminin o zamanlar tabanın baskısı al- tında kaldığını bilmek önemlidir.O zamandan beri taban düzeyinde dai- ma bir birlik mevcut oldu.Yalnızca Amin döneminde ADHP'nin demokratik merkezîyetçilik prensibi geçersiz kılındı ve taban önemsizliğe mahkum edildi).Sonunda Nisan Devrimini kurtarmak için Partideki diktatör yö- netimin (Amin ve kliği) devrilmesi gerektiği kanaati tabanda doğdu.

Amin yönetiminin değiştirilmesi demokratik yollardan mümkün olmadığı için,Amin ve kliğinin Parti tabanı tarafından yeni oluşturu- lan devrim konseyi tarafından devrilmesi ve mahkum edilmesi gerekti . Amin ve çetesinin demokratik olmayan ve faşistçe metodları ile ülkede çok büyük güvensizlik tohumları gelişmişti.Bu güvensizlik tohumları , nisan Devrimini en büyük tehlikeye düşüren ve ülkenin hükümrانlık ve bölünmezliğini dışarıdan tehdit eden iç ve dış gericiliğin ve emperya lizmin ekmeğine yağ sürdü.Amin'in ve Aministlerin devrilmesinden ve iktidarın el değiştirmesinden sonra yeni yönetim tarafından bütün po- litik tutuklular derhal serbest bırakıldı,terör ve baskı ortadan kal- dırıldı; Bundan başka Nisan Devriminin hedefi olan,bütün demokratla - rın,ilericilerin ve yurtseverlerin katıldığı ve partinin yönettiği bü- yük bir geniş tabanlı Milli Demokratik Birlik cephesinin gerçekleştirilmesi kararı açıklandı.Dışarıdan yapılan saldırıların engellenmesi ve sona erdirilmesi için,ADC'nin hükümrانlığının ve bölünmezliğinin güvenlik altına alınması için,çok önceleri yapılmış olan anlaşmalar u yarınca dost Sovyetler Birliğinin yardımı istendi.Unutulmasın ki Şili

1973'te Katil Pinochet ve onun hainler çetesine karşı yalnız başına kalmasaydı, Emperyalizm meydanı boş bulamıyordu ve karşı-devrimci saldırının engellenmesi için zamanında yardım yapılabilseydi, orada devrim yalnızca Şili için değil, bütün Latin Amerika ülkeleri için, bütün dünya halkları için meyvasını verecekti.

Böyle bir durumda, yani iç ve dış gericiliğin böylesine mevzi lendikleri nazarı itibara alınır ve bundan başka bir de dünya emperyalizminin bir devrimci sürece karşı sürdürülen karşı-devrimci eylemde böylesine açıktan saf tutması göz önünde tutulursa, "bir ülkede devrim" sorusu, yani "devrim sadece o ülkenin iç sorunudur" şeklindeki eğilim gerçekten içi boş, kof ve sorumsuz bir laftan ibaret kalmaktadır. Dış saldırı müttefik ve ilerici ülkelerin yardımı ile önlenmeseydi, Nisan Devrimi başarısızlıkla sonuçlanırdı. (Ve unutulmasın ki böylesine büyük tehlike içerisinde bulunan her devrim böyle bir yardım olmazsa başarısızlığa uğrar). Devrimler ihraç edilemez ! Devrimlerin ihraç edilebileceğine inananlar marksist ve devrimci değil yalnızca cocuksu hayalcilerdir... Devrim bir halkın kendi eseridir; Nisan devriminin kazanımlarının korunması ve devrimin sürdürülmesi de Afgan Halkının işidir.

Sovyetler Birliğinin ve diğer dost ve devrimci ülkelerin askeri ve manevi yardımı yalnızca dışarıdan gelen saldırıyı engellemek, dış gericiliğin ADC'ne karşı yürüttüğü gayriresmi savaşı sona erdirmeye yöneliktir. (Ve zaten sadece bundan ibaret olabilir ve olmak zorundadır). Böyle bir amaçtan kalkarak böylesi bir yardım dostlar ve devrimci ruh taşıyanlar arasında gayet doğal, kendiliğinden anlaşılan bir şeydir! Sınırlı sayıda Sovyet birliklerinin ADC'deki varlığı ülkenin hükümranlılığını ve bölünmezliğini güvenlik altına alıyor ve böylelikle dış saldırı engelleniyor. Sovyet birlikleri, bazı batılı yayın organlarının da itiraf etmek zorunda kaldığı gibi, ülke içinde hiç bir savaşa karışmıyorlar. İç gericiliğe karşı savaşı ADC'nin devrimci ordusu ve devrimci halk milisi, Nisan devrimini savunan devrimci örgütlerin desteği ile yalnız başına yürütüyor.

Biz Afganlı devrimciler, Nisan Devriminin, ADHP (işçi sınıfının ve köylülüğün öncü partisi) yönlendiriciliği altında bütün ilerici yurtsever halk katmanlarından bir milli demokratik cephenin yaratılması olarak yeni aşamasına varmasıyla, karşı-devrim güçlerinin yenileceğinden ve devrimin zafere varacağından eminiz.

Nisan Devriminin yüce amaçlarının gerçekleştirilmeye devam edilmesi için ileri !

Yaşasın devrimci dayanışma !

Kahrolsun emperyalizm ve gericilik !

İnsanın, Bilimin ve Hürmanizmin

insanlığın ortak kültürü içinde

Yeni bir Sentezi (+)

İvan FROLOV (++)

Türkçesi: G. Doğan Görsev

İnsan ile bilim arasındaki ilişkiye eğilen bir inceleme, --insanın düşünsel etkinliğinin biricik ögesi değilse de, önemli öğelerinden biri olan bilimi de içeren-- kültürü atlayıp geçemez. Böylece, insan ile bilimin yeni bir senteze ulaştırılması olanağı, kaçınılmaz olarak, tüm insanlık için ortak bir hürmanist kültürün taçlanmasıyla geçmektedir. Önce kültür kavramına açıklık getirmek yerinde olacaktır. Marksizm, gerek hürmanizme açıktan açığa karşıt yaklaşımlarıyla, gerekse soyut bir yeni-hürmanizmle ayırt edilen burjuva anlayışlarını reddederken, yine de birbirinden farklı kültür tanımlarının ortaya çıkmasını dışlamıyor. Bizim benimsediğimiz tanım, tarihsel bakımdan yaratıcı etkinlik ile, insanın --bu etkinliğin öznesi olarak-- serpilmesini bir bütün olarak birbirine bağlayan tanımdır.

Böyle bir yaklaşım, bir yandan kültürel ilerlemenin yer yüzü ölçeğindeki (global) süreçleriyle ilgili, öbür yandan kişiliğin gelişiminin hemen önde duran görevleriyle ilgili pek çok sorunu daha net olarak çerçevelemeye olanak verir. Bu yaklaşım özellikle, sınıf karşıtlığından kaynaklanan bir sürü etkenin dağıtıcı etkisiyle her ne kadar parçalanmış da olsa, modern kültürün

(+) Aşağıdaki yazı, İ.Frolov'un "Homme, Science, Humanisme: une nouvelle synthese" (İnsan, Bilim, Hürmanizm: Yeni bir Sentez), Editions du Progrès, Moscou, 1986 adlı yapıtından çevrilmiştir ve yapıtın son bölümünü ve vargısını oluşturmaktadır.

(++) İ.Frolov (d.1929): Felsefe doktoru, Moskova Üniversitesi profesörü, SSCB Bilimler Akademisi muhabir üyesi, Avrupa Kültür Derneği'nin ve daha birçok uluslararası bilimsel örgütün aktif üyesi. 1968-1977 yıllarında Sovyet "Felsefe Sorunları" dergisinin yazı kurulu başkanlığını yaptı, günümüzde SSCB Bilimler Akademisi Başkanlığına bağlı ve Bilim ve Tekniğin Felsefî ve Toplumsal Sorunlarını incelemekle görevli Bilim Kurulunun başkanıdır.

İ.Frolov, bilimin, özellikle biyolojinin, bilgi teorisi ve mantığın, çağımızın genel insanlık sorunlarının, felsefî antropolojinin felsefî ve toplumsal-etik yanlarına ilişkin bilimsel çalışmalarıyla uluslararası çapta bir ün kazanmış, yapıtları etuzu aşkın dile çevrilmiştir.

gelecekte bütünlüğüne, bütünselliğine herhalde yine de kavuşacağını görmeye olanak veriyor. Kapitalizm iki tip kültür arasındaki: egemen seçkinlerin kültürü ile onun kitleler için eşgeçerli sayılan türü, yaygın deyimiyle "kitle kültürü" arasındaki uçurumu derinleştirmektedir; bu, bir çözüme kavuşturulması gereken ve sosyalist ülkelerde daha şimdiden böyle bir yola girmiş bulunan, hiç kuşkusuz sancılı bir toplumsal sorun yaratıyor. Bu süreçle yine de, kültürün bazı özsel (aslı) belirgin özellikleri gerçekleşmiş olmaktadır.

Kültürün hümanist yönelimi, gitgide artan ölçüde, kültürün insan karşısındaki, insanın gelişme olanakları karşısındaki tavrını belirlerken dile geliyor. Ayrıca, günümüz insanlığında yaşamın uluslararasılaşması ve yeryüzü ölçeğindeki sorunları çözüme kavuşturma zorunluğu da, kültürel gelişmede bütünleşmenin hızlanmasına yardımcı oluyor. Dolayısıyla, gerek kültürün evriminin --gitgide artan ölçüde kültürün insansallaşmasında dile gelen-- iç etkenleri, gerekse uluslararasılaşma yönünde yol alan toplumsal-ekonomik ve diğer süreçler, kültürler arasında gitgide artan bir etkileşime, onların bütünleşmesine tanıklık ediyor. Bu olgular tek tek her kültürün hükümlanlığına, özgünlüğüne zarar vermek şöyle dursun, tam tersine, elverişli toplumsal koşullarda o kültürler lehinde etki yapabilir. Besbelli ki, kültürel gelişme stratejisinin, değişik eğilimlerdeki pek çok süreç ve etken arasındaki etkileşimleri, onların tek bir sistem içinde bütünleşmelerini göz önünde tutması gerekiyor. Bütün bunlar tam olarak ancak, mahiyeti kültürün özüyle çakışan komünist bir uygarlığın koşullarında gerçekleşebilir.

Böyle bir kültürel gelişme anlayışı, hümanist etkenlere, insansal etkenlere vurgu yapmakta, böylece modern insanın bilincine gitgide daha derinlemesine işleyecek duruma gelmektedir. Bunun parlak bir örneği, 1982 ortalarına doğru toplanan, Birleşmiş Milletlerin, kültür politikalarına ilişkin dünya ölçeğindeki 2. Konferansında görülmüştür. UNESCO tarafından Konferans'a sunulan belgeler, 129 ülkeden ve 100 kadar uluslararası kuruluştan delegelerin rapor ve konuşmaları, kapanış belgesi (en başta da, kültür politikalarına ilişkin Meksiko Bildirgesi), besbelli ki farklı ideolojik, politik ve toplumsal içerikler yakıştırılsa da, hümanist kültür anlayışını vurgulayıp yükseltmiştir.

Bununla birlikte, gelecekte ortak bir hümanist kültürün gelişmesi, yalnızca toplumsal düzeydeki etkenlere değil, ama ayrıca,

düşünsel ve kültürel alandaki insan etkinliğinin özgüllüğüyle bağlantılı içsel süreç ve eğilimlere de bağlıdır. Benim dikkatimi önce,iki "iki kültür"ün, bilim kültürü ile sanat kültürünün hem birbirinden farklılaşması, hem de birbirine yakınlaşması çekiyor; öyle ki bu iki kültür, insan doğasının zenginliğinin öğrenilmesi ve geliştirilmesi sürecinde bilimlerle sanatların yakın etkileşimi sayesinde, daha sonra herhalde uyumlu bir bütünlüğe kavuşacaktır.

Daha yukarıda⁽⁺⁾ bilimin insan yaşamında nasıl önemli rol oynadığını; toplumsal etkenlerin ve insanın gelişim mantığının kendisinin, bilimi, varoluşun derinliğindeki bilinmezlerin deşilmesine nasıl sürüklediğini; bununsa,etik'in ve hümanizmin, bilgilenme sürecinin aksiyolojik yöneliminin önüne çetin sorunlar koyduğunu görmüştük. Yine de şunu belirtmek gerekir ki, bilimin gücü her şeye yetmemektedir: daha doğrusu, onun gücü genelgeçerli de değildir, mutlak da. Hatta önünde duran gelişme olanaklarına karşın bilim, insanın tinsel (düşünsel-duygusal) evreninin henüz bilimin erişebildiği alan dışında kalan birçok bilinmezleri önünde duralamak zorunda kalıyor. İşte o bilinmezler ancak başka araçların, özellikle sanatın yardımıyla çözülebilir.

Bunun nedeni, sürekli olarak insana yönelen, ona seslenen sanat yapıtlarının alabildiğine bireyselleşmiş olmasıdır. İnsan ile dünyanın sanat yapıtlarında oluşturduğu müstesna birlik, sanatı bilimden derinlemesine farklılaştırıyor; öyle ki sanat, yalnızca kullandığı yöntemler bakımından değil, bunun yanı sıra, sanatın nesnesinin her zaman sanatçının kişiliğiyle, sanatçının dünyaya özne bakış tarzıyla karşılıklı-ilişki içinde bulunması bakımından da bilimden ayrılıyor. Oysa bilim nesnellik, eşkonumluluk (homothétie) ilkesini izleyerek, dünyaya o özne bakış tarzından çıkma çabasıdadır. Sanat yapıtları bilim gibi, genel-bilginin kesinlikle tek-yönlü olarak özümlemesine ve genel-bilgiye ulaşmanın özel araçlarına (kavramlar, semboller, vb) özlem duymaz: Sanat yapıtları her şeyi dikkatlice insanın özne eleğinden geçirerek, öyle bir derinlikli bireysel nüanslar dizisi oluştururlar ki, bu nüanslar dizisi estetik algıya, --ne kadar belirli bir eğilime, genel bir temaya bağlı kalsa da,-- yine de

(+) Burada yazar, kitabının 1. bölümüne gönderme yapıyor: "İnsandan yana bilim ve tüm bilimlerin ölçüsü olarak insan; Bilimsel bilgi ve hümanist değerler; Bilim ahlakı"

alabildiğine çeşitlilik kazandırır.

Sanatın insan üzerindeki, onun manevî evreni üzerindeki, onun yaşam tarzı ve davranışı üzerindeki etkileme gücünün sırrı işte burada yatmaktadır. Nitekim, bilim insan ruhunu tam olarak dolduramaz. Sanat sırf rasyonel olmaktan sıyrılmaya ve bilinmenin yalnızca bilimsel rasyonalizmle kavranamayacak bilgisine yaklaşmaya olanak verir; ayrıca, insanın iç dünyasını ve çevresindeki dünyayı kaynaştıran organik bir kesim olarak sanata insanın gereksinimi de vardır. Fizik bilgini Niels Bohr'un dediği gibi, "Sanatın bizlere taşıyabildiği zenginleşme, onun sistemli analizle erişilemeyecek uyumları bize getirme yeteneğinden geliyor."⁽¹⁾ Bir de Charles Darwin'in, yaşamının sonlarında, üst estetik hazları yitirdiğine nasıl hayıflandığını, eğer yaşama yeniden başlayacak olsa, beynin estetik hazlarla ilişkili bölümlerinin etkinliğini korumaya çaba harcayacağını söylediğini hatırlatalım. Kendisi şöyle yazmış: "Bu hazların yitirilmesi mutluluğun yitirilmesiyle eşdeğerlidir ve bu yitme doğamızın heyecansal yanını zayıflattığından, galiba düşünsel yetenekler üzerinde ve daha büyük olasılıkla manevî nitelikler üzerinde olumsuz bir şekilde yansır."⁽²⁾

İnsanın manevî ve heyecansal evrenini derinden yokladığı içindir ki sanat felsefî, ahlaksal, hümanist sorunlarda, yaşam ve ölüm, iyilik ve kötülük, özgürlük ve insan onuru sorunlarında mesajını en içe işleyici biçimde verir. Oysa bu konular, insanın kendisi gibi, bilimin kazanımları kadar hızla değişmezler, onları dile getiren sanatın durumunda olduğu gibi adeta "ebedi"dirler.

Toplumsal bir olgu olarak sanat çok-işlevlidir: İnsan etkinliğinin bir modeli olduğundan, toplumun dönüşüme uğratılmasına etkin bir şekilde katkıda bulunur; araştırmaya yönlendirici bilgilenmede, dünyaya bakış tarzında önemli bir rol oynar; eğitici ve "değer" aktarıcı benzersiz işlevlerinin yanı sıra, dünyaya ve insana ilişkin pek çok şeyde öngörde bulunmaya yeteneklidir; son olarak, sanatın estetik bir haz aracı olarak da yeri (haz verme işlevi) doldurulamaz. Einstein bunu çok iyi söylemiş: "Sanat yapıtları şahsen bana en büyük mutluluğu veriyor. Onlarla, başka herhangi bir alandan daha diri bir tinsel (düşünsel-duygusal) ferahlama buluyorum... Dostoyevski bana herhangi bir bilim düşünüründen, hatta Gauss'tan daha çoğunu veriyor."

Yaşamlarında sanatın engin önemine, sanatın insan önüne açtığı olağan-dışı ve bilinmez dünyaya tanıklık eden büyük bilginlerin sözleri daha da çoğaltılabilir. Kendi yönlerinden pek çok yazar ve ressam da, kendileri için bilimin sağlamış olduğu ve rimli etkiye, bilimsel araştırmalardan ve buluşlardan doğan hakikat'in güzelliğine ve yüceliğine parmak basmışlardır. Örneğin Maksim Gorki bilimsel ve sanatsal yaratıcılığın ortak özelliklerine şu sözlerle işaret ediyordu: "O durumda da, öbür durumda da başlıca rol gözlemlemeye, karşılaştırmaya ve incelemeye düşüyor; sanatçının da, bilim adamının da imgeleme ve sezgiye gereksinimi var." (3)

Aynı kaynaktan --çalışma ve üretim etkinliğinden-- doğarak biçimlenmiş olan bilim ve sanat, insanın yaratma, yeniyi hazırlama evrensel yeteneğini farklı biçimlerde dile getirir. İlkçağda bu yetenek ayrılmaz bir bütün olarak ortaya çıkıyordu. Daha sonraki evrim, mantıksal ve rasyonel biçimlerin (bilim'de olduğu gibi) yanı sıra, sezgisel ve rasyonel olmayan biçimler (sanatta olduğu gibi) taşıyan bilgilenme sürecinin bağrında bilimlerin ve sanatların birbirinden net olarak ayrılmasına yol açmıştır. Bu sırada, sanata ille de bir bilgilendirme işlevi yakıştırmaktan da vazgeçilmiştir. Ne var ki, bilime her şeyde tartışmasız öncelik arayan ve sanatın olanaklarını olumsuz yargılayan yaklaşımın bu yoldaki aşırılıkları; bu kez de, sanatsal ve diğer "esinlenme"lerin sezgiye dayalı, rasyonel-olmayan girişimleri ne mutlak bir karakter yakıştıran bilim-karşıtlığının değişik biçimlerinin palazlanmasını kolaylaştırmıştır. Bu bilim-karşıtlığı bugün de, özellikle değişik irrasyonalist, varoluşçu, vb. anlayışlarda boy göstermeye devam ediyor. Bununla birlikte bugün egemen olan, --güya, her şeyi içermeye ve bilimin ve teknolojinin rasyonelliğini mutlak zafere götürmeye yetenekli olduğu öne sürülen-- modern bilimsel-teknik devrimin arkasına sığılan "bilimci" eğilimdir.

Ne var ki, sanatın kendini bilim içinde "eritme"si ve hümanist yöneliminden vazgeçmesi gerektiği fikri, yalnızca sanatın gelişmesini değil, ama bilimin kendisini de tehdit ediyor. Gerçekten de, sanatın, diğer özelliklerinin yanı sıra, --nasıl bilim sosyolojisinden, bilim ahlakından söz edebiliyorsak-- bilimsel bilgi estetiği'nde kendini belli eden engin bir "değer" aktarıcı, düzenleyici önemi de vardır.

Sanatın bilim tarafından sahneden uzaklaştırılacağına iliş-

kin kehanetler gerçekleşmedikçe, o zaman bilim ile sanatın birbirinden kopukluğu sorunu ortaya çıkarılmaktadır ki bazı yazarlara göre bu, birbirinden bağımsız iki kültürün, bilim ve sanat kültürlerinin oluşmasına kadar varabilir. Bu, birçok soruya yol açıyor. Bilim ile sanatın birbirinden kopukluğu kendine yabancılaşmanın, insan kişiliğinin parçalanmışlığının belli bir türü değil midir ? Bu kopukluk acaba abartılmıyor mu ? Ya da, ilk bakışta birbirinden bir uzaklaşma gibi gelen şey, aslında sanat ile bilim arasındaki içsel bağıntının sakın yeni tipte bir dışsal ifadesi olmasın ?

Bu soruların yanıtlanması, Marksçı yaklaşım tarzının araştırmaya yönlendirmedeki etkililiğini kanıtlar: bilimsel ve sanat sal etkinliklerin insanın bilgilenmesinde ve gelişmesinde oynadığı karşılıklı ilişkili rol ancak, bu etkinlikler insan etkinliğinin genel bağlamı --ki o genel bağlam içinde maddî üretim temel konumdadır-- çerçevesine oturtulmakla doğru olarak kavranabilir. İnsanın etkin bir varlık olarak serpilmesi, bilimsel bilgiyi de sanatı da birlikte içeren kültürde bir ilerleme olmadan nasıl gerçekleşebilir ? Marks şuna işaret etmiştir: "Sanat nesnesi, diğer her tür ürün gibi, sanatı anlamaya ve güzellikten haz duymaya yetenekli bir alıcı kitlesi üretir." (4)

İnsan yaşamını tek yanlı olarak sosyoloji çerçevesine sığdırma, deyim yerindeyse bilime katlama kalkışmalarının başarısız kaldığı artık açıktır. İnsanoğlu, geçmişte yol açtığı, günümüzde uyandırdığı, kuşkusuz gelecekte de uyandıracığı sınırlı "bilimci" fikirlerden çok daha karmaşıktır. Homo Sapiens, akılla donanmış insan, baştan başa yeryüzü yaşamının çelişkileriyle ve tutkularıyla örülüdür. İnsan, ancak bir yeryüzü varlığı olarak değer taşır ve evrensel düzeyde herhangi bir ilgiyi ancak bu özelliğiyle genel olarak çeker.

Sanat insanın benzersiz özgüllüğünü dile getirmeyi hedefler; sanat, gerek hakikat'in araştırılmasında, gerekse dünyanın dönüşüme uğratılmasında, Marks'ın deyişiyle "güzelliğin yasaları"na göre hareket edilmesine ilişkin yaratıcılık ilkesine özen gösterir. Tarih, yaratıcı özgür bireyselliğin her şeyden önce sanatta geliştiğini gösteriyor. Yaratıcılık eyleminde bilimin yanında yer almakla birlikte sanat, bilimsel arayışın sonuçlarının kişisel-olmayan biçimler altında sabitleştirilmesinin tersine olarak, yapıtlarında yaratıcılarının taklit olunamaz kişi-

liklerinin damgasını taşır; böylelikle insanın, yaratıcılık sürecine açılmasına olanak verir. Başka bir söyleyişle, sanat toplumun yaratıcı potansiyelinin gelişmesinde apayrı bir yer tutar.

Sanat, bireyin iç evrenini ortaya koyduğu için, belli bir kişisel ve toplumsal ideal edinmemizi sağlar ve bu bakımdan, tinin doruklarına doğru açılmanın sırf insana özgü bir biçimidir. Bizde uyandırdığı heyecanlarla sanat yapıtı, kişiliğin aktif yaratıcılık ilkesini bize keşfettirir ve bizi o ideali izlemeye özendirir.

Yaşamı, birbiriyle bağlamı ve kusursuz imgelerde yansıtan sanat, insanın tek yanlı olarak gelişmiş şu ya da bu yeteneğine değil, insanın bütünselliğine hitap eder. Bundan elbette insanın, --bilimsel ve estetik yaratma yeteneği de içinde-- yeteneklerinin tüm olarak gelişmesi içinde böylece tanımlanabileceği sonucu çıkmaz. Öyle görünüyor ki insan doğasının değişik yanları, azami serpilme halinde bile, hiçbir zaman özdeş olarak ortaya çıkmıyacaktır ve rasyonel, estetik ve heyecansal bilgilenme etkinliklerinin birliğine, uyumlu etkileşimine karşın, bu etkinlikler hiçbir zaman tam bir "kaynaşma" durumuna gelmeyecektir. Psiko-fizyolojik, biyolojik ve kalıtımsal ayrımlara dayanan "insana özgü çeşitlilik", her zaman daha da çoğaltılması yerinde olacak, paha biçilmez bir zenginliktir. Böylece "birbiriyle kaynaşmak" şöyle dursun, bilimsel ve sanatsal yaratma yetenekleri serpilmeye ve gitgide daha eksiksiz bir uyum içinde birlikte yol almaya devam edecektir. Bu, insanın gelişme perspektifleri bakımından, çoğu kez kendisine ölçüsüz derecede mütevazı bir rol tanınan sanat için özellikle önem taşıyor. İnsanlığın yaşamında, insanlığın kültürel değerlerinin --ki o kültürel değerler, bilindiği gibi bilimsel bilginin düzenleyicileri arasında da yer alan manevî değerleri de kapsamaktadır-- gelişmesinde sanatın ağırlığı, tam tersine, olsa olsa ancak artacaktır.

Bilim ve sanat "değer"lerinin yönlendiriciliği, insan kültürünün bütünüyle ilgili olan ve insanın ve insanlığın gelişme perspektiflerine yeni bir renk katan daha genel süreçleri yansıtmaktadır. Tarihsel ilerlemeyi kabul etmekle ve böylece insanlık tarihi konusunda belli bir değer yargısı taşımakla birlikte biz, toplumsal evrimin kaderci bir yorumuna, günümüzdeki aksiyolojik ilkelerin mutlaklaştırılmasına kesinlikle iltifat etmiyoruz. Marks şunları söylüyordu: "İnsanlar kendi tarihlerini kendileri yaparlar, ama onu özgür iradelerine göre, kendileri

tarafından seçilmiş olan koşullarda değil de, geçmiş tarafından doğrudan verilmiş ve miras bırakılmış koşullarda yaparlar." (5) Bundan, birinci olarak, insanlara eylemlerinde kılavuzluk eden değerlerin, işlerliğe önceden konmuş olmayıp insanların kendileri tarafından hazırlandıkları sonucu çıkar. İkinci olarak, tarihsel bakımdan değişken olmakla birlikte bu değerler isteğe göre değil, insanlığın geçmişteki deneyiminden, daha önceki kuşakların geride bıraktığı geleneklerden hareketle değişikliğe uğratılırlar. İşte, toplumun maddî ve kültürel evriminde sürekliliğin pek önemli rol oynaması buradan ileri gelir.

Bu yaklaşım, insanın değişik aksiyolojik yönelimleri arasındaki, örneğin hakikat ve güzellik özlemleri arasındaki, dünyada iyiliğin olumlanması ve kültürel hoşgörü arasındaki vb. ilişki yorumlarına kalkıldığında çoğu kez düşülen aşırılıklardan kaçınmaya herhalde olanak verecektir. Bu aşırılıklardan biri, tarih-dışı ideal bir ilkeye güya ulaşacak bir değerler hiyerarşisi kurmak istemekte yatıyor. Başka bir aşırılık da dünyaya ilişkin, aralarında hiçbir bağ bulunmadığı iddiasında olan ve insan davranışını tek başlarına belirleyecek birer "kategorik emperatif" haline gelmek için birbirleriyle yarışan değişik değer yargıları öne sürmektir. "Sonunda hakikat (güzel, iyilik, kültür, vb) üstün geliyorsa, dünyanın tümüyle güme gitmesinin ne önemi var". İşte, varolan değerlerden birinin abartılmasına dayanan aşırı-ilkeselliğin tipik formüllerinden biri böyledir.

Bu iki aşırılık bir noktada birleşiyor: ikisi de ayrı ayrı, bir "değer"in, insan davranışının diğer bileşenleri üzerinde ağır basmasını kabul ediyorlar. Öyle olunca, tinsel (düşünsel-duygusal) değerlerin "çok renkli" dünyası, üstün ve mutlak tek bir değer in ışığı altında eriyip gidiyor. Biz değerler dünyasının, insanın kendisinin tarihsel karakterli yaratıcı etkinliğinin ürünü olduğunu söylerken, insan davranışının aksiyolojik belirleniminin değişik kesimleri arasında çelişki olanağını, özellikle etik'in gereklilikleri ile kültürün gereklilikleri arasında farklılık, uyumsuzluk olasılığını dışalamıyoruz. Kültürü yıkıma uğratan ahlaksal bağnazlık tehlikesini de, her şeyi bağışlamak adına önüne geleni yiyip bitiren bir kültürün taşıdığı tehdidi de görmek önemlidir. Tarih, özellikle 20. yüzyıl dünyayı, insanların tinsel yönelimindeki olanca zenginliğe karşı tek bir değer ilkesinden yola çıkarak yargılamaya kalkışmaların zararlı örnekleriyle doludur. Fakat biz insanın değerler sisteminin önceden kurulmuş

uyumluluğuna karşı çıkarken, düşünsel ve kültürel yaratıcılığın birbirini tamamlaması olarak, tarihsel evrimlerinin her anında insanların özlemini duydukları ideal olarak, kendi başına uyumluluğu reddediyor değiliz.

Bugün açıktan açığa bir "idealist" olmak zordur, ama yine de modern kültür ile etik arasında temelli bir farklılık olduğundan pek söz edilemez. Çünkü kültür, tinsel ve evrensel değerler oluşturmaya dört elle sarıldığı ve böylece kötülüğün düzen-sizleştirici, yalnızca yadsıyıcı, kültüre karşı gücüne karşı çıktığı ölçüde, tanımı itibariyle ahlaksaldır. Bu elbette, kültürün, bugün ortalığı kasıp kavuran kötülüğün hakından tek başına gelebileceği anlamına gelmez, ama kültür, kötülükle baş edilmesi-ne hissedidilir ölçüde yardımcı olabilir. Şu var ki kültür yaratıcılarının, kötülüğün olanaklı tüm değişik türlerini ayırt etmeyi öğrenmeleri ve birliklerinin gücünü anlamaları gerekiyor. Bizler, en yüksek tinsel değerlerin tüm insanlığın yapıtı olduğu ve bütün insanlara ait olduğu bilinciyle birleşiyoruz. Her ülkedeki kültürel kazanımlar kimilerinin böbürlenmesine, kimilerinin kıskançlık duymasına değil, insandan, insanın tinsel yeteneklerinden sevinmeye, gurur duymaya yol açmalı, böylece insanların bölünmeleri yerine birleşmelerine hizmet etmelidir. Goethe'nin sanat ve bilim konusundaki sözlerini hatırlayalım: "Soylu ve yüce olan her şey gibi onlar, tüm insanlığa aittir ve ancak, aynı çağda yaşayan ve geçmişten bize kalmış olanı sürekli olarak göz önünde tutan tüm insanların özgürce etkileşimiyle serpilebilirler." (6)

Daha önce bazı düşünürlerin bilimsel-teknik ilerlemede, hümanist kültüre, insanın tüm yanlarıyla ve uyumlu olarak serpilmesine karşıt öğelerden birini bulduklarını söylemiştik. Bundan, daha genel olarak, bilimsel bilgi ve teknolojik etkinlik karşısında bilincin, hümanist kültürün, insanda insanca olanın direniş gücünün yetersiz olduğu sonucu çıkarılıyor. Hümanist kültür kendini vermek istediği şeyden kuşkuya düşmüşse benziyor: bilimlerin ve tekniklerin bu güçlü çağında, ahlaksal ve estetik değerler çoğu kez bir Donkişotluk olarak görünüyor.

Bununla birlikte, modern hümanist bilince acı veren çatışmayı aşmanın yine de, temelden farklı bir olanağı vardır. Marks daha o zaman bile, dünya görüşünün ve pratik davranışın iç çelişkileri olmayan hümanist bir sistemini hazırlamaya, başarısızlığa daha başından mahkûm böyle bir yeltenişe hiç yanaşmamıştı. Bireyin, kültürün ve toplumun kendi kendini yetkinleştirmesine ilişkin hümanist ilkeleri yorumlama çabala-

rının yol açtığı çatışma, belli bir düşünürün meziyetlerinden ya da kusurlarından değil^{de} bu çatışmanın nesnel olarak yüz yüze geldiği somut kültürel durumdan kaynaklan^{diğine göre}. Önde duran öncelikli görev, hiç kuşku yok ki, toplumun varolan nesnel yapısını aşmak ve pratikte onu dönüşüme uğratmaktır.

İşte bu yüzden, kanımca, insanın insancılığına yitirmesinden, kültürün gerilemesinden oldukça sık söz eden, böylece daha önceki kültürün tüm hümanist geleneğini de, insanlığın toplumsal-kültürel ve ahlaksal ilerlemesini hedefleyen somut çabaları da bir kalemde silip atan tezleri hatalı saymak gerekir; o tezler insanın manevî mükemmelleşme olanağını, isteseler de istemeseler de, kuşku altına düşürdüklerinden, günümüzün zorluklarla dolu dünya ölçeğindeki bağlamında ahlaka da alabildiğine aykırı düşüyorlar.

Bu anlayışların tersine olarak sosyalist kültür emekçileri bilinçli olarak kendilerini geçmişin soylu hümanizminin mirasçıları, gerçek, komünist hümanizmin yandaşları olarak açıklıyorlar. Komünistlerin idealleri, insanlığın çektiği çilelerin mevesidir ve dolayısıyla, modern uygarlığın ve onun kültürünün "kendi kendini kaçınılmaz olarak yok edeceği" kehanetinde bulunanların hummalı telaşına karşı çıkan evrensel ölçekte etik^{bir} anlam taşır. Marksçılar insan uygarlığının geleceği ile gitgide daha insancalaşan bir kültürün serpilmesi arasında bağ kuruyorlar. Tüm birikmiş tutkularını ve törelerini insanın, onun tam ve özgür serpilmesinin hizmetine koyan bir kültür, esinlendirebilen, bireysel ve toplumsal düzeyde eyleme, diyaloga, bu doğrultuda güçleri yumlaştırmaya itki verebilen işte böyle bir perspektiftir.

20. yüzyılda, insan değerinin, insan ile toplumsal çevre arasındaki bağların ve kısacası, hatta insan yaşamının anlamının yitip gittiğinden gitgide daha çok söz ediliyor. Bunlar tinsel bunalım üzerine: bilim ve sanatın bunalımı, geneliyle kültürün bunalımı, hatta insanlığı barbarlığın karanlığına bırakarak kültürün yok olması üzerine şom düşüncelerle at başı gidiyor. 20. yüzyıl gerçekten de hümanist kültür için çetin sınavlar yüzyılı oldu. Ama insanda ve insanlıkta Prometheus'un yaratıcılık ateşi ve de Prometheus'un sunduğu ilk erdem: umut, ruhun yaratıcı güçlerinin rasyonel-olmayan ama en önemli dışı vurumlarından biri olan umut nasıl sönebilir? Goethe, umudun mezar kıyısında bile boy verdiğini söylüyordu. İnsanın, bir ideali ve bir hedefi ön-

ceden farketmekteki tükenmek bilmez yeteneği işte bu duyguda somutlaşmaktadır.

Bu yetenek ve umut geleceğe, tarihsel ilerlemeye, insanın gücüne ve yenilmezliğine inancı besliyor. Hemingway, insanın yenilmek için yaratılmadığını, onun yok edilebileceğini ama yenilemeyeceğini söylerken haklıydı. Bu övünç verici vargı, çetin, zorlu koşullar altında yaşam tarafından, hem de herhalde gereğinden çok sınanmıştır; ama insan doğasının hazinesinin durmadan büyümesi aklın ve insansal olanın tam zafer kazanacağına umudu güçlendirmektedir.

Bu vargı, insana ilişkin bilimsel felsefenin ahlaksal temeli olarak yeni, gerçek hümanizm ilkesine dayanıyor. İnsan evriminin mantığı, varolmanın ve bilgilenmenin anlamı, insanın gelecekte beklenenleri işte bu ilke de kendine temel buluyor. Bu ilke aynı zamanda, yeni bir sentez sağlayacak, insanlığın hümanist kültürünü yeni doruklara doğru, daha büyük bir boyutta yeni bir Rönesansa doğru götürecek tükenmez manevî gücü de içinde barındırıyor.

- o-o -

-
- (1) N. BOHR: Atomic Physics and Human Knowledge, John Wiley and Sons, Inc., New York, 1958, p.79.
 - (2) The Autobiography of Charles Darwin 1809-1882, Marcourt, Brace and Co. New York, 1958, p.139.
 - (3)
 - (4) K.MARX: Manuscripts de 1857-1858 ("Grundrisse"), t. I, p.26.
 - (5) K. MARX, F.ENGELS: Oeuvres choisies en trois volumes, Editions du Progrès, tome premier, 1978, p.414.
 - (6) Johann Wolfgang GOETHE: Maximen und Reflexionen, Aufbau-Verlag, Berlin und Weimar, 1982, S.139.

SBKP Merkez Komitesi Plenumu (1990 yılı) tarafından onay-
lanan plâtformun taslağı

INSANCIL,DEMOKRATİK SOSYALİZME DOGRU

(SBKP Merkez Komitesinin partinin XXVIII kongresi için
hazırladığı plâtform)

Partinin ülkeyi perestroykaya çağırdıktan sonra geçtiği zaman bu yönün sınavdan geçmesinin ve denenmesinin zamanı oldu. Geçiş döneminin başlıca sonucu toplumun tinsel ve politik bakımından özgürlüğe kavuşmasındadır. Özgürlük, demokratizasyon ve glastnost havası içinde insanlar vatandaşlık ve ulusal haysiyete kavuştular, devlet işlerini kendi ellerine alıyorlar.

Biz önceden biliyorduk ki, muazzam ülkenin. hemen hemen 300 milyonluk halkın yaşamındaki muazzam bir dönemeç kolay ve basit bir iş olmayacaktır.

Evet, perestroyka çok büyük zorluklarla yüz yüze gelmektedir. Ekonomi, sosyal, uluslar arasındaki ilişkiler, toplum yaşamının tinsel alanında on yıllarca birikmiş olan problemler birden baş gösterdi. Problemlerin keskinliği ve gereken değişikliklerin çapları önceleri düşündüğümüzden çok daha büyüktür. Bunlara reformlar seyrinde yapılan hatalar ve eksiklikler de eklendi.

Gerçek işte budur. Olumlu olsun, olumsuz olsun, tüm bu yıllar içinde biriktirdiğimiz deneyim perestroykanın bir akli alternatifinin olmadığını kesinlikle söylemek olanağını veriyor. İnsanlara layık bir yaşam sağlamak ve ulu ülkemizin potansiyelinden yararlanmak için bu çok çetin ve dramatik olsa da doğru bir yoldur. Toplumumuzu geriye atmak veya vatandaşlık cepheleşmeye itelek isteyenlere karşı koyup casurca ve yılmadan bu yoldan yürümeliyiz.

Başlatılan değişikliklerin tempoları, keskin sosyo-ekonomik ve politik problemlerin çözülmesinin hızlandırılması - bugünün kardinal sorunudur. Eski ekonomi ve yönetim sisteminin önemli ölçüde işliyez hale geldiği yeni mekanizmaların ise tam gücüyle harekete geçmediği sınırına geldik. Bu geçiş dönemi beraberinde düzensizlik, yönetimdeki zayıflığı getiriyor, kafalarda keşmekeş doğuruyor. Bu dönem uzarsa halka ciddi olumsuz sonuçlar getirebilir.

Bir tek çıkar yolu vardır- daha kesin harekete geçmek, saptanan reformları enerjik bir şekilde hayata geçirmektir.

Sunulan Platform kongre tarafından onaylandıktan sonra ve partinin yeni Programı hazırlanıncıya kadar komünistlerin çalışmalarının ilkesel temeli olacaktır,geçiş dönemi şartlarında politik yönleri belirliyen bir sistem rolünü oynayacaktır.

I.Perestroykanın özü nedir,nelerden vazgeçmeliyiz, partinin ideolojik ve politik hazinesinde neleri korumalıyız.

İlönce biz sosyalizmin ilkeleriyle bağdaşamıyan otoriter-bürokratik sistemden vazgeçiyoruz.Idealimiz - insancıl ve demokratik sosyalizmdir.

Devrimci değişiklikler yolundayız.Bu amaca ulaşmamıza engel olan geçmişin zincirlerini kırmak gerek.

Materyalist dünya görüşünün^{yaratıcı ruhuna}ve Marks,Engels,Lenin'in dialektik metodolojisine sadakatımızı doğrularak ve onu rehber edinerek ideolojik körlüğümüzden,dogmatizm,diger görüş ve ide- lere hoşgörüyüyle yaklaşmamamızdan kesinlikle vazgeçiyoruz.

Toplum yaşamının tam devletleştirilmesinden,keyfi hareketlere getiren her şeye,iktidarı kötüye kullanmaya meydan veren ve haksız olarak ayrıcalıklardan yararlanmadan vazgeçiyoruz.

Sosyalist mülkiyete ilkel yaklaşımdan,meta-para ilişkilerini inkâr etmeden,insanın yabancılaştırılmasını doğuran,kendi olanaklarını ve doğadan verilen istidatlarını gerçekleştirmeye imkan vermiyen yönetimin ve ekonominin her çeşit biçim ve metodlarından vazgeçiyoruz.

İlk aşamanın endüstriyelleşmesi çağından miras kalan doğaya sınırsız sömürü nesnesi gözüyle bakmadan da vazgeçiyoruz.

Halklarınkültürel-tarihsel değerlerine,Ulkenin biriktirdiği entellektüel kapitale önem vermemeyi kınıyoruz.

Emekçilerin diğer partileri üstüne dogmatik,olumsuz stereotipleri ,bu arada ülkelerin ve halkların ilerici gelişmesine katkıda bulunan sosyal-demokratlara böyle yaklaşımları redediyoruz.

Ülkelerin objektif olarak artan bir birine bağımlılığın ve seçenek özgürlüğünü koruyan farklı toplumların eylem birliği içinde bulunan bir bütün dünyanın oluşmasınıⁿyeni çağın köklü çizgisi olduğundan hareket ediyoruz.

SBKP geçmişimizde stalinciliğin sonucu,sosyalist ilkelere çığnenmesinin sonucu olan şeylerin parti ve halkın ülkemizin ve tüm insanlağın ilerlemesine reel katkısı olan şeylerden ayırte dilmesini ilkesel bir önem taşıyan husus

olarak tanımaktadır.

Tarihsel mirasımızda gerçekten de büyük ve değerli olan her şeyi silmek, geçmiş^{te}i idealize etmek, tarihimizin trajik tarafları üstüne tam ve acımasız bir gerçeği tanımak istememe kadar tehlikelidir. Sovyet insanların kuşaktan kuşağa geçen emek ve savaş bağları kopmamalıdır.

Sosyalist gelişme ideal olmadan olanak dışındadır, İnsanlar kendi tarihini görmemezlikten gelmeye başladıkları zaman ise bu ideal reel zeminini kaybediyor. Tarihsel bilinç, Anayürdümüze sevgi ve yaşadığımız şartlarda enternasyonalizmden dıştalanamıyan yürütseverlik halkın sağlıklı olmasının ve yaşam gücüne sahip olmasının belirtileridir.

Birkaç on yıllık dönem uzaklığındaki geleceği bile somut olarak, tüm detaylarıyla tarif etmek olanak dışındadır, Tek şey besbelli, bu bambaşka bir toplum olacaktır. Bu toplum ^{oluşan} demokrasi şartlarında, muazzam kültürel ve bilimsel-teknik temele, ülkemizin halklarının ve tüm insanlığın insancıl değerlerine dayanan bir toplum olacaktır. Uygarlık ve doğanın bütünlüğünü benimsiyen, insanın tarihin amacı olduğunu anlıyan bir toplum olacak. Geleceğin toplumsal örgütlenmesinin bu belirtileri halkların sosyal özgürlük uğrunda emek ve savaşımında cisimlenen başlangıçtaki sosyalist idenin özünü yansıtmaktadır.

İktidar -Sovyetlere, fabrikalar - işçilere, toprak - köylülere, Barış - halklara, özgürce kendi kaderini belirleme - uluslara gibi Ekim devrimi idelerine ve sosyalist seçeneğe sadakat bizim için sarsılmaz kalıyor. Önceki kuşakların tinsel gücü ve cesareti, onların Vatan uğruna fedakârlığı, kurbanların mukaddes hatırası, ki bu kurbanlar en ciddi sınavlar yıllarında verilmişti, daima bizimledir.

Sosyal adalet idesi de bizimledir. Bu ide on milyonlarca insanı, tarih tarafından unutulmadan kurtarıp bu insanları ülkemizin dünyanın büyük devletine dönüştüren çalışmalara esinlendirdi. Sovyet ülkesi insanlığı faşist kölelikten kurtarmada çözücü bir rol oynadı, ulusal bağımsızlık uğrunda savaşımalarında birçok halka dayanak oldu, dünya bilim, tekniği ve kültürüne yeri doldurulamaz, ender katkıda bulundu.

Emek hakkı, emeklilik ücreti, parasız eğitim ve sağlığı koruma hakları ve diğer sosyal niyetler ilk defa ola-

rak sovyet zemininde doğdu, **her** uygar toplumun varlığı oldu, **her** sosyalist ideale can atmada. Bunu unutmak - gerçeğe saygısızlık, yüksek kahramanlık ve özveri örneklerini gösterenlere saygısızlık göstermek demek olurdu.

Perestroyka ruhundaki düşüncenin ve ahlağın başlıca noktaları işte buhlardır.

II. Parti politikasının merkezinde insan bulunuyor.

Parti, kendi başlıca amacını insanı toplumsal gelişmenin gerçekten de merkezine koymada, insana ona lââyık yaşama ve çalışma koşullarını sağlamada, sosyal adalet ve politik özgürlüğün sağlanmasında, şahsiyetin her tarafça gelişmesinde ve tinsel bakımdan gelişmesinde görüyor. Toplumun ilerlemesini işte bunlar belirlemelidir.

SBKP vatandaşların hak ve özgürlüklerinin hukuksal garantilerinin en kısa bir zaman içinde şekillenmesinden yanadır. Şahsi özgürlüğün yaşamın ana değeri olarak tanınması ve vatandaşların tüm hakları kompleksinin tanınmasına kesin dönemeç - perestroykanın en önemli kazanımlarından biridir. Şimdi bu hakları sağlama bağlamak, onları sağlam maddi, hukuksal ve politik bir temele oturtmak gerek.

Parti politikasının şu yönlerini savunacak:

- Şahsiyet ve vatandaş haysiyetinin sağlam hukuksal korunması, konut ve varlığının dokunulmazlığı, mektuplaşma ve telefon konuşmalarının gizliliği;

- kalite, mikatı ve nihayi sonuçlarına göre ödenmesi de içinde emek hakkının gerçekleştirilmesinin garantilerinin gerçekleştirilmesi; iztihdamın korunması mekanizmasının şekillenmesi, kadroların hazırlanması ve yeni meslekler edinebilmesi, maslağını ve çalışma yerini değiştirmek zorunda kalanlara gereken maddi yardımın gösterilmesi;

- Vatandaşların politik haklarının geliştirilip sağlamlaştırılması: toplum ve devletin yönetim işlerine katılması, söz, basın, miting, gösteri ve toplumsal örgütlerde birleşme özgürlüğü. Bununla yanyana düzeni korumaya ve sovyet kanunlarına riayet edilmelidir.

- yaratıcılık özgürlüğü ve istidada ulusal zenginlik gözüyle bakma. Kültür alanındaki çeşitliliği teşvik ederken parti aynı zamanda insancıl kıstasları koruyacak, toplumu sahte kültürden uzak tutmaya çalışacaktır. Kültüre ticari yaklaşım sosyalizm ile bağdaşmaz,

- insanın tinsel alanda seçeneği kenkisi belirleme, vicdan ve din özgürlüğü. Dünya görüşlerinden vazgeçmiyerek parti ateistlerle dindarlar arasındaki dialogu derinleştirecek, tüm kiliselerin halklar arasındaki anlayışa katkıda bulunarak yasalar çerçevesinde özgürce faaliyet yürütme hatını güdecektir;

- Medeni hakların korunmasında mahkemenin rolünün artırılması, yasaları koruma yönündeki faaliyeti gerçekleştiren komisyonların kurulması;

• SBKP basın ve diğer iletişim araçları, vicdan özgürlüğü, vatandaşların toplumsal örgütleri, SSCB'den gidiş ve SSCB'ye geliş, SSCB vatandaşlığı, SSCB halklarının dilleri ve vatandaşların politik ve şahsi haklarının korunmasına yönelik olan kanunların en yakın bir zamanda kabul edilmesine son derece büyük bir önem veriyor.

Parti sovyet insanların ekonomik ve sosyal haklarının sağlamlaştırılıp geliştirilmesini, refahlarının arttırılmasını ileride de yılmadan elde etmeye çalışacaktır. Bu alandaki çabalarını şu yönlerde gerçekleştirecektir:

- insan sayısının artmasını ve ülke içinde göç sorunlarını sağlayan devlet çapındaki demografi politikasının hazırlanması ve yasalarla sağlama bağlanması;

- XXVII parti kongresi tarafından hazırlanan ve 2000 yılına doğru her sovyet ailesine ayrı bir ev dairesi veya özel evin verilmesini amaç edinen ev programının gerçekleştirilmesi. Bu program devlet, işletme, kooperatif, insanların biriktirdikleri paraların, kredilerin kullanılmasıyla ev kuruculuğu kalitesinin önemli derecede yükseltilmesini ve tempoların arttırılmasını gerektirecektir; konut dağıtımı üzerinde toplum kontrolünün artmasını, kent ve yerleşim yerlerinin insanlı mimarisinin komple bir şekilde geliştirilmesini gerektirecektir.

- tıp yardımının mükemmelleştirilmesi yoluyla sağlığı koruma hakkını yerine getirmek, sağlığı korumaya ayrılan paraların önemli derecede artacak, bu amaçlara işletme, sanayi branşları, cumhuriyet, yerli Sovyetlerin paralarından maksimum yararlanılacaktır.

- doğal yaşama çevresinin korunması garantilerinin arttırılması, doğal kaynaklardan en rasyonel bir şekilde yararlanılması; ülke, birlik cumhuriyetleri ve özerk cumhuri-

yetlerin uzun vadeli ekolojik programların kabul edilmesi; çevreyi koruma işleriyle uğraşan organların faaliyet ve yapılarının mükemmelleştirilmesi ve çevre koruma kurumlarının kabul edilmesi;

- eğitim, aydınlatma ve kültür alanlarının geliştirilmesi, bu amaçlara yatırımların arttırılması; uzmanları eğitim ve hazırlık kalitesinin kesin iyileştirilmesi; öğretmen prestijinin arttırılması; ide ve istidat yarışmalarının teşviki, tinsel alanda administratif yöntemlerin üstesinden gelinmesi, grup çıkarları tekeline karşı durma; kültür ve manevi mirasa, tarihsel anıtlara itinayla yaklaşım, eğitim ve kültürün gelişmesine yönelik tüm toplumsal girişimlerin ve bağışların desteklenmesi; yabancı ülkelerle manevi değerler alış verişinin özgürlüğü.

Perestroykanın stratejisi bilimin ve onun sonuçlarının benimsenmesini toplumumuzun kalite bakımından yeni duruma kavuşmasının en güçlü etkeni olmasının anlayışına dayanmaktadır. Ülkenin yaratıcı potansiyelinin gelişmesi ve kullanılması sağlam yasal temele dayanmalıdır. Entellektüel varlığın etkili korunmasını temin etmek gerek. Parti yüksek okulların, akademiye ait veya sanayi branşlarına ait olan bilimsel kuruluşların bağımsızlığından, yapılarının çeşitliliğinden yanadır,

Toplumun en acil yardımına ve desteğine ihtiyaç duyan halkın sosyal katmanları ve grupları hakkında kaygı SBKP'nın ekonomik politikasında özel bir yer tutmaktadır.

SBKP aşağıdaki yönlerin gerçekleştirilmesinden yanadır:

- kısaltılmış iş günü, uygun cetvele göre çalışma, doğum öncesi ve doğum sonrası iznin süresinin uzatılması, işletmeler hesabına çok çocuklu ve çocuğunu tek başına yetiştiren annelere iznin verilmesi; izin ve tedavi görmek için ek ödemelerin uygulanması, kadınlar için kaliteli malların ve hizmetlerin geliştirilmesine birinci derecede önem verilmesi, kadınların sağlıkları için zararlı çalışmalardan uzaklaştırma gibi kadınların çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesiyle ilgili büyük önlemlerin alınması. Politik reform çerçevesinde parti kadınların daha geniş çapta yönetici mevkilere atanmasını destekliyecektir.

- çocuklara gösterilen kaygının arttırılması, çocuk örgütleriinin kuruluşuna ve çalışma kalitesinin arttırılmasına paraların daha büyük tutarda ayrılması, daha geniş çapta çocuk mallarının çıkarılması; çocuk ölüm oranının azaltılması alanında derhal gerekli önlemlerin alınması;

- etkili gençlik politikasının hazırlanıp gerçekleştirilmesi, genç kuşağın gereksinim ve kabiliyetlerinin gerçekleştirilmesi için daha geniş olanakların sağlanması, gençlerin eşit haklı olarak toplumun politik, ekonomik ve kültürel yaşamına katılmasına yardım etmek, gençlik hareketinin, komsomolun, öğrenci ve diğer örgütlerin yenilenmesi, girişimlerinin desteklenmesi, artan bağımsızlık heveslerinin artması.

- Malül, savaş ve emek gazileri durumlarının iyileştirilmesi, ssob vatandaşları için yeni emeklilik yasalarının hazırlanması ve beş yıl içinde malül ve emek ve savaş gazilerinin gereksinimlerini karşılayacak özel programın hazırlanması, asker olan aile reisini yitirmiş olan ailelere ayrı ev dairelerinin sağlanması; gazi ve malüllerin özel gereksinimlerinin karşılanmasına yarayan malların üretiminin arttırılması ve tıp yardımının genişletilmesi; fiyat artışına göre emeklilik maaşlarının ve yardım paraları tutarlarının arttırılması; emeklilik ücretine bakmaksızın tam iş ücretini alabilme hakkı.

Kömunistler vatandaşların hak ve özgürlüklerinin onların vatandaşlık görevlerinden ayrılmaz olduğu kanısındalar. Parti toplumda emeğe saygının, yasa ve düzene saygının, sosyalist Anayürdü savunmaya hazırlığın, dürüstlük, titizlik, cömertlik ve hayırhahlık, ahlâk bakımından kendi kendini kontrol etme ve vicdanlık, insan haysiyeti ve seçenек özgürlüğü gibi genel insani değerlerin hukuk ve ahlâk bakımından garanti alınmasının yayılması yolundan yılmadan yürüyecektir.

SBKP her çeşit yasa dışı imtiyazlara ve ayrıcalıklara kürşidir ve bu işte tam glastnostten yanadır. Kömunist ya da yönetici olmak otomatik olarak ayrıcalıklara ve niyetlere kavuşmak değildir. Kendi mevkiini kötüye kullanma karşısında set kurmalıyız.

III.Etkili plânlanan piyasa ekonomisi için.

Tüm seviyelerdeki yasama ve yürütme organlarının ülke-
deki ekonomik durumun sıhhatlandırılması amacıyla etkili
çalışmalarının düzene konulmasını parti en acil,yarına bı-
rakılımlar bir görev olarak tanımaktadır.SBKP Bakanlar Kuru-
lu tarafından hazırlanan ve SSCB Saylavlar kongresinde
onaylanan tüketim piyasasının istikrara kavuşturulmasını
öngören programın ve en beşte para kültesiyle mal üretimi
arasındaki farkın giderilmesine elinden geldiği kadar yar-
dım edecektir.Alınacak önlemlerin net bir sosyal yönü olma-
lıdır,bu önlemler en başta iş ücreti düşük olan halk ta-
bakalarının durumunu kolaylaştırmalıdır.

Halka gıda maddelerinin sağlanması en keskin
problemlerden biri olarak kalmaktadır.SBKP et,süt,sebze
tarım ve hayvancılığın diğer ürünlerinin hızlı üretimini
sağlayan ekonominin tarımsal sektörünün gelişme-
sine öncülük verilmesinden yanadır.

Gıda probleminin çözülmesinin temelinde toprağı
işlemenin tüm biçimlerinin geliştirilmesi yatmalıdır.
Devlete ait olan,köperatif çiftliklere,bireysel çiftliklere
aynı olanaklar sağlanmalıdır.İhale usulü,kiraya verme ve
ailece toprağı işleme usullerine de yol açılmalı.Terim üre-
timi temelinin sağlamlaştırılması da,ürünün işlenip saklanma-
sı,tarladan mağazaya ulaşmada tarım ürünlerinin minimum
kaybolmasının sağlanması da en önemli yönlerden biri kalmak-
tadır.

Perestroykanın ilkesel görevlerinden biri , kent
ile köy arasındaki dengenin sağlanmasıdır.En kısa bir zaman
içinde tarım bölgelerinde yaşayanları yeni konuda kavuş-
turmak,modern yaşamı sağlamak,yolları döşemek gibi problem-
lerin çözülmesi için yeni olanaklar sağlamak gerek.

Dikkatimizin merkezinde halk tüketimi malları
üretiminin artması kalmaktadır. SBKP piyasanın doldurulma-
sında ilerlemeyi sağlayan önlemler kompleksinin gerçekleşt-
tirilmesine yardım edecektir.

Parti fininslarla ilgili etkili politikadan ya-
nadır.Bu arada yüksek faizli banka hesaplarının açılması ,
sigorta işinin geliştirilmesi,elverişli şartlarla devlet

tahvillerinin değitilmesi, konudun satılması, uzun zaman kullanılan malların satın alınması için avans ödentiler, hisse senetleri ve diğer değerli kâğıtların satılması gibi önlemleri teşvik edecek. Yasa dışı gelirlerin oluşmasına ve belli mal kültesiyle karşılanmıyan paraların basılmasını önliyen daha esnek ekonomik araçlar ve normların hazırlanması gerekli olacaktır.

SBKP'nin kanısınca bugünkü ve perspektifteki sosyo-ekonomik problemlerin çözülmesi sıkı sıkıya radikal ekonomik reformla bağlıdır. Bu reform sonucundatekelden yana ve girişimcilige yer vermiyen, aşırı masraflı ve ekonomiyi düzene koya-mıyan, tüketicilerin çıkarlarını unutan kumandaya dayanan dağıtma sistemi yerine mülkiyet çeşitlerinin çoğulculuğuna, bağımsız mal üreticilerinin yarışmasına, gelişmiş finans sistemine, şahsi ve kollektif çıkarlarının geniş ölçüde hesaba katılmasına dayanan plânlanan piyasa ekonomisi gelmelidir.

Ekonomik reformun yolu önceleri görüldüğünden çok daha çetin oldu. Fakat ülkeyi durgunluğa ve dünyanın gelişmiş ülkelerinden geri kalmasına yol açan ve kendini gözden düşüren ekonomi biçimlerine dönmemeye kararlıyız.

Ekonomik reform mülkiyet ilişkilerinin kökünden değitirilmesi olmadan imkânsızdır. SBKP mülkiyet çeşitlerinin çoğulculuğundan yanadır. Bu mülkiyet biçimlerinin eşit haklı, sağlıklı rakbeti vatandaşların özgürlüğünün ekonomik temeli, işçinin kendi kabiliyetlerini kullanmak için en uygun biçim ve yöntemlerinin reel seçeneğinin sağlanması, tüketicinin çıkar ve haklarının garantiye alınmasıdır.

Devlet mülkiyetini kiraya vermeye, kendi hesaplarını kendi karşılama (hozrasçot), ihale usulü, anonim şirketler ve diğer modern çalışma biçimlerine dayanan ve bizzat emekçiler tarafından demokratik bir biçimde yönetilen bir mülkiyet biçimine dönüştürme çok önemli bir görevdir. Bu arada üretim çapları, bölgelerin özellikleri ve entegrasyon ilişkilerinin gelişmişliği de hesaba katılmalıdır.

Parti koopertif hareketine azami destek gösterilmesinden yanadır. Sağlıklı bir temele dayanan bu hareket kolhozlar da içinde üretim kooperasyonunun sağlamlaştırılmasını, emeğe dayanan kollektif mülkiyetinin değişik biçimlerinin, bu arada kısmi, pay şeklindeki ve hisse senetleri şeklindeki mülkiyetin gelişmesini teşvik etmeli.

SBKP'nin kanısınca emeğe dayanan bireysel mülkiyetin, bu arada üretim araçlarına bireysel mülkiyetin var olması ülkenin ekonomik gelişme aşamasına aykırı değildir.

Her mülkiyet biçiminin kullanılması işçiyi üretim araçlarından yabancılaştırmayı ve insanın insan tarafından sömürülmesini istisna kılmalıdır.

Ekonomik reformun en karmaşık problemi ekonomik faaliyeti düzene koymanın plâna dayanan ve piyasa yöntemlerinin en organik bir biçimde bir araya getirilmesini sağlamadadır.

Modern üretim gelişmesine merkezden plânlı etki olmadan imkânsızdır.Özüne göre ekonominin sosyalist ilkesi olan bu ilke birçok ülkede uygulanmıştır.Ama bu etkilemenin tam ölçü ve metodlarının belirlenmesi de son derece büyük önem taşımaktadır.Geçmişe kıyasla,ki geçmişte tüm üretim ve dağıtma süreci plâna göre belirleniyordu,şimdi ekonominin plâna dayanan ve merkezden gerçekleştirilen yönetimi genellikle fiyatlar,vergiler,faizler,kredi ve ödentiler yoluyla gerçekleştirilmeli.Böyle yönetimin faaliyet alanı ise stratajik görevlerin gereksinimiyle esaslandırılmalıdır. Bu en başta büyük bilimsel-teknik ve yapısal programların hayata geçirilmesi, enfastrüktürün gelişmesi,insanın yaşama çevresinin korunmasıyla ilgili komple önlemlerin ve kaynakların yenilendirilmesiyle ilgili önlemlerin alınması,vergi ve kredi-finance politikası,para dolaşımı istikrarlığının temin edilmesi.Insanların sosyal korunmasıyla ilgili sorunlar da merkezden yönetilmelidir.

SBKP ülkeye tüm birliğimizi bağliyabilecek tek piyasanın gerekli olduğu kanısındadır.Dolgun ve yönetilebilen bu piyasa üretim olanaklarının ve gereksinimlerinin sağlanıp gerekli düzeyde bulundurulması için daimi meknizma rolünü oynamalıdır,ödeme kabiliyetine sahip arz ile talep arasında dinamik bir dengeyi sağlamalıdır. Bu aynı zamanda sovyet ekonomisinin dünya ekonomi ilişkilerine katılması ve rublenin konvertibl bir dövize dönüşmesidir.

Dolgun piyasa ekonomisinin örgütlenmesi için tüketim malları,üretim araçları,değerli kâğıtlar,investisman,döviz,bilimsel araştırmaların piyasalarını oluşturmak gerek,finans,para,kredi sistemleri reformlarının uygulanmasını hızlandırmak gerek.

Ekonominin piyasaya göre düzene konulmasının zorunlu koşulu - fiyat oluşumundaki perestroyka. Fiyatların suni olarak yaratılan düzey ve oranları, birilerine hiç te etkili olmayan maddi yadrimların gösterilmesi ve öbürlerinin elinden iflâsa yol açıncaya kadar alınması ekonomiyi yanlış bir yöne itiyor, etkinin değerlendirilmesini karıştırıyor, bilimsel-teknik geriliği koruyor, uluslararası emek bölümünün üstünlüklerinden yararlanmaya engel oluyor.

Yabancı firmalar da içinde mal üreticilerinin rekabeti fiyat artışının önemli düzerliyecisi ve bağlayıcı etkeni haline gelmelidir. Bunun için yasalara dayanarak üretim, ticaret, kredi ve sigorta işlerinde tekelin iptal edilmesini elde etmek gerek.

tüketim sektörünün yararına

Parti ekonominin yapısal yeniden yapılanmasından, az etkili ve çok yatırım istiyen üretimlerin kısıtlanmasından, güç ve araçların artık var olan işletmelerin rekonstrüksiyon işlerine harcanmasından yanadır. Doğadan rasyonel bir şekilde yaralanma programlarının gerçekleştirilmesine, kaynakların korunmasına, hammadde ve maddelerin tasarruf edilmesine, emek masraflarının azaltılmasına, ekonomide düzensizlikle savaşa dikkatimizi arttırmak gerek. Yapısal yeniden yapılanma süresine savunma ile ilgili sanayi branşlarının barışçı raylara geçirilmesi de girmelidir. Bu branşların yüksek kalite ve bilimsel-teknik potansyeline dayanarak modern üretim araçlarının yapımını ve halk tüketimi mallarının üretimini kesin arttırabiliriz. Aynı zamanda genişletilmiş yeniden üretim için de kaynakların öngörülmesi şarttır, çünkü bu kaynaklar olmadan ekonomik gelişme kaçınılmaz olarak çıkmaza girecektir.

Parti bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılmasına yönelik olan çabaları elinden geldiği kadar destekliyecek, bu ilerlemenin ekonomik, ekolojik ve sosyal etkililiğini hesaba katarak onun en kısa bir zaman içinde yaşamın tüm alanlarını kapsamasını destekliyecek. Temeli ve tatbiki araştırmaların güçlü gelişmesi için gereken her şeyle donatılması - devletin en önemli kaygılarından biridir. Bilimi örgütlemenin değişik biçimlerinin gerçekleştirilmesine ve bilgilerin yayılmasına yol açmak gerek.

Doğanın korunması - insanın korunması demektir. XX yüzyılın sonunda doğanın korunması gezegenimizde yaşamın korunması için en kategorik koşullardan biri haline geldi. Biz dünya standartlarını uygulamalıyız, uluslararası ekolojik işbirliğine aktif olarak katılmalıyız. Çevreyi koruma önlemlerine önem vermeden ülkenin hızlı endüstrileştirilmesi ekoloji felâketin en ağır ocaklarının oluşmasına yol açtı. Durumu düzeltmek için acil önlemler ve büyük paralar gerek. Parti yeni üretimlerin yerleştirilmesi sorunlarıyla ilgili olarak en sıkı bilimsem tahlil ve kamuoyu kanaatinin hesaba katılmasını yasalarla sağlama bağlamayı gerekli sayıyor.

İnsanların en ilk ihtiyaçlarını karşılanmasını öngören ve ülke için hayati önem taşıyan işletmelerin kapatılması üstüne hiç esassız taleplerin ileri sürülmesi gibi panik bir yaklaşım da hiç te uygun değildir. Modern bilimsel-teknik ve sanayi gelişme olmadan, ve onlara aykırı olarak ekolojik problemleri çözmek ve doğayı kurtarmak olanaksız olacaktır.

Ekonominin etkili gelişmesinin kaçınılmaz koşullarından biri, ülkenin uluslararası emek bölümü ve kooperasyonuna katılmasının genişletilmesidir. Buna getiren en güvenilir yol - sovyet mallarının ve hizmetlerinin rekabete dayanıklılığının arttırılması, işletmelerin dış ekonomik, bu arada döviz bağımsızlığının arttırılması, ihracatta hammaddenin üstün gelmesinin önlenmesi, ithalât yapısının yeniden yapılanması.

Sözü geçen önlemlerin gerçekleştirilmesinden yana olduğunu belirten SBKP emek insanların çıkarlarının korunmasını ileride de aziz bilecektir, gölge ekonomisi, rüşvetçilikte parmağı olanların, spekülasyon yapanların ve tekele iddiada bulunanların yolunda güvenilir hukuksal sedin kurulması uğrunda savaşıcamtır.

IV. Geniş sosyalist demokrasiye ve halkın özyönetimine doğru.

Demokratizasyon perestroykanın amacı ve aracıdır. Tüm yenilenme sürecinin başarısından biri ve insan haklarına riayet etmenin garantilerinden biri - hukuksal devletin ve kende kendinin yöneten sosyalist toplumun kurulmasıdır.

Partinin politikası halkın egemen iradesinin iktidarın tek kaynağı olmasına dayanıyor. Tüm halkın hukuksal dev-

leti herhangi bir sınıfın diktatorasını, hele yönetimdeki bürokrasinin diktatorasını istisna ediyor ve tüm vatandaşlara devlet işlerine katılmayı ve her çeşit mevkilere ulaşmayı sağlayan Sovyetler Cumhuriyetini oluşturuyor.

Otoriter sistemden demokratik sisteme geçmek için önemli adımlar artık atılmıştır, yeni ilkelere dayanarak ve yeni yaklaşımlar kullanılarak en yüksek iktidar organları şekillenmiştir. Şimdi ise tüm devlet organlarının yapısal bakımından yeniden yapılanmasını ve iktidarın Sovyetlere verilip sovyet federasyonunun köklü değiştirilmesinin sona erdirmek gerek.

Seçim sistemi. Bu sisteki genel eşit direkt seçim hakkı ilkeleriyle tam bir uyum haline getirmek gerek. Biz seçimlerintoplumun tüm katmanlarının dürüst yarışma alanına dönüşmesinden yanayız, ^{parti} toplumsal örgütler, hareketler ve ayrı adaylar tarafından seçmenlere sunulan ide ve şahısların dürüst yarışması olmasından yanadır. Parti sayımlar ve devlet organlarında yeteri kadar işçi ve köylülerin, kadınların, gençlerin, gazilerin ve politik yaşama yeteri kadar celbedilmeyen ve çıkarlarının korunup desteklenmesine ihtiyaç duyan toplumun diğer katman ve gruplarının temsil edilmesini sağlamaya çalışacaktır.

Demokrasi ve politik çoğulculuk. Toplumumuzun demokratikleştirilmesi vatandaşların yeni toplumsal-politik kuruluşlarının meydana gelmesiyle paralel olarak geçiyor. Toplumun gelişmesi partilerin kurulmasını da istisna etmiyor. Partilerin kurulması yasayla belirlenecek ve SSCB Anayasasında yahsiyacaktır. Bununla yan yana yina yasalara dayanarak baskı, uluslar arasında kin körükliyen, aşırı ve Anayasa-ya aykırı güden ve propagandasını yapan örgüt ve hareketlerin kurulması ve faaliyeti yasaklanmalıdır.

SBKP tekel iddiasında bulunmak istimiyor ve sosyalist toplumun yenilenmesinden yana olan herkesle politik dialoga ve işbirliğine hazırdır. İlkesel anlamda bizim görüşümüz şudur ki, toplumun demokratizasyon düzeyi, devlet ve toplumsal örgütlerin şekillenme ve faaliyetinin demokratik karakteri, vatandaşların politikaya katılımı ve perestroyka sürecinin durmadan gelişmesi çözücü önem taşımaktadır. SBKP bugün - muazzam çok çehreli bir ülke çapında birleştirici bir bol oynıyan toplumun demokratizasyonuna yardım eden bir güçtür.

Halk sayıtlavları Sovyetleri.Önümüzdeki dönemin en önemli problemlerinden biri Sovyetleri halkın iradesini ardıcıl bir şekilde ifade eden ve ellerinde devlet yönetimi iplerinen ucunu tutan gerçekten de tüm iktidara sahip olan organlara dönüş-türmektir.Bunun için Sovyetler belli haklara sahip olmalı, ekonomik bağımsızlığı elde etmeli ve güçlü, geniş bilgili say-lavlara dayanmalıdır.

Politik reform derinleştikçe ve yönetimin merkezden örgütlenmesi zayıfladıkça SBKP kendi kendini yöneten topluluk-ların oluşup gelişmesine yardım edecektir.Bu sayede üstteki organlar birçok şimdiki ekonomik,operatif fonksyonlarından vazgeçecek,birlik,özerk cumhuriyetleri,tüm ülke ve ayra böl-geleri çapında komple görevlerin çözülmesinde dikkati toplı-yacaktır.

Devlet iktidarı.SBKP'nin kansınca yönetimin etkilili-ğın arttırılmasının ana halkası yasal,yürütüm ve adliye ikti-darının bir birinden ayrılmasıdır.Lenin'ini dediği gibi biz sovyet sisteminin avantajlarının parlamenter sistemin ya-rarlılıklarıyla birleştirmeliyiz.Bu yön-deki ilk adımlar artık atılmıştır.Fakat perestroykanın deneyimi devlet organlarının sorumluluk ve yetkilerinin daha net bir şekilde sınırlandı-rılmasının gerekli olduğunu dikte ediyor.

Halk sayıtlavları kongresinin ve SSCB Yüksek Şurasının eninde sonunda belirleyici rol oynamasıyla yan yana pere-stroyka politikasının ve kabul edilen yasaların gerçekleştirilmesinin etkili mekanizmasını oluşturmak gerek.Yeni en yük-sek iktidar organlarının deneyimi gösteriyor ki böyle bir me-kanizma oluşma safhasında bulunuyor.Toplumda daha ısrarlı bir şekilde SSCB halk sayıtlavları karşısında sorumluluğu taşıyan ve gereken iktidar yetkilerine sahip olan cumhurbaşkanı şah-sında devlet başkanının seçilmesi fikri ileri sürülüyor.Bunu gerektiren ülkede istikrarlı gelişmenin gerekli seviyede bulundurulması gereksinimi,perestroykaya daha büyük dina-miğin kazandırılması gereksinimi ve perestroykanın geri dön-dürülemez olması için gerekli garantilerin oluşması gerek-sinimi,hukusal demokratizasyon ve vatandaşların gúneliğinin sağlanması sürecinde tüm devlet ve toplumsal örgütlerin nor-mal ve etkili faaliyetinin sağlanması gereksinimi,uluslarara-sı arenada SSCB çıkarlarının konunması ve temsil edilmesi gereksinimi.

SSCB Bakanlar Kurulunun mevzi ve yetkilerini sağlama bağlamak **gerek**.

SSCB Yüksek Şurası olan komünistler ve hükümet üyeleri daha kesin ve sorumlu hareket etmelidirler,ülkedeki durumun istikrara kavuşması ve ekonomik bunalımın üstesinden gelinmesi için gereken önlemlerin alınmasını elde edebilmek için.

Devlet ve ekonomi aparatı.Bu alanda da önemli bir perestroykanın yapılması şarttır.Kanımızca bu perestroykanın temelinde aparatın temsili ve toplumsal organların zorunlu kontrolü altına alınmalı,böyle bir aparat makulane yeterlilik ve yüksek profesyonel düzeyi olan bir cihaz olmalıdır,başlıca faaliyet yönleri açıklanmalı,gizlilik derecesi sınırlı olmalıdır.Sovyetlerin yeni terkinin seçilmesinden sonra aparatın yenilenmesi çok uygun bir şey olurdu.

Adliye ve toplumsal düzenin korunması.Yasallığın ve düzeni korumanın sağlamlaştırılması için yarına bırakılamaz önlemler alınmalıdır.İsimlere bakmaksızın herkesin kanunlara riayet edilmesi devlet organları,toplumsal örgütlerin,yetkili şahısların ve vatanadaşların karşı gelinmez faaliyet normu haline gelmelidir.Parti yasallığın ve düzeni korumanın başlıca garantörleri olan mahkeme ve savcılığın bağımsızlıklarının gelecekte te sağlamlaştırılmasından ~~devlet~~ te yana olduğunu bildiriyor.

İleride bizi adliye-hukuk reformunun yapılması, son derece etkili adliye organlarının kurulmasıyla ilgili muazzam bir çalışma bekliyor.Bu ilkönce suç işleme olayları sayısının artması ^{egilimini} ~~durdurmak~~ cani,hırsız vekatillerin,rüşvet alanların ve devlet hazinesinden para çalanların,şantajcılarının,gölge ekonomisinde parmağı olanların,spekülasyonla uğraşanların,cebbarların işledikleri cinayetler için muhakkak cezalandırılacağından korkmaları için gereklidir.

Kanımızca mahkeme,savcılar,soruşturma aparatı ve milis gibi düzeni koruma organlarında çalışanların profesyonel hazırlık düzeyi,prestiji ve maddi durumu önemli derecede yükseltilmelidir.Durum canilere karşı yasalarca öngörülen tüm araçlardan yararlanmayı öngörüyor,bu arada suçsuz bulunmaya,avukatlık hakkına ve adliye normlarına riayet ederek.

Yeni ekonomi koşullarına geçiş ve bu arada antlaşmalara dayanan ilişkilerin genişçe hayata geçirilmesi hakem mahkemesinin ıslahını, halk ekonomisinin hukuk kadrolarıyla sağlamlaştırılmasını ve halkın hukuksal eğitimi sisteminin kesin mükemmelleştirilmesini gerektiriyor.

Savunma. Yeni düşüncemiz ülkenin güvenliğini politik araçlarla sağlamak olanaklarını önemli derecede genişletti. Fakat dünya halâdaha militarizasyon sürecini yaşıyor ve silâhlı ihtilaflara gebe, bu durum böyle kaldıkça bize sağlam bir savunma garaklidir.

Parti Vatan karşısında liyakatları bu kadar yüksek olan ordu ve filânın bugünkü koşullarda karşılarında duran görevleri başarıyla çözebilmeleri için onlara özen göstermeyi kendisi için bir borç bilir. Bunun için yeni savunma doktrini ve makulane yeterlilik temelinde işi askeri reform yönünde ilerletmeliyiz. Askeri kuruculuk kalite göstergelerine yönelik olduğuna göre kadroların profesyonel düzeyini daima yükseltip ordumuzun şanlı gelenekleri düzeyine lâayık, kaderlerini orduyla bağliyanların şeref kanunlarına uygun bir düzeye çıkarmalıyız. Parti orduda hizmet görme işinin prestijinin yükselmesini, askerlerin ve ailelerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesini ve sosyal korunmasının sağlanmasını sağlamaya çalışacaktır.

Hukuksal bir devlet savunma alanının duyulur politik yönetimini, devletler arasında artık erişilmiş olan güven düzeyinin hesaba katılmasıyla faaliyetinin azami derecede açık olmasıyla askeri kuruluşların iktidarın yüksek organlarına tabii olmasını öngörüyor.

SBKP sanayinin savunma ile ilgili branşlarının sivil raylara geçirilmesini destekliyor. Bu branşlarda birikmiş olan potansyelin sivil üretimde kullanılması şartıyla. Silâhlı kuvvetler için üretilen teknik araçların kalite düzeyi ise düşmemelidir.

İç güvenlik. Devlet sınırlarının korunması, yabancı istihbaratlara karşı koyma, Sovyet Anayasa düzeninin ve vatandaş haklarının korunması - tüm bunlar bizi çok çetin, bazen de tehlikeli bir misyonu yerine getiren sınırdaki vi iç kuvvetlere özen göstermemizi gerektiriyor. Modern koşullarda toplumsal düzenin korunmasının hayati önem taşıyan bir aracı olarak kalan iç işleri ve devlet güvenliği organları yasalar çerçevesinde ve iktidarın

temsili organlarının kontrolü altında faaliyet yürütmelidirler.

Hukuksal devlet ve kendi kendini yöneten bir toplum. Parti hukuksal devletin oluşmasının oldukça uzun bir süreç olacağı kanasındadır. Bu süreç seyrinde devlet organlarının belli yapısı oluşacaktır, bir tümlüğü oluşturan yasalar sistemi oluşacak, demokasiye suikastlere karşı garantiler rolünü oynayan ve geçmişe dönmeyi önliyen gelenekler birikecektir. Hukuksal bir devletin oluşmasında politik kültürün oluşmasına muazzam bir rol ayrılacaktır.

Tüm toplumsal süreçler ne keder çok ekonomik ve hukusal araçlarla düzene konulmaya başlarsa ve devletin baskıya başvurması gereksinimi azaldıkça sosyalizm ve demokrasi ilkeleri o kadar sağlam ve güvenilir bir şekilde gerçekleştirilmiş olacaktır. Kendi kendini yöneten toplumun şekillenmesi halkın muazzam yaratıcı potansiyelini açığa vurmak olanağını verecektir.

Yeni SSCB Anayasası üstüne. Toplumumuzun radikal yenilenmesi Sovyet devletinin Yeni Ana Yasasının hazırlanması sorununu ileri sürdü. İşi yeni Anayasasının kabul edilmesine daha aktif olarak ilerletmeyi doğru buluyoruz.

V. Yeni federasyona doğru.

SBKP'nin modern aşamadaki ulusal politikası. Perestroikanın kaderi ve ülkenin geleceği uluslararası ilişkilere muazzam ölçüde bağlıdır.

Ülkemizin hayatına Ekim devriminin getirdiği ulu ve değerli şeyleri silmek gereşemlerini kesinlikli reddi yoruz. Ekim devrimi sayesinde Rusya imparatorluğunun taşra sömürgeleri olan halklar sağlamlaşıp kendi devletlerini kurabildiler, geri kalmışlıklarının üstesinden gelebildiler, uluslararası temaslarda yeni değerlerine kavuşabildiler, büyük dünya devletine mensup olmanın duygusunu kazandılar. Aynı zamanda leninci ulusal politikanın tahrif edilmesi çok uluslu devletimizin halklarına çok iltirap ve kayıp getirdi. Nesnel göç ve demografi süreçler seyrinde de ciddi problemler birikti.

Bu alanlarda meydana gelen güçlüklerden ana çıkar yolu parti ekonomik ve politik reformların ardıcıl gerçekleştirilmesinde, devlet yapısının özüne göre tek kişinin

yönetimi olan Stalin'in modelinden vazgeçmede ve federalizm prensibinin tam ve yılmadan gerçekleştirilmesinde görüyor.

Ulusların ve uluslararası ilişkilerin gelişmesi sorunlarına yaklaşımımız SBKP'nin "Partinin modern koşullardaki ulusal politikası" adlı plâtförmünde aydınlatılmıştır. Temelinde şu kilit ilkeler yer almaktadır: Ülkenin tüm topraklarında istenilen millete mensup vatandaşın haklarına tam riayet edilmesi; birlik cumhuriyetleri egemenliğinin reel içerikle doldurulması, ulusal özerkliğin tüm çeşitlerinin bağımsızlığın yeni seviyesine çıkarılması; ülke tümlüğünün ortak amaçlara ulaşmak için kendi haklarının bir kısmını gönüllü olarak Birliğe bağışlayan eşit haklı ve özgür cumhuriyetler federasyonu olarak korunması.

Ulusların kendi kaderini kendi belirlemesi. Ulusların kendi kaderini belirlemesi ve sovyet federasyonunun yenilenmesi ilkesi ulusal-devlet kuruluşlarına yaşamın yapılandırma biçimlerini, devletin kuruluş ve sembollerini seçebilmelerini öngörüyor. İdealimiz herkesi bir birine benzetmek değil çoğulculukta birliktir.

Parti ulusların kendi kaderini kendi belirleme gibi leninci ilkeye bağlılığa sadık kaldığını yeniden belirtiyor ve bu hakkın gerçekleştirilmesi mekanizması üstüne bir kanunun kabul edilmesinden yana olduğunu belirtiyor. Aynı zamanda çeşitli karşılıklı ve bir biri içine giren bağların koparılması insanların kaderleri şöyle dursun tüm halklar için olumsuz önceden kestirilmesi güç olan sonuçlar doğurabilirdi. Nitekim bunun için büyük çok uluslu demokratik devletin dağılmasına getiren ayrılıkçı belgi ve hareketlere kesinlikle karşıyız.

Birlik ve birlik cumhuriyetleri. Sovyet federasyonunun yeniden yapılanması uluslar arasındaki ilişkilerin ahenkli bir hale getirilmesine, birlik cumhuriyetleri ve onların ortak kuruluşu olan Birlik arasında optimal bağın kurulmasına yönlendirilmelidir.

SBKP Birliğin yapısal ilkesinin geliştirilmesini gerekli sayıyor. Bu yer alan önemli değişiklikleri yansıtmak, ulusal ilerleme ve uluslararası ilişkiler problemlerinin tüm kompleksine yeni yaklaşımları gerçekleştirmek olanacağını verirdi. Birliğin yetkisine gönüllü olarak belli fonksiyonların verilmesiyle Anayasal garantileri kazanacak olan

birlik cumhuriyetlerinin egemen devletler olarak durumu sağlamlaşacaktır.

Cumhuriyetlerin reel egemenliği ekonomik bağımsızlıkları olmadan imkânsızdır. Feket modern ekonomi makroseviyede faaliyet yürüten merkez olmadan da gelişemez. Merkezin federasyona giren cumhuriyetlerin, halkların köklü çıkarlarından farklı kendiliğinden çıkarları yoktur.

Bununla yan yana Birlik ve cumhuriyetlerin plânlamada, bütçenin oluşturulmasında, vergi ve kredi işlerinde, fiyatların oluşturulmasında yetkilerin bir birinden net olarak ayrılması greklidir. Entegrasyon süreçlerinin ve federasyonumuzun yenilenmesi ve sağlamlaştırılmasının temelinde antlaşmalara dayanan direkt bağlar, ki bu bağlar tüm cumhuriyetlerin işletmeleri ve ayrı bölgeler arasında oluşmalıdır, ve şekillenmekte olan tüm birlik çapındaki pyasa yatmalıdır.

Cumhuriyetlerin merkezle ve aralarındaki ilişkilerinde her cumhuriyetin şu özellikleri hesaba katılmalıdır: coğrafik durumu, tarihsel gelişme yolları, devletin şekillenmesi, ülkede üretici güçlerin yerleştirilmesindeki rolü, ekonominin karakteri ve gelişme düzeyi, cumhuriyetlerde yaşayan halkların psikolojik yapısı ve gelenekleri.

Özerk kuruluşların gelişmesi. Sovyet federatif devletin mükemmelleştirilmesi egemenliğin sağlamlaştırılmasını, özerk cumhuriyetler, özerk illerin ve özerk çevrelerin haklarının genişletilmesini, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşama ait en büyük sorunların tek başına çözmek olanağını öngörüyor. Parti ileride de buna daimi dikkat gösterecektir.

Ulusların hakları ve şahsiyetin hakları. Göç süreçlerinin ve önceki gelişmenin deformasyonu sonucunda bir sıra halk için tarihsel anayürdünde kendine özgü çizgileri kaybetmek tehlikesi meydana gelmişti. Bunun için öz dilin savunulmasına, kültür-etik özelliklerin ve milli manevi değerlerin korunmasına, yaşam tarzının özelliklerinin korunmasına ve her cumhuriyetin demografi yapısına saygı gösterilmesine yönelik önlemler gayet haklıdır.

Bununla yan yana bu önlemler cumhuriyette yaşayan diğer uluslardan halkların çıkar ve haklarının hilâfına alınmamalıdır. Irkçılık, Şövenizm, milliyetçilik sosyalizmin ilkeleleri, ülkenin yasaları ve uluslararası normlarla bağdaşmıyor. Sayıcı ne kadar küçük olursa olsun hiç bir halk kendi kültürünü, dilini, asırlar boyü oluşmuş olan ve tekrarlanamaz çehre ve karakterini kaybetmemelidir.

Biz ayrı bir bölgede yaşayan ulusal gruplara kendi toplumsal, eğitim, dini ve diğer kuruluşları kurmak olanağının sağlanmasından, kültürel ve enformasyon organları, okullar, tapınak yerlerine sahip olabilmelerinden yanayız.

Sayısız küçük olan halklara, onların özel olarak gelişip yaşamasına ve gelişmesine tüm devlet seviyesinde özel bir özen gösterilmelidir.

SBKP tüm halkların öz dilini serbest olarak kullanma, ulusal-devlet sınırlarında bu dilin devlet dili olarak ilân edilmesinden yanadır. Rus dili Sovyetler Birliği'nin dış politikte faaliyeti de içinde genel devlet gereksinimlerini temin ediyor ve ulusların teması girme aracı olarak kullanılıyor. Rus diline tüm ülke çapında resmi dil statüsünün verilmesi doğru olurdu.

Enternasyonalizme sadık olan komünistler için ülkenin tüm halklarının çıkarları aynı ölçüde değerlidir. Tüm uluslardan insanları birleştiren partinin durumu bu politik potansyeli uluslar arasındaki anlaşmazlıklar ve ihtilâfların çözülmesinde kullanmak olanağını veriyor ve bunu zorunlu kılıyor. İleride de böyle hareket etmek niyetindeyiz.

VI. İnsanlığın barışçı gelişmesine.

Yeni düşünce, yeni dış politika. Perestroykayı başlatmakla ve tüm dünya durumunda derin değişiklikleri teşvik etmekle, bizim ülkemiz gibi ^{bir} ülke yenilenme sonucunda ne gibi bir ülke olabileceğini belirlemekle insanlık karşısında muazzam bir sorumluluğu üstlendik. SSCB'deki perestroykaya tüm dünyanın XXI yüzyıla ne gibi durumda ayak basacağı bağlıdır. Aynı zamanda uluslararası ilişkilerin köklü olarak sıhhatlendirilmesi, dünya gelişmesinde barışçı aşamaya geçme sovyet halkının hayati çıkarlarına uygundur ve perestroykanın ilerlemesine yardım ediyor.

Yeni düşünceye dayanan dış politika artık olumlu sonuçlarını getirmiştir. Dünya cepheleşme zincirinden kurtuluyor. Dünya uygarlığının yeni dünya politikasına ihtiyaç duyan bir tümlük olması daha belirgin oldu. "Soğuk savaş" durdurulmuştur. Dünya askeri ihtilâfının tehlikesi çekilmiştir. SSCB ile ABD arasındaki ^{yeni} ilişkilere olumlu bir dönemeç olmuştur. Pratik silâhsızlanma yolunda ilk büyük adımlar atılmıştır. Dialog ve görüşmeler uluslararası ilişkilerin üstün gelen biçimi oluyor. Bölgesel ihtilâfların çözülmesinde politik yöntemlere öncülük veriliyor.

Nitel bakımdan yeni uluslararası işbirliğine doğru.Yaşadıkları ülkelerin mutlak egemenliği şartıyla halkların kaderleri bugün başka dönemlere kıyasla daha sıkı bir biriyle bağlanmıştır.Bu dünya politikasına şimdiye kadar olan taleplere hiç benzemiyen bambaşka talepler ileri sürüyor.Dünya politikasında tüm dünya topluluğunun çabalarının insanlığın global problemlerinin çözülmesinde çabalarının birleştirilmesi ana görev haline geliyor.

Açlık,sefalet,yıgınsal salgın hastalıklar,uyuşturucu madde kullanma ve uluslararası terorizm gibi olayların kaldırılmasında sadece tüm ülkelerin ortak çabaları gerekiyor.Sadece tüm devletler birlikte dünyanın değişik bölgele-
rindeki gelişme degesizliklerini giderebilirler. Değişik belirtileri tüm kıtalarda baş gösteren ekolojik felâket te sadece ortak faaliyet sonucu giderilebilir.bilimsel-teknik alışverişin gelişmesindeki engellerin kaldırılması,dünya ekonomisinin gerçekten de dünya ekonomisine dönüştürülmesi uygarlığın barışçı gelişmesi için maddi temel yaratacaktır.Yeni devrin bu amaçlarına hareket uluslararası işbirliğinin prensip bakımından yeni düzeyini gerektiriyor.Bu işte Birleşmiş Milletlerin oynayabileceği rolü kimse oynayamaz.Biz aynı zamanda yerel,kıtasal,bölgesel ve uluslararası çaptaki tüm ilerici örgütlerle eylem birliğinden yanayız.

Gelişmenin çok varyantlılığında ve ulusal,manevi,sosyal,politik,cografik,kültürel özellikleri içeren çok çehrelilikte dünya topluluğunun hayati gücü saklanmaktadır.Biz kaniyiz ki,uygarlığın genel ilerlemesinin yolunda sosyalizmin ideleri canlanacak ve daha büyük etki kazanacaktır.Ülkeden ülkeye değişen tüm özelliklerine rağmen Doğu Avrupa ülkelerindeki dramatik olaylar "Soğuk savaşın" son derece olumsuz şartlarında sosyalizm uğrunda savaşı seyrinde oluşmuş olan negatif deneyimin bunalımlı,sancılı üstesinden gelinmesidir.Sosyalizm uğrunda savaşı serinde ulusal etken gerektiği gibi hesaba katılmıyordu.

Doğu Avrupa ülkelerindeki değişiklikler bu ülkelerin halklarına dostça yaklaşımımızı sarsamaz.SBKP, SSCB'deki perestroyka gibi orada başlatılan reformların da gönüllü ve karşılıklı yarar sağlayan bağlar için daha doğal ve sağlam bir temel yaratacağına bel bağlıyor.

Yeni düşünce ve yeni dış politika Sovyetler Birliğini tehlikesiz ve uygar dünya düzeninin kuruluşunun ön sahnesine çekmiştir. Biz sosyal politik özgür seçeneğinden yanayız. Bu ilke çıkar dengesi ilkesiyle birlikte yaklaşan devir için evrensel olmalıdır ve bu devri güce ve militerizasyona düşünceye bel bağlama politikasından arındırmalıdır. Bizim uzunvadelî dış politika yönümüz şu sorunların çözülmesini içermektedir: dünya ülkeleriyle karşılıklı faydaya dayanan eşit haklı bağ ve temasların her şeyi kapsıyan diapazonu; müteffik devletler ve Ekonomik Yardımlaşma Konseyine giren ülkelerle işbirliğinin yenilenmesi ve geliştirilmesi; Avrupa sürecine ve "Avrupa Ortak evinin" kuruluşuna girişimci katılma; Asya-Pasifik okyanusu bölgesini barış ve işbirliği bölgesine dönüştürülmesi amacıyla aktif faaliyet; Birleşmiş Milletlere yeni açılan olanaklarında elimizden geldiği kadar yardım gösterme; bölgesel ihtilâfların politik yollarla çözülmesinde iyilik etme; her çeşit dıştan karışmaya savaşıarak kendi bağımsızlıklarını savunan ülke ve halklarla dayanışma.

Dünya topluluğunun demilitarizasyonu için yönümüz şunu öngörüyor: nükleer silâhın tam yasaklanması ve aşama aşama yokedilmesi, denemelerinin her yerde yasaklanması; kimyasal silâhların ve üretiminin yasaklanması ve bu tür silâhın yok edilmesi; taaruz savaşlarının maddi olanağının kaldırılması yolunda klâsik silâh ve silâhlı kuvvetlerin radikal kısıtlanması; tüm yabancı orduların diğer ülkeler topraklarından çekilmesi, orada askeri üslerin kaldırılması; uzayın militarizasyonuna yer verilmemesi; askeri birliklerin genel güvenlik ve uluslararası istikrarın hizmetine savunma-politik kuruluşlara dönüşmesi (tümüyle yok edilmeye kadar); askeri bütçelerin derin kısıtlanması ve askeri sanayinin barışçı raylara geçirilmesi; toprak, deniz, gök yüzü ve uzayda karşılıklı açıklığa aşama aşama yaklaşma; askeri faaliyet ve antlaşmalara riayet edilmesi üzerinde etkili kontrolün uygulanması.

Parti insanlığın gelişmesinde tarihsel bakımdan geriye çekilemez barışçı aşamaya getiren buna benzer politika bugün olduğu gibi ileride de Sovyet devletinin gerçek çıkarlarına uygundur.

SBKP, komünist ve işçi, sosyalist ve sosyal-demokrat, liberal ve ulusal-demokrat partilerle, barış, demokrasi ve sosyal ilerlemeden yana olan tüm örgüt ve hareketlerle işbirliğine açıktır.

Perestroyka sosyalist hareketteki tarihsel bölünmenin üstesinden gelinmesi ve modern temele dayanarak bu hareketin canlandırılması olanağını yaratmıştır. Sol güçlerin yeni dünya ve sosyal ilerleme yollarının aranmasında birleşmesi perspektifi görünmektedir. SBKP bu perspektifi destekliyor.

VII. Partinin yenilenmesine doğru.

Parti radikal bir şekilde içinde yeniden yapılanmayı gerçekleştirebilirse kendi öncü mevzilerini koruyabilir ve başlattığı ve tüm halk tarafından desteklenen davayı bu kesin dönemde devam ettirebilir.

Otoriter rejim, parti, onun toplumdaki rolüne ve çalışma yöntemlerine son derece olumsuz etkiye bulundu. Gerçekte parti-devlet iktidar yapısı oluşmuştur. Parti içi yaşamda alt parti örgütleri ve yönetici organlar arasındaki ilişkiler deformasyona uğramıştı, komünistler parti politikasının şekillenmesinden uzaklaştırılmış, komünistler aynı zamanda üstteki parti komitelerinin çalışmalarına zayıf etkiye bulunabiliyorlardı. Aşırı merkezîyetçilik, özgür fikrin bastırılması ve baskılar büyük zarar getirdiler. Fikirsiz ve tinsiz dönemlik olguları da partinin prestijine muazzam zarar getirdiler.

Her şeye rağmen geniş parti yığınlarında leninci ideallere bağlılık, kişisel çıkarına bakmama, halka hizmette fedakarlık gibi nitelikler korunmuştu. SBKP'de canlı güçler her zaman vardı ve faaliyet yürütüyordu, nitekim bunun için parti stalincilik ve durgunluğun ataletinden kurtulabildi, devrimci dönemecin başına geçti ve bunu yapmakla kendi öncü rolünü yapmak kabiliyetini bir defa daha doğrulamıştır.

İleri sürülen görevlerin çapları ve yeniliği SBKP'nin toplumdaki rolünü prensip bakımından değiştirmek gerektiğini, yanılmazlık iddialarından vazgeçmek ve politika-keskin bir şekilde kada tekelden vazgeçmek gerektiği sorununun ileri sürmüştü. Toplumdaki değişikliklerin dinamiği partiye değişiklikleri daha büyük tempolarla gerçekleştirmek gerektiğini dikte ediyor. Aksi takdirde parti politik yaşamın kenarına itilecektir. Bu durumu bilhassa keskin bir şekilde parti yığınları

anlıyorlar. Partide reformlar sorunu, partide derin perestroyka sorunu daha ısrarlı bir şekilde ileri sürülüyor.

Sovyetler Birliğinin Komünist partisi kendi kendini yöneten toplumsal-politik bir örgüt, hemfikirler olan komünistlerin gönüllü birliğidir. Yenilenmiş SBKP'yi biz işçi sınıfı ve tüm emekçilerin çıkarlarını temsil eden ve kendi politikasını Marks-, Engels, Lenin'in mirasını yaratıcı bir şekilde geliştirerek ve XX yüzyılın tüm toplumsal fikri ve tarihsel deneyimini göz önünde bulundurup yeni realitelerin bilimsel tahliline dayanarak kuran bir parti olarak görüyoruz.

SBKP, teori ve pratiğinde Sovyetler Birliğinin tüm halklarının demokratik ve insancıl geleneklerine dayanmaktadır. Ulusal ve enternesyonal özellikleri usta bir şekilde bir araya getiren partimiz şövenizm, ırkçılık ve milliyetçiliğe, gerici ideoloji ve kör inançların her çeşit diğer belirtilerine kesinlikle karşıdır. Partinin ideolojik ve politik, örgütsel temellerini inkâr edenlerden, antisosyalist, milliyetçi ve antisovyet örgüt ve hareketlere katılanlardan parti kendi saflarını temizliyor.

SBKP'nin yenilenen toplumdaki yeri ve rolü. SBKP kendi politikasını hayata geçirip demokratik süreç çerçevesinde iktidar partisi durumunun korunması uğrunda savaşacak, merkezde, cumhuriyetlerde ve yerli organlarda yönetici organların kurulması için halkın desteğini kazanmak için seçimlerde seçmenlerin oylarını kazanmaya çalışacaktır.

Diğer toplumsal-politik örgütler ve yığinsal hareketler gibi SBKP devlet ve toplumsal işlerin yönetimine katılıyor, halk sayıtları Sovyetlerine ve diğer devlet organlarına kendi temsilcilerini ileri sürüyor. Parti devlet iktidar yetkileri üzerine almıyor. Partinin rolü - komünistler vasıtasıyla faaliyet yürüten, üstünlüğe meydan vermiyen ve kendi özel rolünün SSCB Anayasasında tanınmasına bel bağlamıyan demokratik bir şekilde tanınmış olan politik lider olmaktır. Bununla ilgili olarak parti yasal girişimcilik düzenine uyarak SSCB halk sayıtları kongresine ülkenin Ana Yasasının 6. maddesiyle ilgili belli teklifin sunulmasını gerekli buluyor.

Marksizm-leninizm ilkelerine dayanan SBKP kendi po-

litikasını ve program amaçlarını propaganda ederek, sosyalizmin insancıl değerlerini yayarak, perestroykanın görevlerinin gerçekleştirilmesi uğruna ajitasyon yaparak yığınlar arasında ideolojik ve politik faaliyeti yürütüyor.

Ona özgü olmıyan görevlerden kurtularak SBKP kendi çabalarını teorinin incelenmesine, faaliyet programlarının hazırlanmasına, örgütsel ve eğitici çalışmalara, parti kadro politikasının gerçekleştirilmesine, devrimci yenilenme yollarında toplumu birleştirme görevlerinin gerçekleştirilmesine yöneltmek olanına kavuşuyor. Nitekim burada partinin öncü rolünün başlıca özüdür. Partinin SSCB Anayasası çerçevesinde faaliyet yürüten tüm toplumsal-politik örgütlerle yeni ilişkileri buna tabii olacaktır. Bu ilişkiler -dialog, tartışma, işbirliği ve partnörlük ilişkileri olacaktır.

Parti sendikalarda özgül toplumsal örgütü görüyor, bu örgütün emekçilerin çıkarına, onların emek ve sosyo-ekonomik haklarının korunması, çıkarına aktif olarak faaliyet yürütme istegini desteklemektedir.

SBKP komsomolla ilişkilerini ideolojik birlik, arkadaşça işbirliği ve eylem birliği esasanda kuruyor, komsomolun parti politikasının hazırlanıp gerçekleştirilmesine aktif olarak katılmasında partinin çıkarı vardır.

Parti ülkede glastnostün ülkede sağlanmasının girişimcisi oldu. Parti ileride de glastnostün kamuoyunun şekillenmesinin tabii ortamı, halkın politikaya direkt etkisinin güçlü silâhı, vatandaşların devlet ve toplumun tüm işlerine katılışının aracı ve perestroykanın geri döndürülmemesi ve dinamik kazanması için bir alet haline gelmesi için elinden geleni yapacaktır. Toplumun yaşamında yığinsal iletişim araçlarının önemli rolünü hesaba katarak ve en başta glastnostün gerçekleştirilmesindeki rolünü göz önünde bulundurarak parti yığinsal iletişim araçlarının faaliyetine her cihetçe yardım edecek, demokratik bir temele dayanarak onlara ideolojik etkide bulunacaktır. SBKP dezinformasyona karşı, yığinsal iletişim araçlarının şahsi ve grupların bencil çıkarlarına, uluslar arasında kinin köruklenmesine, insancıl ve demokratik sosyalizme aykırı ideallerin propaganda edilmesine karşı savaşacaktır.

Partinin toplumdaki yeni rolünü biz işte böyle anlıyoruz. Bu demek değildir ki, her şey önceden bellidir.

Peformların genişlemesi birçok somut soruya yanıtları de-
taylaştırmak olanagını verecektir.

Partinin demokratizasyonu.SBKP'nin yapısını ve
parti çalışmalarının karakterini nasıl değiştirebiliriz,
partinin yeni koşullarda,toplumdaki durumunun değiştirilmesi
hesaba katılarak kendi rolünü daha etkili olarak gerçekleştirebilmesi için ne yapmak gerek?

Partinin en derinden demokratizasyonu gerektir,bunun temelinde ise parti yığınlarının iktidarı yatmalıdır.

Demokratik merkeziyetçilik ilkesini işte bu açıdan yeniden değerlendirmeliyiz.Bu ilkenin kışla iyerarşi disiplininin uygulanması için kullanılmasına izin veren yorumlanmasının üstesinden gelmeliyiz.Aksi takdirde komünistlerin partinin politikasında ve faaliyetindeki rolünden memnuniyetsizliğini gideremeyiz,her komüniste haysiyet ve iç özgürlük duygusunu yeniden kazandıramayız.

SBKP parti içi tartışmaların ve kararları kabul etme prosedürlerinin gerçek parti arkadaşlığı havası içinde gerçek demokratizme ihtiyaç duyuyor.Tüzüğe daynılarak tüm parti organlarının kollektif bir şekilde çalışmalarını,fikir çoğulculuğunu,eleştirici özgürlüğünü,yaklaşım ve plât, formların çoğulculuğunu,özel hallerde referandumların yapılmasını,çoğunluk tarafından kabul edilen kararların zorunlu yerine getirilmesiyle yan yana azınlığın kendi görüşlerini savunmak hakkını garanti etmek gerek.

Demokratik merkeziyetçilik ilkesinin yenilenmesi kendi iç örgütlenmesi ve disiplini olan fraksyonların oluşmasının önüne geçmek ve parti saflarının demokratik birliğini sağlamayı amaçlıyor.

Parti yığınlarının direkt rolünün arttırılması partinin temeli olan alt parti örgütlerinin haklarının genişletilmesini öngörüyor.Alt parti örgütleri kendileri çok sorumlu olarak,bugünkü anın görevlerini ve somut şartları hasaba katarak,yapı,program ve faaliyet biçimleri,toplantıların tarihi ve yapılması düzeni,politik aksyonların gerçekleştirilmesi sorunlarını çözmek,üstteki parti organlarının,konferans ve kongrelerin çalışma ve kararlarına reel olarak etkide bulunmayı sağlayan kural ve prosedürlere göre hareket etmek olanagina kavuşmalıdırlar.

Komünistler pek haklı olarak parti kuruculuğunun köklü sorunlarında alt parti örgütlerinin bağımsızlıklarının arttırılmasından söz ediyorlar. Partiye kabul sorununu alt parti örgütlerinde halletmek ve adaylık süresinden vazgeçmek teklif ediliyor. Tüm bu sorunlar ve diğer sorunlar komünistlerin geniş katılımıyla tartışılmalıdır, SBKP yeni Tüzüğü'nün hazırlanmasında hesaba katılmalıdır.

Parti örgütlerinin üretim ve diğer kollektiflerde korunması gibi bölgesel-üretim ilkesini doğruluyarak, parti komünistlerin bu örgütlerin çalışmalarında, toplumsal örgütlerin ve öz yönetim organlarının faaliyetinde kendilerini aktif olarak göstermeleri gerektiğinden söz ediyor.

Parti temelinin sağlamlaştırılması açısından ilçe halkasının rolü yeni bir biçimde görülmektedir. Bu halka alt parti örgütlerinin çalışmalarında direkt yardımcısı olup komünist olsun, partisiz olsun - insanlara en yakın bulunan bir halkadır. SBKP üyeleri ve bu halka arasında canlı bağ sisteminin kurulmasını öngörmek gerek.

Konferans ve kongrelere delegelerin seçilmesi tüm komünistlerin direkt katılımıyla alternatif bir temele dayanılarak gerçekleştirilmelidir. Parti komitelerinin birinci sekreterlerini alternatif bir temele dayanılarak toplantı, konferans ve kongrelerde seçme teklifi desteklenmeye değerdir. Fakat hesaba katmalıyız ki, seçimlerin böyle düzeni bu insanları parti kurulları üzerinde, kontrol ve eleştiri dışında bırakmıyor.

Kongre öncesi tartışmalar seyrinde tüm seçilen parti organlarının rolü, hakları ve fonksiyonlarının içeriğinin genişletilmesi sorunu görüşmek gerek. Seçilen organlarının şekillenmesinin esas itibariyle mevki ilkesine göre şekillenmesi düzeninden vazgeçmek gerek. Bu tam ölçüde SBKP Merkez Komitesine de aittir. Burada tek kıstas- komünistin politik ve kişisel nitelikleri, onun bilgi sahibi olup olmaması.

Birlik cumhuriyetleri komünist partileri üstüne. Sovyet federasyonunun yeniden yapılanması şartlarında birlik cumhuriyetlerinin komünist partilerinin bağımsızlık sorununun doğru olarak çözülmesi özel politik önem kazanmaktadır. SBKP merkez organlarının bu önceleri olduğu gibi partileri himayesi altına alması düşünülemez. Cumhuriyetlerin komünist partileri SBKP Programına ve Tüzüğüne riayet ederek, kendi program belgelerini hazırlamak, örgütsel, kadro ve finans sorunlarını

tek başına çözmek, yayıncılık faaliyetini yürütmek, tüm partinin ilkesel sorunlarının çözülmesine direkt katılmak hakkına kavuşmalıdırlar. Nitekim bunun için birlik cumhuriyetleri komünist partilerinin yöneticileri tüzüğe dayanılarak SBKP MK yönetici organının üyeleri olmalıdır. Cumhuriyet komünist partileri Merkez Komiteleri için eğer onlar partinin merkez yönetici organlarının kararlarıyla mutabık değillerse bu sorunun SBKP MK Plenomunda görüşülmesinde ısrar etmek hakkı tanınabilirdi.

Diyar, il ve çevre parti komitelerinin haklarını genişletmek gerek. Tüm seviyelerdeki parti organları kendi çalışmalarını alt parti örgütlerinin ve tüm komünistlerin çıkarlarını düşünerek düzenlemelidir.

Enternasyonal partimizde demokratik esasların genişçe geliştirilmesi SBKP'nin gönüllü ideolojik-politik ve örgütsel birliğin sağlamlaştırılmasına yardım edecek. Çok uluslu toplumumuzda partinin birleştirici politik güç rolünü yerine getirmesi için maksimum olanak sağlayacaktır.

SBKP Merkez Komitesi üstüne. SBKP'nin yeni rolü Merkez Komitesine partinin teorik ve politik potansiyelini konsantre edecek olan kolektif yönetim organı olarak yeni talepler ileri sürüyor. ^{Eğer sadece} MK'nin yönetici organlarına seçilmiş olan yoldaşlar değil, işçi, köylü ve aydınları temsil eden diğer parti üyeleri de daimi bir temele dayanarak, parti paralarından ücret alarak belli bir süre içinde direkt olarak Merkez Komitesinde çalışsaydı bu çok akli bir karar olurdu.

SBKP Başkanı ve yardımcılarını partinin kongresinde seçmek teklif ediliyor. Merkez Komitesinin toplantıları arasında politik ve örgütsel sorunların çözülmesi için MK'nin Plenomunda Prezidyumu seçmek gerek.

Daimi bir temele dayanarak Merkez Komitesinin çalışmalarının örgütlenmesi için diğer otoriteli komünistlerin katılımıyla MK üyelerinden kurulu belli komisyonları kurmak makulâne bir şey olurdu. Bu komisyonları MK Plenomunda seçilen SBKP MK sekreterleri yönetebilirdi ve bu komusyonlar Başkan ve yardımcıları tarafından yönetilirdi.

SBKP kongreleri arasında genel parti konferanslarının çağrılması istenilen bir şey olurdu. Bu konferanslara yönetici organlar terhibini yeniden seçme hakkı tanınmalıdır.

Partinin demokratizasyonu tüm yönetici organlar

üyelerinin muntazaman yeniden seçilmesini öngörüyor.

SBKP kongresi partinin Merkez kontrol-tertiş organını saçıyor.

Komünistler ve Rusya Federasyonunun kamu oyü cumhuriyetin parti organlarını faaliyetinin daha sıkı olarak koordine edilmesi gerektiğinden ve belli bir yönetici organın kurulmasından aktif olarak söz ediyorlar. Rusya Federasyonu parti örgütlerinin SBKP'nin tümlüğü ve birliğindeki önemli rolünü hesabe katarak bu sorunları alt parti örgütlerinde, kent, ilçe, çevre, il ve diyar Rusya Federasyonu konferanslarında görüşmek gerek ve SBKP XXVIII kongresi öncesi cumhuriyet parti konferansında her cihetçe ele almak gerek.

Parti aparatı üstüne. Aparat partiye çok gereklidir, parti, aparatının yapısını mükemmelleştirecek, bilgi düzeyini yükseltecek bürokratik beirtileri yok etmeye çalışacaktır. Aparatta hazırlıklı, bilgili, becerikli parti adamlarının çalışması için koşullar yaratmak gerek. Sayısı bakımından optimal olup aparat seçilmiş organlara kesin hesap vermelidir.

Partinin yığinsal iletişim araçları üstüne. SBKP merkezi ve yerel enformasyon organlarına politika ve ideolojisinin, ideolojik ve eğitici çalışmalarının gerçekleştirilmesi için gereken önemli bir araç gözüyle bakıyor, onların faaliyetini yönetiyor.

Parti yayınlarının baş redaktörleri bağlı oldukları parti komitelerinin plenomlarında tayin edilmelidir; partinin merkez yığinsal iletişim araçlarının baş redaktörleri ve diğer yöneticileri SBKP MK tarafından tayin edilmeli; "Pravda" gazetesinin partinin merkez organı olarak baş redaktörünü SBKP MK Plenumu tayin etmelidir.

SBKP bütçesi üstüne. SBKP'nin tüm faaliyeti, onun örgütlerinin ve parti komitelerinin faaliyeti ileride de sadece parti gelirleri hesabına parasal ve maddi kaynaklarla temin edilmelidir. Partinin mülkiyeti vardır ve parti bu mülkiyeti istediği gibi kullanıyor. Paraların parti hazinesine gelmesi ve harcanması açıklık şartlarında gerçekleştirilmelidir. Parti örgütlerinin parti paralarının kullanılması sorunlarında bağımsızlığını genişletmek gerek. Biz görmeliyiz ki, cumhuriyetlerin komünist partileri, diyar ve il

parti örgütleri kendi bütçelerini kendileri harcarlar. Onların gelirleri ^{nin artması} sayesinde öz finansmana geçiş gerçekleştiriyor, yapısal-kadro ve finans sorunlar çözülüyor, alt parti örgütlerinin finans harcamaları belirleniyor. Parti bütçesinin tüm seviyelerde- alt parti örgütlerinden tutn da SBKP Merkez Komitesine kadar harcanması üzerinde etkili ve açık kontrolün uygulanması gereklidir.

X X X

SBKP'nin XXVIII kongreye doğru yürüdüğü yoldaki ide-leri işte böyledir. Parti toplumun çehresini ilerideki yıllar için belirliyen yaşam biçimlerinin temellerinin şimdi atılmakta olduğunu anlıyor.

Burada açıklanan görüş ve değerlendirmeler şu veya bu biçimde basının sayfalarında, komünistlerin konuşmalarında, parti toplantılarının kararlarında, SBKP MK'ne yollanan mektuplarda açıklanmıştı. SBKP XIX konferansı, SBKP MK Plenoları, SSCB halk sayıavlarının birinci ve ikinci kongreleri, SSCB Yüksek Şurası toplantıları, işçi ve köylülerle karşılaşmalaraydınların değişik çevreleriyle, gençler ve gazilerle karşılaşmalar düşünceler ve sonuçlar için zengin malzeme vermişti.

SBKP Merkez Komitesi kongre öncesi tartışma seyrinde komünistlerin Plâtformda açıklanan problemlerle ilgili kendi görüşlerini açıklayacaklarına bel bağlıyor, tartışmanın ise parti çalışmalarını yenilemenin bir içte-pisi haline geleceğini bekliyor.

Biz partisizleri, perestroyka şartlarında partinin rolü karşısında kayıtsız kalmıyan herkesi bu plâtformun tartışılmasına katılmaya davet ediyoruz. Ek ilâve ve Mülâhazalarla yan yana alternatif projeleri de ele almaya hazırız. Parti ve halkın kollektif zihni - perestroykanın güçlü motorüdür.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi
Merkez Komitesi

NOT:

BILGE için

**OPENING SPEECH ON
MANIFESTO FOR NEW TIMES**

Martin Jacques

We live in quite extraordinary times. Everything seems to be in a state of flux. Change is the order of the day. If you miss out on a week, you are liable to be seriously out of touch. It is as if we are living at this enormous historical junction, where a number of different eras draw to a close: 1917 and the era of the Russian Revolution; 1945 and the era of the cold war; the late 19th century and the era of organised capitalism. I could go on. It is that kind of moment. That is what made writing the MNT such a difficult task, making sense of enormous historical changes when you are right in the middle of them. That also is why the document is too long, too difficult. Because we are still in the middle of it all, fighting to understand what is happening. It had to be like that, what's the point in luxuriating in the certainties of a world which we know is past? But that doesn't make it any easier.

Let's start at home. This congress meets in a mood of rather greater optimism than the last. Then, in 1987, the Tories had just won their third general election in a row, the left was deeply demoralised, and it looked as if Thatcherism would go on and on.

How things can change. Just two years on, and the Tories are struggling. They are well behind Labour in the opinion polls. Labour looks like a more serious alternative than at any time since 1979, its fortunes having been through an impressive transformation under Neil Kinnock's leadership. But most importantly of all, Thatcherism is without doubt facing its greatest crisis in a decade.

Central to the Thatcherite appeal has been its claim to economic competence. It got us through the recession at the beginning of the 80s, and then, so the argument goes, it presided over the economic miracle, the rebirth of Britain as a modern, competitive economic power. That argument now lies in shreds. Britain faces its biggest balance of payments deficit ever. Inflation and interest rates are amongst the highest in the western world. The economic situation is so serious that the Tories may well have considerable difficulty in engineering a pre-election economic boom.

But it isn't just the economy. This most ideological of governments has allowed its ideology to lead its policies into areas where it has little popular support. Privatisation of Gas and Telecom, contrary to popular myth, were never that popular, but in comparison, water and electricity are deeply unpopular. Water privatisation has been contested from a plethora of positions, by the labour movement on the one hand, and environmental organisations on the other. Ever since the 1983 election campaign, the Tories have been on the defensive on the NHS. Now they are trying to reform it without even an election manifesto mandate. And they find themselves beleaguered, above all in the face of an extraordinary campaign by the BMA which would have been unimaginable a few years ago. Then, of course, there is the poll tax, which enjoys hardly any popular support and will be the subject of a mounting public campaign between now and its introduction in England and Wales in April, and here we have much to learn from Scotland.

What each of these, in their different ways, suggests is the enduring strength

of certain kinds of collectivist values. The limits of the Thatcherite assault on the welfare state society are becoming clearer. They thought they could change everything, and now it is evident they can't, they have over-reached themselves, a line is being drawn.

But perhaps the most telling area of all is the inability of the Thatcherites to come to terms with the newly emergent political agenda of the 90s. There is no way that the environmental crisis can be solved in terms of a free-market approach. The revolution in international relations driven, above all, by Gorbachev is tearing down the old cold war divisions and replacing conflict by the imperative of cooperation. We should not forget Thatcherism was born, like Reaganism, in the era of the second cold war at the end of the 70s.

On these issues, Thatcherism is running against the grain. Likewise on Europe. The pace of European integration has accelerated enormously over the last few years. It has become increasingly obvious to a wide spectrum of opinion, stretching from left to right, that Britain's future lies in a more and more integrated Europe. Yet in the face of all this, Thatcher reveals herself to be a true little-Englander at heart. And we could add South Africa as well where momentous changes are underway, with Thatcher dragging her feet to the very end.

The most telling point about these issues is that they concern the future, the new political agenda. In the mid-80s it was precisely Thatcherism's capacity to feel of the moment, of the present, to generate a sense that it had some idea of the future, that it was about tomorrow and that the left and socialism was about yesterday, that gave it such an enormous sense of confidence, that made it seem at times almost invincible, that it would go on and on. We too probably exaggerated the hegemony of Thatcherism, though at least we understood it, which is more than can be said for too many on the left. And the mistake we made was not to distinguish sufficiently between Thatcherism and what we have called new times.

A wedge has now been driven between Thatcherism and new times. This is partly because of Thatcherism's profoundly limited world view which rests on little more than the market. It is also because the left has moved on, has begun to respond to the new environment, has started to live at least partially in the new world. Feminism, the peace movement, and the green movement, of course, did this a long time ago, indeed in some ways they are emblematic of new times. But now the Labour Party is moving. It has travelled a long way since the early 80s, its recent policy review has the feel of the new world about it. Similarly, the unions, which were at the very centre of the Thatcherite assault on the old order, are beginning to find their feet on the new ground, to use secret ballots, to address new sections of workers, to win over public opinion.

But Thatcherism's growing estrangement from the changing times is also because the new world keeps on moving, keeps on acquiring new features. We are struggling to keep up with what new times means, with the enormity of the changes now underway. Once, not so long ago, new times seemed a mainly national phenomenon, the decline of manufacturing, the growing importance of diversity and the individual. Now we can be in no doubt, it is also an international phenomenon. We are witnessing a multi-faceted global transformation. And it is the internationalisation of new times - the breakdown of the cold war, the crisis in the East, European integration, the environmental crisis, the groundswell in South Africa - which, perhaps above all, has served to underline the limitations and parochialism of Thatcherism.

The next two and a half years will be increasingly dominated by the prospect of a general election. What is clear is that there is now by far and away the best chance since 1979 of defeating the Tories. Whether or not that happens will depend on the fate of the economy, water, electricity, the NHS, the poll tax: that is, on the extent to which the government remains deeply unpopular and isolated on its own programme. It also depends on Labour's capacity to be seen as a credible alternative to the Tories and to command the support of the widest swathes of public opinion. Compared with the situation at the beginning of the year, Labour now looks as if it might defeat the Tories without electoral deals. But to do that it will need to broaden its support still further. And one way of doing that would be to abandon its present conservative and blinkered position on electoral reform.

But even if we were to see the election of a Labour government, we should be clear that enormous problems lie ahead. For while it is now evident that new times do not belong to the radical right, it has for long been clear that they certainly do not belong to the left. Indeed the left's response to them has been far more adaptive and pragmatic than that of the right. The latter has set the tone of the response, has left its imprint on the new society, creating an inhuman set of divisions and a deeply entrenched inequality.

The Thatcherite settlement for new times is about the two-thirds/one-third society, in which a substantial minority find themselves shut out from the benefits of prosperity, from the mainstream of society - the unemployed, single-parent families, old people dependent on the state pension, low paid workers in the NHS, those who work in the private service sector. New times are not politically neutral. There are real political choices to be made. But if the left is to offer a real choice rather than simply a humane version of Thatcherism, then it must have its own project for new times, and that requires an understanding of what new times are. Herein lies the weakness of Labour's policy review. While containing some excellent ideas, it has no conception of what new times are and therefore what strategically to do in and with them. The old vision, the vision of 1945, of the Keynesian, welfare society, is no longer sustainable, because the society on which it rested is no more. But what to put in its place?

It was exactly this problem of epochal change that we were confronted with in the MNT commission. This is why we rapidly came to the conclusion that this was no exercise in updating the BRS. Let me put it like this. The BRS was conceived in the era of the politics of the social-democratic consensus, of Fordism and its culture. Our strategy as outlined in the last edition of the BRS could not unreasonably be described as the growing radicalisation of the old social-democratic project. But the truth is that the changes of the last decade lie like the San Andreas fault line between us and those times. That old world in many senses is dead or in decline, along with much of the political analysis and strategy that belong to it. That is why the EC sees much of the BRS as no longer valid, as having been overtaken by history. We see the MNT, in whatever form it is adopted at this congress, as our new strategy document.

New times offer a profound challenge to the left. It is one thing to pragmatically adapt to them. It is another altogether to be part of them, and offer a progressive perspective for them. That will require an enormous political and cultural shift. There are six key challenges that we face that together constitute the essential components of new times.

First, the old world of mass production for mass markets has increasingly given way to something far more diverse and heterogeneous. There has been the

long-run shift from manufacturing to services. There has been the long-run entry of women into the paid labour force, which is subverting the traditional distinction between production, which is done by men, and consumption, which is done by women. More recently, there has been the rise of a more flexible system of production for a more segmented, differentiated market, what is known as post-Fordism. It is the latter which is now at the leading edge of change, orchestrating profound changes in the organisation of production and work. Each of these changes has a different time-scale, but together they have wrought a revolution in our culture.

The new working class is very different from the white, male, full-time, predominantly manufacturing class of the 50s and early 60s. It is full-time and part-time, it is men and women, black and white. It is not only a producing class, but also a consuming class, more and more aware of its consuming identity. And in the Thatcherite world, it is deeply divided between those who are relatively well-paid, highly skilled, secure and generally male, and those who work on the periphery, in unskilled, insecure, often part-time jobs, who are frequently women and disproportionately black.

The old centres of the labour movement are in decline: the new growth points of the economy are elsewhere, along the M4 corridor into the south west, on the M11 into East Anglia. Many of the old forms of collective identity are fragmenting, from traditional communities to masculinist forms of union culture. All that is solid melts into air, said Marx when describing the revolutionary character of capitalism. Truly this describes the last decade.

It is not that somehow capitalism is no more. After all, the world of post-Fordism may be characterised by more flexible and decentralised forms of production, but it is also characterised by a growing, unabated concentration of capital. International firms are giving way to global companies. Likewise it is not that class has ceased to be a central player in society and politics. But class is not an abstraction, it lives in and through real people and real forms. A class is not static, it changes, it is reproduced. And the violent social changes I have been describing have weakened and undermined many of the old solidaristic forms while the new still remain weak and underdeveloped. At the same time other bonds, other identities, based on gender or ethnicity or sexuality, for example, are of ever growing importance. The old social blocs are dead. We live in an era of shifting identities.

The second profound change is the new division of labour between the national and the international. In the postwar years, much of national life, be it economic or cultural, was truly national. Now it isn't. Of course, this change has been a long-run process. Multinational companies emerged as powerful economic players in the 50s. But this process has accelerated over the last decade or so and taken quite new forms. National markets have increasingly given way to international markets. Financial markets are no longer national but global. There has been an major internationalisation of economic processes.

The impact for a medium-sized European country like Britain is enormous. What government could once control, it often no longer can. The era of Keynesianism in one country is dead. We increasingly have to think European, if not global.

But the meaning of globalisation is not only economic, it is also environmental. It's not that much can't be done at a national level, but what is becoming increasingly clear, is that if humanity is to avoid an ecological catastrophe, then it will require global action and global cooperation. The

same goes for the avoidance of nuclear war, and a new international order to replace the old bipolar system. We are moving into the era of interdependence.

The consequences of globalisation are profound. They will literally redefine everything. Suddenly the world is so much smaller. Where once different cultures rarely rubbed shoulders, now they must co-exist. The Rushdie affair is one example and a harbinger of the future. The presence of people from the Third World in virtually every major European city is another example. And globalisation is set to transform the scale of migration.

At the same time it is also provoking a new search for identity, for a new sense of belonging, be it national or ethnic or regional. The corollary of globalisation is localisation. And what is caught in this pincer movement is the old nation-state. The latter, especially in the European context, is in remorseless decline. We can see it in Britain, where an unreformed, antiquated state-system, a positively ancien regime, is besieged by Europeanisation on the one hand and a growing sense of national consciousness in Scotland and to a lesser extent Wales. Yet it is not just a crisis of the nation-state, it is also a crisis of Britishness. Take the example of blacks. They may identify with being English, for example, but they also see themselves as Caribbean, or Asian or African. These are global times indeed.

All this has major implications for socialism. Our tradition and thinking is deeply national. The communist tradition is deeply influenced by the notion of socialism in one country and the idea of national roads to socialism. The postwar social-democratic model rests on the idea of Keynesianism. But changes in the real world no longer allow us to think in these terms anymore. That mindset is too insular, too narrow, too parochial, and we on the British left have suffered from this disease more than anywhere else in Western Europe. We are now required to think at a number of different levels, all at the same time; global, European, national and local.

Let me put the European aspect of this in the following way. Day by day we can feel European matters impinging on us more and more. The fate of the Thatcher government will in part be determined by such as Mitterrand and Delors and how quickly they elect to move on monetary union. But it is still true that we are talking of British politics with a European dimension. My guess is that in 10 years time the locus of our economic and political decisions will have shifted to Brussels and Strasbourg: Britain will of course still be a sovereign state, but its relationship to the EC will increasingly assume the characteristics of a region. Budding politicians will elect to go to Strasbourg rather than Westminster.

The third component of new times is the crisis of communism. This has moved with extraordinary speed and geographical reach. Gorbachev is seeking a new anti-stalinist, democratic road in the USSR. China has lurched into authoritarianism. Eastern Europe is no longer a bloc, the outcome of its present crisis will certainly be pluralistic. What can one say about all this? Firstly, it is the end of the road for the communist system as we have known it: the central plan, the authoritarian state, the single-party system, the subjugated civil society. Stalinism is dead, and leninism - its theory of the state, its concept of the party, the absence of civil society, its notion of revolution - has also had its day.

But it is more than that. What we are witnessing is the defeat of socialism in one country and indeed one bloc. It has been undermined by its inflexibility, its lack of a democratic mandate, and ultimately, by the global market. Socialism in one bloc could not compete. In that sense we are seeing

the end of the era of separate development, of autarchy, of the epoch of opposites.

The tradition of the Russian Revolution became the tradition of socialism and capitalism as separate worlds, as entirely estranged civilisations, as different as chalk and cheese. That era is at an end. From now on, with gathering pace, there will be an interpenetration of the two systems. The Soviet Union, over time, will acquire markets, international firms will operate there, the rouble will become convertible, Soviet tourists will be a common sight in London.

A very important part of our communist tradition is thereby drawing to an end. Much socialist thought has conceived of socialism in separatist terms, politically and intellectually. From now on, that cannot be the case. We are moving into a far more complex world in which the distinction between American capitalism, Swedish social-democracy and Soviet socialism will be more of a continuum than a qualitative break in the old style. And that has enormous implications for a marxist-based politics in the western countries. We are required to rethink what we mean by capitalism and socialism, what we mean by socialist and capitalist countries. The Berlin wall must come down in our own minds.

We can view these events with a sense of defeat. And in a sense they are a defeat, because for an historical epoch our movement has been identified with these things, notwithstanding the rising crescendo of our own reservations and growing condemnation. But we must surely see them also as a great opportunity. The old communist bloc represented no way forward for the left. It was a blind alley, and while it survived it cast a long shadow over the prospects for the left throughout the world.

What we are witnessing now, with the opening of the Berlin wall, is nothing less than the reunification of Europe, and with the closing of the cold war, the beginnings of the reunification of the world. What we are also seeing is the beginning of the reunification of the socialist movement, which has been divided ever since 1914 into its rival socialist and communist traditions.

The international communist movement is now surely at an end. That does not mean that independent communist parties will not survive, but they will no longer enjoy the same kind of common purpose and they will no longer exist as quite separate organisms from the social-democratic tradition. The PCI is a classic case. It now sees itself as the dominant social-democratic party in Italy, it will probably seek membership of the Socialist International, and most dramatically of all, is likely to change its name to emphasise its distance from the eastern tradition and its proximity to the western tradition of socialism.

Fourthly, we come to the environmental crisis. Humanity is now faced by a global challenge on a par with the threat of nuclear war, if not more serious. We simply cannot any longer go on living in the same old way. Increasingly the future of the planet must be the first priority. It means conservation rather than production. It means using technologies for energy which are less exhaustive and more environmentally-friendly. It requires quite new forms of global cooperation. It raises the issue of global justice and equality, including the right of third world countries to achieve a standard of living akin to the West's.

What is abundantly clear is that the ecological challenge has done profound damage to the free market crusade. For there is no way that the Thatcherite

ideology of the market and narrow individualism gives humanity any hope of long-term survival in the face of the environmental threat.

But it also poses a far greater challenge to the left than it has so far acknowledged. It is an issue which the CP has sorely neglected. And the Labour Party has been embarrassingly complacent on this issue so far, seeing it as not much more than a vote winner against the Tories. Let me make two points here. Firstly, the ecological challenge can only be met by a combination of national and international action together with a change in personal habits and lifestyles. The stress on the latter is not traditional on the left. It asserts the importance of individual behaviour and choice in social change in a way that is relatively alien to the modern Labour and communist tradition, though not the social movements, nor to an older William Morris tradition of socialism.

Secondly, there is no getting away from the fact that the marxist tradition is productionist at its heart...the conquest of nature, the forces of production, the commitment to economic growth. Greenery obliges us to rethink all these things. The idea of economic and social progress must be subject to a new criterion, its impact on nature, and that criterion could well become the determining factor in many instances. Hence the notion of sustainable development, one that does not exhaust, that takes the long-term view, that places the relationship between humanity and nature at its core.

The fifth point concerns the redefinition of the sexual division of labour. The postwar settlement rested on a patriarchal deal between labour and capital resulting in the reassertion of a strict division of labour between men and women, with the latter doing the unpaid domestic work and the former responsible for paid work. The vast influx of women into paid work over the last 30 years has profoundly disrupted the previous division of paid labour, but with little impact so far on the division of domestic labour. But the inequality between men and women goes much further than that. Our culture remains deeply masculine, public life is still dominated by men. The insight of feminism has been to uncover the nature of male power and thereby provide a different conception of power itself, as something which operates everywhere, not just out there. In short, the personal is political. One of the central themes of our era is the imperative of sexual equality, the attack on male power and privilege, and the feminising of society.

Herein lies a profound challenge to the traditional conceptions of the left because traditional socialism is deeply masculinist, it is about production not consumption, paid work not domestic work, the power of capital not the power of men. And these preoccupations are reflected in the deeply masculine culture of the labour movement itself.

My sixth and final point about new times concerns the changing relationship between the state and civil society. The process of internationalisation that we described earlier is remorselessly, unceasingly weakening the power of the nation-state. That means not just the nation but also the national state. But internationalisation is not the only cause of the changing role of the state. It is also a product of the postwar shift in the balance of power between the state and civil society.

In the postwar period there has been a veritable transformation in the size, scope and importance of civil society. Think of the enormous membership of environmental groups, or the range of cultural activity, or the massively enhanced role of the media. We live in a society which is increasingly driven by civil society rather than the state. This doesn't mean that the state is

now unimportant. On the contrary. A decade of Thatcherism has shown how important it remains. But in many areas the state's role is increasingly being obliged to change, to be more fluid, to be far more decentralised, to exist in partnership with civil society. The state cannot be regarded any longer as the repository of all wisdom, as having all the answers and potentially all the power, as somehow being above society. This change has been a source of crisis for the left because it has always seen the state as the centrepiece of political change. It represented politics in a concentrated form. But the state can no longer play that role or be seen like that.

And there is another problem still. The centrality awarded to the state has nurtured a particular conception of politics which has defined it in terms of traditional political processes and political parties. Parties are politics. Think of the Labour Party. It is sectarian towards other movements...above all because it doesn't see them as part of the political process. It hasn't woken up to these changes, it's still living in the past, it doesn't understand the new political culture.

What then of our own future? The events of the last few weeks in Eastern Europe have added a new urgency to what has already been a major subject of debate in the pre-congress discussion period. And it should have been. We are facing the most profound crisis which quite simply means that if we carry on in the old way we will be dead and buried, to all intents and purposes, in the not very distant future. But there is another reason why it matters. One of the reasons that we have been going down and down, is that we never discuss ourselves, everyone else but not ourselves, not in a serious way anyway. It is one of the last vestiges of stalinism, of the notion that we are born to exist, that we are above politics, that we have an historical mission. It lies deeply buried in our culture and therefore in the individual psyche of every one of us. Banish it, think, say what you think, because otherwise we will die.

The CP is a paradox. Name me another organisation on the traditional left that has moved with such intellectual speed and flexibility in response to the changes of the last decade, or, for that matter the last two decades. We recognised Thatcherism before anyone else. We faced up to the decline of the labour movement before anyone else. Now we discuss new times before the Labour Party recognises their existence. We have been an impressive cultural force, making waves for every other section of the left. But we must recognise that much of this ideological movement was also unravelling ourselves, undermining much of our previous *raison d'être*, our distinct identity. We had to do it, we couldn't stand still, because that would have been worse. Look at what has happened to the Morning Star or those CPs which refused to budge.

But there is the other side of the coin. We may have moved intellectually, but we haven't moved when it comes to our own organisation, its culture, its habits, its sense of hierarchy, its internal life. They have remained determinedly stuck in history. So, they have not only failed to keep pace with our ideological momentum, but that at a time when the latter was undermining many of the political assumptions which they rested upon. And no one should underestimate how the crisis in the East is now serving to exacerbate that crisis. The whole darn show there is falling apart at the seams before our very eyes.

I want to say two things here. Firstly, this congress can't resolve the problem. But we can start the process. We need the most open discussion, no holds barred, no forbidden territory, no heresies. I am against a commission because that suggests they can solve it. I am also against referring it to the

EC because that suggests it's the EC's problem. It isn't. It's the party's. From this moment on let's have a continuing all-party public discussion, including the EC, and let's consider all the options, including mergers, a name change, abandoning democratic centralism, modernisation, having different forms of membership, thinking in terms of a looser association rather than a party, and so on. I am not saying I support all of these, I don't, but rather I am suggesting what type of discussion we need, because actually we have to learn how to discuss them, we don't even have a language at the moment. What I will say is that we have no future as we are. Whatever we opt to do it has to be radical.

Secondly, whichever way we move must involve the following. One, we have to break far more decisively than we have ever previously conceived of with our own tradition. It has given us feet of clay and now it has become a powerful source of vulnerability. We have been overtaken by history. Two, we must move into much closer dialogue and debate with other forces on the left outside of ourselves. We have tended to live in splendid isolation, buried in our own tradition. That won't do. Whatever our future, it must be worked out with those outside of ourselves. That will mean compromise. It will also mean asking much wider questions about ourselves than even our most heated internal debates - such as our electoral role, which I think is dreamland, or whether we should be a think-tank, which is a non-issue - have so far suggested.

The six processes of new times that I have described are reshaping the world before our very eyes. They are epochal changes. Arguably they constitute the most important changes not just since 1945 but for a century, since the emergence of the modern phase of capitalist society. They clearly have the most profound implications for the left. The class form which generated the modern left is at an end. The concept of nation which is characteristic of all modern forms of socialism is in rapid decline. The socialist form of society as manifest in the communist world has run its course. The environmental crisis questions many of the assumptions which have previously informed the socialist idea of progress. The emergence of women as part of the mainstream of society, as subjects rather than subjugated, requires a different view of what equality and emancipation actually mean. And the state, which has been the pivotal institution for socialists, can no longer be seen in such a way.

There is no doubt that together these changes constitute a crisis for modern socialism. Everywhere we seem to be in some kind of retreat. Market forms are expanding, East and West. The traditional notions of planning are largely in retreat. Social ownership hasn't delivered the goods. It would be wrong to say that all the old concepts of collectivism are in decline, but many certainly are. Is this the end of socialism? This is what Mrs Thatcher and Mr Fukuyama would have us believe, and many give the idea credence.

But if we look closely, it isn't like this. Certainly many of the old forms of socialism are in terminal decline. But at its heart socialism isn't about forms or policies. For an era in our party, opposition to incomes policy and the EEC were regarded by many as touchstones of socialism. What a nonsense! We must think of socialism, in its crisis, in a different, more fundamental way - not as this policy or that institution, but in terms of overall aims and values. Socialism is about interdependence, about solidarity, about cooperation, about equality. Looked at like this, new times appear quite differently.

Just when it seemed as if the market and individualism had triumphed, what do we witness? The most extraordinary reassertion of collectivism in a quite new

form at both a national and global level. For that is exactly what the green imperative means. It requires a new form of human solidarity, a new sense of global interdependence. Indeed, it at once raises collectivism in a deeper and broader way. It is talking about universalism, about universal human values and goals. And it forces us to think about equality in a global way, it raises the North-South issue in a new and more dramatic form, which no one can ignore. Likewise, the collapse of the cold war requires us to think of new forms of global cooperation and organisation.

In other words, as many traditional collectivist forms find themselves beleaguered at a national level, not least by the market, at a broader, global level we find a growing reassertion of collectivism in new forms. What we are witnessing is the crisis of socialism in its national, Fordist form. And the rebirth of collectivism and socialism on a broader plane around new imperatives which will demand new forms and institutions, both at a national and a global level, including of social ownership. One tradition which belonged to a particular epoch may be exhausted, but that doesn't mean that socialism itself is over. Rather, it must be redefined in terms of the new circumstances and aspirations.

But finally it would be wrong to think of all of this simply in terms of socialism. No longer does this sum up all of our aspirations and ambitions. We believe in a feminist future and a green future. Socialism can only describe part of what we want. It is one tradition among several which must be central to making new times better times.

The MNT is a brave document. It recognises the new and confronts it. It is thinking aloud. It asserts the need to have a progressive perspective for new times. It is an optimistic document. It denies that new times must belong to the radical right, that the left alternative is to be pragmatic and simply go in search of votes. It refuses to go along with the idea that because the old forms of socialism are dead, then so is socialism. It is truly a document for the new times.

.....

Herşeyden evvel söylemek istiyorum ki, İspanya'da İspanyol komünistleri arasında bu sorun üzerinde çeşitli analizler var. Bu oldukça polemikli bir sorundur. Bu dönemde hemen hemen tüm komünistler birlikteydik. Bu dönemde iyi çalışıp çalışmadığı, Franco güçlerine önemli tavizler verip vermediği yapılan analizlere bakıldığında çok polemikli bir ortamdı. Ve tabi İspanya'daki komünistleri ayıran sorular da vardı. Yani biraz ilerlersek İspanya'da bir çok komünist herşeyden önce bizim partimiz, bu dönemde legaliteyi kazanmak için rejimin karakteri üzerine, monarşi sorunu ve sosyal, barış üzerine, partinin ödün verip vermediği konusunda düşünüyor, PCE'yü ve Genel Sekreter Santoro Carillio'yu suçluyordu. Yani kitle savaşımını, işçilerin savaşımını geliştirmeyi karar almakla, patronlarla anlaşma yapmakla sonuç olarak sınıf uzlaşmacılığıyla. Bu İspanya'daki komünistleri ayıran önemli bir sorundu. İspanya'da komünistlerin bölünmesinin diğer sorunları da, daha önce PCE'de olan anti-sovyetizmle ilgili sorunlar, 9. kongremizde Leninizmin terkedilmesi ilkelerin terkedilmesi. Ama bu sorunlarla ilgili parti ta'arında çok eleştirisel sakin olmayan bir ortam da vardı. Gizlilikten legaliteye geçiş döneminde, partinin ödünler verip vermediği, hatta o dönemde hükümet şefi Adolph Suarez'e gizli ödünler verip vermediği konusunda. Bunun için bazı problemlerin üzerine gitmek nazık, tehlikeli idi. Belki de tehlikeli değil ama zordu. Bilmiyorum Türkiye'de durum aynı mı, farklı mı? Bu dönem, İspanya'da kitle hareketlerinin genişlediği, işçilerin, öğrencilerin, entellektüellerin vs. özgürlük ve demokrasi savaşmalarının yükseldiği bir dönemdi. Ve Komünist Partisi bu dönemde bütün bu savaşmaların merkezinde hatta yönlendirilmesinde yer aldı. İçerde çok güçlü örgütlenmeleriyle yer alan bir partiydi. Yıllardan beri yurtiçindeydi. Yani işçi komisyonları vardı. Bu işçi komisyonları işçi hareketlerinin tek yönlendiricisiydiler. Aktüel sosyalist sendika UGT'nin bu dönemde hemen hemen varlığı yoktu. Küçük çekirdekleri vardı ama büyük savaşımında yerini alıyordu. Bu dönemde işçi komisyonları temel olarak "parti"ydi. Yani partinin çok köksüz bir kuruluşu yerleşimi vardı. (Çevirenin notu : "köksüz" sözü bir dil sürçmesi olarak söylenmiş olabilir. Diğer söylenenlerle çelişiyor. "köklü" olarak yazılabilir) Frankocuların durumu da çok özeldi. Franko ölmüştü. İspanyol Franko rejimi, büyük ölçüde Franko'nun kişiliği üzerine kurulmuştu. Yani Franko ölür ölmez, bütün burjuvazinin temel güçleri, ABD, Avrupa kapitalist devletleri, Franko'suz bu rejimin uzatılmasının imkansızlığı gerçekliğini görmüşler ve liberalleştirmenin zorunluluğu veya daha liberal değişik bir biçim bulma konusunda ikna olmuşlardı. Bu durumda ülkenin liberalleştirilmesi, hatta komünist partisi olmadan demokratikleştirilmesinden yana olan Franko güçleri vardı. Diğer yandan demokrasi için ve Franko rejiminin uzatılması karşı savaşan halk hareketi vardı. Bu noktalardan hareketle, çeşitli olanaklar üzerinde tartışmalar oldu. Biz bu tartışmayı iki kelimeyle somutlaştırıyoruz. Biri ilerdeki rejimin geçersizleştirilmesi, bozulması için olanlar, diğeri reformlardan yana olanlar. Genel bir halk hareketi vardı ve Frankoculuk kendisini demokratik bir yapıya dönüştüremezdi. Bu rejime bir kesinti gerekliydi. Franko yanlılarının ve herşeyden önce burjuvazinin güçleri vardı. Ve bu dönemde belli etkileri olan Sosyalist Partisi ve Hristiyan demokratlar hemen reformlardan yana tavır aldılar. Bu tavır Frankoculuktan demokrasiye geçişte, bu geçişin yönlendirilmesindeki temel güçlerin Frankocuların burjuvazinin, oligarşinin vs. olmasına yolaçtı. Bu dönemde PCE

yönetiminin tutumu, bu oluşuma verilen tavizle, bu süreci yönlendirenlerin halk güçleri değil, burjuvazi güçleri olmasına katkıda bulunduğunu düşünüyoruz. PCE'nin politikasına yaptığımız eleştiri budur, özellikle sınıf uzlaşmacılığı ve sosyal barışı favori kılması. Elbette bu dönem halk savaşı, sosyal savaş dönemi. Ama geçişin (bir kelime anlaşılmıyor.) halk güçlerinin ögeleri değil, burjuvazinin, ABD'nin güçleri, yöneten güçlerdi. Bu güçlerin ilk olarak aldığı pozisyon, halk savaşımını da kapsayan özgürlük için oldu. Her defasında bu liberalleşme daha demokratik bir karaktere büründü. Ama ilk pozisyonlarda Komünist Partisi olmadan bir seçim yapmaktı. Komünist Partisi seçimlere katılamıyordu. Çünkü tüm bu yapılanlar Franko'dan kalma yasalarla yapılmıyordu. Franko'nun ölümünden sonra hükümet şefi değişti ve tipik bir faşist olan Alias Navaro'ya hükümeti bıraktı. Ve kral Franko yanlısı olan hatta faşist partiden gelen Adolpho Suarez'i atadı. Kendisi büyük tutkusu, özentisi olan zeki, kültürlü, uyumlu ve esnek bir kişiydi. Kralla birlikte politik durumu modernleştirmek için çalışmaya başladı. Demokratikleşmeye doğru yol almak için, Franko yasalarında .ir kesiklik olmadığını söyleyerek bir kaç kanunu -refom kanununu, bir referandumla kabul ettirdi. Çünkü en gerici ögeler Franko geçmesine bağlıydı. Ve politik partilerin yasal durumuyla da ilgili bazı şeyler söylüyordu. Franko kanunlarına karşıya, bunun için bir kanun yaptı ve bunu bir referandumla kabul ettirdi. Bu kanun bütün ülkede Franko kanunlarında olan legal formel problemlerin çözülmesine olanak tanıdı.

- Sözü edilen bu referandumun sonuçları olmuştu. Bu neydi ?

- Evet, sonuç büyük bir çoğunlukla reform içindi. Bu dönemde gizli pozisyonda olan güçler, halkın büyük bir çoğunluğu oyunu reformlar için kullandı. Çünkü halkın büyük bir çoğunluğu bu referandumda demokratikleşmeye doğru ilerlemenin olanaklarını görüyordu. Gizli partilerin propaganda olanakları çok kısıtlıydı. Bu dönemde Komünist Partisinin dışında tüm partileri legalleştirdiler. Hatta UGT : de (ilk legalleşen örgüt) Madrid'te daha legalleşmeye sahip olmadan bir kongre yaptılar. Yani komünist olmayan güçlerin konumlarını şanslı kılmaya yöneldiler. İşçi komisyonlarına karşı, sosyal demokrat sendikalar, Komünist Partisi'ne karşı Sosyalist Partisi vs. Böylece durumlarını kolaylaştırmak için halk güçlerinin bilincini, demokrasi umutlarını komünistlerden çekip, sosyalistlerin, sosyal demokratların kanatlarına akıtmaya başladılar.

- UGT, güçleri Komünist Partisi'nden başka taraflara kanalizetmek amacıyla mı hareket ettirildi ?

- Evet. UGT, işçi komisyonlarından bir yıl önce legalitede kongresini yapma olanaklarına sahi p oldu. Komünist sendikanın karşısında sosyalist bir sendikadır UGT (İşçilerin Genel Birliği). Politik partilere gelince durum aynıdır. Komünist Partisi daha illegalken Sosyalist Partisi legal olarak çalışmaya başlamıştı. Partinin politikası bu dönemde legaliteyi kazanmak ve açıkta çalışmaktı. Gizli çalışmayı reddettik. Ve sanki legalmiş gibi çalışmaya başladık. Durumu zorhuyorduk. Hatta parti kartalarını da yapmaya başladık. Legal olmadığımız halde işçilerle, öğrencilerle vs. toplantılar yaptık. Her polis baskınında tutuklanmalar oluyordu. Bir kaç gün sonra, hatta bir kaç saat sonra bırakılıyordu. Parti güçlenmişti ama legalleşmesi gecikmişti. Ve legalleşme olanaklarını zorlamak için parti yönetimi ile hükümet arasında gizli bağlar vardı. Bu ilişkilerde hükümetin tutumu, partiyi legalleştirmeden seçimleri kabul ettirmekten yanaydı. Parti ise buna yanaşmıyordu. Eğer partisiz seçimler olursa

biz seçim sandıklarını kapıların önüne koyacağız ve halkı bu sandıkları oy kullanmaya çağıracağız diyordu. Baskı yapabilirsiniz ama İspanyol ve uluslararası toplumdaki demokratlara karşı inandırıcı olmayı kaybedersiniz. Bu güçlerin sözüydü. Genel Sekreter Santoro Carillio İspanya'ya gizli yollardan girmişti ve gizli yaşıyordu. Bu durum zorlamasında, gizli koşulla da bir basın konferansı düzenlendi ve 40-50 gazeteci katıldı buna. Gizli yaşayan yoldaşların yanı sıra halk arasında komünist veya sempatizan olarak tanınan yoldaşlarımız vardı. Ve bir an geldi ki polis, Santoro Carillio'yu ve parti sekreteryasından bur grubu tutukladı. Bununla ilgili yürüyüşler yapıldı.

- Parti yöneticilerinden yurtdışında olanlar var mıydı ?

- Evet. Parti yöneticilerinden yurtdışında olanlar vardı. Ama partinin kararı, tüm parti yöneticilerinin İspanya'ya gelmesi yönündeydi. Ve onlar legal yoldan gelmek istiyorlardı. O yüzden pasaport isteminde bulunuyorlardı. Ve hemen hepsi legal yoldan geldiler. Fakat burada bir sorunla karşılaşyoruz. Partinin bütün yönetimini açığa çıkarması akıllıca bir fikir miydi yoksa sadece bir bölümünü açığa çıkarıp, diğer bölümünde gizlilik koşullarını ayakta tutmak için gizli kalması daha mı akıllıcaydı ? Çünkü o dönemde ultra faşist dediklerimiz vardı. Suikastlar düzenliyorlardı. Yoldaşlarımız öldürüldü. Yani çok riskli bir dönemdi. Bu yüzden böylesi bir soru sormak yanlış değildir.

- Yurtdışında bulunan parti yöneticileri pasaportlarını alıp geldikten sonra, nasıl oldu da tutuklanmadılar ? Acaba sınırı gizli yoldan mı geçtiler ?

- Hayır onlar legal olarak geldiler. Tutuklanmadılar. Çünkü durum farklı. Eğer İspanyol hükümeti bir yoldaş pasaport veriyorsa, onlar geliyordu ama tutuklanmıyorlardı. Ancak Santoro Carillio ve parti sekreteryası geldiği zamanlar zaten legal olan veya olmayan herkes tutuklanıyordu. Bunun nedeni başka. Polis baskın yaptığında bir toplantı yapılıyordu. Öylesine bir durum yaratıldı ki, bir kaç gün sonra Santoro Carillio ve diğer yoldaşlar serbest bırakıldılar. Yani aynı zamanda partinin genç sekreterlerini legalleşmesi için de durumlar zorlandı.

- Pasaport isteminde bulunup elde ettiklerinde, İspanyol yetkilileri, bu yöneticilerin parti yöneticileri olduğunu biliyorlar mıydı ?

- Evet. Fakat İspanyol hükümeti bunun da farkındaydı. Komünist Partisi gerçekliğini rededemeyecek durumdaydı. Er ya da geç Komünist Partisinin İspanya'da legalleşeceğini çok iyi biliyordu ve çok zorlanıyorlardı. Aynı zamanda, zaman kazanmaya çalışıyorlardı. Yani hükümet burjuvazi, oligarşi zaman kazanmaya çalışıyordu. Seçimlerde partinin legal olması için savaşıyorlardı. Yani gizli olmak ve legal olmak farklı şeyler. Biz bu dönem gizli olarak çalışmıyorduk ama legal değildik. Sosyalist Partisi o dönemler zayıftı. Sosyalist Partisinin, sosyalist sendikaların, diğer demokratik güçlerin büyümesini istiyorlardı. O dönemler en güçlü parti olan Komünist Partisi ve Sol Hristiyanlar savaşım veriyorlardı. Bir yandan Frankocular, bir yandan Sosyalist Partisi vardı. Son yıllar Madrid ve Barcelona'da küçük gruplar ve küçük sosyalist dernekler açılmaya başlandı. Katalonya'da ve Bask bölgesinde Ulusal Parti çok güçlüydü. Bu arada seçimler de yaklaşıyordu. Haziran 77'de yapılacaktı. Partinin legalleşmesi veya legalleşmeden bu seçimleri kabullenmesi tartışmasının üzerinden haftalar geçti. Ve 9 Nisan'da yani seçimlerden 2 ay önce legalleşti.

Bu parti için olumsuz bir yan getirdi çünkü diğerleri seçim hazırlığındaydı. Ve Komünist Partisi bu hazırlıkları son anda yaptı. Öyle bir durumdur ki tutuklanmalara hatta genel sekreterin tutuklanma riskine rağmen parti legalleşmek için durumu çok zorladı. Bu açıdan, zannediyorum ki bu doğru bir şeydi. Belki bu risk gözönüne alındı fakat parti yönetimi ve örgütleri açığa çıktı. Bu dönem parti kendini kabullendirmek için bazı ödünler verdi. Patronlarla, burjuvaziyle anlaşma eğilimleri oldu. Parti yönetimini egemenliği altına almaya başladılar. Sınıf savaşımına daha az önem verdiler. Aynı zaman da Leninizmi terketme anlayışı gelişmeye başladı ki bu kapitalizme Amerika'ya verilen ödünlerden bir diğeri oldu. Sovyetler Birliği'ne sosyalist ülkelere karşı eleştiriler fazlalaştırıldı. Bu olaylar birbirinden ayırt edilemez. Yani bu dönemde partiyi açığa çıkarmak için politik bir savaşım veriliyordu. Ancak bununla beraber çok ödünler verildi. Bu süreçte uluslararası güçlerin büyük bir rol oynayıp oynamadığını soruyorsunuz, zannediyorum ki evet. 2 yıl içerisinde uluslararası halk, güçler, İspanya Komünist Partisiyle önemli dayanışmalarda bulundu. Genel Sekreter ve parti yöneticilerinin tutuklanması olayında, İtalya, Fransa ve Avrupa'dan, Latin Amerika'dan dayanışmalar hemen başlatıldı. Bu güçler sürekli hükümete ve parlamentoya, Komünist Partisi legal olmadıkça, İspanya'da demokrasi olmaz diye dayatıyorlardı. Bütün bunlar önemli rol oynadı. Tabi uluslararası güçler olumsuz yönden de müdahale ediyorlardı. Amerika ve büyük kapitalist Avrupa ülkeleri bu süreçte komünistlerin ve ilericilerin yalıtılmasından yanaydı. İspanya'nın Amerika ve kapitalizmin emrinden çıkmasını garantiye almak için yeni demokratik hatta soldan güçler yaratılabilirliği vardı. Yani bu dönemde demokrat, komünist ilerici güçlerin olumlu, gerici güçlerin olumsuz müdahaleleri olmuştu. Politik açıdan rejimin değişmesi, patronların açısından kapitalizmin bir tehlikeyle karşı karşıya kalmaması. Amerika İspanya'dan kendi etki alanında kalmasının garantilerini istiyordu. Bir yoldaşım o dönemde olan politik eğitimden bahsetmemi istiyor. Elbetteki biz yalıtılmamak için geniş demokratik güçlerin ittifakı için savaşıyorduk. Parti politikası, gerici faşist güçleri yalıtlayıp, demokrasiden yana olan tüm güçleri bir araya getirmektir. Hatta demokrasiden yana olan Frankocuları da. Güçlerin iki toplanması oldu. Bunun birincisi "Junta Democrática" yani Demokratik Junta dediğimiz toplanma parti tarafından oluşturuldu. Parti vardı ve Sosyalist Halk Partisi denilen bir parti vardı. Madrid Belediye Başkanı, entellektüel ve ünlü T.Alban tarafından yönetiliyordu. 2 yıl önce öldü. Sosyalist değildi. Komünist Partisiyle ittifakta olan başka bir sosyalist partisiydi. Diğer yandan liberal, demokratik ve başka güçler vardı. Sosyalist partisi bu cepheye girmek istemiyordu. Sosyalist Partisi komünistlerle birlik yapmamayı kendine parola edinmişti. Yani ikinci toplanmayı Sosyalist Partisi, Hristiyan güçlerle ve bir takım küçük güçlerle yaptı. Adına "La Plataforma democrática" yani "Demokratik platform" deniliyordu. Elbette demokrasi için toplumun birlik isteği çok kuvvetliydi. Bu yüzden iki toplanma arasında birlik oldu. Yani Junta ve Plataforma Democrática birleştiler. Bu da partinin legalleşmesine yardımcı oldu. Çünkü tüm bu güçler partinin legalleşmesi için hareket etmek zorundaydı. Dışarda ise bize parti legal olmasa da seçime gitmek gerekiyorlardı. İspanya'nın somut durumunu gözönünde bulundurarak açıkça bunu söylemek biraz karışıktı. O yüzden hükümet ve tüm güçlerin birer temsilcisiyle görüşmeler başladı. Güçleri temsil eden 9 politik kişi hükümetle görüşmeye başladı. Seçimlerde demokratik güçlere baskı yapılmamasını, seçimlerin iyi bir ortamda gerçekleşmesini garanti altına almak istiyorlardı. Bu görüşmelerde Komünist Partisi sorunu da

dile getiriliyordu. En sonunda parti legalleşti ve seçimlere geçti. Seçimlerde hükümet şefi yeni bir parti kurdu ve bu parti seçimleri kazandı. Hükümette devam etti. Seçim kampanyaları boyunca yeni bir anayasanın kaleme alınacağını söylemiyordu. Fakat politik olayların dinamikliği onu, yeni bir anayasa kaleme almaya zorladı. Tabi gerici güçler sık sık suikastler düzenliyordu. Özellikle de başımızda ordu sorunu vardı. Ordu Komünist Partisinin legal olmasına karşıydı. O yüzden parti legalleştirildiğinde iki askeri bakan istifa ettiler. Hükümet şefi ve ordu arasında kuvvetli gerilimler oldu. Belki de hükümet şefinin istifa etmesi de buna bağlı bir olaydır. Suarez NATO'ya girmeye karşı olduğundan İspanya'nın NATO'ya girmesini geçleştirmiyordu. Hükümette kaldığı sürece İspanya NATO'ya girmedi. Kendi programında İspanya NATO'ya girmelidir diyordu ama bunu özellikle geciktiriyordu. Daha sonra istifa etmeye mecbur kaldı. Partisi korkunç bir krize girdi. Başka bir parti kurdu. Komünist Partisi mümkün olduğu kadar çok demokratik güçlerin birliği için çalışıyordu. Reformdan yanaydı. Ve reform sürecinde yerini almaya başladı. Aynı zamanda yalıtılmamak için di savaşımlar veriyordu. Legalleşmek için görüşmelere başladı ve bu görüşmelerde belki önemli ödünlere verdi. Bu da politik geçişlerin gelişmesinde olumsuz bir rol oynadı. Parti içerisinde güç bir durum başladı. Bu güç durum sadece ödünlere verildiği için değildi. Çünkü verilen bu ödünlere, ideolojinin terkedilmesine doğrudan bağlıydı. İspanya'da komünizmin en önemli krizinin başladığı devre oldu.

- Gizlilikten legaliteye geçiş döneminde, durumu zorladığınızda demokratik bir İspanya'da Komünist Partisinin legal olarak tanınması hakkını savunuyordunuz. İspanya'nın askeri ittifaklarını mı ortaya sürüyordunuz yoksa İspanya'nın uluslararası çevresinden mi bahsediyordunuz ?

- Bu dönemde, Komünist Partisi İspanya'nın NATO'ya girmesine karşıydı. İspanya'da Amerikan üsleri vardı. Partinin pozisyonu şuydu : İspanya'da Amerikan üslerinin yok edilmesi 2 blok arasındaki dengeye neden olur. Parti Amerikan üslerine karşıdır ama bu üslerin kaldırılması her iki blok arasındaki anlaşmaya bağlıdır. Bu çok esnek bir pozisyondu. NATO'ya girildikten sonra partimizde daha net daha açık ve daha tarafsız bir pozisyon sorunları oldu. Bu üslere karşı komünistler tek tek karşı çıktılar ama parti resmi olarak bu soruyu sormuyordu. Madrid'te Amerikan üslerine karşı büyük bir yürüyüş oldu. Amerika'ya, NATO'ya karşı yürüyüşlere başladığımız dönemlerde, PCE resmi olarak katılmadı. Yönetimin bu politikasıyla aynı fikirde olmayan militanlar bu yürüyüşlere katıldı ancak PCE katılmadı. Bizim partimiz bu yürüyüşlerle aynı fikirdeydi. Hatta yürüyüşün başında yer aldı. Ertesi sene PCE'de bizi takip etti.

- İspanya'nın bu dönemde diğer ülkelerle ilişkileri nasıldı ? Yani dışarının ekonomik ağırlığı neydi ?

- Franco döneminde, İspanya Ortak Pazara girmek arzusunda idi. Ekonomik bir anlaşma vardı. Fakat Ortak Pazar kabul etmiyordu. Çünkü İspanya'da demokrasi yoktur diyordu. Ortak Pazara girmek bir sorun oldu. İspanya halkı bunu demokratikleşmeye bağladılar. Demokratik Avrupa'ya giriş, demokrasiye giriş mantığı vardı. Avrupa faşist değildir. Fakat ekonomik sorunlar, özellikle de İspanya'nın bağımsızlığını kaybedeceğini görmediler. Yığınlar sadece demokratikleşme görünümünü gördüler.

- Ortak Pazara üyelik konusunda diğer ülkelerin yöneticilerine sorular yöneltiyordunuz mutlaka: Bu durumda İspanya'yı nasıl kabul edeceksiniz ? Kendi ülkenizdeki demokratik kuralları benimsemesi için onu zorlamayacak mısınız ? gibi....

- Komünist Partisi prensip olarak Ortak Pazara girmeye karşıydı. Daha sonra fikir değiştirdi. Hem de legalleşmeden bir kaç yıl önce. Tarihi hatırlamıyorum ama 70-72 yıllarında olabilir. Ortak Pazara girmeye olumlu bir pozisyonları vardı. Bu PCE'nin resmi tavrıydı. Bizim değildi. Çünkü biz karşıydık. PCE legalleşmek için sadece komünistleri sosyalistleri değil Avrupa'daki diğer güçleri de kullanıyordu. İspanya da Komünist Partisi de dahil partiler özgür olmadıkça, örgütlenme yürüyüş, basın özgürlüğü olmadıkça, İspanya' Ortak Pazara giremez fikriyle yaşıyorlardı. Soldan olan tüm Avrupa demokratlarından, Komünist Partisinin legalleşmesi için bunun kullanılması isteniyordu.

- Gizlilikten legaliteye geçiş döneminde, genel olarak politik göçmenler için, özel olarak kadrolarınız için belirlenmiş bir politikanız varmıydı ?

- İspanya'nın, -Türkiye'nin olduğu gibi- çok göçmeni vardı. Bunlar politik ve ekonomik göçmenlerdi. Tüm Avrupa'da güçlü örgütlerimiz vardı. Hatta Latin Amerika, Avusturalya'da bile. Son yıllardaki tavrımız göçmenler İspanya'ya gönerse iyi olur parolasını kullanıyorduk. Yani tavrımız dönüşten yanaydı. Bu karmaşık birşey. Elbette ki bu kişisel, ailesel, İspanya'da iş problemlerini de beraberrinde getiriyordu. O dönemde göçmenler arasında çok kadrolar yetiştirdi. Çünkü göçmenlikte komünist yetiştirmek için daha fazla olanaklar vardı. Bu olumlu bir yandı. Bizim için göçmenlik, kadro yetiştirmek ve para kaynağı demektir. Çünkü önemli düzeyde bağış kampanyaları açılıyordu. Özellikle partinin ekonomik gücünün azaldığı dönemde. Ayrıca göçmen işçi olarak, göçmenlerin haklarının savunulması için de savaşıyorduk. Bu yüzden göçmenler arasında önemli etkiler oldu. Partinin ünü artıyordu. Genel olarak politikamız buydu.

- Sürdürülen bu para bağışı kampanyaları parti tarafından mı yürütülüyordu yoksa bunu yapan komiteler veya örgütler mi vardı ?

- Bir çok kampanyalar vardı. Parti kendi kampanyasını yürütüyordu. Ayrıca politik tutuklularla dayanışma kampanyaları yürütülüyordu. Paralar tutuklulara veya tutuklu ailelerine veriliyordu. Parti Avrupa'da mitingler, bayramlar düzenliyordu ve para topluyordu. Bayrak açılıyordu ve insanlar şaşılacak derecede çok para atıyorlardı. Elbette ki Avrupa'daki Anti Frankoculuktan faydalaniyorduk.

- Dönüş politikasıyla ilgili, acaba parti içerisinde sorunlar oldu mu ? Eğer olduysa bu kadrolar düzeyinde ne gibi sorunlardı ? Dönüşten sonra politik sorunlar oldu mu ?

- Elbette ki yıllardan beri dışarda sürgünde yaşayan yoldaşların duyarlılığı farklıydı. Çünkü Frankoculuk İspanya'da 40 yıl sürdü. O yüzden 40 yıldan beri sürgünde olan yoldaşlar vardı. Üniversitelerde, fabrikalarda, sınıf savaşımında oluşan genç kadrolarla aynı duyarlılığa sahip değillerdi. Farklı bir anlayış vardı. Bu da birtakım soruları başlattı. Burjuva basını, Komünist Partisindeki krizin analizini yaparken bu soruna geniş boyutlar veriyor. Yine bugünlerde PCE'nin kongresi için burjuva basını şöyle yazıyor. Parti yönetimi dışardaydı. Geldiklerinde parti yönetiminde sekter davranıyorlardı. Böylece kriz başladı. Fakat bu böyle değildi. Parti yönetiminin büyük bir çoğunluğu içerideydi. Örneğin ben, Paris'te kaldığım bir buçuk yıllık dönem haricinde hep içerideydim. Paris'te oturan çok yoldaşlarımız vardı. Fakat herkes gibi İspanya'ya girip çıkıyorlardı. Yönetim yoldaşlar hatta kadrolar Paris'e yolculuk yapıp, işçilerle, aydınlarla

toplantılar yapıyorlardı. Bu toplantıların raporları yapılıyordu. İspanya'nın turistik bir ülke olmasından faydalanıyorduk. Fransa'ya giden yolda binlerce araba geçiyordu. Frankocular için turizm kutsaldı çünkü para getiriyordu. Sınırdaki güçlük çıkarmıyorlardı. Bu dönemde rahatlıkla geçmek için Fransız Komünist Partisinin çok önemli yardımları oldu.

- Parti dışında var olan örgütleriniz var mıydı ? Bu örgütlerin biçimleri nasıldı ? Diğer ülkelerin tutumu nasıldı ?

- Hemen hemen bütün ülkelerde örgütlerimiz vardı. Hem de büyük. Hükümetin gözünde bu örgütler legal değildi. Fakat İspanya ile dayanışma merkezi, İspanyollar merkezi adı altında kamuflej yapıyorduk. Komünistler, komünist olmayanlar ve sol göçmenler bulunuyordu. Parti örgütü vardı. Resmi anlamda fazla sert değillerdi. Komünist olarak mitingler düzenliyorduk. Anti Francoculuktan faydalanıyorduk. Avrupa'daki Komünist Partileri, örgütlerimizin olmasını benimsiyorlardı. Legal olduğumuzda bazı partiler tutum değiştirdiler. Örneğin FKP, Fransa'da İspanyol komünist örgütünün varlığına karşı geldi. Legal oldunuz o halde İspanyol komünistlerinin FKP örgütlerine girip çalışmamaları için hiç bir neden kalmadı diyorlardı. Fakat biz örgütlerimizi korumak istiyorduk. Çünkü göçmenler, kadroların eğitimi için ya da ekonomik nedenlerden dolayı sürekliydiler. Federal Almanya'da böyle bir sorun olmadı. Belçika'da, Hollanda'da İsviçre'de de. Sadece Fransa'da oldu. Fransa'da bize şunu da söylediler. Yunanlar örgütlerini fesettiler ve Yunan Partisi için ekonomik kampanyayı güçlendirdiler. Fakat buna rağmen biz örgütlü devam ettik. O dönemde Paris'te PCE ve PCPE'nün örgütleri vardı. Bilmiyorum Fransa'da PCE bizden güçlü mü? Belçika'da, Londra'da, İsviçre'de bizim örgüt daha kuvvetli. Federal Almanya'da onlar. Meksika ve Sovyetler Birliği'nde, Kuba'da her iki örgüt te var.

- Legalleşme sürecinde, sosyalist ülkelerin oynadığı rol neydi?

- Genel olarak partiye yardım edildi. Politik anlamda bir sorun rol oynadı. Sosyalist ülkeler İspanya'da elçilikler açmak istemiyordu. Çünkü elçilikler ekonomik ve kültürel ilişkiler için bir etki yöntemidir. Parti legalleşinceye kadar, genel olarak elçilikler açmayı geciktirdiler. Franko son yıllarında sosyalist ülke elçilikleri açmak istiyordu. Sosyalist ülkeler diplomatik ve ticari bir delegasyon ortaya koydular (elçilikler olmadan). Parti legalleştiği zaman ya da 2-3 ay önce elçilikler açıldı. Bize sordular. Partimiz evet dedi. Şimdi aynı fikirdeyiz. Zannediyorum ki sosyalist ülkeler her zaman İspanya Komünist Partisiyle her zaman dayanışmada bulundular.

- Çok teşekkür ediyoruz.

Sol birlik içerisinde iki parti tarafından meydana getirilen proje, ilerici bir projedir. Bu projede bankaların devletleştirilmesi, NATO'ya karşı alınacak tavır yer alıyor. Son iki aydır iki partinin birliği için komite toplantılarına başlandı. Bu birlik komitesi ilârideki toplantılar için de tarihler saptadı. Ve politik durum üzerinde konuştu. Her iki partinin yani PCE ve bizim aynı görüşleri paylaştığımızı ortaya çıkarılıp bu birlik komitesi kuruldu. Diğer partilerle de ilişkilerimiz oldu. Örneğin Carillio'nun partisiyle.

Fakat PCE diğer partilerle ilişkiyle aynı fikirde değildi. Biz tüm komünistlerle tartışmak gerektiğini düşünüyorduk. Tabii PCE ile ilişkilerimiz daha farklıydı. Çünkü PCE ve biz sol birlik komisyonunda beraberiz. Sendikalarda barış derneğinde beraber çalışıyoruz. Politik açıdan tek ayrıldığımız görüş Ortak Pazar. Diğer sorunlarda aynı fikirdeyiz. Biz Ortak Pazara karşıyız Fakat PCEİspanya'nın Ortak Pazar ülkeleriyle imzaladığı anlaşmalara karşıydı. Çünkü bu anlaşmaların iyi olmadığını savunuyordu. İspanya ekonomisi, işçi sınıfı ve halkı için olumsuz sonuçlar olacağını düşünüyordu. Yine de bu bize Ortak Pazar sorunları üzerinde beraber çalışma alanı sağladı. Büyük sorunlar ideolojik sorunlardı. Çünkü İspanya'da komünizmin bölünmesi ideolojik sorunlardan kaynaklanmıştır. Bazı prensip sorunların tartışılmasıyla birlik süreci başladı. Partinin sınıf karakteri, Marksizm-Leninizm, Enternasyonalizm, Devrim nedir, mümkün mü değil mi? vs. Sadece politika yapan bir parti mi yoksa değiştirmek, kapitalizmi sona erdirmek için mi?

Tabi bu arada PCE'nin kongresi toplandı. Yönetimde değişiklikler oldu. Bazı belgeler aklandı. Öngördüğümüz toplantı tarihleri için alınan önlemler sürdürülecek mi sürdürülmeyecek mi bilmiyoruz. Yoksa fikir mi değiştirecekler. PCE'nin kongresinde aklanan bazı sorunlar için bazı kaygılarımız var. Demokratik merkezileşmede bazı değişikliklerin yapılması üzerine düşünölmeye başlanması yönünde bir öneri var. Biz belki bu önerinin demokratik merkezileşmeye karşı olacağını düşünuyoruz. Biz bir partinin demokratik merkezileşmeyle örgütlenmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu işçi partilerinin en devrimci, en demokratik örgütlenmesinin bir yönüdür. Ayrıca, birleşme sürecinde Katalonya'daki örgütler bu sürecin dışındadır yönünde bir öneri de var. Katalonya endüstriyel bir bölgedir ve çok güçlü bir işçi sınıfı var. İşçi komisyonları çok kuvvetli. Biz bu bölgede çok güçlüyüz. Bizim parti örgütümüz olan Katalonya Komünist Partisi orada çok güçlü. Komünist Partisinin örgütünün adı tarihsel nedenlerden dolayı Birleşik Sosyalist Partisi. İspanya'da sivil savaşın başlamasıyla birlikte iki küçük sosyalist partisi ve komünist partisi birleşiyorlar. Bu isim o eski birlikten geliyor. Kongrede böyle bir öneriyi kabul etmek durum karmaşık bir hal alıyor. Çünkü İspanya'nın bir bölümünde birleştiği diğer bir bölümünü sâf dışı bırakamayız. Kaldı ki bizim en güçlü olduğumuz bir bölge. Bu yüzden kaygılıyız.. Kesin emin değiliz ama kabul edilen başka bir öneri varb O da PCE'nin kongresinden sonra komünistlerin birliği sadece PCPE ile değil sol güçlerin komünist birliği olacaktır. Bunun ne demek olduğunu ilerde göreceğiz. Organlarımızın birliğinden vazgeçmek mi değil mi bilmiyoruz ama göreceğiz. Kongrede seçilen yeni genel Sekreter de sol güçlerin koalisyonu için çok şeyler yapabilecek bir yoldaştır. Yığınlar tarafından sevilen, çok popüler bir politik kişidir. Bu koalisyon için rol oynayabilir. Sol Birlik için bizim anlayışımıza yakın bir anlayışı var. Yani sadece seçimlerle ilgili değil, tüm toplumda örgütlenen politik bir hareket anlayışı. Bu olumlu, iyimser bir nokta. Fakat iyimser olmayan bir takım sorunlar var. Yani zaman gösterecek. Bu pozisyon kapalı mı yoksa esnek bir yaklaşımı yöneltir bilmiyoruz. An birlik anıdır. PCE'nin yaklaşımında değişiklik olacak mı almayacak mı bekleyeceğiz. Kongrede çok net olarak Carillio'nun partisi sol birliğe karşı olduğu için, Carillio'nun parti siyle birliğe karşı olduklarını da kabul ettiler. Bizim Carillio ile olan ilişkilerimiz PCE ile olan ilişkilerimizden uzaktır. Biz sol birliği savunuyoruz, Carillio çöpe atılsın diyor. Biz sol birliğin sosyal ve halk arasında bir yapılanmasının var olduğunu söylüyoruz.

PCE ile bizim aramızda, sol birliği savunma anlayışımız, ilişkilerimiz iyi. Carillio karşı. Biz komünistlerin birleşme süreci başka şey, ittifak anlayışında birlik başka şeydir diyoruz. İkisi ayrı üniteler ama birbirlerini tamamlıyorlar. Aynı insanlar tarafından aynı politik hareket içerisinde geliíiyorlar.

Biz komünistlerin birliği politikasını sürdüreceğiz. Prensiplerden şaşmayarak esnek biçimler bularak sürekli ilerleyen yolda olacağız. Birlik sürecinin yolunu kapatmamak gerekiyor. Bir yerdēn blokaj olursa açmanın yollarına bakmak gerekiyor.

Not :

PCE : Parti Communiste d'Espagne (İspanya Komünist Partisi)

PCPE: Parti Communiste Populaire d'Espagne (İspanya Halkları Komünist Partisi)

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VE
YAYINLARI

SUDAN'DA NELER OLUYOR?

"Marksın öğretisinin başlıca özelliği, sosyalist toplumun kurucusu olarak proletaryanın tarihi rolünü ortaya koymuş olmasıdır. Marx tarafından ortaya atıldığından bu yana yeryüzünde olayların seyri bu öğretiyi doğrulamış mıdır?

Marx ilk defa 1844'te bu öğretiyi ileri sürdü. Marx ve Engels'in 1848'de yayınladıkları Komünist Manifestosu bu öğretinin bütünleşmiş ve sistemli bir sergilemesini sundu. O zamandan beri dünya tarihi üç ana döneme ayrılır: 1) 1848 döneminden Paris Komününe (1871) kadar; 2) Paris Komününden Rus devrimine (1905) kadar. 3) Rus devriminden sonra

"Marksizm ortaya çıkalı beri dünya tarihinin üç büyük dönemi de marksizmi yeniden doğrulamış, ona yeni zaferler kazandırmıştır. Fakat önümüzdeki tarihi dönemde proletaryanın öğretisi olarak marksizmi daha da büyük bir zafer beklemektedir. "

"....Marksın öğretisi tam bir zafer kazandı ve yayılmaya başladı. Proletaryanın güçlerini seçip bir araya toplama ve proletaryayı gelecek savaşlara hazırlama işi yavaş yavaş, ama hiç şaşmadan ilerledi."

"....Rus devrimini Türkiye'de, İran'da ve Çin'de devrimler izledi. Şimdi bu fırtınaların ve onların Avrupa'daki "yankıları"nın çağında yaşıyoruz. Bir sürü "medenî" şu anda dış bilemekte olduğu büyük Çin cumhuriyetinin geleceği ne olursa olsun dünyada hiç bir güç Asya'daki eski serfliliği geri getiremez, yada Asya'da yarı Asyalı ülkelerdexxxx yılınların gözü pek demokrasisinin kökünü kazıyamaz. (Lenin, Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri, S. 78, 80, 81, 82)

Sudan, "Arabistanın Sebze Sepeti" olan ~~Orta~~ Orta-Afrika ülkesidir. Kuzeyinde Mısır, Kuzey batısında Libya, Batısında Çad, Güney batısında Orta Afrika Cumhuriyeti, Güneyinde Zair ve Uganda, Güney doğusunda Kenya, Doğusunda Etiyopya, Kuzey doğusunda Kızıl deniz bulunmaktadır. Nil nehri ülkenin güneyinden doğup Mısır'a akmaktadır.

~~Sudan~~ "Arabistanın sebze sepeti" sözünden de anlaşılacağı gibi Sudan temelde bir tarım ülkesidir. Ancak Tarıma ek olarak petrolü az olmayan bir ülkedir de. Ülkenin güneyinde yeni petrol kaynakları, son yıllarda keşfedildi ve rafineriler kuruldu.

Sudan 1.1.1956 yılında bağımsızlığını elde etti. İlk hükümetini oluşturdu, ilk hükümet başkanı olarak ta İsmail el EZHERİ seçildi. Ancak İsmail EZHERİ hükümetinin bağımsızlığı korumayacağı baştan belliydi. Bunu da Ezheri'nin kişiliğinden de anlamak mümkündür. Ezheri yüklenmiş olduğu rolün de önemini bilmeyen bir kişiydi. Ki, Sudan ulusal kurtuluş hareketi 1924'lerde en üst doruğuna vardığı dönemde EZHERİ gazetelerde Karbonik asit üzerinde yazılarla meşguldu. Sudan bağımsızlığını elde ettikten sonra, ulusal ekonominin kurulup, ekonomik bağımsızlığın sağlanmasıyla karşı karşıya kalmıştır. Sudan komünist partisi ve sendikal hareket ekonomik bağımsızlığın sağlanması için çalışmalarına başlamış ve bu konuyla ilgili yarı feodal ve burjuva partilerine karşı şiddetli bir mücadeleye girişmiştir. İlk çarpışma ~~ve~~ Amerikan "yardımları" üzerineydi. Komünist partisi ve ulusal güçler bu yardımları tamamıyla reddediyorlardı. Bu dönemde iktidarı, ezheri'den almış olan Ulus partisinden Abdullah HALİL bulunuyordu ve ülkenin kapılarını yavaş yavaş kapitalizmin önünde açmaya çalışıyordu. Ancak Komünist partisi ve diğer ulusal güçlerin önderliğinde halk partisinden yardımıyla 8 Kasım 1958'de bir askeri darbe yaparak iktidarı eline geçirdi. ~~İktidarı~~ İktidarı ele geçiren askeri yönetimin ilk işi Amerikan yardımlarına kapıyı açmaktı. Ancak Komünist partisinden etrafında toplanan kitleler emperyalist planlara karşı şiddetle savaşıma geçtiler. Ve 28 Ekim 1964 ~~xx~~ ayaklanmasıyla yeni iktidarı ele geçirdiler. Bu ayaklanmaya katılan kitleler, Güney sorununu birleşik Sudan çerçevesi içerisinde demokratik bir çözüme kavuşmasını, Yabancı kurumları milledirilmesini, kurulacak hükümet-

tinx işçi ve köylü temsilcileri de içerisinde bulunmasını istiyorlardı. Kurulan hükümet içerisinde komünist partiden, işçi sendikalarından olan temsilciler de bulunuyordu. Aynı zamanda sağın ve ortaların da hükümet içerisinde temsilcileri vardı. Ancak devrimci unsurlar hükümet içerisinde çoğunluğu oluşturuyordu. Devrimcilerinde onayladığı hükümet başkanı ise, daha önce politik çalışması olmayan tarafsız bir insandı. Ancak seçilmesiyle birlikte sağa kaydı.

Karşı devrimci güçler Sudan Komünist partisini yönetimden uzaklaştırmak için hükümeti dağıtmaya çalıştılar. Başbakan, orduya el koyma fırsatını yaratmak için hükümeti dağıttı ve kitlenin isteginden uzak bir şekilde hareket etmenin yasal dayanağını bulmak için seçimlere girildi. Ancak Komünist Partisinin seçimlerden başarılı çıkması bir sürpriz oluşturmıştu. Komünistler de parlamantoyu, kitlesel bağlarını güçlendirmek için kullandılar. Kitlelerin istemlerini parlamantoya getirdiler. Onun için Komünist Partisine karşı şiddet kullanılmaya başlandı. Ve anayasayı değiştirmeye koyuldular. Yüksek mahkeme buna karşı çıktı. ~~Bütün bu gelişmelerden~~ Bu gelişmelerden sonra ortaya çıkan bütün belirtiler halk ayaklanmasına işaret ediyordu.

İşte Komünist partisine karşı olan bu demogojik kargaşa içerisinde 25 Mayıs 1969'da Numeysi darbesi gerçekleşti. NUMEYRİ yönetimi ele geçirdikten sonra kitlenin sahip çıktığı ve attığı, ~~xi-
gawxwx~~ Komünist partisinin şiarlarını gözardı edemezdi. Ancak bu şiarların içeriğini boşaltmaya çalıştı. Eskiden Feodallerin elinde bulunan yerel yönetimlerideğitti. Ancak halkın kendi temsilcilerini buraya seçmesine fırsat tanıma~~xxxyip~~ feodalizme ve kendi çıkarlarına hizmet eden unsurları buraya getirdi. Ulusal sermaye kurumlarını millileştirdi, ancak bu kurumları soyması için de kendi adamlarını doldurdu. Yeni durumdan yararlanıp malına mal katanları da güney illerine yönetici olarak atadı.

SUDAN'IN ŞİMDİKİ DURUMU

NUMEYRİ yönetimi ele geçirdikten sonra Ülkenin kapılarını Arap ve yabancı sermayenin önünde sonuna kadar açtı. Ülkenin kapıları emperyalist sermaye önünde de sonuna kadar açılınca, onu izleyen kısa bir damping döneminden sonra kriz başladı ve devlet görevlilerine aylıklarını ödemeyecek düzeye vardı. Bu krizden çıkmak için de sağlıklı bir yol izlenilmedi. Kapitalist çerçeve içerisinde ~~xxxx~~ bu soruna bir çözüm bulmak için devletin önünde bir tek yol vardı. O da; Uluslararası mali kurumlardan ağır şartlar altında ve yüksek faizlerle borç almaktı. Ancak bu çözüm de köklü bir çözüm değildi. Çünkü krizi yaratan etmenler yok edilmiyordu. Sü-
dan bu yolu izledi ve alınan borçlar yıldan yıla artmaya başladı. Alınan borçlar artıkcı da emperyalizmin baskısı artmaktaydı. Bu ekonomik durum politik bir krize yol açtı. Artık NUMEYRİ elbise-
sini, ayakkabısını değiştirircesine bakanlarını değiştiriyordu. Bu durum da ekonomik krizin daha da büyümesine yol açtı. Tarım ba-
kiminden "Sebze sepeti" olan sudanda halk, et değil ekmek bile bu-
lamaz duruma gelmişti. Çünkü devlet, döviz elde etmek için elin-
deki eti, ekmeği ve her şeyi toplayıp Mısır ve halic ülkelerine gön-
deriyordu. Sosyal hizmetler ise, tamamıyla yok olmuştu. Eğitim de
bir bütün olarak çökmüştü. Öğrenciler tıka basa okullara dolduru-
luyordu. Her beş öğrenciye bir kitap düşebiliyordu. Aynı zamanda
öğretmen azlığı da vardı. Çünkü eğitim elemanları dışarıya göç e-
diyordu.

Bu kalıcı krizden çıkmak için IMF'nin önerisi vardı. O da; Sudan lirasının değerinin düşürülmesiydi. NUMEYRİ hükümeti bu öneriyi uygulamaya başlar başlamaz sudan lirası dolar karşısında yerle bir oldu. Son olarak 1984 yılı içerisinde dolar karşısında % 45 oranında değer kaybetti. Enflasyon oranı ise, % 40'a yükseldi. Temel maddelerin fiyatları da % 60-66 oranında yükseldi, yakıt fiyatları % 75 oranında yükseldi. ~~Nüfusunun 1984 yılında yaklaşık olarak 10 milyon olduğu tahmin edilmektedir.~~ Devlet'in ekmeğe olan desteğin kaldırılması kararı çıktıktan sonra ekmek fiyatları % 33 oranında yükseldi. Nüfusu 1984 sayımına göre yaklaşık olarak 23 Milyon civarında olan Sudan'daki kişi başına düşen milli gelir payı 448 dolardır. Dış borçları ise, 9 Milyar doları aştı.

NUMEYRİ hükümeti bu mali krizi atlatmak için IMF formülünü uy-

gulamkla yetinmedi. endüstri projelerini, konut bölgelerini, hatta hayvanat bahçesinin bazı hayvanlarını bile haliç ülkelerine satmaya çalıştı. Aynı şekilde Kızıl deniz sahillerinin büyük bir bölümünü 99 yıllığına ~~xxxx~~ Suudi arabistana kiraladı. (Bu sahillerde petrol ve maden ~~xxxxxxx~~ yataklarının bulunduğu ortaya çıkmıştır. * Ayrıca buna ek olarak bu sahiller doğa güzelliği bakımından da önemlidir.) Böylece Sudan vatandaşları bu bölgelere ancak pasaportla girebiliyor.

Bütün bu sorunlara ek olarak Sudan'da bir ~~da~~ de ulusal sorun (Güney sorunu) vardır. Güney bölgesi 650 bin m²'lik bir alandır. İçinde Arap olmayan kitleler yaşamaktadır. Bunların büyük bir çoğunluğu Putperest olup % 10 kadarı da Hiristiyandır. Hepsi de Arap değil, zencidir. Ekonomik olarak bu bölge Sudan'ın kuzey bölgelerinden çok geridir. Bu ekonomik geriliğin beraberinde getirdiği sosyal ve kültürel gerilik te vardır. 1955 yılında ortaya çıkan kurtuluş hareketinin temel istemi Özerk yönetimdir. 1958 Darbesi gerçekleştikten sonra da genel olarak Sudan devrimci hareketi içerisinde Güneydeki kurtuluş hareketi de iktidara karşı savaşmıştır. Ancak güneydeki mücadele en şiddetli mücadeleydi. Güneydeki temel aşiretler "Madi, Mora, Latoka" aşiretleri olup bunlara ek olarak onlaca ufak aşiret daha vardır. Bütün bu aşiretler bir araya gelip "Toprağı Kurtuluş Ordusunu" kurdular. Bu ordu daha sonra "Aniana" kuvvetlerine dönüştü. "Aniana" kelimesi de oradaki bazı aşiretlerin lehçelerinde "Zehirli yılan" anlamına gelmektedir.

Eylül 1963'te M "Bahr Al Gazal" müdürlüğünde, Başşehir "VAV"da Sudan ordusuna karşı saldırılar düzenlenmekteydi. Aynı zamanda ordunun da karşı saldırıları oluyordu. Sözü edilmesi gereken şey ise, Şu anda yönetimi ele geçirmiş olan Abdurrahman sivar AL DAHAB, o yıllarda güneyde görev yapan subaylar arasındaydı.

Daha sonra Ülkedeki durumlar 28 Ekim 1964'e doğru ilerlemeye başladı. 1964'ten sonra Sudan'daki devrimci hareket güney konusunda bir anlaşmaya vardı. 12'li komite diye adlandırılan komite Güney bölgesinin bu durumunu kabul ediyordu. 1966 Aralık ayında toplanan ve Sudan'daki bütün partileri kapsıyan Konferans ta güney bölgesinin bu özel durumunu kabul etti. Kurucu heyetle anlaşılıp kararlaştırılması için sunulan 1967 yasa taslağı da bu durumu içeriyordu. Daha sonra 1969 darbesi geldi. Onu izleyen iki yıllık sallantılardan sonra 1972'de Güneydeki kurtuluş hareketiyle bir ateşkes anlaşması imzalandı. İmzalanan Ateşkes anlaşması aynı zamanda Özerk yönetimi de içeriyordu.

Daha sonra Bölge Özerk konseyi kuruldu. Ancak NUMEYRİ, bu konseyin kendi yetkileri içerisinde ve özgür bir şekilde çalışmasına izin vermedi. Devlet başkanı, Bölge Özerk Konseyi başkanını atamaya ısrar etti. Konsey Başkan için gensoru verince, başkanın güvensizlik oyu almasından korunmak için iki defa dağıtılmıştı. Güney bölgesindeki ekonomik projeler uygulanmayıp kağıt üzerinde ~~xxxxx~~ mürekkep olarak kaldı. Ekonomik olarak gerçekleştirilen tek şey ise, oradaki görevlilerin aylıklarının artırılmasıydı. Halbuki güneyde zengin petrol yatakları vardır. Bu petrol kaynakları ortaya çıkınca NUMEYRİ hükümeti bunun güneyde olduğunu itiraf etmemek için elinden geleni yapmaya çalıştı. Onun için petrol rafinerisini güneyde değil bir kuzey kenti olan "Casti"de kurdu. Yürütme konseyi bunu reddetti. Numeyri, güneyde kendi politikasına muhalefet edenleri görünce güneyi 3 bölgeye bölerek bu muhalefeti yok etmeye çalıştı. Ancak 1972 anlaşması ve Anayasa böylesi bir şeye izin vermiyordu. Fakat NUMEYRİ, bunlara da aldırış etmiyerek güneyi üç bölgeye bölen kararını çıkardı. Tabii bundan önce de oradaki muhalefeti tasfiye etmek için güney özerk hükümetini dondurup askeri bir yönetim atadı.

Böylece güney sorunu yeniden ortaya çıktı. Oradaki çarpışmalar eski olduğu düzeyden daha şiddetli bir şekilde yeniden gündeme geldi. NUMEYRİ yönetimi oradaki araplara, "vahşileşmişlerden" ve hiristiyan zencilerden daha üstün oldukları ima ederken bir diğer yandan adamları aracılığıyla Afrikalı aşiretleri birbirine karşı kışkırtmaktadı. Güneyde olan askeri operasyonlar gittikçe ~~xxxxxxx~~ genişlemekteydi. İntikamcı birlikler yerlilerin, güney halkının silahlı mücadelesini destekledikleri gerekçesiyle köy ve şehirleri tümden imha ediyorlardı. "Bor" şehrinde "sukuneti" sağlamak için 1983'te izlenen yöntem buydu. Operasyonlardan önce bu şehirde 30 bin kişi kadar oturuyordu. Ancak şimdi yerle bir olmuştur. Güney, Kuzey, Batı, doğu'daki halk arasında ayrılığı yaratmak için ayrılıkçı "SONİ" hareketi desteklendi. NUMEYRİ yönetimi de ulusal birlik şiarının sahte bir siar olup gerçek birliğin güneyde müslümanlığı yayarak gerçekleştirilebileceğini iddia ediyordu.

SUDAN'DAKİ POLİTİK HAREKET

Sudan devrimci hareketinin en önemli partilerinden birisi olan Sudan Komünist Partisi 1946 yılında kuruldu, 1953 yılından beri demokratik cephe şiarını atıyordu. Sudan Komünist Partisinin yanında Ulusal Demokratik Partisi ~~xxxx~~ vardır. Ancak bu parti kendi içerisinde bulunan çelişkilerden dolayı kendi kendini dondurdu. Ulus Partisi (Partizan) iki bölüme ayrıldı. Birinci bölümü Ahmet EL MEHDİ yönetimindeydi. (Sadık'ın amcasıdır.) Daha sonra bu kesim NUMEYRİ saflarına geçerek önemli destekçilerinden birisi durumuna geldi. İkinci kesim ise ~~X~~ Sadık EL MEHDİ'nin yönetimindedir. Bu kesim de bir ara NUMEYRİ ile barıştı ancak daha sonra yeniden ayrıldı. Bunların yanında Sudan'da faşist bir parti olan Müslüman Kardeşler partisi de vardır. Bu parti NUMEYRİ'ye destek çıkmakta ve bu destek aracılığıyla kendi etkinliğini yaymak için yararlanmaya çalışmaktadır. Cumhuriyet partisi de vardır ki, bu parti dinci bir parti olup bulunan yönetimi desteklemektedir. Bu dinci partilere ek olarak dinci ve sofı tarikatların çalışması son ~~g~~ günlerde aktifleşmektedir. NUMEYRİ bütün bu dinci partilerirüşvetlerle kendi yanına kazanmıştır. Bunların dışında Nasırcılar, (Mısır ~~xxx~~ eski devlet başkanı NASIR taraftarları) Arap Milliyetçileri bulunmaktadır.

Şu anda bulunan yönetimi destekleyen Müslüman Kardeşler Partisi dışında hiç bir parti yada politik güç yoktur. Sudan Komünist Partisine ek olarak Ulusal birlik partisiyle Demokratik Halk Partisinin birleşmesinden doğan demokratik birlikçi partisi (Bu partinin yönetimi İngiltere'de bulunmaktadır.), Sadık EL MEHDİ'nin yönetiminde bulunan Ulus partisi (Libya'da bulunup oradan destek ~~almak~~ almaktadır) ve güneyde bulunan politik güçler NUMEYRİ'ye karşı aktif bir savaşım vermektedirler.

Bu güçlerin bir kısmı arasında 1969 yılında bir cephe oluşmuştu. Bu cephe Sudan Komünist Partisini, Demokratik Birlik Partisi ve Ulus Partisi (Sadık MEHDİ'nin yönetiminde bulunan kanat) ni kapsıyordu. Cephenin adı Ulusal ~~M~~ Kurtuluş cephesidir. Ulusal Kurtuluş Cephesi güneydi silahlı mücadele sürdüren Sudan Halk Kurtuluş Cephesiyle ilişkiler kurmuştu. Ancak bu cephenin 1969'da kurulmuş olmasına karşın Sudan Komünist Partisi genel sekreteri İbrahim NAKD yoltaşın, Fransız Komünist gazetesi "Revolution"la yaptığı bir görüşmede, Sundaki Muhalefet güçleri kestedilerek "Bu muhalefet birleşik bir durumdaymıdır?" sorusuna;

"Maalesef hayır. Bu gerçek durum NUMEYRİ'nin gücünü artırmaktadır. Şimdiye kadar birleşik bir cephe örgütleyemedik. Komünistler, "soldan-sağa kadar güçlerin tümünü, yönetimix yıkıp demokrasinin getirilmesi için birleşmesi" şiarı uğruna ciddi bir şekilde mücadele etmektedirler." diye ~~xx~~ cevap vermektedir.

Buradan da anlaşılacağı gibi Ulusal Kurtuluş Cephesinin bulunmasına karşın Sudan'daki Muhalefet güçleri yeterli bir şekilde birlik oluşturabilmiş değildir. Bu dağınık durum, NUMEYRİ'nin daha da uzun bir süre daha yönetimde kalmasını getirmektedir. Ancak Sudan rejiminin içerisinde bulunduğu Sosyo-ekonomik, Politik ~~xxxx~~ bunalım öyle bir düzeye varmıştı ki en ufak bir hareketlenmeyle yıkılmaya hazırды. ~~XXXXXXXXXXXX~~ "Fakat önümüzdeki" ~~XXXXXXXXXX~~ "dönemde proletaryanın öğretisi olarak" Sudan'da "Marksizmi daha da büyük bir zaffer beklemektedir." ve en sonunda olan buydu.

SUDAN'DAKİ SON AYAKLANMA

Sudan'daki son halk ayaklanması gerçekleşmeden önce kitleler ~~XX~~ NUMEYRİ'yi yıkmak için uzun erimli bir mücadele vermişlerdir. Son olaylardan önce 5 Eylül 1975'te NumeYri'ye karşı bir darbe girişimi oldu. Darbe girişimini yapan Hüseyin OSMAN radyo ve televizyon kurumunu ele geçirebilmiş, ilk ve son bildirisini de yayınlayabilmişti. Tabii bu darbe girişimi ancak 43 dakika sürebilmişti. Ayrıca NUMEYRİ'ye karşı girışilen darbelerin başında 19 Temmuz 1971'deki darbe girişimiydi. ~~XX~~ Ki bu darbe girişimiyle NumeYri cezaevine bile konabilmişti. Ancak bölgedeki gerici yönetimler NUMEYRİ'yi kurtarmak için hemen işe girişmiş ve özellikle Mısır'dan askeri güçler gönderilmişti. Bu darbe girişiminden sonra NumeYri'nin halka karşı olan açık tutumunu ve ilk cinayeti, Sudan Komünist Partisinin yöneticileri, Parti genel sekreteri ve kurucusu Abdülhalik ~~xxxxxx~~ MAHCUP, Politik-Büro üyesi, Sudan işçi ~~xxxxxx~~ sendikaları konfederasyonu genel sek-

reteri, Uluslararası işçi sendikaları konfederasyonu başkan yardımcısı ELSAFİ, Sudan'ın güneyindeki belirgin kişi ve MK PB üyesi Jozef KORNAK, Özgür subaylardan Haşim ATA, Babker NUR ve yoldaşlarını idam etmesinden sonra 1973 Ağustos ayında yaklaşık olarak bütün halk kesimlerini ve güçlerini kapsıyan gösteriler oldu. Bunlardan sonra 1976 Temmuz olayları, 1979 Ağustos ayaklanması, 17 Mart 1981 sarsıntısı, Ocak 1982 olayları, 8 Ağustos 1982 olayları, 19 Şubat 1983 olayları olmuştur. Ki bu ayaklanmalara bir sürü kitle katılmıştır. Bir sürü darbeler ve geniş grevler düzenlenmiştir. Bu olaylardan hemen sonra Ağustos 1983'te yargıçlar greve geçtiler. Yargıçların grevini, Mühendisler, Avukatlar, diğer zanaatçılar ve işçi sendikaları desteklemiştir. Bunlardan sonra gelen 27 Ekim 1983 olayları, 3 Nisan 1984 olayları da vardır. Burada dikkati çekmemiz gereken nokta; Ağustos 1979 ayaklanmasında sudan halkının değişik kesimlerden öğrenciler, işçiler, doktorlar ayaklanmaya katılıp bir hafta boyunca ~~şiddetli~~ sürünce ~~şiddetli~~ yönetimi elinde bulunduran Sivar AL DAHAB ordu birliklerini alıp halk kitleleriyle çarpışmalara girişmiştir. Bu çarpışmalar sırasında 25 kişi ölmüş ~~1500~~ 1500 kişi kadar da tutuklanmıştır.

NUMEYRİ yönetimi sırasında ~~yönetim~~, yönetimin ilk gününden yıkıldığı güne kadarsüren bu çalkalanmalar, hareketlenmeler, olaylar, ayaklanmalar ve grevlerden sonra 27 Mart 1985'te olan ve NUMEYRİ'nin eceleni belirleyen son ekmek ayaklanması geldi,

NUMEYRİ yönetimi, bütün bu olaylara kan ve ateşle karşı koydu. Bu yöntemle olayları denetlemeyince ~~başka~~ başka yöntemlerle denetlemeye çalıştı. Kendisine yakın bulduğu güçlerle uzlaşmaya kalkıştı. Uzlaştığı güçleri de hemen yok etmeye çalışıyor. Uzlaşmasını yaptıktan hemen sonra bu örgütlenmeye karşı saldırılara geçiyordu. ~~Kı~~ Sonunda bu yönteminde yaramadığını gören NUMEYRİ yönetimi 1983'ün son aylarında yasada bir devrim ilan etti. Bu devrim islam kanunlarını (Şeriatı) uygulamaktı. NUMEYRİ yönetimi ceza kanununa Orta-Çağlarda uygulanan ceza yöntemlerini soktu. Ve bunları uygulamaya koyuldu. Hırsızlık yapanın elikesilecek, içki içen kırbaçlanacak, fuhuş yapan da taşlanacak tı. Bu kanuna göre de, eylemleri müslümanlığa yönelik olarak görülen herkes idam edilebilecek tı.

Bu kanunlardan yararlanan ordu ve güvenlik cihazındaki tufeyliler 20 Milyon Sudan Lirası değerindeki içkiyi Nil ve Kızıl deniz sularına dökerek yok ettiler. Ancak dökülen içkiler toplam içkinin ancak 1/10'u kadardı. Geri kalanı ise, ordu ve güvenlik teşkilatının adamlarında kaldı. Ki, 40 liralık içki ~~şişesi~~ bir viski şişesi 200 liraya yükseldi.

Ceza kanunu hükümlerine göre de ortadan yarma hükümleri de uygulanıyordu. Ki bunda, insan ayaklarından her birisini karşı yönde giden iki arabaya bağlanıyordu ve arabalar çalıştırılıp insan ikiye yeriliyordu.

~~XXXXXX~~ Yeni ceza kanunu gereğince en son olarak yargılanıp kırbaçlanma olarak hüküm giyen meşhur Sudan'lı 3 futbol oyuncusuydu. Bunlar Sudanın güneyindeki Caba şehrinde oynanan bir maç sırasında Hakemin verdiği hükümleri beğenmeyip hakeme saldırmışlardı. Futbol oyuncuları federasyonu bu oyuncuları 6 ay süreyle oyundan yasakladı. Ancak saldırıya uğrayan hakem CABA mahkemesinde dava açtı. ~~XXXXXX~~ ~~XXXXXX~~ Davanın sonunda mahkeme her oyuncuya 25 defa kırbaçlanma hükmünü verdi. Ve 20 Ocak 1985'te aynı stad'ta oynanan bir maç esnasında maça ara verildiği zaman seyircilerin gözü önünde hüküm uygulandı. Ki bu oyuncuların şansı da vardı, en hafif cezaya çarptırılmışlardı. Çünkü daha önce sözünü ettiğimiz ceza türlerine ek olarak ısırma, tekmeleme cezaları da vardı.

Sudan olağanüstü mahkemelerinin Mayıs 1984'te verdiği hükümler şöyledir: 169 davada toplam 861 kişi hakkında 323 yıl hapis, 558 bin sudan lirası mali ceza, 19 351 kırbaçtır. (SAVT ALRAFİDİN Sayı: 71 s. 5, 1.4.1985)

27.3.1985'te patlak veren ve NUMEYRİ'nin yıkılmasına neden olan halk ayaklanması ise, NUMEYRİ'nin ABD'ye gideceğini ilan ettikten bir kaç saat sonra 100 kişilik bir gösteriyle başladı. Göstericiler, devlet kurumlarına, yabancı şirket merkezlerine yönelip bunları ateşe verdi. Polis kuvvetleri bu göstericilere karşı koyup 8'ini öldürdü ve onlarcasını yaraladı. Bu küçük olaylardan bir kaç saat sonra ordu güçleri çarşıya ~~XXXXXX~~ inmek zorunda kaldı. Sokağa çıkma yasağı kondu ve 100'lerce kişi daha tutuklandı. Bütün bu baskılara karşın artık ok yayından çıkmıştı. Küçük subaylar ve erler komutanlarının emirlerini uygulamakta karşı çıkıp halka ateş etmesini kabul etmemişlerdi. Böylece ayaklanmalar sürdü. Fakat ayaklanmaların işçi sınıfı önderli-

ğinde olup olmadığı konusunda Sudan Komünist Partisi Genel sekreteri İbrahim NAKD yoldaş, Lübnan'da yayınlanan BERUT EL MESA' gazetesinde yaptığı Röportajda, "Son belgelerinizde işçi sınıfının ayaklanmaya katılışının zayıf olduğunu açıklıyorsunuz,Bunu nasıl açıklamak istersiniz?"

"..... İşçi sınıfının herhangi bir politik olaya katılmasıyla kastedtiğimiz şey, işçi sınıfının bizzatgücüyle, etiyile, kaniyla, tozuyla katılmasıdır. Partimizin katılmasını kastedmiyoruz. Partimiz ne kadar katılırsa katılsın işçi sınıfının katılması anlamına gelmez." "Ancak partinin rolü bu objektif koşulları yenebilmesindedir. bu açıdan partimizin işçi sınıfı kesimlerindeki zayıflığından söz ettik. Bulunan objektif koşullar ne olursa olsun ~~işçi~~ işçi sınıfının rejiminin yarattığı zorluklar ne olursa olsun ~~işçi~~ işçi sınıfının ayaklanmaya katılımı zayıftı. Bu da, Komünist partisinin sorumluluğudur." demektedir.

Buradan da anlaşılacağı gibi Ayaklanmanın başladığı ilk günlerde kendiliğinden patlak veren bir ayaklanmaydı.

Bu ayaklanmadan sonra 6 Nisan'da ordunun yönetime el koyduğunu ilan etti. 1 No.lu bildiride, yönetimi yıkıp yeni döneme sadık kalacağını, geçici bir süre sonra iktidarın halka teslim edileceğini söylendi. Daha sonraki bildirilerde ise, Halk meclisinin (Parlamentonun), Sosyalist Birliğin dağıtılmasını (Sosyalist Birlik NUMEYRİ'nin partisidir.), Devlet bakanı yardımcılarının ve devlet bakanlarının görevlerinden alınmasını, Askeri komutanların bölgelerdeki sorunlara el koymasını getirdi.

Bu yeni durumda devletin bel kemiği durumunda olan yasama, yürütme ve politik organlar askeri konseyin elinde bulunuyor. Bu ise kuşku götürcek bir durumdur. Çünkü Askeri konsey 5 kişiden oluşmaktadır. Bunlar, Abdurrahman SIVAR AL DAHAB, Tacettin ABDÜLLAH, Tefvik HALİT, Yusuf AHMET ve ayaklanmanın ilk döneminde adı açıklanmayan bir kişi daha.

Yönetimin ele geçirilmesinden sonra Amerikalı büyük bir sorumlulu "Amerikan hükümeti Sudan'a olan askeri ve ekonomik yardımları vermeye devam edecektir. Ki yeni "Askeri hükümet ılımlı" bir çizgi izlesin" Bizzat Sudan'ın içinde bile bu darbe kuşkuyla karşılandı. Bununla ilgili Sudan Komünist Partisi genel sekreteri şunları demektedir: Temel olan şey karamsarlığa düşmemektir. Karamsarlık mevcuttur. 6 Nisan darbesinin bir Amerikan komplosu olduğu söylenmektedir. Diyelim ki Amerikan komplosudur. Evlerimize girip, kapıları üstümüze kitleyip, politik alandan uzaklaşmamız anlamına mı gelmeli? Biz politik özgürlükleri geri alabildik. Partiler arasında kitlesel olarak istemlerimizi sunma, gösterilerle, notalarla vs. yöntemlerle Mayıs rejiminin tasfiyesini, NUMEYRİ'nin yargılanmasını isteme hakkımızı geri aldık.

Bu Amerikan komplosudur diye durmamız mı gerekir? Amerikan komplosudur diye 6 Nisanda gelen iktidarı yıkmaya şiarını atabilirmiydik? Bunlar olanaklı değildi." " Hatta Amerikalılar darbeyi örgütlemiş olsalar bile, bunu önceden bir ayaklanma ve darbe gibi bir senaryoyu planladıklarını sanmıyorum. Kendileri ordunun resmi yönetiminin iktidarı ele geçirmesini, küçük subayların ele geçirmesinden daha rahat gördüler."

Bir diğer taraftan ayaklanmanın başında, kitleler cezaevlerine yönelip yurtsever ve komünist tutuklular serbest bırakıldı. Zaten kitlenin şiarları; NUMEYRİ rejiminin yıkılması, Amerikan emperyalizminin koştugu zincirlerden kurtulmasını temel alıyordu. Bu şiarlar halkın dilinde şöyle dolaşıyordu; Dünya bankasına hayır! , Dünya bankası bizleri yönetemez!, Dolarla istikrar olmaz!, Yeni dönemde bir milyon şehit daha! gibi şiarlar.

Ayaklanmadan sonra gelen darbe çok dikkatli davranılmasının gerektirmektedir. Ancak her şeye karşın Komünist partisinin genel sekreterinin deyişiyle " Bu bir halk ayaklanmasıdır. Ülkenin yaşamında bir dönem kapatıp halk hareketinin gidişatında yeni bir dönem açmıştır."

Bu yeni dönemde, gerici güçler iktidarı elden bırakmamak için her şeyi yapıyorlar. Bizzat NUMEYRİ'nin bile Mısır'dan inkılapçıları desteklediğini söyleyen haberler az değildir. İktidara gelen askerler de NUMEYRİ'nin çizgisinden tamamen bağımsız kişiler değildir. Ancak halk ayaklanmasının baskıları altındadır bir dizi ilerici adımları gerçekleştirmişlerdir. Halkın uyanıklığı süreceği olursa da iktidarın eninde sonunda halkın eline geçeceğinden kuşku yoktur.

Sudan Komünist partisi ayaklanmanın korunup kazanımlarının ge-

liştirilmesi için aşağıdaki acil görevleri belirlemektedir:

- 1 - Ulusal toparlanmanın tabanını genişletmek, ki halk güçlerini temsil etmeye daha yakın olsun.
- 2 - Kitlelerin diktatörlüğü ve kişinin yönetimini kurumlara karşıtıran yasama ve kanunların iptal edilmesi uğruna mücadeleyi sürdürmek.
- 3 - Kitlelerin, eski yönetimin bütün adamlarının tasfiye edilmesine ısrar etmesi.
- 4 - Mayıs kurumlarını, özellikle de güvenlik teşkilatının tasfiye edilmesinin zorunluluğu ve önemi.
- 5 - Devlet cihazının yeniden düzenlenmesi ve istifa etmiş olan adamları geri getirmek.

Liva
12.9.1985

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

Ameriken "Yıldızlar Savaşı"na ilişkin doğrular ve yalanlar

Soru: ABD Başkanı Ronald Reagan tarafından ilan edilen "Stratejik Savunma Girişimi" adındaki projeye ilgili olarak ABD'de ve dünyada "Yıldızlar Savaşı" konusunda çok şeyler konuşuluyor. Örneğin, "Yıldızlar Savaşı"nın hazırlanmasına yönelik programın Amerika'daki taraftarları yayın organlarında, radyo ve televizyonlarda uzay silahlarının "kutsal bir misyonu" olduğuna, güya dünyayı nükleer savaş felaketinden kurtarmayı amaçladığına inandırmaya çalışmaktadırlar. Gerçek nedir ve yalan nereden başlamaktadır?

Yanıt: Önce şunu belirtmek gerekir ki, Washington'un "Yıldızlar Savaşı" programına ABD'de karşı çıkanların ve bu programı eleştirenlerin cephesi giderek genişlemektedir. Bu programın karşıtları haklı olarak, "uzay silahı" diye adlandırılan bu yeni tip silahları tüm insanlığı tehdit eden korkunç ve çok tehlikeli silahlar olarak niteliyorlar.

"Stratejik Savunma Girişimi" adındaki Pentagon projesine karşı çıkan Amerikalılar arasında, son yıllarda Reagan yönetiminin dünya egemenliğine yönelik saldırgan, serüvenci politikasına tepki gösteren, nükleer çağda tek gerçekçi yolun barış içinde yanyana yaşama doğrultusu olduğunu kavrayan Amerika'daki egemen sınıfın belli bir kesimi de yer alıyor. "Yıldızlar Savaşı" programlarının karşıtları arasında, ayrıca, genelde "Güçlü Amerika" ve "süper devlet" tezlerini paylaştan, ama aynı zamanda uzayı silahlandırma planlarının dünyamıza ve insalık için taşıdığı büyük tehlikeyi de gören çok sayıda Amerikalı bilim adamı, politikacı, hukukçu, sanatçı, hatta askeri uzman da bulunuyor. Bu çevreler, geçen yılın sonunda ABD'de "Yıldızlar Savaşı konusunda büyük yalan" başlığı altında bir kitap yayınladılar ve Başkan Reagan'ın "Stratejik Savunma Girişimi"ne ilişkin iddialarını çürüterek, bu tehlikeli girişim karşısında

Bu görüşü yumuşama ve silahsızlanma taraftarları, savaş ve roket karşıtı hareketler, nükleer silah silah üretiminin durdurulmasını ve her türlü nükleer silah denemelerinin yasaklanmasını isteyen tüm sağduyu sahibi herkes paylaşıyor.

Soru: Amerikan "Yıldızlar Savaşı" projesine ilişkin Sovyetler Birliğinin görüşleri nelerdir? Bu proje karşısında Sovyetler nasıl bir tutum alabilir?

Yanıt: ABD'de, uzayın militarizasyonu taraftarları, "savunma"dan söz ederken, aslında saldırıya hazırlandıklarını gizlemeye çalışıyorlar. "Uzay kalkanı"nın yoğun propaganda ve reklamını yaparak, bu çevreler aslında "uzay kılıcı"na hazırlıyorlar. "Yıldızlar Savaşı"nın stratejileri nükleer silahların yok edilmesi gerekliliği üstüne nutuklar atarken, gerçekte yeni yeni yağmısal kırım silahları, "uzay silahları" geliştiriyor, silahlanmayı alabildiğine tırmandırıyorlar. Dünya'da istikrarı sağlama önlemlerinden bol bol söz ederken bunlar, aslında ettikleri her adıyla SSCB ile ABD, Varşova Antlaşması Örgütü ile NATO arasında, onların deyimiyle Doğu ile Batı arasında varolan askersel-stratejik dengeyi bozmaya çalışıyorlar, her ne pahasına olursa olsun Washington açısından askersel üstünlük sağlamayı amaçlıyorlar. Uzay silahının yaratılmasıyla göye nükleer silahın yokedileceği iddialarını ortaya atarken "Yıldız Savaşı"nın çılgınları gerçekte hem nükleer silah, hemde "uzay silahları" geliştirme ve üretme alanında çok daha yoğun bir tırmanışa kapıları ardına kadar açıyorlar. SSCB ile, böylece teklikeli bir tırmanışa, bırakın kapıları, en küçük bir aralığın bile kapatılmasını, "Yıldızlar Savaşı" projesinden kesinlikle vazgeçilip, uzayın sadece ve sadece barışçıl amaçlarla kullanılması için uluslararası işbirliğine gidilmesini, "kapıların böyle bir barışçıl, insanlık yararına olacak bir işbirliğine açılmasını" istiyor, dünyanın tüm barışsever güçleriyle birlikte bu yönde büyük çaba harcıyor. Washington uza

silah sistemlerinin yapısını ve uzaya silahlandırmaı Amerikan Askeri-Endüstri Kompleksi, silah tekelleri için "kutsal misyon" sayarken, Sovyetler Birliğı barışın korunmasını, silahsızlanmanın gerçekleştirilmesini, uzayın barışçı amaçlarla kullanılması için uluslararası etkin bir işbirliğı yapılmasını, gelecek kuşaklara yaşanması bir dünya bırakılmasını "kutsal bir görev" sayıyor.

Soru: Amerikan Savunma Bakanı Kaspar Weinberger, "Washington Post" gazetesine verdiği son demeçlerden birinde "Stratejik Savunma Girişimi'miz silahlanmayı tirandırma projesi olarak görülmelidir. Bu projede öngörülenler sisteme silah bile denilmez. Bu, insanları korumak için düşünülen masum bir savunma aracıdır, son derece insancıldır..."diyordu. Bu sözler üzerine ne denilebilir?

Yanıt: Bu inanılmaz iddialar karşında gerçekten de ne söylenebilir? Bir kek şey söylenebilir. Bu, akılalmaz bir çarpıtmadır, dezinformasyondur. Beyaz Saray, kendi "Yıldızlar Savaşı" programlarına hangi adı takarlarsa taksinsin, ister savunma, isterse "insancıl" desin, bu projenin insanlık için, barış için taşıdığı tehlikeyi hiç bir şekilde azaltmıyor. Bu da, tamamen açık ve anlaşılır bir şeydir, çünkü burada söskonusu olan niteliğı bakımından yepyeni bir silah tipidir, yeni ABD üzerinde "roketsevar uzay kalkanı"nı oluşturacak yeni tip uzay/silahlarını geliştirmek ve üretmektir. Gerçek olan budur. Reagan Washington'un uzay saldırı silahının "savunma" silahı olduğuna, bunun için de "insancıl" bir silah olduğuna ilişkin iddiaları düpedüz yalandır. İnsanların bu konuda çok kıt bilgilere sahip olduğu savına dayanılarak ortaya atılan ^{bir}propaganda tuzağıdır.

Soru: Peki ama, Amerikan yönetimi, kendi "Yıldızlar Savaşı" projesini "savunma girişimi" olarak adlandırıyor. Reagan, neden bu "savunma" sözünü özenle sarılıyor?

Yanıt: Bu, sırf saldırganlığı gizlemek için yapılıyor. Bunun bir saldırı stratejisi olduğunu, özellikle yeryüzündeki, denizdeki, hava-^{Bir} da ve uzaydaki hedefleri vurmayı, yani ~~bu~~ geniş çaplı/saldırı bağlatmaya amaçladığını görmek için büyük bir uzman olmaya gerek yok.

Eğer bu program gerçekleşirse, Washington yöneticilerinde tehlikeli hevesler doğabilir ve bunlar "roket-savar uzay kalkını"nın ardına sığınarak SSCB'ne karşı nükleer silah ve uzay silah sistimini kullanma riskosuna gidebilirler, yanıtsız kalacaklarını sanarak, tüm insanlığı yoketme demek olan ~~yeni~~ bir nükleer savaşa yol açabilirler. "Yıldızlar Savaşı" girişimcilerine göre bu "uzay kalkını", Amerika'nın ilk nükleer vuruşundan kurtulan Sovyet roketlerini daha Sovyet toprakları üzerindeyken yokedecektir. Başka bir deyişle Pentagon bu sözüme "uzay kalkını" ile karşı tarafı, yani Sovyetler Birliğini daha ilk nükleer vuruşta savunmasız bırakmayı, bu "insancıl" silahla milyonlarca Sovyet insanını öldürmeyi amaçlıyor. Görüyor ki, Pentagon'un "Yıldızlar Savaşı" projesi savunma değil, saldırı stratejisidir, uzay silahının "insancıl" olduğu savı düpedüz yalandır. Gerçek olan şudur ki, Reagan'ın "Stratejik Savunma Girişimi" adlı projesi nükleer savaş tehlikesini olaganüstü boyutlarda artırmaktadır.

Östelik bu planlar, eğer gerçekleşirse, tüm halkların, bu arada Amerikan halkının ve Amerika'nın NATO'lu bağlaşığa olan ülkeler halklarının güvenliği ve geleceği açısından çok ciddi bir tehlikeye dönüşecektir.

İnsanların nükleer silah karşısında duydukları korkuyu bir spekülasyon aracı olarak kullanan Reagan yönetisi, uzay roket-savar sisteminin güya tüm dünyayı nükleer silahlardan koruyacağı yolundaki propagandaya hız vermektedir. Hatta Batı propaganda mutfaklarında bu konuda "reçeteler" bile hazırlanmıştır.

Soru: Peki, bu tür "propaganda malzemelerinin" amacı nedir? Sözkonusu "reçetelerin" özünü hangi iddialar oluşturuyor?

Yanıtı: Batılı propaganda merkezleri, örneğin şöyle bir tez geliştiriyorlar: "Bugün, -diyorlar,- stratejik silahları geliştirmeye devam edelim ve önceliği "uzay roketsavar sistemleri"ne vererek bu stratejik silahları yeryüzünden uzaya taşıyalım. Böylece, bir yandan hem bu tür silahları yeryüzünde azaltmış oluruz, hem de, uzay roketsavar sistemleri nükleer roketleri yoketmek için hazırlandığına göre, nükleer silahın artık bir işe yaramayacağı kanısını yaratmış oluruz. Böyle durum oluşturulduğu zaman, belki de 20-30 yıl sonra nükleer silahlarda indirimle gidilebilir, hatta tümüyle yasaklanabilir..."

Demek ki, nükleer silahı yokedeilmek için, önce bu tür yığinsal kırım silahı yığınaklarını en azından birkaç kat artırmak gerekecek. Bu çarpık mantığa göre, nükleer silaheizlanmanın biricik yolu, saldırı silahlarının artırılmasından ve uzayın militarizasyonundan geçiyor. Onlara göre başka hiç bir yol yok. Ve bütün bunlar sırf insanların aklını çelmek, dikkatleri nükleer silahları azaltak ve tamamen ortadan kaldırmak için acil ve etkin önlemlerin alınması gerekliliği üzerinden başka yerlere çekmek için yapılıyor.

Nükleer silahların toptan yokedilmesi ve uzayın silahlandırılmasına asla izin verilmemesi gibi bir yakıcı ödevi Washington, böylece tepe takla ediyor. ABD'nin nükleer savaş hazırlıklarına, "Yıldızlar Savaşı" projelerinin gerçekleştirilmesine, Pentagon'un saldırgan planlarına daha geniş bir yol açılmasına ^{icin} çalışılıyor. ABD, pratik olarak da bunu yapıyor. Pentagon, hızlı bir tempoyla yeni tip stratejik saldırı araçları: iki tip yeni ağır bombardıman uçağı, yine iki tip yeni Kıtalararası Balistik roket, çok daha güçlü ve uzun menzilli kanatlı roketler geliştiriyor. Yeni yeni zehirli gaz, ışın silahları geliştiriyor.

Bugün uzayda henüz silah bulunmuyor. Ama Reagan yönetimi,

"Stratejik Savunma Girişimi" projesiyle bu alanı da silah deposuna dönüştürmeyi amaçlıyor. Hangi ad altında olursa olsun, gerçek niyet ne kadar gizlenmeye çalışılırsa çalışılsın, uzayın silahlandırılması yönünde atılacak her adım, yer yüzünde de hem stratejik hem de taktik nükleer silahların, tüm yığinsel kıran silah türlerinin daha da geliştirilmesini sonuçunu doğuracak, silah "dağlarını" çoğaltacaktır. Silahlanma yarışını her yönden kökükleyecek, silahlanmanın denetlenmesini tamamen olanaksız hale getirecek, Dünyamızın korkunç savaş bulutlarıyla karartacaktır. Acı gerçek budur.

Soru: ABD'nin "Yıldızlar Savaşı" programı askersel-teknik açıdan neyi ifade ediyor? Bu proje hangi bileşenleri içeriyor?

Yanıt: "Yıldızlar Savaşı" programının özü ve amacı "Stratejik Savunma Girişimi" adıyla maskelenmek istenmektedir. Bu maskeyi sıyırdınca, büyük yakın gücüne sahip yeni tip silahların uzaya yerleştirme amacı hemen sıratacaktır. Programın, ilk aşamada, özünü ise uzay silah tipleri ve sistemleri geliştirmek ve seri üretimine başlamaktır.

"Yıldızlar Savaşı" programının bileşenlerine gelince, bu soruya ABD Savunma Bakan Yardımcısı R. Deluir oldukça açık yanıt vermiştir. Deluir, Mart 1984 tarihinde Amerikan Kongresi'nde yaptığı konuşmada "Stratejik Savunma Girişimi" projesinin tüm yönlerini ve bileşenlerini açıkladı.

Pentagon'un bu yetkilisinin açıklamalarına göre "Yıldızlar Savaşı" programı, kıtalararası balistik roketleri uçuşun her aşamasında, yani roket motorlarının harekete geçirildiği ilk aşamada, roketin ana bölümünün ayrı ayrı başlıklara ayrıldığı ikinci aşamada, uzay boşluğunda başlıkların serbest uçuş yaptığı üçüncü aşamada ve bu başlıkların yeniden atmosfere girip hedefe yöneldiği dördüncü aşamada yokedecek silah ve sistemlerin yapımına öngörüyo

Görüldüğü gibi, "Stratejik Savunma Girişimi" yle global bir roketsavar sisteminin oluşturulması amaçlanıyor. Bu programı gerçekleştirmek için ABD'ye yeni tip silahlar ve aynı zamanda gözetleme, hedef alma, savaşın gidişini yönlendirme araçları gerekecektir. Yani ABD, her şeyden önce güdümlü ışın, kimyasal temele dayalı lazer ışınları, nükleer temele dayalı röntgen-lazer ışınları, eksimer-lazer ışınları ve bütün bunlar için jeneratör işlevi görecek olan, uzayda çok güçlü nükleer bombalar patlatması gerekecektir. Bu uzay silahlarının kimi türleri yeryüzüne, kimileri de Uzay boşluğuna, bir kısmı da "yakalama kuşağı" denilen stratosfere güçlü roketlerle fırlatılarak yerleştirilecektir. Ayrıca, lazer ışınlarına "yaklaşan düşman füzelerine" yöneltecek olan ve bir futbol sahasından da büyük olan savaş aynaları uzaya yerleştirilecektir.

ABD, "korunma perdesi" diye adlandırılan ve roket uzay roketsavar sisteminin bir parçasını oluşturan projenin çerçevesinde yeni tip uzay roketleri, yani dünya etrafında yörüngeye oturtulan uydulara yerleştirilecek güdümlü roketler, "elektro-manyetik toplar" geliştirmeyi ve üretmeyi amaçlıyor. Ve en tehlikelisi de, daha şimdiden bu yönde yoğun çalışmalar yapılıyor. Milyarlarca dolar ayrılıyor. Örneğin, Amerikan uzmanları, sadece kimyasal lazer silahlarının yerleştirileceği 300-500 "uzay istasyonu"nun sürekli olarak dünya etrafında yörüngede bulunması gerektiğini belirtiyorlar. Ayrıca bu "uzay üsleri"ne gerekli yakıtı taşımak için çok kez kullanılabilen en az 250 "uzay dolmuşu", bu üsler "uzay dolmuşları"nın kalkıp inebileceği alanların dünyanın çeşitli noktalarında yapılması gerekiyor. Böyle bir sistemin oluşturulabilmesi için en azından 500 milyar dolar gerekeceği, Reagan'ın tüm "Yıldızlar Savaşı" projesinin ise 1 trilyon dolara maholacağı, bizzat Pentagon yetkilileri tarafından tahmin ediliyor.

Soru: "Yıldızlar Savaşı" projesinin gerçekleştirilmesi yönünde ABD'de, daha bugünden somut adımlar atılmakta mıdır? Atılıyorsa, bunlar nelerdir ve hangi aşamdadır?

Yanıt: Reagan yönetiminin "bu proje geleceğin projesidir", şeklindeki açıklamalarına karşın, "Yıldızlar Savaşı" programını gerçekleştirme yönünde daha bugünden yoğun çalışmalar yapıldığını gösteren olgular pek çoktur. Bunlardan birkaçına değinelim. W "Spacetrack" sistemi çerçevesinde, daha şimdiden üç büyük radyolokasyon santrali kurulmuş bulunuyor. Bunlardan biri ABD'nin New Meksico eyaletinde, ikincisi Hawayi adalarında, üçüncüsü de Güney Kore'de bulunuyor. Hint Okyanusunda Diego Garsiya adalarında kurulmakta olan dördüncü istasyonun ise önümüzdeki aylarda tamamlanması bekleniyor. Bilindiği gibi bu adada ABD'nin en büyük stratejik üsleri bulunuyor. Portekiz ve Amerikan basınında çıkan haberlere göre bu tür bir istasyonun Portekiz'in Algarvi ilinde inşaatına başlanmış bulunuyor. Bu istasyon da 1986 yılında tamamlanmış olacak.

Bunun yanı sıra, Amerika'nın "uzay üsleri"ne yakıt taşıyacak olan "uzay dolmuşları"nın inip kalkabileceği hava alanları kuruluyor, ya da mevcut hava alanları bu amaca uygun bir duruma getiriliyor. Şu anda Amerika, Avrupa, Asya ve Avusturalya'da 40'tan fazla yerde bu tür hava alanlarının inşaatı hızla sürdürülüyor. Önümüzdeki yıllarda ise, Amerikan uzay dolmuşları için Ortadoğu, Akdeniz ve Kuzey Avrupa'da yedek hava alanlarının kurulması öngörülüyor. Pentagon'a yakın kimi basın organlarında "Amerikan Yıldızlar Savaşı haritaları" yayınlanıyor... Bu haritaların birinde Türkiye'nin doğu kıyısındaki Diyarbakır, Amerikan "uzay dolmuşları"nın sorunlu iniş yapabileceği noktalardan biri olarak gösteriliyor. Kısaca, bütün bunlar Reagan'ın "Yıldızlar Savaşı" projesinin yeryüzünde, karada bulundurulacak bileşenlerini oluşturuyor.

Soru : Sıradan insanların kafasında, doğal olarak, şöyle bir soru oluşuyor: ABD'nin devlet ve askersel politikasını belirleyen Washington politikacıları ve stratepleri, insanlık için yeni bir tehlike kaynağı olan bu "Stretejik Savunma Cirişimi" projesini neden inatla uygulamak ve gerçekleştirmek istemektedirler?

Yanıt: Bunun, elbette, pekçok nedenleri var. Her şeyden önce, Amerikan emperyalizminin en gerici, militarist çevreleri, Amerika'nın dünya hegemonyası ve liderliğini düşleyenler, ABD'nin, atom bombası tekeliini ellerinde bulundurdıkları dönemdeki konumlarını daha sonraları yitirmiş olma olgusunu bir türlü içlerine sindiremiyorlar. Bu çevreler hâlâ, ABD'nin NATO'nun baş patronu olmasına rağmen NATO'lu bağlaşıklarına her şeyi istedikleri gibi dayatmanın, NATO'nun sahip olduğu muazzam askersel güç ve olanaklarını Amerika'nın dünya üzerinde egemenlik kurma amacı doğrultusunda kullanamamanın "acılarını" çekiyorlar. Nihayet, şu anda ABD ile SSCB arasında, NATO ile Varşova Antlaşması Örgütü arasında varolan yaklaşık askersel-stratejik dengeyi bu çevreler ABD'nin yayılmacı, saldırgan planlarının gerçekleşmesi önünde en büyük engel olarak görüyorlar. İşte bunun içindir ki, ABD emperyalizminin en gerici, militarist çevreleri, her ne pahasına olursa olsun bu askersel-stratejik dengeyi ABD lehine bozmaya, "Yıldızlar Savaşı" planlarıyla, çalınca silahlanmayla SSCB üzerinde askersel üstünlük sağlamaya "çalışıyorlar".

Bilindiği gibi ABD yönetimi, SSCB üzerinde askersel üstünlük elde edebilmek için 80'li yılların başında stratejik nükleer gücünü yaklaşık iki kat artırmayı öngören planlar hazırlamış ve bunların planları beş yıl içinde gerçekleştirecek 80'li yılların ortalarında Sovyet Birliği üzerinde belli bir üstünlük sağlamayı amaçlamıştı. Ama, görüldüğü gibi, Reagan yönetimi bu amacına ulaşamadı ve bu yoldan SSCB üzerinde her hangi bir üstünlük sağlanamayacağını

anlayınca, yeni bir çılgınlığa, yani uzayın militarizasyonunu ön-
gören "Yıldızlar Savaşı" projesine başvurdu. Bu proje, Amerikan
askersel-senayi kompleksine, Pentagon'a bağlı kimi bilimsel-araş-
tırma kurumlarına yüz milyarlar vad ediyordu. Bu amaçla Amerikanın
önde gelen bilim kurumları, Üniversite ve enstitüler büyük bir
iştahla Reagan'ın "Yıldızlar Savaşı" projesine sarıldılar. Şu anda
ABD'de 8 bilimsel-araştırma merkezi oluşturulmuş bulunuyor. Bu
merkezlere California teknoloji enstitüsü, Stanford Üniversitesi,
Carnegie-Mellon Üniversitesi, Lincoln Laboratuvarı, Massachusetts
Enstitüsü vb. katılıyor. Sadece bu 8 merkeze Amerika'nın 1985 büt-
çesinden 280 milyon dolar ayrıldı. Bunun yanı sıra Amerika'nın dev
silah tekellerine "Yıldızlar Savaşı" projesi çerçevesinde milyar-
larca dolarlık siparişler veriliyor.

Soru: ABD'de böyleleri geniş boyutlarda oluşturulmasına çalı-
şıldığı "roket-savar uzay sistemi"nin etkinliği konusunda ne söyle-
nebilir? Oluşturulacak olan böyle bir "uzay kalkanı" ABD'yi, Ame-
rikanın ilk nükleer vuruşuna karşı tarafın aynı şekilde verebile-
ceği "nükleer yanıt"tan ne ölçüde koruyabilir?

Yanıt: Bu soruya kısa ve açık bir yanıt vermek gerekiyorsa,
şu kesinlikle söylenebilir ki, karşı taraf, yani Sovyetler Birli-
ği, elbette, böyle bir şey, eli_kolu bağlı bir durumda seyirci
kalmaz. Yüzde yüz garantili bir "uzay kalkanı" oluşturmak imkan-
sızdır. Bunda hem Batı'da, hem de Doğu'da bilim adamları, askeri
uzmanlar defalarca belirtiyorlar. Kaldı ki, "Stratejik Savunma
Girişimi"nin en ateşli taraftarları bile, her iki tarafın yaklaşık
aynı bilimsel, teknolojik ve üretim potansillerine sahip bulunduğu
çağdaş koşullarda yüzde yüz garantili, delinmez bir "uzay kalkanı"
nın oluşturulması/olanak dışı olduğunu kabul ediyorlar. "Uzay
kalkanı" konusunda en iyimser tahminler yapan Pentagon uzmanları,
"Stratejik Savunma Girişimi" çerçevesinde oluşturulacak Amerikan

"uzay roketnavar sistem"yle, Amerikan topaklarından hederler
varebilercek Sovyet roketlerinin yude 95'inin yokedilirdi-
leceğini belirtiyorlar. Demek ki, heryle yude 5'lik bir roket
Esen kalıyor. Her iki ulkenin cephaneliklerinde şimdiki dek yitir-
miş bulunan nükleer silah Erenun dınyayz bıkaz kee bamenen yoke-
debilecek bir dıyede oluyun dıyındır, Amerika'nın "uzay kalke-
ni"na delezek Amerikan topaklarının yude 5'lik
Sovyet roket Erenun ABD'yi ne dıyde harıtanın alınyo yotece-
ğini söylemek, hıde bir ebertne olma.
Aşon borbazın "debat" sayılan ayıyayn, dıyde bemeninde sun-
larz vuruluyordu: Bu yent alıyılı bemen Erenun, ertık ekti Ee-
lenkeel dıyıyde barmın keşinlik ayıyılmağ Erenkecek. Zira, nıy
leer alıyılan koruma her bant bir olağanüstü önlede, bir süper
teknolojide erenak imkındır. Böyle bir koruma aneak politik
yolun, yent alıyılmanın denetimi süresini bızındırtarak
ten bir nükleer alıyılmanın yerekeyletme yolunun seğılmadı-
tır..."

İşte Sovyetler biriktiriyorlar bir ögünden yemektir, böyle bir
yolun yolunadır. Tın imkındır, eğıyın eğıyıl herkeel bu yola
daver etmektedir.

Pentagon'un "Yıldızlar Savaşı" adıyla bilinen "Stratejik Savun-
ma Girişimi" projesiyle ilgili olarak ¹⁹⁸⁵ Ekim ayında, Sovyetler Bir-
liği'nin basın-yayın ajansı APN'in Moskova'daki merkezinde bir
uluslararası basın toplantısı düzenlendi. Yerli ve yabancı gazete-
cilerin sorularını Sovyet askeri uzmanı korgeneral Nikolay Çervov
ile APN ajansının askeri-politik yorumcusu Vasiliy Morozov yanıtladılar.

Aşağıda, sorulara verilen yanıtlar, bazı kısaltmalarla aktarılmaktadır.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi liderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun Londra'da 8 Haziran 1989'da yapılan "Sargın ve Kutlu ile Dayanışma Gecesi" ne Ankara Cezaevi'nden gönderdikleri mesaj:

Sevgili Yoldaşlar, Arkadaşlar,

Bir yargılamanın başladığı günün yıldönümünü anmak genelinde alışılmış değildir ama eğer o dava "demokrasi davası" ise anlamlıdır ve yerindedir. Zira gerçekte olağan dışı olan, insanlık 21.yüzyıla girerken, demokrasinin bir ülkede hala yargılanabilir olmasıdır. Davamız başlıbaşına bu nedenle daha şimdiden yalnız günümüz için değil gelecek için kalıcı sonuçlar doğurmuş olan bir dava niteliği kazanmış bulunmuyor. İnanıyoruz ki,TBKP davasından sonra gelecekte böyle bir dava daha yaşanmayacak ve ülkemiz böylesi utanç verici duruma düşmeyecektir.

Ülkemizin demokrasiye geçiş noktasında bulunmasının yarattığı bunalımlı günlerde, komünistlerin halkımızın geleceğinde rol oynama kararlılığı ile harekete geçmiş olmaları bu dava ile somutlanmış, simgelenmiştir. Ülkeye dönüş hareketimizin amacını ve işlevini bütün açıklığı ile ortaya koymamızda bu dava eşi bulunmaz bir hizmet görmüştür. Bize sağlam bir haklılık temeli ve yeni bir ulusal kimlik kazandırmıştır. Halkımızın yüreğinde ve bilincinde yer etmemizi sağlamıştır ve sağlamaya devam ediyor. Davamız egemen güçler için bir şaşkınlık ve talihsizlik iken bizim için tarihsel bir fırsat oluşturmuştur.

Bundan böyle, politik durumda köklü bir geriye gidiş olmaksızın hiç bir iktidar, çağdaş bir demokrasinin olmazsa olmaz koşulu olarak artık ülkemizde de kavranan düşünce ve örgütlenme özgürlüğü taleplerinin güçlü basıncının dışında kalamaz.Emeğin sendikal ve politik özgürlüğe sahip olmadığı koşullarda demokratik bir rejimin, demokratik istikrarın da olamayacağı açıktır. Üstelik bu sorunun çağımızda yalnızca bir iç politika sorunu olarak da kalamayacağı, dış ilişkilerde, uluslararası planda bir insan hakları sorunu ve bir ülkenin saygınlığı sorunu olarak belirleyici bir yer kazandığı görülmüyor.

Kimsenin kuşkusu olmasın ki, halkımız biz komünistleri bağrına basmıştır. Onyıllarca süren haksız, iki yüzlü, utanmaz kaba anti-komünist karalama kampanyası ağır bir darbe yemiştir. Önümüzde zorlu mücadeleler, büyük görevler,ciddi sorunlar var; ama hiç bir zorluk aşmış olduğumuz bu zorlu evreden daha zor olmayacaktır.

Elde ettiğimiz sonuç kuşkusuz yalnız komünistlerin eseri değildir; yerli ve yabancı tüm demokrasi güçlerinin dayanışmasının ortak eseridir. Bu fırsatla bir kez daha, bu büyük dayanışmadan dolayı herkese teşekkür eder, en içten selamlarımızı iletiriz.

Birlik, yasallık ve demokrasi kavgamız bugün dünden çok daha geniş olanaklara sahip olmuştur, bu olanakları yine elbirliği ile, daha dinamik biçimde, cesaretle, akılla kullanacağımıza eminiz. Ülkemizin içinde bulunduğu politik belirsizlik ortamında halkımızın demokratik geleceğine sahip çıkmak her zamankinden daha fazla önemli ve olanaklıdır.

Hepinizi özlemle, sevgiyle, yoldaşlık, dostluk duygularımızla kucaklarız.

Nihat Sargın, TBKP Başkanı

Haydar Kutlu, TBKP Genel Sekreteri

ME 5. PLENUMU'NUN SAPTADIĞI POLİTİK GÖREVLERİN YAŞAMA GEÇİRİLMESİNDE AJİTASYON-PROPAGANDA ÇALIŞMALARINDA DİKKATE ALINMASI GEREKEN TEMEL DİREKTİFLER:

1. 5. Plenum önde duran görev olarak şunu saptadı: Demokratik muhalefetin kararlılık kazanması, geniş yığınların politik savaşı- na çekilmesi, yığın eyleminin yükseltilmesi.

Demokratik muhalefete kararlılık kazandırmak için: 1) Bu muhalefetin sıralarındaki en küçük de olsa olumlu her tutumu ve eylemi desteklemek gerekir. (Bugün olumlunun ölçütü diktatörlük karşıtı güçlerin üzerinde birleştikleri ortak noktalara uygun olmaktır. Bizimle aynı ya da benzer görüşte olmak demek değildir. Bu ortak noktaların neler olduğu 5. Plenum raporunda belirtilmiştir.) 2.) Bu ortak noktaların sayısını artırmaya çalışmak gerekir. (Bu, demokratik muhalefetin ortak platformunu bizim platformumuza yakınlaştırmak sonucunu da getirecektir.) 3) Bu aşamada demokratik muhalefetin a) yasal güçler ve yasadışı güçler b) sağ ve sol güçler olarak bölünmesini önlemeye çalışmak gerekir. Bunun için rejimin bu amaca yönelik taktik ve manevra- larını açığa çıkarmak ve muhalefetin sıralarında bu oyuna gelenleri uyarmak gerekiyor.

Geniş yığınların politik savaşıma çekilmesi için: 1) Yığın- lar içindeki ve yığın hareketinin değişik kollarındaki bütün çalışmalarımızda yığınların ivedi sorunlarıyla politik gerçekler arasındaki bağları ve bu temelde rejimin yıkılması, demokrasinin

kazanılması gerektiğini ustalıkla gösterebilmek, 2) Yığın örgütlerini politik savaşıma katılmaya özendirmek, 3) Yasal burjuva partilerinin rejime karşı tutum ve eylemlerinin yarattığı olanaklardan yararlanarak, 4) Yerel seçimler, ara seçimler vb. gibi politik olaylardan yararlanmak gerekiyor.

Yığın eyleminin yükseltilmesi için: 1) Olanaklı olan her yerde yığınları kendi çıkarları için en küçük de olsa eylemlere esinlendirmek, 2) Ülkenin neresinde olursa olsun en küçük bir eylemin bile ülke çapında duyulmasını sağlamak, öne çıkarmak, 3) Tek tek her gücün ve her kişinin yapabileceği somut eylemler olduğunu somut göstermek gerekiyor. Ajitasyonumuzda bugünün ağır koşullarında bile, ivedi talepler uğruna belli eylemler gerçekleştiren güçlerin ve kişilerin varolduğunun (abartmadan) öne çıkarılmasına, örnek gösterilmesine özel önem vermeliyiz. Sorumlu tutumları örnek göstermeliyiz. Beklemeyip elinden geleni yapanları örnek göstermeliyiz. Örneklerimizi en geniş güçlerin sıralarından seçmeye özen göstermeliyiz.

2. 5. Plenum yukarıda sayılan üç görevi yaşama geçirebilmek için halka yayınladığı çağrıda da vurguladığı gibi, Amerikan emperyalizmini ve diktatörlüğü durdurmak için beklememek fikrinin propagandasını öne çıkardı.

Bunun için propaganda ve ajitasyonumuzda ülkemizi ve halkımızı bekleyen tehlikeler ayrıntılı olarak ve sürekli açıklanmalıdır. Bunlar Plenum raporunda gösterilmiştir. Özetle, Amerika'nın eliyle bir ateş çemberine itilme tehlikesidir; ekonomik bunalımın, dolayısıyla bunun yükünün emekçilerin sırtına bindirilmesinin 1936'da daha da artacağıdır; çeşitli sosyal hakların budanmaya devam edeceği ve tutuklama ve işkencelerin

süreceği, baskıların azalmayacağı, demokrasiye geçilmeyeceğidir. Bütün bunların temelini güçlendirmek üzere, Pentagon'un, emperyalist ölüm fabrikatörlerinin, generallerin, Üzal'ın üst bürokrasinin, büyük holdinglerin daha sıkı birleşmesini getirecek bağımlı bir askersel-sanayi kompleksinin (Amerikan askeri-sanayi kompleksinin bir uzantısının) oluşturulmak istenmesidir.

3. Önde duran tehlikelere karşı ajitasyon Plenum Raporu'nun Demokrasiyi Kazanmanın Yolu bölümünde 4. ana başlık altında toplanmış olan istemlerin yaygınlaştırılmasıyla birleştirilmelidir. Bu istemler önümüzdeki dönem özellikle yaygınlaştırmamız gereken istemlerdir.

4. Saptanan politik görevleri yaşama geçirmek için Plenum, partinin çeşitli kampanyalar düzenlemesini kararlaştırdı. Kampanya konuları politik görevlere göre seçildi. MK örgütleri bu konuda somut bilgilendirecektir. Ama ajitasyon-propaganda faaliyetimiz bugünden kampanya konularına ağırlık vermelidir. Özellikle af konusu ve işten çıkarmalar konusu öne alınmalıdır. Ajitasyon-propaganda görevlileri şimdiden kampanyalar için hazırlık yapmalıdır. Bu konuda Atılım'ın 15 Aralık 1985 tarihli sayısında Parti Yaşamı sayfasında yer alan yazı, yol göstericidir. Kampanyalar sırasında yürütülecek ajitasyon-propaganda için ayrıca özel genelgeler hazırlanacak ve örgütlere iletilecektir.

5. 5. Plenum, "TKP'nin Barış, Ulusal Güvenlik ve Ulusal Egemenlik Alternatifi" başlıklı bir belge kabul etti. Bu alternatif bir dış politikanın nasıl olması, neye dayanması gerektiğini gösteriyor. Türkiye somutunda barış savaşımının somut içeriğini, odak konularını saptıyor. Bu belge sayılan alanlardaki ajitasyon-propagandamıza temel olacaktır. Ayrıca bu belge en geniş güçlere duyurulmalı, iletilmeli, olanaklı olan her yerde bu alternatif

üzerine bağlaşıklık yapmak istediğimiz güçlerle tartışmalar yürütülmelidir. Belge, TKP'nin ülkemizin geleceği konusunda duyduğu yüksek sorumluluğun bir göstergesidir (Parti ayrıca önümüzdeki dönem bir ekonomik alternatif programı açıklayacaktır).

6. Demokrasiyi kazanma savaşımında sonuç alabilmek için toplumdaki demokrasi isteminin içeriğini daha da derinleştirmek zorunludur. Geride bıraktığımız dönemde bu doğrultuda olumlu gelişmeler oldu. Plenum raporunda ve Kutlu yoldaşın açık konuşmasında bunlar belirtiliyor. 4. Plenum'dan sonra sizlere iletilen temel direktifler belgesinde bu konuda öne konan hedefler büyük ölçüde gerçekleşmiştir. Önümüzdeki dönemde bu amaçla bağlı şu üç nokta önem kazanıyor:

a) Demokrasiye geçilmesi için yeni seçimlerin, yeni parlamen-
tonun, yeni hükümetin, yeni anayasanın, yeni cumhurbaşkanının
zorunlu olduğunuⁿ gösterilmesi. Diktatörlük karşıtı muhalefetin bunların hepsini birden kararlılıkla amaçlamasını sağlamaya çalışmalıyız.

b) Demokrasinin korunabilmesi için 12 Eylül döneminin sorumlularından mutlaka hesap sorulması gerektiği fikrinin sürekli propaganda edilmesi. Gelişmelere göre, rüşvet aldıkları için, işkence yaptırdıkları için, darbe yaptıkları için, ABD'ye hizmet ettikleri için, vb. argümanlarla hesap sorulma fikri propaganda edilebilir. Plenum'un halka çağrısı, SİA anlaşmasının uzatılmasına imza atanların ilerde vatana ihanet suçundan yargılanacakları fikrini getiriyor. Bu en geniş güçleri birleştirebilecek bir istemdir.

c) Demokrasinin halkın kendinden beklediklerini yerine getirebilmesi için mutlaka Amerikan emperyalizmine karşı çıkılması gerektiği görüşümüz şimdi daha geniş güçlere benimsetilebilir. Özellikle SİA anlaşması sorunu (görüşmeler nasıl sonuçlanırsa

Kış Sonu

sonuçlansın bu konu ilerde de canlı tutulmalıdır) üzerinde yoğunlaşılmalıdır. Şimdi ABD'nin 12 Eylül öncesi terörle ve sonraki rejimle bağları, kamuoyunda da tartışılır oldu. ABD emperyalizmine karşı gerek muhalefetin, gerekse halkın kaygıları ve hoşnutsuzluğu eskiye oranla artmıştır. Bu ortandan antiemperyalist konumları güçlendirmek, hoşnutsuzluğu tepkiye dönüştürmek için yararlanmalıyız. Demirel ve Ecevit'in ABD'ye karşı açıklamalarını, aynı doğrultudaki başka açıklamaları iyi değerlendirmeliyiz. Ayrıca dış borç ödemelerinin bir süre durdurulması istemi de giderek daha etkili olacaktır.

7. Sovyetler Birliği'nin barış öneri ve girişimlerinin etkisi dünya çapında artmaktadır. Türkiye'de de bunun etkisi olmaktadır. Bu önerileri ve SSCB'nin savaş mı, barış mı sorundaki tutumunu açıklamaya, yaymaya şimdi daha çok önem vermeliyiz. Mart'da Türk-Sovyet ilişkilerinin 65. yıldönümü var. Bunu değerlendirmeliyiz.

8. DYP, af, politik özgürlükler, düşünce özgürlüğü gibi konularda sallantılı tutum alıyor, sınırlı bir demokrasiden yana oluyor. Ama şimdilik bu konularda gelişen demokratik hareketlere karşı bir tutum da almıyor. DYP'nin belli kesimlerini bu konularda olumlu tutum almaya zorlamanın ya da en azından nötralize etmenin yolu, bu konulardaki muhalefet hareketini daha da güçlendirmektir. Bu partinin demokrasi konusundaki olumlu açıklamaları, bize onun tabanındaki emekçileri (bu özellikle köylülük için de geçerlidir) politikaya ~~çıkma~~ çekme ve birleşmeye ve hareketlenmeye teşvik etme olanağı veriyor.

9. SHHP işkenceler, af konusuna şimdi daha duyarlı yaklaşıyor. Sol güçlerin ve özellikle tutuklu yakınlarının çabalarının etkili olduğu görülüyor. Bu girişimleri vargücümüzle destekleme-

liyiz. Bu parti barış savaşına ve işçilerin taleplerine de açıktır. Bu partiden fabrikalarda birleşen işçilerin kendi istemleri için, aydınların barış için çaba harcamasını istemede ısrarlı olmaları, onun olumlu tutumlarını desteklemeleri sonuçsuz kalmayacaktır. Bu ayrıca bu partinin içinde sol güçlerle demokrasi için birlik olmayı savunanları güçlendirecektir.

10. DSP şimdilik demokrasi savaşında olumlu bir tutum almıyor. Görece ileri istemler savunuyor görünse de, asıl önemli sorunda, demokrasi için birlik konusunda hem SBMP'ye, hem de yasadışı tutulan sola karşı yıkıcı bir tutum alıyor. Bu tutumunu değiştirene kadar ajitasyon ve propagandamızda bu partinin adı geçmemesi ve tutumlarının söz konusu yapılmaması gerekir. Gereken uyarı yapılmıştır, bekleyip görmek gerekiyor. Tabanda bu partinin etkisinde emekçiler ve aydınlar varsa bizim tarafımızdan uyarılmasıdır. Bu partinin emperyalizme ve diktatörlüğe karşı savaşını önemsizleştirip, asıl dikkatini tutarsız savlarla SBMP'yi ve yasadışı tutulan solu yıpratmaya vermesi, emekçilerin ve aydınların tepkisiyle karşılanmalıdır.

11. Sol Birlik içinde TİP dışındaki partilerin tutumunda sekterliğin ağır etkileri vardır. Biz bunun etkisini en başta Sol Birlik'in Kasım 1985 tepe toplantısında alınan ortak çalışma kararlarını yaşama geçirmede en çok çabayı göstererek giderebiliriz. Ortak çalışma konuları günceldir, güncel politik savaşla bağlıdır. Bu partilerin yandaşlarıyla olan ortak çalışmalarımızda onların Sol Birlik'in belge ve kararlarına uygun davranmalarını sağlamaya çalışmak ~~xxxxxx~~ en doğru tutum olacaktır.

12. Sol Birlik'in dışındaki sol güçlerle yakınlaşmaya, eylem birliğine şimdi daha çok önem vermeliyiz. Önce hangi güçlerle yönelmek gerektiği sorusu, somut koşulların farklılığı, bu örgüt-

lerin iç yapılarının istikrarsızlığı nedeniyle, her parti örgütünü çalışma alanına göre farklı yanıtlandırılmaktadır. Önemli olan her düzeyde daha geniş sol güçleri birlikte davranmaya çekebilmektir. Dağınık sol gruplar, kendi başına kalmış sol kümeler, tek başına olan solcu kişiler de ilgi alanımızın dışında kalmamalıdır. "Herkesin yapabileceği çok iş vardır" parolamız, özellikle bu kesimleri hareketlendirmede etkili olabilir.

Dışımızdaki sol güçlerle diyaloglarımızda özellikle Haydar Kutlu yoldaşın Yol ve Amaç'ın Temmuz 1985 (No 9) sayısında yayınlanan "TKP ve Demokrasi Savaşı" başlıklı yazısı temel alınarak, bu güçlere demokrasi için savaşımın marksist-leninist teorideki yeri kavratılmaya, solun politik savaşıma bugün katılmasının belirleyici önemi gösterilmeye çalışılmalıdır. Yakında yayınlanacak olan "Demokrasi ve Devrim" adlı "Yeni Çağ'dan seçmeler broşürü de bize yol gösterecektir.

Yeni Gündem adlı legal dergi çevresinde kümelenmiş olan grup, sol içinde revizyonist görüşler yayıyor. Çevremizde bu dergiden etkilenenler varsa (özellikle aydınlar içinde geçerli olabilir) uyarmalıyız. Sözkonusu dergi geniş güçlere sayfalarını açarak demokratik bir işlev de görüyor. Ama solun tabanına ve sol sempati-zanlarına revizyonist, teslimiyetçi görüşler aşlamak istiyor.

- Bu dergi ABD emperyalizminin Türkiye'deki askersel-politik varlığına, dünya çapında barış sorununa hiç eğilmiyor, buna karşılık açık ve zaman zaman kaba antisovyetik bir çizgi izliyor.

- Sol hareketin bütün geçmişini "cuntacı", "tepeden inmece", "Kemalist kuyrukçusu" gibi suçlamalarla karalamaya, tarihimizde mücadelecî, emperyalizme ve faşizme karşı boyunağmez, devrimci ne varsa etkisini silmeye çalışıyor.

- İşçi sınıfının ve onun örgütlü hareketinin rolünü yadsıyor,

- TKP'ye karşı giderek daha açık bir karşı propaganda yürütüyor.

Bu derginin yayını, özellikle şimdi, faşizm altında belli bir yıldıza kapılmış, işçi hareketinin geri çekilmesini ona duyulan güvenin boşa çıkması olarak yorumlayan kişi ve çevreler üzerinde etkili olabilir.

Komünistler solun tarihindeki bütün olumlu, devrimci, savaşkan kişi ve akımların, eylemlerin savunucusu olarak ortaya çıkmalı ve yavaş yavaş gelişen işçi grev ve eylemlerinin bu kesimlerde propagandasını artırmalıdır. Solun tabanının bu revizyonist görüşlere kapılmasını önlemenin başlıca yolu budur.

13. Sendikal alanda savaşım hükümetin işçi ve sendika haklarına yönelik yeni saldırılarını durdurmaya, sendikal yasakları kırmaya, sendikaları politik savaşıma kazanmaya yönelmelidir. En küçük bir eylem bile bütün gücümüzle desteklenmeli, en geniş şekilde duyurulmalı, işçilere ve sendikacılara cesaret aşılanmalıdır.

DİSK'in açılması istemi yükseltilmeli, Türk-İş içindeki muhalefet (Türk-İş'i ve üye sendikalarını demokrasi ve işçi hakları için hareketlendirmek amacıyla) desteklenmeli, Türk-İş yönetiminin tabanı oyalama taktiklerini boşa çıkarmak için baskı artırılmalıdır. Olumlu sendikacılar politikanın, demokrasi savaşımının fabrikalara, işyerlerine girmesi için çalışmaya özendirilmelidir. İşçi hareketinin savaşım gelenekleri propaganda edilmelidir. Türk-İş içindeki muhalefet desteklenirken ve DİSK'in açılması istenirken, biryandan da bizim Türk-İş'in birliğinden yana olduğumuz (gerektiğinde) belirtilmelidir. Rejimin ve patronların işçileri sendikalardan uzaklaştırma girişimlerine karşı, sendikacılar uyarılmalı, sendikaların örgütlenme faaliyetlerini hızlandırmaları ve sendikal demokrasi teşvik edilmelidir.

Sorumlu
Türkiye
İşçi
Hareketi
Genel
Kurul
20.10.1960

Yeni
Hareket
Genel
Kurul
20.10.1960

14. Gençlik içinde, yasal derneklerde örgütlenme girişimleri desteklenmeli, biryandan da bu derneklerin politik görüşlere göre bölünmesini önlemek için şimdiden özel çaba gösterilmelidir. İşsiz gençlerin çeşitli biçimlerde örgütlenmesine yardımcı olunmalıdır.

"Gençlik ülkenin bugününde ve geleceğinde söz sahibi olmalıdır" belgisi altında geniş bir gençlik hareketi oluşabilir.

İllegal yayın faaliyetinin yanısıra, legal yayınlarda gençliğin sesini duyurmak için gösterilen çabalar daha da çeşitlendirilip, artırılmalıdır. Çeşitli birimlerdeki gençler kendi istem ve görüşlerini parti radyolarına bildiriyor ve radyolar bunları yayıyor. Böylece bütün üniversitelere seslenebiliyoruz. Bu çabalar sürdürülmelidir.

Komünist gençler bütün gençliğin sözcüleri olarak konuşmalıdır.

15. Aydınları barış ve demokrasi için daha da hareketlenmeye özendirilmeliyiz. Aydın hareketinin bölünmesini önlemeye büyük dikkat vermeliyiz. Partimizin gelişen politikası önümüzdeki dönemde aydınlar üzerinde daha da etkili olacaktır. Onlar bizimle işbirliği yapmadan hiçbir amaçlarına ulaşamayacaklarını ilerde daha iyi göreceklerdir. Buna güvenmeli, onları zorlayıcı & hiçbir tutuma girmemeliyiz.

Lenin, komünistlerin bütün ulusu ilgilendiren sorunlarda sorumlu davrandıklarında, küçük burjuva yığınların onlara yakınlığını söylüyor ve şuna dikkat çekiyordu: "Bu yaklaşmayı desteklemek, yakınlaşanları dostça selamlamak yetmez. Görevlerinin bilincinde olan bir politikacı, eğer bu türden bir yaklaşmanın ciddi ve derin tarihsel nedenleri bulunduğuna inanıyorsa, geniş küçük burjuva demokrat yığınların tek tek katmanları ve grupları arasında bu yaklaşmayı uyandırmayı da öğrenmelidir."

(abc)

Sorumlu
Gençlik
Kongresi
Gençlik
Kongresi
Gençlik
Kongresi
Gençlik
Kongresi

Yalnız aydınlar içinde değil, köylülük içinde de ve subay ve assubaylara seslenirken ayrıca SHHP'ye, hatta HP'ne karşı tutumda da Lenin'in bu sözleri bize hep yol göstermelidir.

Aydınların demokratik hak ve özgürlükleri tutarlı savunan kesimlerinin çıkışları, yasal partiler üzerinde etkili oluyor. Bu da dikkate alınmalıdır.

Bugünkü aşamada, yapıtlarında biraz olsun gerçekçilik ilkesine bağlı sanatçılara, bilimsel çalışmalarıyla İMF politikasını sergileyen ya da başka olumlu araştırmalar yapan bilim adamlarına, politik gerçekleri açıklayan gazetecilere, üniversite, lisede öğretmenlik namusunu korumaya çalışan öğretmenlere, işkencelere karşı çıkan hukuk adamlarına, işçilerin, devrimci gençlerin, Komünistlerin büyük değer biçtiğini göstermek -ki gerçekten biçiyoruz- büyük önem taşımaktadır. Bu onları gerçekleri savunmada daha yüreklendirecektir.

16. Subay ve assubaylara yönelik ajitasyon ve propaganda daha çok önem verilmelidir. 1) Ordunun ulusal karakterini yitirmiş olması, Pentagon'un oyuncuğu durumuna gelmiş olması konusu, 2) Generallerin subaylara verdikleri sözlerin 12 Eylül dönemi boyunca asılsız çıkmış olması, 3) Generallerin rüşvetçiliği, işkenceler, Kürdistan'daki terör konuları ele alınmalıdır. Ordu Pentagon'a bağlandığı ve rüşvete, vurguna, işkence ve teröre bulandığı için yurt savunmasını yapamaz duruma getirilmiştir. Bunun sorumlularından hesap sorulmalıdır.

17. Antiemperyalist dindarlara "irtica artıyor" bahanesiyle yapılan saldırılara karşı çıkmak gerekiyor. Bu 163. maddenin kaldırılması istemiyle birleştirilmelidir. Bu kesimlerle tabanda diyalog ve işbirliği olanakları artmıştır.

Bu konuda kadrolarımız şunu iyi bilmelidir: Din bir ideoloji olarak her zaman gericiştir. Bugün kimi dindar

olarak her zaman gericidir. Bugün kimi dindar çevre ve akımlar, rejime, tekellere, Amerikan emperyalizmine karşı çıkıyorsa, bunun kaynağı dinde, ideolojilerinde değil, nesnel yaşam koşullarında, derinleşen sınıf ilişkilerindedir. Din kendi başına insanları olumlu ilerici politik tutum almaya sevketmez. Ne ki, bu kesimler politik tepkilerini, sınıfsal çıkar ve istemlerini, daha iyi bir dünya ve Türkiye istemlerini dinin kalıp ve kavramları ile ifade ediyorlar. Kendileri din tarafından yönlendirildiklerini söylüyor, öyle sanıyorlar. Sansınlar !

Biz bugün bu kesimlerle diyalogumuzda din ve dinsel ideoloji konusundaki ilkesel görüşlerimizi tartışma konusu yapacak değiliz. Onların materyalist olmayan inançlarına ve dogmatik önyargılarına, yanlışlarına karşı polemik yürütecek değiliz. Ama aynı şekilde onların idealist görüşlerine ödün de verecek değiliz. Biz dindarları dünyeyi konulara, günün politik görevlerine daha çok çekmeye çalışmalıyız. Yakınlaşmanın yolu budur.

18. Kürt sorununda bugünkü aşamada hedefimiz: Kürt halkının varlığının tanınmasını ve bu halk üzerindeki baskıların sona ermesini sağlamaktır. Bu, Kürt ulusal hareketinin gelişmesi için ve iki halkın birliği için elverişli önkoşullar yaratacaktır. Ajitasyon ve propagandaımız bu konuları öne çıkarmalıdır. Rejimin Kürt düşmanı politikasının sergilenmesi temelinde Türk demokrasi güçlerine bu istemleri benimsetmeye çalışmalıyız.

Partimiz Kürdistan'daki baskıları duyurmada, Kürt'lerin haklarını savunmada başarılı bir sınav veriyor. Bu sürdürülmelidir. Baskı haberlerinin merkeze iletilmesi ve merkezin organlarından alınan haberlerin kamuoyunda ve çevrede yayılması sağlanmalıdır.

Batı Avrupa'daki ajitasyon ve propaganda çalışmalarında da bu konuya şimdiye kadar olduğundan daha fazla önem vermek gerekiyor.

19. Batı Avrupa'da özgül savaşım konularının propagandasının yanısıra, 1) Buradaki işçi ve aydınları Türkiye'deki demokrasi savaşımına katkıda bulunmaya, dayanışmaya daha çok çağırmak, 2) Onları, Türkiye'deki yakınlarını demokrasi için savaşıma özendirilmeye yöneltmek gerekiyor. Batı Avrupa şimdi demokrasi savaşımında bir köprübaşı olmalıdır.

20. Antikomünizm önümüzdeki dönemde artacaktır. TKP'nin dış güç olduğu ve demokrat olmadığı, partiye karşı psikolojik savaşın ana argümanları oluyor. Biz saldırıyı, bunları ileri süren rejim ve yandaşlarının antiulusal ve faşist, faşizan karakterlerini sergileyerek, ulusal çıkarları ve demokrasiyi daha kararlı savunarak yanıtlamalıyız.

Sol içinde de anti-TKP görüşler "ustalıkla" sızdırılmak isteniyor. Bu, "bağımsız sosyalizm", "çoğulcu sosyalizm" anlayışlarının, bir tür eurokomünizmin propagandasıyla yürütülüyor. Bu aslında Leninizme karşı savaştır. Bugün bu revizyonist görüşler en çok demokrasi, demokratiklik kavramlarıyla bağlanarak yaygınlaştırılıyor. Ekim Devrimi, sosyalist ülkeler, Leninci parti ve devrim anlayışı demokratik olmamakla suçlanıyor. Leninizmin ideoloji olarak canlılığı ve sayılanların demokratik niteliği savunulmalı ve kanıtlanmalıdır.

Antikomünizme karşı savaşım, her durumda demokrasi güçlerinin birliğini güçlendirme amacıyla bağlı yürütülmelidir.

21. Bugünkü aşamada TKP'nin özgür olması gerektiğini öteki demokrasi güçlerinin kabul etmesini istemek henüz erkendir. Bu hak yalnızca diktatörlüğe karşı polemikte öne sürülmelidir. Legal çalışma hakkımızı elde edebileceğimiz koşulların henüz olgunlaşmadığı dikkate alınarak, bu konu ajitasyon ve propagandamızda sivriltilmemelidir. Her seferinde demokrasi güçlerinin

dikkati emekçilerin hakları, düşünce özgürlüğü ve politik tutuklular ve tutuklamalar konularına çevrilmelidir. Af sorunu konusundaki ajitasyon ve propagandada komünistlerin affın kapsamında olması fikri öne çıkarılmalıdır. "Eurokomünist parti iyidir, TKP kötüdür" diye özetleyebileceğimiz egemen güçlerden kaynaklanan propagandayı etkisizleştirmek için, bu savlara cevap veriyor durumuna düşmeden, emekçilere ve ilerici aydınlara, komünist nedir, komünist partisi nedir, ne ister, niçin savaşır, komünist partisinin ayırdedici özellikleri nedir sorularının yanıtları TKP Program ve Tüzüğü'nden, belgelerinden yararlanarak anlatılmalıdır.

21. Sovyetler Birliği yeni bir atılımın içine girmiştir. SBKP x kongresiyle bu daha da hızlanacaktır. Bu bize büyük olanaklar sağlıyor. Şimdi, 1) SSCB'deki gelişmelere, SSCB'nin 2000 yılına kadarki sosyal-ekonomik hedeflerine dayanarak sosyalizmin üstünlüklerini daha iyi propaganda edebiliriz, 2) Şimdi SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçimini temel alarak, Marksist-Leninist teoriyi gerek kadrolarımıza, gerek öteki sol güçlere daha iyi kavratırız. 3) Şimdi sosyalizmin demokratik doğasını, sosyalist demokrasiyi daha iyi savunabiliriz. 4) Şimdi Leninci çalışma tarzını daha iyi öğrenebiliriz.

Merkez organları olanakları ölçüsünde kadroların bu konularda bilgilendirilmesi için çalışacaktır. Ama her ajitator yoldaş, SSCB'deki gelişmelerin propagandasının öneminin arttığını kavramalı, bu konuya özel ilgi duymalıdır.

23. Ajitasyon-propaganda faaliyetimizde ana sorun, 5. Plenum'un saptamasına göre, gerek kadrolarımıza, gerekse ı yığınlara ve diktatörlüğe karşı işbirliği yapmak istediğimiz güçlere TKP'nin ne istediğini, politikamızı daha iyi, daha açık anlata-

bilmektir. Her ajitatör, "politikamızı nasıl anlatmalıyım ki, seslendiğimi çevreye en iyi yansıtabileyim?" sorusunu yanıtlamak için özel çaba harcamalıdır. Önümüzdeki aşama politikamızın propaganda-
gandasında ustalaşmak aşamasıdır.

Bu soru aynı zamanda sesimizi şimdi olduğundan daha geniş çevreler ve güçlere duyurabilme hedefiyle de bağlıdır. Parti örgütleri ve ajitatörler bunun için, hem ~~mt~~ mt ~~uslup~~ uslup ve biçim açısından dikkate almaları gerekenleri saptamalı, hem de bildiri ve yayınlarımızı daha geniş güçlere iletme yollarını bulmalıdırlar.

Her örgüt politikamızı yaymada legal olanaklardan nasıl daha iyi yararlanılabileceğini özel olarak düşünmelidir.

Parti örgüt ve üyelerinden açık yazışma adresine gönderilen mektup sayısı olması gerekenin çok altındadır. Yığınlar içinde çalışan örgüt ve yoldaşlarımız, partimizin yığınlar için savaştığını, eğer kendi çalışma alanlarındaki yığınların sorunları, istemleri, olaylar, eylemleri parti basınında yer almıyorsa, yansımiyorsa yığınlara nasıl kanıtlıyabilirler ?

Ajitatörlerimiz çalışmalarında seslendikleri insanın, çevrenin politik gücün ne dediğini, ne istediğini bilmeli, onu dinlemeyi öğrenmeli, onu anlamaya çalışmalıdır. Bu başarılamazsa, en güçlü fikirlerimiz bile etkisiz kalacaktır.

Yığınlar içinde ve çeşitli yığın örgütlerinde çalışan parti örgütleri ve ajitatörler kendi koşullarına uygun bir ajitasyon ve propaganda çalışması yürütmelidir. Onların dili, konuları, yaklaşımları çoğu durumda merkez organlarınınkinden farklı olacaktır.

Örneğin, Merkez organları "en geniş güçler birleşmelidir" mesajını veriyor ya da "sendikalar demokrasi savaşımında aktif olmalıdır" fikrini propaganda ediyor, oysa yerel örgütlerimiz ve yoldaşlarımızın görevi en geniş güçleri birleştirmek, sendikaları aktifleştirmektir. Onlar, bunları yapacak olan öznelerdir, güçlerdir. Bunun

Türkiye Birleşik Komünist Partisi liderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun Londra'da 8 Haziran 1989'da yapılan "Sargın ve Kutlu ile Dayanışma Gecesi" ne Ankara Cezaevi'nden gönderdikleri mesaj:

Sevgili Yoldaşlar, Arkadaşlar,

Bir yargılamanın başladığı günün yıldönümünü anmak genelinde alışılmış değildir ama eğer o dava "demokrasi davası" ise anlamlıdır ve yerindedir. Zira gerçekte olağan dışı olan, insanlık 21.yüzyıla girerken, demokrasinin bir ülkede hala yargılanabilir olmasıdır. Davamız başlıbaşına bu nedenle daha şimdiden yalnız günümüz için değil gelecek için kalıcı sonuçlar doğurmuş olan bir dava niteliği kazanmış bulunmuyor. İnanıyoruz ki,TBKP davasından sonra gelecekte böyle bir dava daha yaşanmayacak ve ülkemiz böylesi utanç verici duruma düşmeyecektir.

Ülkemizin demokrasiye geçiş noktasında bulunmasının yarattığı bunalımlı günlerde, komünistlerin halkımızın geleceğinde rol oynama kararlılığı ile harekete geçmiş olmaları bu dava ile somutlanmış, simgelenmiştir. Ülkeye dönüş hareketimizin amacını ve işlevini bütün açıklığı ile ortaya koymamızda bu dava eşi bulunmaz bir hizmet görmüştür. Bize sağlam bir haklılık temeli ve yeni bir ulusal kimlik kazandırmıştır. Halkımızın yüreğinde ve bilincinde yer etmemizi sağlamıştır ve sağlamaya devam ediyor. Davamız egemen güçler için bir şaşkınlık ve talihsizlik iken bizim için tarihsel bir fırsat oluşturmıştır.

Bundan böyle, politik durumda köklü bir geriye gidiş olmaksızın hiç bir iktidar, çağdaş bir demokrasinin olmazsa olmaz koşulu olarak artık ülkemizde de kavranan düşünce ve örgütlenme özgürlüğü taleplerinin güçlü basıncının dışında kalamaz.Emeğin sendikal ve politik özgürlüğe sahip olmadığı koşullarda demokratik bir rejimin, demokratik istikrarın da olamayacağı açıktır. Üstelik bu sorunun çağımızda yalnızca bir iç politika sorunu olarak da kalamayacağı, dış ilişkilerde, uluslararası planda bir insan hakları sorunu ve bir ülkenin saygınlığı sorunu olarak belirleyici bir yer kazandığı görülmüyor.

Kimsenin kuşkusu olmasın ki, halkımız biz komünistleri bağrına basmıştır. Onyıllarca süren haksız, iki yüzlü, utanmaz kaba anti-komünist karalama kampanyası ağır bir darbe yemiştir. Önümüzde zorlu mücadeleler, büyük görevler,ciddi sorunlar var; ama hiç bir zorluk aşmış olduğumuz bu zorlu evreden daha zor olmayacaktır.

Elde ettiğimiz sonuç kuşkusuz yalnız komünistlerin eseri değildir; yerli ve yabancı tüm demokrasi güçlerinin dayanışmasının ortak eseridir. Bu fırsatla bir kez daha, bu büyük dayanışmadan dolayı herkese teşekkür eder, en içten selamlarımızı iletiriz.

Birlik, yasallık ve demokrasi kavgamız bugün dünden çok daha geniş olanaklara sahip olmuştur, bu olanakları yine elbirliği ile, daha dinamik biçimde, cesaretle, akılla kullanacağımıza eminiz. Ülkemizin içinde bulunduğu politik belirsizlik ortamında halkımızın demokratik geleceğine sahip çıkmak her zamankinden daha fazla önemli ve olanaklıdır.

Hepinizi özlemle, sevgiyle, yoldaşlık, dostluk duygularımızla kucaklarız.

Nihat Sargın, TBKP Başkanı

Haydar Kutlu, TBKP Genel Sekreteri

İçin onlar, önceki koşullarda "Demirel'in dediği gibi, bütün
Türkiye konuşmalıdır, haydi biz de konuşalım, haklarımızı arayalım"
diye hareketlene sezenlerdir ya da "Talepce sendikasının
dediği gibi ellerimize pankart almanız lazım" diye ajitasyon
yapabilirler. "Konya halkı artık ezen seziyor ile değil, NATO
uğurlarının ağır ucuz talimatının kurtuluşuyla uyunsak" diye
konuşabilirler.

* * *

Her örgüt kendi ajitasyon ve propaganda önceliklerini bu
Genel ve yerel konular doğrultusunda sırtlamalıdır. Bundan
önceki, 4. Plenum'da ilgili temel direktifler belgesinin politik
yaklaşımları hala geçerlidir ve birçok konu o nedenle burada
tekrarlanmamıştır. Onun da yeniden gözden geçirilmesinde yarar
vardır.

MK 4. PLENUMU'NUN SAPTADIĞI POLİTİK GÖREVLERİN YAŞAMA
GEÇİRİLMESİNDE AJİTASYON-PROPAGANDA ÇALIŞMALARINDA DİKKATE
ALINMASI GEREKEN TEMEL DİREKTİFLER:

GİRİŞ:

1. TKP'nin bugünkü politik amacı, devrimci sürecin önündeki baş engel olan faşist diktatörlüğe son vermektir. Ulusal demokrasiyi gerçekleştirmektir.
2. İşçi sınıfı ancak bu demokrasi yolunda yürüyerek sosyalist devrimi hazırlayabilir, geniş emekçi kitlelerini eğitebilir, bağlaşıklığa kazanabilir.
3. Devrimci sürecin önündeki baş engeli ortadan kaldırmak, şu anda faşist diktatörlüğe karşı çıkan güçleri birleştirmeyi gerektirir.
4. Söz konusu güçleri birleştirebilmek için, bunların herbirisinin işçi sınıfının ivedi amaçlarına, taleplerine hangi noktalarda yaklaştıklarını bulup çıkartmak gerekir.
5. TKP bu amaçla sol güçlerin sosyalizm perspektifli antiemperyalist, demokratik halk devrimi amacı temelindeki devrimci birliğini genişletmek, derinleştirmek için çalışıyor. Bu aynı zamanda işçi sınıfının ve geniş antiemperyalist demokratik güçlerin demokrasi hareketinde rolünün artması için savaşımdır.

- Öte yandan, TKP Sol Birlik'in demokrasiyi kazanmayı amaçlayan devrimci programını gerçekleştirmesi için gerekli olan politik çizgiyi olgunlaştırıyor. Burada söz konusu olan sol güçlerin

burjuva reformist, sosyal reformist, dindar ve merkezci politik çevrelerle demokrasi uğrunda diktatörlüğe karşı işbirliğine yönelmesi için gerekli yolun çizilmesidir.

- Bu son derecede karmaşık bir ödevdir. Başlıca problem Sol Birlik'te varolan kendi sağına ve soluna karşı sekretrce eğilimlerin ortadan kaldırılmasıdır.

6. Şu anda, sol güçlerin dışında diktatörlüğe karşı legal muhalefet giderek belirginleşen hedeflerde işbirliğine yöneliyor. Bu hedeflerden;

- a) Askeri yönetime karşıtlık ve erken seçim;
- b) Anayasa değişikliği;
- c) Çok yönlü gerçekçi, barışçı dış politika anlayışları;
- d) IMF dayatmalarına boyun eğme fikri

tüm(sol da içinde) diktatörlük karşıtı güçlerin işbirliği için temel oluşturmaktadır. Bu talepleri her güç ayrı derinlikte savunuyor olmakla birlikte, ileride, bu taleplerin hangi derinlikte gerçekleşeceği o zamanki güçler oranına bağlıdır.

- Yasal muhalefet güçleri homojen değildir.

Yasal muhalefeti oluşturan her parti, kendine özgü amaçlara yöneliyor. Aynı zamanda her bir partinin içinde de, farklı eğilimden güçler yer alıyor.

- Yasal muhalefetin şu anda öne koyduğu demokrasi amacına ulaşması söz konusu partiler arasında ve onların içinde demokrasinin tutarlı taraftarı olan çevrelerin ne ölçüde etkin olacağına bağlı kalıyor. Bu ise, işçi sınıfıyla, komünistlerle, tüm sol güçlerle işbirliğine yönelmeksizin gerçekleşemez. Çünkü, demokrasinin sonuna kadar tutarlı savunucuları ve savaşçıları bu güçlerdir.

- Söz konusu partilerde yer alan sol güçlerle işbirliğine eğilimli çevrelerin etkinliği, bu partilerin bugünkü biçimde ortak

olan kimi talepleri ısrarla savunmaları ve bunları daha da derleştirmeleri, her şeyden önce sol güçlerin bu sürecin hızlanmasına yardımcı olan esnek bir politika izlemeleriyle olanaklıdır.

(TKP, bugünkü aşamada, sol güçlerin politik gelişmeleri ve muhalefetin daha açık, aktif bir demokrasi savaşı verme yönünde ilerlemesini gerçekten de etkileyebileceğini görüyor.)

- Eğer sol güçler bu görevi yerine getiremezse, burjuva muhalefetinin diktatörlüğe karşı savaşında uzlaşma, antikomünist yönünde gerileme kaçınılmaz olacak, demokrasi için savaşımın başarısı tehlikeye girecek; aynı zamanda sol güçler halkın önüne çıkan tarihsel olanakları kullanamadıkları için tecrit olma durumuna karşı yüzyüze kalacaklardır.

- Bütün bunlar, sol güçlerle burjuva muhalefet bloku arasındaki işbirliğinin yalnız olanaklı olmadığını, aynı zamanda her iki taraf için zorunlu olduğunu göstermektedir.

İşte TKP'nin şu andaki ajitasyon-propagandasının içerisine ödevler yön veriyor.

TEMEL GÖREVLER:

1. Mevcut rejimin politik, ekonomik, sosyal, kültürel alanlardaki ulusal çıkarlara ters ve halk düşmanı içyüzünü açığa vurmak için ajitasyonunun aralıksız ödevidir.

a) Bu alandaki ajitasyon 4. Plenum duyurusunda ve 65. kurultay yildönümüne ilişkin kararda vurgulanan dört konu (özetle: af, özgürlükler, ekonomik haklar ve barış sorunu) ile ilişkin gelişmelerin esas ağırlığı vermeli, bu yolla politik sorunlar geniş yığınların güncel istem ve hareketleriyle bağlanmak, en önce bu taleplerin ters gelişmelerle bağlı olarak rejimin içyüzünü açığa çıkarmak. Ayrıca dört konuyla bağlı yığınların her eylemi desteklenmeli genişletilmelidir.

b) Mevcut rejimin iki ana dayanağı olan generaller ve IMF ajanı Özal klığının kimliği, sınıfsal içyüzü emperyalizmle, tekellerle, mafyayla bağları sergilenmelidir.

Rejimin içyüzünü açığa vurmaya engel olan demagojik, oyalayıcı görüşler çürütülmelidir. Burada söz konusu olan:

- a) Özal hükümetinin sürekli olarak 3 ya da 5 yıl sonra durumun düzeleceğine dair yalanlarını açığa çıkartmak;
- b) Şu anda mevcut durumun "geçici" olduğu, ağır ağır demokrasuyu gidildiği yolundaki önyargıları çürütmek;
- c) Bir parlamentonun varolması, seçimlerin yapılması, burjuva partilerine lâgalite sağlanması ve sıkıyönetimin giderek kaldırılması gibi olgulara rağmen generallerin erkteki belirleyici rolünün sürdüğünü, faşist kurum ve uygulamaları sergilemek;
- d) Öte yandan, kimi zaman sözde hükümet tarafından da açığa vurulan rüşvet, işkence vs. gibi olguları, rejimin çürümesinin kanıtları olarak kullanmaktadır.

2. Ajitasyonumuz, yalnız bugünkü durumu teşhirle yetinmemeli, aynı zamanda Türkiye'yi, ulusun ezici çoğunluğunu, emekçileri ve işçi sınıfını bekleyen tehlikeleri, geleceğe yönelik halk düşmanı, barış düşmanı planları açığa vurmalıdır.

Ajitasyonumuzun bu görevi yerine getirmesi için;

- Ekonomik bunalımın derinleşmesi ve muhtemel gelişmeler;
- Reagancı dış politikanın Türkiye'ye ilişkin planları ve yarattığı tehlikeler;
- Sınıf gelişmelerinin keskinleşmesi ve yığınlarda hoşnutsuzluğun artması karşısında Evren-Özal klığının duyduğu korku ve bu korkunun yarattığı saldırgan eğilimler, rejimin terörist politikasının tırmanma tehlikesi;

ele alınmalı, rejimin karşısında her türlü apolitik, içi kof

iyimserlik ve eylemsizlik, beklemek şeklindeki tutumlara karşı ülkenin geleceğinden duyduğumuz derin kaygı yurtseverlik temelinde dile getirilmelidir. Bununla ilgili olarak yasal kuruluşların mitingler vb. eylemler düzenleme girişimleri, erken seçim istemleri desteklenmeli, bu eylemlere geniş yığinsal katılım sağlanması teşvik edilmelidir.

3. Mevcut rejime yalnızca komünistlerin ve sol çevrelerin karşı çıktığı yolundaki antikomünist cunta-hükümet propagandasını çürütmek ajitasyonumuzun en önemli görevlerinden biridir.

Bu amaçla, 1. ve 2. nolu maddelerde dile getirilen teşhir etme çalışması, her fırsatta komünist olmayan çevrelerin benzer alandaki eleştirileriyle, görüşleriyle güçlendirilmelidir. Bu alanda yalnız diktatörlük karşıtlarının sözlerinden değil, düşman kampın içinde ortaya çıkan kimi çelişkilerin sonucunda şu ya da bu rejim yanlısının itiraflarından da yararlanılmalıdır.

(Diktatörlük karşıtlarının görüşünden yararlanırken: "...falancanın da haklı olarak belirttiği gibi..." demek; düşmanın sözünden yararlanırken ise; "...falancanın bile itiraf etmek zorunda kaldığı gibi..." demek yararlı olur.

4. Ajitasyonumuz, yalnızca şu andaki durumu ve gelecekteki tehlikeleri sergilemekle yetinmemeli, yalnızca neye karşı olduğumuzu değil, nelerden yana olduğumuzu, bunalımın nasıl çözülebileceğini de dile getirmelidir.

Şu anda;

a) Emperyalizmden ekonomik bağımsızlık ;

b) Antitekel önlemler ve endüstrileşme;

c) Barışçı dış politika ve silah harcamalarının azatılması;

gibi, işsizliğe, enflasyona, savaş tehlikesine, ahlaksal yozlaşmaya çare olacak temel sorunların çözümüne ilişkin alternatif planların

propagandası yalnızca bir tek koşulla gerçekçi olabilir: Türkiye'de ulusal nitelik taşıyan bir demokrasinin var olması bu koşuluyla bağlandığı takdirde!...

Ajitasyonumuz, Türkiye'de ulusal nitelikli bir demokrasinin sorunluğunu aralıksız yaymakla görevlidir. Burasının sağlanmasının bu koşulu olarak demokrasinin sorunluğunu vurgulamalı ve kanıtlamalıdır.

5. Ajitasyonumuz ulusal demokrasinin sorunluğunu basma kalıp anlatmalı, bunu, demokrasi hedefine ulaşmanın somut görevleriyle bağlamalıdır. Yani:

a) Kitlelerin örgütlenmesi, birleşmesi, eyleme yönelmesini sağlama, onları kendi deneyleri temelinde eğitme göreviyle,

b) Ulusal demokrasinin önündeki temel engel olan faşist rejime karşı tüm güçlerle işbirliğini, ortak noktaları bu plana çıkartarak sağlama göreviyle,

organik şekilde birleştirmelidir.

6. Şu anda kitleler giderek faşist rejimden yavaş çeviriyor, nedir ki onların çoğunluğu geçici bir süre için burjuva muhalefete yaklaşıyor. Ajitasyon, bu gelişmeyi her türlü sübjektivizmden uzak olarak görmeli ve kitlelerin rejimden kopmasına yardımcı olmalı, aynı zamanda burjuva muhalefetine yönelen kitleler arasında somut talepler için eyleme geçme isteği yaratmalıdır. Kitlelerin sola yönelme sürecini hızlandırmanın temel koşulu, onların somut talepleri için eyleme atılmalarıdır. İşçi sınıfı ancak eylem içinde kendi komünist öncüsünü tanıyabilir ve diğer demokratik güçlere $\times$ öncülük etmeyi öğrenebilir.

7. Şu anda diktatörlük karşıtı güçler, başlıca iki grup halinde bloklanmışlardır:

Birincisi, temelini Sol Birlik'in oluşturduğu sol güçlerdir.

İkincisi, SODEP, DYP ve HP'nin oluşturduğu sosyal reformist merkez sağ ve dinci hareketin fiili işbirliğidir.

Şu anda hareketimizin önünde yepyeni bir aşama ortaya çıkmıştır. Yasal muhalefetin artık rejime potansiyel olarak değil, fiilen karşı koyması ve bu muhalefetin arasında işbirliği fikrinin giderek olgunlaşması, sol güçlerle yasal muhalefet partileri arasında diyalogu güçlendirme ve demokrasi için geniş antidiktatörlük işbirliğini gerçekleştirme ödevini artık ı aktüel ve gerçekçi bir ödev düzeyine getirmiştir. Parti ajitasyonu, kitleler arasında sol güçlerle, yasal muhalefet arasında işbirliğinin olanaklı ve zorunlu olduğu fikrini yaymalıdır.

8. Diktatörlük karşıtı öteki güçlerle diyalog politikamız şimdi çok daha önem kazanmaktadır. Diyalogu yaşama geçirmenin olanakları artmaktadır. Diyalog da ideolojik savaşının, kendi görüşlerinizi yaygınlaştırmanın bir aracıdır. Başdüşmana karşı yürütülen savaşımdan farkı, yapıcı ı yol gösterici, yakınlaşmayı amaçlayıcı bir karakter taşımasıdır. Diyalog, ortak noktaların öne çıkarılmasıdır ve bu ortak noktalar üzerinde bir mutabakat sağlanmasını, böylece en geniş yığınların bu ortak hedefler çevresinde başdüşmana karşı birleşmesini amaçlar. Gerek SODEP gerekse DYP ve HP bugün dünya oranla bizimle daha çok ortak noktaya sahiptir. Yeni ve önemli olan budur. Diyalog olanaklarını artıran budur.

9. Diyalog yalnızca parti merkezinin açıklama ve çağrılar yapması, parti merkez organlarının ortak noktaları ele alması tartışması vb. aracılığıyla yürütülemez. Bağlaşıklık yapmak istediğimiz güçlerle diyalog. Bütün parti örgüt ve üyelerinin yığınlar içindeki çalışmalarında yerine getirmeleri bir görevdir.

Daha geniş yığınlarla bağlanmak, daha geniş yığınları demokrasi savaşımında aktifleştirmek, demokrasi hareketini genişletmek ve derinleştirmek için bir araçtır. Yığınlar içindeki parti örgütlerinin diyalog için olanakları çok fazladır. Bu olanaklar değerlendirilmelidir.

10. Diyalog politikasını başarıyla uygulamak için, öteki demokrasi güçlerinin gerek merkezi olarak gerekse yerel düzeyde bizim politik hedef ve yaklaşımlarımızla uyum içinde olan her tutumlarına sahip çıkmak, bunları desteklemek, bu ortak hedef ya da görüş için birlikte ortak adım atmak için çalışmak gerekir. Ayrıldığı-mız noktaların ortak eylem için bir engel olmamasını sağlamak bizim görevimizdir. Düne oranla bugün daha geniş çevrelerin kendi deneyleri temelinde ortak çözümlere ulaşmakta olması, bizim baştan beri savunduğumuz görüşlerin şimdi daha geniş çevrelerce benimsenmekte olması, diyalog politikamız yoluyla çok daha geniş güçlerle eylem içinde birleşmenin olanaklı olduğunu gösteriyor.

11. Bizim bir görevimiz de öteki demokrasi güçlerini, onların tabanlarını eğitmek, ilerletmeye çalışmaktır. Son gelişmeler bu konuda da olanaklarımızı artırmaktadır. Onuncu maddede getirilenlere dikkat etmeyi unutmadan, şimdi biz gerek DYP'nin ve RP'nin, gerek SODEP'in rejime karşı daha tutarlı tavır almalarını sağlamak için çalışmalıyız. Bunun için gene ortak noktalardan yola çıkmak gerekir.

Şimdi iki temel, çok önemli ortak nokta belirginleşmiştir. Birincisi, demokratik bir rejimde ordunun politikaya müdahale etmemesi gerektiği fikridir. Örneğin, DYP bu görüşü "biz militarizme karşıyız" sözleriyle dile getiriyor. İkincisi, Anayasanın antidemokratik olduğu görüşüdür. Bunlar bizim de görüşlerimizdir.

Elbette burjuva partilerinin ordu konusundaki görüşleri ve demokratik anayasa anlayışları bizden çok farklıdır. Ama önemli olan bu ortak yaklaşımlardan çıkarak kendi görüşlerimizi yapıcı bir biçimde tartışmaya sokabilmektir. Bunun için, militarizme karşı çıkanlara hak vermeli, militarizm olgusundan yola çıkarak militarizmin kaynağı olan ABD emperyalizminin Türkiye'deki varlığını tartışma konusu yapmaya çalışmalıyız. Anayasanın demokratik olduğu saptamasına hak vererek, demokratik bir anayasanın nasıl olması gerektiğini açıklamalıyız. Önümüzdeki dönemde politik savaşımın içeriğini derinleştirmek için tutacağımız iki ana halka bunlardır: Militarizm ile ABD emperyalizminin Türkiye'deki çok yönlü varlığının bağını göstermek, demokratik bir anayasanın nasıl olması gerektiğini savunmak. Bunları başarmak politik savaşıma büyük ve kalıcı bir derinlik kazandıracaktır.

12. Öteki demokrasi güçlerini bugünkü aşamada demokrasi sorununa bizden farklı yaklaştıkları için değil, rejimle, onun ardındaki güçlerle, antikomünizmle ulaştıkları yerlerde ve böylece kendi açıklamaları ile çelişkileri yer yer doğrudan eleştireceğiz. Bu durumda da gene yapıcı bir yaklaşımla, bu tutumlarıyla kendilerine zarar verdiklerini göstereceğiz.

13. Ulusal demokrasi konusunda parti programında, plenum raporlarında ve özellikle 4. Plenum Raporu'nda yer alan açıklamalar ve önümüzdeki dönemde parti merkez organlarında yayınlanacak yazılar temel alınmalıdır. Bütün dikkat propagandada ulusal demokrasinin bugünkü rejime gerçekçi bir alternatif, halkın özlem duyduğu alternatif olduğunu kanıtlamaya verilmelidir.

14. TKP'nin yanısıra Sol Birlik'in de propagandası yapılmalıdır.

lidir. Amaç öteki sol güçlerde ve sosyal demokratlarda Sol Birlik hakkındaki önyargıların etkisizleştirilmesi olmalıdır. Burada da yöntem bunlarla Sol Birlik arasındaki ortak noktaların öne çıkarılması olmalıdır.

15. İşçilere ve sendikalara yönelik ajitasyon-propaganda da, onları ekonomik ve demokratik hakları için daha aktif savaşıma yönlendirmeye çalışmalıyız. Bunun yanı sıra onlara demokrasi savaşımındaki kendi rollerini açıklamaya da büyük önem vermeliyiz. Demokrasi olmadan işçi haklarının kazanılamayacağı ve işçiler ve sendikalar öne atılmadan özlenen demokrasinin kazanılamayacağı anlatılmalıdır.

İşçiler sorunlarının ancak sosyalizmde kesin olarak çözülebileceğini bilmelidir. "Sol" görüşlerin etkisi altındaki işçiler, demokrasi için savaşılmadan sosyalizmin gerçekleşmeyeceğini bilmezler. Reformist görüşlerin etkisi altındaki işçiler, işçi sınıfına savaşılmadan hiçbir hakkın verilmeyeceğini bilmelidirler. DYP, RP'nin etkisi altındaki işçiler, öteki işçilerle birleşmeden hiçbir hak elde edemeyeceklerini bilmelidirler.

İşçileri ve sendikacıları ekonomik ve demokratik haklar için bugünden itibaren herşeyi öze alarak savaşıma yönlendirmeliyiz. Yeni KİT sözleşmeleri, OECD ve IMF'nin "Ücretleri düşürün, KİT'leri elden çıkarın, işçi tasfiye edin" dayatmaları bunun olanaklarını daha da artırıyor.

Türk-İş yönetimine vb. sendikacılara karşı tutum, onları şimdiye kadar işçiden yana aldıkları karararlara, yaptıkları açıklamaları uygulamaya zorlamak olmalıdır. Türk-İş hem sendikal yasaların, hem de anayasanın değişmesini, demokrasi istiyor, hükümetin uygulamalarını protesto ediyor. Bunlar için birşey yapmaya zorlamak ana ilke olmalıdır. Yapmadıklarında, eksik yaptıklarında neden yapmadıklarını sormalı ve öneriler getirmeliyiz.

Bütün sorun tabanı oyalama taktiklerini boşa çıkarmaktır.

Türk-İş ve bağlı sendikaların bütün muhalif partiler, DİP ve SODEP karşısında bir bütün olarak davranmasını sağlamak, partilere göre bölünmesini önlemek zorunludur. Bizim politikamız: Türk-İş'in bütün rejim kargıtlarını, rejim karşıtı eylemlerde desteklenmesi ve anları işçilerin talepleri için çaba göstermeye zorlamasıdır. Türk-İş partilerden bağımsız, işçi haklarına bağlı olmalıdır. Öteki partilerde de bizim yaptığımız gibi işçi haklarını savunmalı, bunların kazanılması için çaba harcamalıdır. Türk-İş içinde faşistler dışında kalanlara karşı politik ayırım yapılmamalı, faşist olmayan bütün sendikacılar işçi hakları ve demokrasi temelinde birleşmelidirler. Bu sendikal demokrasiyi de güçlendirecektir.

Türk-İş öteki demokrasi güçleri ve DİSK yöneticileri üzerindeki baskılara karşı çıkmaya zorlanmalıdır.

Bizim bu görüşlerimize uygun davrandığında, sendikal hareketin, geleceğin demokratik Türkiye'sinde ağırlıklı bir yer elde edebileceği ve antifaşist bir kale olacağı anlatılmalıdır.

16. Gençliğin güncel istemleri için savaşımı yükseltilmelidir.

Bu geniş gençlik yığınlarının bu savaşıma kazanılması için çalışılmalıdır.

Gençlik için demokratik örgütlenme hakkı daha geniş propaganda edilmelidir.

Özerk demokratik üniversite için gençliğin, Öğretim Üçyelerinin ve genel olarak aydınların birliği için çalışılmalıdır.

Yasal muhalefet partilerinin gençliğin sorunlarına daha çok sahip çıkması için çalışılmalıdır. SODEP'in gençliğe sahip çıkan tutumları desteklenmelidir. Gençlik içinde sol sektör tutumlara karşı uyanık olmalıdır. Oluşan ve önümüzdeki dönemde daha da artacak olan yasal platformlarda gençliğin görüşlerini savunmak için

her girişin yapılmalıdır. İlegal yürütülen gençlik içindeki propa-
gandanın yanı sıra, şimdiki legal platformlarda gençliğin görüşlerini
yaymanın olanakları artmaktadır. Bunlar değerlendirilmelidir.

17. Aydınların, bütün önceki konulardaki görüşleri ne olursa olsun
demokrasi doğrultusundaki her çıkışı desteklenmelidir. Aydınların
işçi hakları ve gençlik sorunlarına daha çok sahip çıkmaları için
çalışılmalıdır. Aydınlar arasında kendi rollerinin ne olduğu
doğrultusunda yürüten tartışmalara, biz, demokrasi-barış-bağımsız-
lık için, azıcık da olsa, sesini yükselten her aydını vargücümüzle
destekleyerek katılmalıyız. Eğer aydınlar kendi aralarındaki bir-
liklerini güçlendirirlerse, ikincil konulardaki tartışmalarla
bölünmezlerse, örgütlenmek için çalışırlarsa, topluma çok daha
olumlu bir rol oynayabilirler. Aydını halkla birleştirecek olan
onun halkın bu temel isteklerine vargüçüyle sahip çıkmasıdır.
Kimi sol çevrelerin aydınları hor gören, küçümseyen, onları pasif-
likle suçlayan yaklaşımları zararlıdır. Bunların kimi aydınların
kendilerine öncül rol biçmesinden telaşa kapılmaları da anlamsızdır.
Sol güçlerin aydınları kendilerine bir rakip olarak değil, demok-
rasi savaşına daha aktif katılabilecek bir güç olarak görmesi
gerekir. Aydınları bugün en çok ilgilendiren sorunlar, düşünce
özgürlüğü, genel af, barış, Azerk Üniversite sorunlarıdır. Biz
bu sorunların çözümünün ne kadar tutarlı ve içten yoldaşı olursak,
aydınlar da o kadar işçi hareketinin yoldaşı olacaklardır.

18. Sol kesimlere yönelik propagandamız başlıca solcuların demokra-
si savaşımında oynaması gereken rolü açıklamak olmalıdır. "Sol"
oportünist görüşler, devrine ulaşmak için demokrasi savaşımının
önemini kavremiyorlar. Ancak solun kendiliğinden oluşacak bir
devrimci durumda işlevi olacak sanıyorlar.

Sağ oportünist görüşler ise demokrasideki hareketin...

getirileceğini var sayıyorlar. Solun birşey yapabileceğine inanmıyorlar.

Her ikisi de eylemsizlikte birleşiyor. Bu görüşlere karşı solun eylemsizlikten yalnızca zarar göreceği, yalıtılacağı anlatılmalı, genel olarak solculara güven aşılanmalıdır. Bizim politikamıza karşı çıkanlara usanmadan politikamızın marksist-leninist temelleri açıklanmalıdır. Solcularla olan her tartışmamızı bugünün politik savaşım konularına yönlendirmeliyiz !

Kimi çevrelerin legal dergi ve gazetelerde sola "pluralist, çoğulcu sosyalizm" anlayışını aşılama çabaları, bunun demokrasinin bir gereği gibi göstermelerine karşı çıkılmalıdır. Biz toplumun demokratikleştirmek istiyoruz. Sol zaten en demokratik güçtür. Sosyalizm ve en ulaşılanın yolu zaten demokratiktir. Sol burjuvaziye kendini kabul ettireceğin diye ilkesel görüşlerinden taviz verecek değildir. Tersine burjuvazi demokrasiye bağlı olmaya çağırma, zorlamalıdır.

Türkiye'nin koşulları son derece karmaşıktır ve yakın gelecekte, faşizm yıkılsa bile, toplumsal oturmamışlığın, çok yapılaşmanın derin ekonomik bunalımın koşullandığı toplumsal ve politik ilişkiler keskinliğini sürdürecektir. O nedenle, ancak solun güçlü, aktif olması birçok şeyi belirleyecektir. Sol daha güçlenmezse, Türkiye hiçbir zaman halkın istediği gibi istikrarlı bir gelişme yoluna koyulamaz. Güçlenmenin ise bugünden olanakları vardır. Yarını beklemeye gerek yok ! Bunu her solcuya kavratmalıyız.

19. Günlük ajitasyonumuzda halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesinin zorunluluğunu sürekli açıklamalıyız. Bu bizim burjuva muhalefetle ayrıldığımız temel bir noktadır. Halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesi, ancak oligarşinin ve emperyalizmin sömürüsüne karşı önlem alınırca olanaklı olur. Halk bu isteme ne kadar hararetle sahip çıkarsa, burjuvazinin onu kandırması o kadar güçleşecektir!

"Bunalımın yükünü taşımaya son! Parababalarının karneleri saklan-

lıdır. Emekçi nefes almalıdır" görüşü öne çıkarılmalıdır.

20. Antikomünist propagandaya karşı savaşımı güçlendirmeliyiz. Antikomünizme karşı savaşım en başta Evren-Özal yönetiminin ve onu destekleyen basının antikomünizmine karşı savaşımıdır. Bunların partimize karşı yönelttiği ya da karşı yönelttiği saldırıları tersine çevirerek, atak bir tutumla açığa vurmalıyız. Her anti-TKP çakışmalarını TME TKP'nin gerçekte ne olduğunu açıklayan ve onların anti-ulusal, halk düşmanı yüzünü açığa vuran bir araç olarak kullanmalıyız. Rejimin antikomünizminin öteki demokrasi güçlerini de hedef aldığını kanıtlamaya, demokrasi güçlerini bölmeyi amaçladığına göstermeye özel bir dikkat vermeliyiz. Şimdi Özal'ın DİSK ve Barış Derneği yöneticilerine antikomünist saldırısına, Günaydın'ın Dikerden'in oğlu konusundaki antikomünist yayınına karşı SDEP'in ve hatta DYP'nin karşı çıkmaları, bu konuda olanaklarımızı artırmaktadır. Bu eğilimler desteklenmeli, derinleştirilmeye çalışılmalıdır.

TKP'nin özgür olması gerektiği sürekli bir propaganda konusudur. TKP'nin ne yaptığı, niçin yasaklı tutulduğu açıklanmalıdır. Bugün demokrasi geleneği zayıf deniliyor. Ama 60 yıllık cumhuriyet tarihinin tek ortak özelliği TKP'nin sürekli yasak tutulması olmuştur.

TKP'nin özgür olması gerektiğini bugünkü aşamada DYP ve SODEP'e kabul ettirmeye çalışmak bu konuda bunlarla polemığe girmek, bunu kışkırtmak doğru değildir. Henüz olgunlaşmamış bir konuyu tartışmaya getirmek, yalnızca bu partileri TKP'ye niçin karşı olduklarını açıklamaya yöneltir. Elbette irademiz dışında bu tür açıklamalarla karşılaşsak, bu tür görüşlerin yanlışlığı ve demokrasi hareketine verdiği zararı kanıtlamak temelinde gereken yanıtı vermeliyiz.

Bu durumda da yöntem DİP yada SODEP'den antikomünist tutum alan kisi ile polemik olmalı, onun tutumunun partisinin demokrasiye ilişkin somut açıklamaları ile çeliştiği ve partisine zarar verdiği kanıtlanmalıdır. Yapıcı tutum alınmalıdır.

Biz kimseden THP'yi serbest bırakmasını istemiyoruz. Bizim istediğimiz, demokrasi isteyen herkesin; 1) içki haklarının eksiksiz gerçekleşmesini 2) düşünce özgürlüğünün eksiksiz gerçekleşmesini (bu ise 141-142 varken olmas) savunmasıdır. Bu yığınların çıkarları için, ülkenin demokratikleşmesi için gereklidir. Böyle özgürlük koşullarında yığınlar THP'nin ne olması gerektiğine karar verecekler, onun yasaklı tutulmasını kimse engelleyemeyecektir.

21. Kürt sorununda ana dikkati baskılara sergilemeye ve iki halkın birliğinin sorunlu olduğunu açıklamaya vermeliyiz. Bugünkü aşamada gerek Kürt ulusal güçlerine , gerekse Türk demokratlarına bunu kavratmak belirleyici önem taşıyor. Bunun için Türk demokratlarını kendi haklı davalarına kazanmak için çaba göstermelidirler. Kürt'lerin demokratik haklarını faşist rejime karşı savunmalıdır. Onu Kürt'leri tanımadığı, endiği için mahkûm etmelidirler.

Türk demokratları Kürt'lerin varlığı kabul etmelidirler. Bunu inkar etmek, sessiz kalmak, yalnızca rejimin baskılarını onaylamak oluyor, Kürt halkının Türk demokrasi güçlerine güven duymasını getiriyor. Türk demokratları Kürt halkının varlığını kabul etmezlerse, bu halkla demokrasi için birleşmeyi savunamazlarsa, demokrasi savaşımına gereken katkıyı yapamazlar.

Gerek Türk demokratları, gerekse Kürt ulusal hareketi bizim bağlaşıktır. Biz biriyle bağlaşıklığı ötekini önüne koymadan, her ikisini de demokrasi savaşımına kazanmaya çalışarak , yapıcı bir yaklaşım, her ikisini de yukarıdaki anlamda eğitmek için çalışmalıyız.

22. Parti örgütleri ve yerel parti organları kendilerine bu genel-
genin yanısıra parti belgelerini ve parti merkez organlarının
yayınlarını temel alacaklardır. Her örgüt bu temel görüşleri kendi
koşullarına uygun bir yaklaşımla propaganda edecektir.

Yığınlar içinde çalışan parti örgütleri şimdi yerel rağın
ajitasyona çok daha fazla önem vermelidir. Olanaklı olan yerde,
yalnız belli yıldönümlerinde değil, ulusal çaptaki ya da yerel her
önemli olay da, bildiri çıkarmak amaçlanmalıdır. Bunun yanısıra
asıl önem yüzyüze ajitasyona, yığınlarla diyaloga verilmelidir. Tek
tek kişilerle ya da kişi gruplarında yoldaşlarılız sistematik olağ-
rak politik ajitasyon yapmalısınız, bunda ustalaşmalısınız.
Bunsuz politik çalışma, örgütlenme, eylem olmaz !

Her parti örgütü bir dahaki Plenum'a kadar bu genelgede verilen
görevleri ne ölçüde yerine getirirse, yığınlarla o ölçüde daha çok
bağlanacaktır.

İşsizliğe karşı, işten çıkarmaları durdurmak için
sevesimin temel argümenleri

I

.İşsizlik bugün Ülkemizin en yıkıcı sorunlarından birisidir. Çe-
lişebilecek yaklaşık her 4 kişiden birisi işsizdir. Ve işsiz sa-
yası sürekli artmaktadır.

.İşsiz sayısındaki artış durdurulmazsa, ekonomik ve sosyal fela-
ket daha da olağanüstü boyutlara ulaşacaktır. Çünkü işsizlik:

- 1- ~~Kalkınma~~ İnsanı insan yapan en temel hakkın, çalışma hakkının yok edilmesi demektir.
- 2- Açlık, yoksulluk demektir. Milyonlarca insanın, insanca yaşama hakkından mahrum olması demektir.
- 3- İşsizlik, ana üretici güç olan işçi sınıfının tehrip edil-
mesi demektir.
- 4- İşsizlik, en sert biçimiyle, bir ülkenin geleceği demek
olan gençliği etkilemektedir.
- 5- İşsizlik ülke ekonomisinin gittikçe küçülmesi, ülkeyi
büyütecek tek güç olan emeğin hevesi savrulması demektir. Birey-
sel ve toplumsal, yozlaşma ve çürüme demektir.
- 6- İşsizlik yalnızca bir sosyal sorun değildir. İşsizlik ay-
nı zamanda Türkiye'nin kalkınması, tüm halkın refaha ke-
vuşması sorunu, ekonomik büyüme sorunudur.

II

. Halkımız beceriklidir, çalışkandır, yaratıcıdır. Ülkemiz bere-
ketlidir. Ülkemiz, tüm vatandaşlara insana yaraşır iş yerleri,
yüksek bir yaşam düzeyi sağlayacak her türlü maddi koşula sahip-
tir. Buna rağmen milyonlarca insanın işsiz kalmasının ana nedeni
toplumsal zenginliklerin yanlış ellerde bulunmasıdır. Kaynakla-
rın bir avuç tekelin ve emperyalistlerin elinde yoğunlaşmış ol-
masıdır. Bunlar bu toplumsal zenginlik ve kaynakları yanlış

kullanmakta, yalnızca kendi karlarını artırmamanın bir aracı olarak değerlendirmektedirler. Eğer ülkemizin toplumsal zenginlikleri halkın yararına kullanılırsa, işsizlik sorun olmaktan kolaylıkla çıkar.

. İşsizlik kapitalizmin bir sorunudur. Çünkü işsizler ordusu, kapitalist sömürünün vazgeçilmez şartıdır. Eğer işsizlik olmasa, kapitalistler işçilere ve öteki emekçilere düşük ücretleri dayatamaz, işten çıkartma tehdidiyle onları elebildiğine sömüremez. Bugün tüm gelişmiş kapitalist ülkelerde işsizlik giderek büyüyen bir sorun olarak varlığını sürdürüyor.

. Bizim gibi ortalama derecede gelişmiş kapitalist ülkelerde ise işsizlik büyük bir sosyal felaket halini almış durumdadır. Çünkü emperyalizme bağımlılık ve gerilik, bu tip ülkelerin sanayileşmesinin önünde büyük bir engel olarak duruyor. Emperyalist talan zenginlikleri tüketiyor. Ekonomi gerektiği kadar işyeri yaratamıyor.

. Kapitalist ülkelerde son yıllarda artan yeni, modern teknoloji kullanımı işçi sınıfının yaşam düzeyini yükseltmekte ve çalışma süresini kısaltmakta değil, tersine kapitalistlerin karlarını artırmak için kullanılıyor. Kapitalistler, kendilerine yeterli kar getirmeyeceği için üretkenlikteki ilerlemeyi bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılaması için kullanmıyorlar. İşsizlik hızla artıyor.

. İşsizliğin kesin ve köklü çözümü sosyalizmedir. Sosyalizm toplumsal zenginlikleri halkın eline vererek, halkın ihtiyaçlarının karşılanmasını başe ederek, sanayileşmeyi güçlendirerek işsizlik sorununu çözer. Bugün sosyalist dünyada tek bir insan işsiz değildir. Çalışan her insan insanca yaşamasına, maddi ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek düzeyde ücret almaktadır.

Sosyalizmde bütün amaç insanın refahı ve esenliğidir.

. Sosyalist ülkelerde üretimde yeni ve modern teknoloji kullan-

mekte ~~ama~~ toplum işsizlik gibi bir sorunu yaşamamaktadır. Bu da göstermektedir ki, işsizliğin ^{olağı} tekniği değil, toplumsal nedenleri vardır.

. Ülkemizdeki işsizlik sorununun kökten çözümü sosyalizmin kurulmasıyla gerçekleşecek, Sosyalist Türkiye'de işsiz tek bir insan bile kalmayacaktır.

. İşsizliğe son verilebilmesi için onu yaratan nedenler ortadan kaldırılmalıdır. O nedenle de köklü anti-emperyalist, anti-tekel demokratik dönüşümler gerçekleştirilmeden işsizlik sorununun çözümü yolunda ciddi adımlar atılamaz. ~~Ama bugünden de işsiz~~

.Ama bugünden de işsiz sayısının artış hızı durdurulabilir ve giderek işsiz sayısı azaltılabilir. Sorun politik tercih sorudur. Var olan kaynakları halk yararına kullanacak bir iktidar işsizlik sorununu hafifletecek adımları atabilir.

III

. Türkiye'de işsizlik ekonominin temel, yapısal sorunları nedeniyle, ekonominin istinden üretmeyen yapısı nedeniyle eskiden beri var olan bir sorundur.

. Ama Ülkemizdeki işsiz sayısı son 6 yılda büyük artış gösterdi. Ülkede hiçbir zaman bu kadar çok işsiz olmadı. İşsizlik bu kadar büyük bir hızla artmadı. Bunun temel nedeni uygulanan 24 Ocak ekonomi politikasıdır.

. 24 Ocak politikası ile sözde "ekonomik bunalım"ı sona erdirmek için sonuçta işsizliği artıracak kesin olan yöntemlere başvuruldu. Özel politikasının amaçları arasında işsizliği önlemek gibi bir amaç yoktu. Bu politika işsizlik üreten bir politikadır

İşsizlik son 6 yılda neden arttı?

~~İşsizlik son 6 yılda~~ ^{işsizlik} ~~24 Ocak politikasıyla işsizliğin arttırılmasıyla~~
1- (Sanayileşmeden vazgeçildiği, yatırımlar düştüğü için, arttı.)

. Özel sektör mali ve ticari kar getiren, üretken olmayan girişimlere özendirildi. Özel sektör yatırımlara çok düzeyde

düşük düzeyde gerçekleşti. Özel sektör yeni işyerleri yaratmak bir yana, çok sayıda işçi attı.

. Kamu kesimine senayi yatırımları yasaklandı. Var olan yatırımlar yarım bırakıldı. Ama yine de, 80 öncesinden çok daha düşük düzeyde gerçekleşse de, kamu yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki ağırlığı arttı. Bu da işsizliği çözümünde de kamu yatırımlarının önemini gösteriyor.

2- ^{İşsizlik son 6 yılda,} Düşük kapasite kullanıldığı, iflaslar arttığı için, arttı. ^{% 20-30}

. Senayi işletmeleri/düşük kapasite ile çalışmakta, tam kapasite ile çalıştıklarında istihdam edebilecekleri sayının çok altında işçi istihdam etmektedirler. Anketler, düşük kapasite kullanımının nedeninin en başta yüksek faizli krediler ve talep düşüklüğü olduğunu gösteriyor. 24 Ocak politikasının terkedilmesi, düşük kapasite kullanımının nedenlerini büyük oranda ortadan kaldıracaktır. Daha yüksek kapasiteye geçiş, ardında da işletmelere vardiya ilavesi yapılması çok sayıda insana yeni işyeri sağlayabilir.

. 24 Ocak politikasının birçok orta ve küçük işletmeyi sürüklediği iflaslar da işsiz sayısını artıran bir etken oldu.

3- ^{İşsizlik son 6 yılda,} Üretici köylü yıkıma uğradığı, köyden kente göç arttığı için, arttı.

. 6 yıldır uygulanan ekonomik politika ile yeniden ekim yapamaz hale gelen çok sayıda üretici köylü, topraklarını terk etmek, elden çıkartmak zorunda kaldılar. Ülkemizde toprak ve tarım reformunun yapılmamış olmasından ve tarımın geri bırakılmış olmasından dolayı yaşanan köyden kente göç olayı son yıllarda büyük oranda arttı. Kente gelenler işsizler ordusuna katılıyorlar. İflas eden esnaf ve zanaatkarlar da öyle.

4- ^{İşsizlik son 6 yılda,} İşten çıkarmalar arttığı için, arttı.

. Ülkemizde işten çıkarma eskiden beri kapitalistlerin işçi sınıfına karşı kullandığı bir silahtır. Bu uygulama patronla-

gereken ücret düzeyini düşürme olanağı veriyor.

. Patronlar 12 Eylül öncesinde işçi hareketinin güçlülüğü nedeniyle istedikleri oranda işçiyi ~~xxxx~~ kolaylıkla işten çıkartamıyorlardı. Bu nedenle patronlar işten çıkarmaları engelleyen işçi haklarına hep karşı çıktılar.

. 12 Eylül sonrasında askeri cunta ilk başta işten çıkarmaları yasakladı. Bununla işçi ^{Avr. 21} ~~sınıfının~~ güvenini ve desteğini kazanmayı amaçlıyordu. Ama bu dönemde hem çok sayıda işçi çıkarılmasına göz yumuldu, hem de verilen ~~gm~~ bu geçici ve sahte güvence süresince iş güvenliğini yok eden somut adımlar atıldı.

^{Cunta en başta işten çıkarmaları yasakladı. Ancak,}
a) ^{Aynı dönemde} ~~Kıdem tazminatı~~ yasaasında yapılan değişikliklerle, tazminattan yararlanılabilen haller sınırlandırıldı, kıdem tazminatına tavan, fazla ödeyene ceza getirildi.

^{Aynı dönemde}
b) ^{Aynı dönemde} işten ayrılma halinde tazminat alma gibi sözleşmelerle kazanılmış hükümler kaldırıldı, kıdem tazminatını emeklilik ikramiyesine dönüştüren adımlar atıldı.

^{Aynı dönemde}
c) ^{Aynı dönemde} Emeklilik yaşının yükseltilmesi çalışmaları başladı.

^{Aynı dönemde}
d) İş güvenliğini bir ölçüde sağlayan disiplin kurullarına ilişkin hükümler sözleşmelerden kaldırıldı. Kurullarda ^{ların} patronun kesin ağırlığı sağlanarak, bundan işçi yararına karar verme olanaqları ellerinden alındı. Ayrıca YHK sözleşmelere işçi çıkartmaya olanak veren maddeler koydu.

. İşçi çıkartma yasağının sürdüğü koşullarda işten çıkartmalar devam etti. Sözü edilen yasal hazırlıklardan sonra yasak kaldırıldı. Ve işte o zaman iş güvenliği sorunu tüm boyutuyla kamuoyunun gözleri önüne serildi. İşten atmalar daha da hız kazandı.

İşçi çıkartmaların son yıllarda artmasının nedenleri şöyle sıralanabilir:

1- Yüksek ücretli işçiden kurtulup, ucuz işçi çalıştırmak

için, daha az sayıda işçiye daha çok iş yaptırmak için ve kıdem tazminatı yüksek işçiden kurtulmak için, işçi çıkartılıyor.

2- Ekonomik politikanın yarattığı düşük kapasiteyle çalışmanın ve iflasların getirdiği yükleri kapitalistler işçilerin sırtına bindiriyor. Kendi karları azalmasın diye, işçileri işten çıkartıyorlar.

3- Sendiksel aktiviteyi geriletmek, ~~işçi~~ sınıf bilinçli işçileri işyerlerinden uzaklaştırmak için işçi çıkartıyorlar.

Özel hükümetinin iş güvenliğini yok eden yeni yasa ve yasa tasarıları

. Tüm kamu kuruluşlarında sözleşmeli personel uygulamasına geçilmesi kararı. Bu karar işçilere sendikalara üye olmayı yasaklıyor. ve her altı ayda ya da bir yılda yeni sözleşme imzalamak zorunda bırakıyor. Böylece en kıdemli ve eski işçiler bile başarısızlık gerekçesiyle işten çıkarılabiliyor. Hakkını arayamıyor.

. "Mini Ücret" adı altında, asgari ücretin de altında işçi çalıştırmaya imkan hazırlayan yasa hazırlıkları, patronlara asgari ücretli işçileri de atıp yerine mini ücretli işçi çalıştırma imkanı vererek, iş güvenliğini yok ediyor.

. Kıdem tazminatı fonu yasa tasarısı ile emekli olmadan tazminat alma hakkı yok ediyor. Tazminatlar bir fonda toplanarak, patronun işçi çıkardığı anda mali sorunla karşılaşmaması sağlanıyor.

. Emeklilik yaşını yükselten yasa ile birlikte değerlendirildiğinde iş güvenliğinin son kırıntılarının da yok ederek, yığınsal işçi atmalara imkan hazırlandığı görülüyor.

İşsizlik işçi sınıfının düşmanı, patronların da en büyük ihtiyacıdır. Çünkü onları:

. Kapıda bekleyen işsiz yığını sayesinde, eski görece yük-

sek ücretli işçinin yerine çok düşük ücretli yeni işçi alma olanağı bulmaktadırlar.

. İşçi sınıfını işsizlik tehdidi ile alabileceğine yoğun çalıştırmakta ve onun direnişe geçmesini, hakkını aramasını engellemektedirler.

. İşsizlere işçiler fazla ücret alıyor diyerek, işçilere işsizler sizin yerinize göz dikti diyerek, işsizlerle işçileri birbirlerine düşürmeye çalışmakta, kendi suçlarını gizlemekte, ~~işsizlik~~ işsizlerle işçilerin kendilerine karşı birleşmesini önlemeye çalışmaktadırlar.

. Büyük oranda gençleri etkileyen işsizlik, ~~işçi hareketinin~~ ~~gelişmesinin~~ ~~kaynaklarında~~ ~~kullanılmaktadır~~ ~~Yığınlar~~de umutsuzluk, çaresizlik ve geleceğe güvensizlik yaratmakta, faşist ve gerici güçler bu ortamda işsizleri kandırıp kendi politik amaçları için, işçi hareketinin gelişmesine karşı kullanabilmektedirler.

IV İşten çıkarmaları durdurmak için!

. İşsizliğe karşı savaşım sorunu, en başta işçi sınıfının ve onun sendikalarının sorunudur. Sendikalar şimdi ^{bir yandan} ~~hem~~ iş güvenliği için, toplu sözleşmelerde iş güvenliğini sağlayacak maddelerin yer alması için her çabayı göstermeli, diğer yandan işten atılan işçiye, de sahip çıkmalıdırlar.

İşten çıkartılan işçinin sendika üyeliği aidat ödemeksizin devam etmelidir. 12 Eylül'den sonra işten atılanlar sendikalarca tekrar üyeliğe kabul edilmelidirler.

. Sendikalar yalnızca işten çıkartmalara ^{karşı} ve işten çıkartılan işçilerin haklarını korumaya yönelik tedbirler geliştirmekle kalmamalı, birikmiş, sürekli artan işsizlerin sorunlarına da el atmalıdırlar. İşsizlere sahip çıkmalıdırlar.

. İŖten çıkarmalara karŖı savaŖımı hem konfederasyon, hem sendikalar düzeyinde yükseltmenin yeni sıra, tek tek her fabrikada, szleŖmelerde iŖten atılmaları sınırlayacak maddeler yer almasını sağlamak büyük önem taŖımaktadır.

. Fabrikalarda iŖiler birleŖmeli ve tek bir iŖinin bile olsun iŖten  çıkartılmasına izin vermemek için her çabayı göstermeli, iŖten ~~ıkartılmaları~~ ıkartılanların geri alınması için direnmelidirler.

. İŖsizlik yalnızca iŖ bulamayan yığınları değil, baŖka alıŖma olanadı bulabilen iŖiler olmak üzere, tüm halka zarar veren bir sorundur. Çünkü iŖsizlik, hem iŖileri dğk ücretlere razı etmek için bir tehdit unsuru olarak kullanılıyor, hem de (alıŖan her 1 kiŖinin alıŖamayan 3 kiŖiyi beslediği ülkemizde) tüm ailelerin bütçesini küçültüyor. İŖsizliėe karŖı savaŖım bütün yurttaŖların sorunudur. Sendikalar bu gerçeği tüm kamuoyuna maletmelidir.

İŖten çıkartmaları önlemek için Ŗu istemler
yükseltilmelidir

- . İŖten çıkarmalar derhel yasaeklenmelidir.
- . SzleŖmeli personel uygulamasına son verilmelidir.
- . Kıdem tazminatı fonu yasa tasarısı geri çekilmeli, tazminatlara getirilen  sınırlamalar kaldırılmalıdır.
- . Disiplin kurullarının yapısı, sendikaların ve iŖilerin iŖ güvenliğinde söz hakkına sahip olabileceği Ŗekilde, iŖi lehine deėiŖtirilmelidir.
- . Toplu iŖi çıkartan iŖletmelerde, belli bir oranın üzerinde fazla mesai ve yeni iŖi alımı yasaeklenmelidir.
- . Sendikalara, toplu iŖten çıkartma yapan iŖletmelerin durumunu inceleme hakkı tanınmalı, haksız iŖi çıkartan iŖletmeler kamu-laŖtırılmalıdır.
- . Ekonomik nedenlerle iflas edip iŖi çıkartan fabrikalar kamu-laŖtırılmalıdır.

İşsizlik sigortası:

- . Derhal çıkartılmalıdır,
- . Sigorta primleri petronce ödenmelidir,
- . İşsizlik sigortası işten atılmadan önce 1 yıl çalışmış ve İİBK'ne kayıtlı olan tüm işçilere bağlanmalıdır.
- . Sigorta işçi tekrar iş buluncaya ya da işçiye yeni iş gösterilinceye kadar ödenmelidir.

V

Hükümetin işsizlik sorununa yaklaşımı ve demagojileri

. Hükümet işsizlik sorununa çözümü büyüme hızını % 7'ye çıkartarak temelden getireceğini iddia etti. Oysa:

. Hükümetçe iddia edildiğinin aksine, özel sektör yeni işyerleri yaratacak büyük ölçekli sanayi yatırımlarını gerçekleştirmez. Şimdiye kadar büyük ağır sanayi işletmelerini hep devlet gerçekleştirmiştir. Kapitalistlerin karları artınca, onların yatırımlarının da artacağı iddiası en büyük yalandır.

Kapitalist ekonomi büyüyebilir. Kapitalistlerin karları daha da artabilir, ama bu onların kendi lüks tüketimlerinden kesip ya da yurtdışına para ^{kasıvı malı} ~~yatırımdan~~ vazgeçip, yatırımlar yapacakları yeni işyerleri açacakları anlamına gelmez. 5 yıldır kapitalistlerin karları artıyor, ama yatırımlar artmıyor.

. Ekonomik büyüme kendiliğinden istihdam yaratamaz. Ekonomik büyüme istihdamın artışı için gerekli koşuldur ama yeterli koşul değildir. Eğer devlet istihdam yaratmaya yönelik tedbirleri devreye sokmamışsa, sorun otomatikman çözülmez. Bu da ancak istihdamı ekonomik politikanın amaçları arasında

liğini göstermeye yeter. "Aldı ki bu tezi ileri sürenlerin amacı işsizlik sorununa el atmak değil, işsizleri oyalamaktır. Hükümet birbiri ardına işsizliği çözme projeleri geliştirir. Halkın zaten geçimini sağlamak için yöneldiği el sanatları ve arıcılık, sepetçilik, örgü, halıcılık(gibi) faaliyetler işsizliğe çözüm yolu olarak ortaya sürülüyor. Sorunun ülkemizin sanayileşmesi sağlanmadan çözme yoluna girmeyeceği gerçeğini gözlerden gizlemeye çalışıyorlar.

Cumhuriyet tarihinin hiçbir döneminde bu kadar çok işsizliği önleme projesi ("kozmetik projeler") ortaya sürülmedi. Hiçbir dönemde bu kadar çok işsiz olmadı. Bu bile işsizliği bu çerçevede çözülmemeyeceğini göstermeye yetiyor.

Aslında işsizliği azaltmak, 24 Ocak politikasının amaçları arasında yer almamaktadır. Tam tersine işsizlik işçi sınıfını 'disipline' etmek için, çok düşük ücretlerle çalıştırmak için kullanılmaktadır.

Hükümet işsizlikle 'mücadele'de ana tez olarak "çalışanlara hâlen ~~sağlanmakta~~ sağlanmakta olan ekstra destekler, işsizliği önleyecek fonlara tahsis edilmelidir" diyor. Bu tezle, işsizlerle işçileri birbirine düşürmeyi amaçlıyor.

Hükümetin işsizliği artması konusundaki demagojileri

İddia: İşsizlik, tüm dünyada görülen normal bir olaydır. İşsizlik zorunluluktur.

Gerçek: ~~İddia~~ Sosyalist Ülkelerde işsizlik yoktur. Ayrıca ülkemizde var olan kaynaklarla bu sorun hafifletilebilir. İşsizlik bir kader değildir.

İddia: İnsanlar becerisiz, eğitimsiz oldukları için işsiz kalıyor.

memektedir. Kalifiye eleman sıkıntısı bir yana üniversite mezun-
ları odacılık sınavlarına katılıyorlar.

~~a:İstihdam~~ Nüfus artışı fazla olduğu için işsizlik yüksektir.
ek: İşsizlik nüfus artışı olduğu için değil, artan nüfusa işyeri %
açılmadığı için artıyor. Nüfus artışı doğaldır. Devletin görevi
artan nüfusa iş bulmaktır. Yoksa şimdi yapılmak istendiği gibi
nüfus artışını azaltmak için zorlama önlemler getirmek değil.
Öteyandan "nüfus artışı öngörüldüğü gibi % 20 değil, % 27 oldu,
bütün planlar altüst oldu" diyorlar. Sanlı ^{binde} % 20'lik bir nüfus
artışı için hazırlanmış bir istihdam projeleri varmış gibi
konuşuyorlar. Nüfus artışı gelecek yıldan başlayıp düşmeye baş-
larsa bile bunun etkisi ancak 15 yıl sonunda alınabilir. Bu on-
beş yılın sonuna kadar, yedirilip giydirilecek, eğitilecek
çocuk nüfusun ağırlığı sürececektir.
Yani, nüfus artışı "sıfır" olsaydı da 15 yıl boyunca işyeri
talebi devam edecekti. Özal hükümetinin nüfus demagojisinde tu-
tarlı olabilmesi için 1970 yılından beri kimse doğmasıydı deme-
si gerekiyor. Ancak o zaman şu anda var olan işsiz sayısı sabit
kalırdı. Ve bu hükümet görüldüğü gibi sorunu çözemez işten çı-
karmalarla ~~xxxx~~ işsiz sayısını artırırda.

Çözüm yolu

İstihdam, bir ekonomik politika hedefi olarak septenmeden sorun ken-
liğinden çözülemez. İstihdam devletin temel bir görevi olmalıdır.
İşsizliğin ülkemizdeki boyutları, devletin derhal bu konuda olağanüstü
önlemler// almasını gerektirmektedir.

İlk aşamada işsizliğin artış hızını durdurmak gerekir. Bunun için
işten atılmaların yasaklanması ve var olan kaynakların yeni işyerlere

azaltılarak birkaç yıl içinde giderek yarı yarıya ~~id~~ indirilmesi, büyük sermayenin etkili vergilendirilmesi ve bürokratik harcamalarda önemli bir tasarrufa gidilmesiyle, holdinglere, dışsatım cılara verilen desteklerden vazgeçilmesiyle, büyük yatırım fonları oluşturulabilir ve ^{Dördüncü} 4-5 yıllık plan döneminin yarım kalmış ya da başlamamış yatırımlarına öncelik verilerek işsizliğe karşı etkili önlemler alınabilir ve sanayileşme yolunda sağlam adımlar atılabilir.

. Sanayileşme ve onu tamamlayacak köklü bir toprak ve tarım reformu işsizliği azaltılmasını sağlayacaktır. Ama daha bu hedefe ulaşılmadan, ~~hemen~~ bugünden somut ek ~~ekonomik~~ önlemler alınıp derhal uygulamaya sokulabilir. Devletin, belediyelerin ve öteki kamu kuruluşlarının olanakları ile büyük konut, okul, yol, kanalizasyon, sulama tesisleri gibi bayındırlık hizmetleri projelerini yaşama geçirmek için yüzbinlerce kişi istihdam edilebilir. Bu yogun teknoloji, insanların hem bir iş sahibi olmasının hem de onların ülkesinin ve halkının ^{onların} çıkarı için ^{onların} bir iş yapmasının olanaklarını kolaylıkla yaratabilir. Sorun, kapitalistlerin karlarını, emperyalistlerin alacaklarını değil, halkın çıkarlarını başa alan bir iktidarın işbaşına gelmesidir. İşsizliğe karşı ancak onu gerçekten ortadan kaldırmak isteyenler savaşabilir.

AÇIKLAMA

Bugün Türkiye'de Ülkenin geleceğinden sorumlu olan herkesin tutumunu gözden geçirmesi gereken gelişmeler oluyor. Politik olayların gelişimi hızlanıyor. Bu gelişmeler bekle-gör politikalarının terk edilmesini, aktif tutum alınmasını gerektiriyor.

Bu gelişmelerin başında Türk-İş'in miting kararı ve yasal muhalefet partilerinin diktatörlük rejimine karşı demokrasi için işbirliği çabalarını somutlamaları geliyor.

TKP ME 5. Plenumu bu gelişmeler henüz bu somutlukta ortaya çıkmadan önce şu septanayı yapıyor: "Rejim karşıtı politik güçlerin artan hareketlenmesi, halk yığınlarının hareketlenmesi için elverişli koşullar yaratıyor. Müjvəsi içindeki ayrılıkların derinleşmesi aynı sonucu getirmektedir. Muhalefetin sıralarındaki farklı hatta karşıt konulardaki politik güçler diyalektik bir biçimde birbirinden etkilenmekte ve birbirini daha çok dikkate almaktadır."

Gelişmeler bu septanayı doğruluyor. Bunun önemi şuradadır ki, her politik güç tek tek her örgüt ve hatta kişi demokrasi için işbirliğini destekleyerek, aktif tutum alarak, mücadele kararlılığını, eylem istegini ortaya koyarak, bizzat eyleme geçerek gelişmeleri hızlandırmada kesin bir rol oynayabilir. Koşullar buna olanak verecek yönde gelişmiştir, gelişiyor.

"Ezle konuyu mitingi ulaşması Türk-İş yönetimi kendini kurtarmak için yapıyor" ya da "DYP ve DSP'nin Anayasa değişiklikleri nasıl bir içerikte olacak, DYP Marksistlerin özgürlüğüne hayır diyor, DSP kendi dışındaki sola duvar çekiyor, DSP parlamen-

çok önceden diktatörlüğe karşı tüm güçler arasında diyalog ve işbirliği mümkün ve zorunludur dedığımızda TKP'nin hayal gördüğünü söyleyenler sanıyoruz ki, şimdi değerlendirmelerini gözden geçirmek zorundadırlar. Bu yapılırsa bundan yararlanacak olan halkımız olacaktır.

Burjuva muhalefet partileri içinde dar demokrasi anlayışlarının, özel kısır hesapların varlığına TKP elbette gözlerini yummuyor. Ama bunların varlığına kaçırıyor. Ancak demokratik işbirliği için aktif çaba harcıyarak bu tür olumsuzluklar aşılabılır. Tersî tutum gelişmeyi, yığınları bu kısırlığa mahkûm etmek demek olur.

Öte yandan şu olumsuzluklara bugünden dikkat vermek zorunludur. Birincisi: Türkiye'nin 12 Eylül'e gelmesinde 1961 Anayasası sorumlu tutulamaz. Buçuk eski anayasanın geniş özgürlükler getirmiş olmasında arayarak yeni anayasada özgürlüklerin daha sınırlı olmasını savunan görüş kabul edilemez. Böyle bir temelde uzlaşma olamaz.

İkincisi: Diktatörlüğe karşı muhalefetin, bu ipliği pazara çıkıp parlamento içine hapsetmesine yol açacak yaklaşımlar bugün demokratik mücadeleye verilebilecek en ciddi sararlardan biridir. Özellikle bu hükümetten olumlu tutum bekleme affedilemez bir yanlış olur.

Üçüncüsü: Bugün kendilerini sosyal-demokrat, sol parti olarak tanımlayan iki partinin aralarındaki çatışmalar, eğer demokrasi mücadelesini daha da ilerletmeyle ilgili olsaydı, anlayışla karşılanabilirdi. Oysa şu andaki kısır çekişmeler demokratik muhalefete, solun ve tutarlı demokratların işbirliğine sarar veriyor.

Diktatörlüğün rejimini sürdürmede inisiyatifî zayıflıyor ama

bu anayasa yerli yerinde duruyorken rejimde bir deðiřmeden söz edilemez.

Bu nedenle bugün henüz demokrasiyi kazanılmış değildir. Olanakları adım adım genişletmekle demokrasiyi genişletmek eř anlamlı değildir. Nasıl bir hükümet, nasıl bir anayasa, nasıl bir rejim, kısaca nasıl bir demokrasi soruları geniş tartışılmalıdır. Ama halâ diktatörlüğe karşı tüm güçlerin işbirliğinin gerekliliğinin yakıcı olduğu unutulmamalıdır.

İkincisi, bu işbirliği ne kadar geniş olursa ve Marksist sol ne denli etki olanakları yaratabilirse, başta işçilerin olmak üzere yığınların eylemleri ne denli yükselirse, elbette bu "nasıl?" sorularının yanıtları da daha geniş demokraside birleşebilecektir.

Anayasanın nasıl olacağı kimsenin tekelinde değildir. Marksizme açık olup olmayacağına karar verecek olanlar da iki partiden ibaret olmayacaktır. Yeter ki, bir meydana boş bırakarak kendi ellerimizle böylesi bir tekelciliğe yol vermiyelim.

Bugünün sorunu adına ister 1 erken seçim, ister yeni seçim denilsin seçim istemini yükseltmek ve seçimlerin, anayasa tartışmalarının daha özgür bir ortamda yapılmasının koşullarını hazırlamak için çalışmaktır. Bunun yolu, toplumsal muhalefetin tüm kesimlerinin görüşlerini ortaya koymalarına imkan hazırlayacak 141, 142, 146 ve 163. maddelerden yargılananları da kapsayacak genel ve koşulsuz bir affın çıkartılması, tutuklama, kovuşturma ve işkencelere, Doğu'daki devlet terörüne son verilmesi, ABD'nin ülkemizin iç işlerine karışmasının önlenmesi, militarizmin politik yaşama etkisinin önünün alınması, 12 Eylülcülerden, darbeci ve

Halkımız bugün yasal & muhalefet partilerinden, sol güçlerden, tüm demokrasi güçlerinden bu adımları bekliyor.

Tüm bu nedenlerle TKP, daha çok önceden gelişmeye başlayan DYP-SHP-RP arasındaki fiili işbirliğini, son olarak yeni anayasa ve yeni seçimler için DYP ile DSP'nin somut işbirliğini, 141, 142, 163. maddelere, işkencelere karşı çıkan, geniş düşünce özgürlüğünü savunan SHP'nin bu çabalarını, Türk-İş'in yeni anayasa için girişimlerini, miting kararını, özellikle işçilerin açıkladığı yığınsal eylemler ve genel grev isteklerini aktif destekliyor. TKP aynı zamanda herkesi gelişmelerin bu önemli ve kritik döneminde sorumlu ve etkili tutum almaya çağırıyor.

Demokrasi için kararlı bir mücadele vermeye hazır her politik güç, işçi sınıfımız adına TKP'nin şahsında güvenilir bir bağlaşıklık bulacaktır.

25 Ocak 1986

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

İŞKENCELERE KARŞI VE GENEL POLİTİK AF İÇİN SAVAŞIMINTEMEL ARGÜMANLARIA) Genel politik af için savaşım demokrasi savaşımıdır.

1) Bugün giderek daha geniş kesimlerin, değişik politik güçlerin ortak bir istemi haline gelen genel af istemi, rejime karşı tepkinin somut bir ifadesidir.

2) Demokrasiye geçildiği için değil, demokrasi olmadığı için af isteniyor. Af demokrasi özleminin bir ifadesidir.

Af istemini doğuran neden demokrasinin yokluğudur. Demokrasi yokedilmeseydi, demokratik hak ve özgürlükler çiğnenmeseydi, politik görüşlerinden, inançlarından ötürü, demokratik hak ve özgürlükleri savundukları, barış istedikleri için binlerce insan koğuşturılmayacak, zindanlara atılmayacak, siyaset yapma özgürlüğünden yoksun bırakılmayacaktı. Binlerce emekçi "güvenlik soruşturması" gibi baskı uygulamalarıyla işlerinden atılma tehdidi altında tutulmayacaktı. O nedenle, demokrasi isteyen herkes genel politik af istemini yükseltmelidir.

3) Af, Evren-Özal yönetiminden beklenen bir "lütuf" ya da "bağışlama" değildir. Af, uğrunda savaşılarak kazanılacak bir haktır.

Af bir haktır. Çünkü, zindanlardaki tutuklular suçlu değildir. Onların özgürlükleri de tüm öteki temel hak ve özgürlükler gibi gaspedildi. Neden suçlu değiller?

a) Mahkum edilen ya da yargılanmakta olan binlerce insan hakkında, suçluluklarını gösterecek hiçbir geçerli kanıt yoktur. Onlar işkence ile alınan ifadelere dayanılarak, uydurma iddianameler temel alarak yargılandı, mahkum edildi, ya da yargılanmaktalar.

b) Onları suçlayan kim, yargılayan kim? Suçlayan diktatörlük, yargılayan da diktatörlüğe bağlı mahkemeler. Hem suçlayan, hem yargılayan, yani, hem yargıç hem savcı koltuğunda da diktatörlük var.

c) Öte yandan onları suçlayan iktidar meşru değildir. Binlerce masum insanı özgürlüklerinden yoksun bırakanlar erki zorla, süngüye dayanarak ele geçirdi.

d) Suçlananlar kimler, ne istiyorlardı? "İşçiler özgürce grev yapabilsin, sendikal hak ve özgürlüklerini kullanabilsin" diyenler, memurlara sendika kurma hakkı isteyenler, köylünün ürününün yok pahasına kapatılmasına karşı çıkanlar, gençler için demokratik bir eğitim sistemi isteyenler, "kimse politik görüşlerinden ötürü tutuklanmasın, koğuşturulmasın" diyenler, "basın gerçekleri özgürce yazabilmeli" diyenler, "Kürt halkı insanca yaşayabilmeli, kendi dilinde özgürce konuşup yazmalı" diyenler, "topraklarımızda Amerikan üssü istemiyoruz, savaşa sürüklenmek istemiyoruz" diyenler, barışı savunanlar...Zindanlardaki politik tutuklular bunlardır. O halde, rejim bu istemleri yükseltenleri suçlamakla aslında tüm demokratik hak ve özgürlükleri, demokrasiyi, barışı mahkum ediyor. Komünistler, sosyalistler ilericiler, DİSK ve Barış Derneği yöneticileri, yurtseverler, Kürt demokratları yargılanır, hapishanelerde çürütülmek istenirken, ülkeye demokrasi, huzur ve esenlik gelemez, ulusal güvenlik korunamaz. Çünkü bu güçlerin katkısı olmadan ABD hegemonyası ve diktatörlük safdışı edilemez.

İşte bunun için genel politik af için savaşım, hak ve özgürlükler için, demokrasi için savaşımıdır. Demokrasiye kavuşmanın yolu politik af için mücadeleyi yükseltmekten geçer.

e) Asıl suçlu sandalyesine oturtulup yargılanacak, mahkum edilecek olan, hak ve özgürlükleri yokedenlerdir. Erki zorla ele geçirip parlamentoyu dağıtanlardır. Binlerce masum insanı özgürlüklerinden yoksun bırakıp zindanlara atanlardır. Zindanlarda işkence ile

cinayet işleyenler, gencecik insanları idam edenlerdir.

4) Demokratik hak ve özgürlükleri savunanların, barışı savunanların yargılanmaları sürdükçe, Kürt yurtseverlerinin tutuklanması sürdükçe, barış ve demokrasi isteyen herkes sürekli tehdit altında olacaktır.

5) Genel politik af gerçekleşmeden demokrasinin, politik özgürlüğün yolunu açacak koşullar yaratılamaz. Ancak demokratik hak ve özgürlükleri, demokrasiyi savunanlar özgür olursa, demokrasi kazanılabilir. Genel politik af yolundaki engeller, demokrasi savaşımının yolundaki engellerdir. Bu en başta rejimin dayattığı baskıcı anayasadır, baskıcı yasalardır. O halde, af için savaşım aynı zamanda gerici, baskıcı yasalara, Anayasaya karşı savaşımdır.

6) Af için savaşım diktatörlüğün halka saldırısını geri püskürtme savaşımıdır. Çünkü af istemini doğuran neden, diktatörlüğün demokratik hak ve özgürlüklere saldırısıdır. Af için verilecek başarılı bir savaşım bu saldırıyı geri püskürtebilir. Bu aynı zamanda demokrasiye saldırının geri püskürtülmesi ve demokrasi yolunda kazanılan bir zafer olacaktır.

7) Diktatörlüğün zindanlarında, emniyet müdürlüklerinde yüzlerce yurtsever en barbarca işkence yöntemleriyle ~~xx~~ öldürüldü, sakat bırakıldı. İşkence uygulaması ağır bir insanlık suçudur. Evren-Özal yönetimin bu barbarlığı "tek tük olaylar", "bazı görevlilerin sert davranması" ya da "diş mihrakların oyunu" gibi savlarla gizlemeye çalışması, itirafta bulunan işkencecileri 'solcu olarak nitelmesi' ~~gibi~~ gibi çabaları işkencelerden gerçek sorumlunun kimler olduğunu gösteriyor. İşkencenin gerçek sorumlusu bizzat iktidarda olanlardır Sistemli ve yaygın olarak uygulanmakta olan işkence bu rejimin politikasıdır. Hiçbir işkence olayının gizli kalmaması için çalışmak bu barbarlığın son bulması için savaşmak insanlık onurunu korumak isteyen herkesin görevidir.

B) İşkencelere karşı, genel politik af için savaşım milyonların savaşımı, halkın savaşımıdır.

8) Af için verilecek savaş ekmek kavgasıdır. Grev, toplu sözleşme hakkı isteyen işçinin kavgasıdır. Çünkü işçilerin sendikal haklarını savunanlar mahkum edilmek isteniyor. Af memurun kavgasıdır. Çünkü memurun demokratik haklarını savunanlar/^{ya} tutuklanıyor, ya da politik nedenlerle işlerinden atılıyor. Af ekmeği küçülen herkesin kavgasıdır. Çünkü emekçi halkın lokmasının büyümesini savunanlar yargılanmaktadır. Ekmeği küçültten ve ekmeğin küçülmesine karşı çıkanları mahkum edenler aynıdır. O nedenle, iş, ekmek isteyen, kaybedilen sendikal hakları geri almak isteyen herkes genel politik af hareketini desteklemelidir.

9) Af demokratik hak ve özgürlüklerin sağlanmasını isteyen herkesin sorunudur. Çünkü af istemi demokratik hak ve özgürlüklerin olmayışından kaynaklanıyor. Genel politik af için savaşım, yurttaşlık hakları ellerinden alınanların, politik haklarından yoksun bıkarılanların, haklarında dosyalar açılan binlerce memurun, soruştur-
ma açılan, "sakıncalı" ilan edilen öğretim görevlilerinin, yazdıkları yazılarından ötürü mahkum edilen yazar ve gazetecilerin yanı sıra
henüz takibata uğramamış her memurun, yazarın, gazetecinin, öğretmenin, öğrencinin sorunudur. Çünkü herkes aynı tehditle karşı karşıyadır.

10) Af her yurttaşın sorunudur. Çünkü insanlar sadece politik görüşlerinden ötürü koğuşturulup mahkum edilmiyor. "ek sınav hakkı isteme" "dilekçe verme" gibi nedenlerle de koğuşturuluyor, "ağır mali sıkıntı içinde olma", "geçmişte yasal bir örgütün üyesi olma" ya da "yakınlarının zanlı olması", "yakını komünist" gibi kıstaslara dayanan "güvenlik soruşturmalarıyla" fişleniyor, işten atılabiliyor.

11) İşkencelere karşı, genel politik af için savaşım, insanlık onurunun korunması için verilecek bir kavgadır. Çünkü en temel insan hak ve özgürlüklerini savunanlar mahkum ediliyor, sadece mahkum edilmekle kalmıyor, insanlık onurunu korumak istedikleri için, arkadaşlarını ele vermek istemedikleri için en barbarca yöntemlerle işkenceye uğruyor, cezaevlerinde hunharca öldürülüyor. İşkencelere karşı, genel politik af savaşımına katılmak "insanım" diyen herkesin görevidir.

C) Diktatörlük neden affa karşı?

12) Diktatörlüğün affa yanaşmaması, çeşitli gerekçelerle, uydurma af yasalarıyla affı önlemeye çalışması, aslında duyulan korkunun bir ifadesidir. Çünkü:

- a) Evrenler, Özallar gerçekleri konuşanları susturmayı, kendi karşıtlarını etkisiz hale getirmeyi erkte kalabilmek için zorunlu görüyorlar.
- b) Onlar af isteminin aslında demokrasi istemi olduğunu biliyorlar. Demokrasi düşmanı oldukları için affa karşılar.
- c) Genel politik bir af rejimin işlediği suçların üzerindeki örtüyü kaldıracaktır. Diktatörlük kendi suçlarının açığa çıkmasından korkuyor.
- d) Onlar af sorununun tüm halkın sorunu olduğunu biliyorlar. Af hareketinin genişleyip ülke çapında bir harekete dönüşmesinden ve sonunda kendi erklerine yönelmesinden korktukları için uydurma af yasalarıyla ya da anti-komünist savlarla giderek genişleyen af hareketini dağıtmaya çalışıyorlar.

D) Diktatörlük işkencelere karşı genel politik af hareketini nasıl önlemeye çalışıyor?

13) Diktatörlük işkencelere karşı genel politik af hareketinin

genişlemesini, yağınları sarmasını önlemek için bir yandan uydurma savlarla af isteyenlere saldırırken, öte yandan sahte af yasalarıyla af istemini ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

Diktatörlüğün af hareketini önleme amacıyla sık sık kullandığı savlardan bazıları şunlardır:

a) "teröristlerin affını istiyorlar" savı.

Bu savla diktatörlük tutuklu yurtseverleri "terörist" gibi göstererek halkın terörizme karşı duyduğu nefretten yararlanmak istiyor. Ancak, gerçekte, demokratik hak ve özgürlükleri savunanlar, barış ve demokrasi isteyenler, bunun için "suçlu" sandalyesine oturtulanlar terörist değildir. Tersine zindanlarda işkence ile can kıyanlar, gençleri idam sehпасına yollayanlar, mahalleleri, köyleri basarak suçsuz yurttaşları evlerinden toplayıp tutuklayanlar, halkın hak ve özgürlüklerini gaspedenler, halkı korku ve tehdit altında yaşamaya mahkum edenler teröristtir. Gerçek teröristler iktidardadır. Terörist MHP'nin elebaşlarını berbest bırakanlar bunlardır. Diktatörlük terörizme karşı çıkanları "teröristlik"le suçlayarak gerçekte kendi ayıbını örtmeye çalışmaktadır.

b) "12 Eylül öncesine dönmek istiyorlar" savı.

Bu savla diktatörlük halkın 12 eylül öncesi terör eylemlerine karşı duyduğu tepkiden yararlanmayı amaçlıyor. Ancak hak ve özgürlüklerden yana olanlar tutukluysen ya da yargılanırken, geçmişteki terör ortamının gerçek sorumluları MHP'liler dışardadır, devlet aygıtının önemli noktalarında görev başındadırlar, Faşist Türkes ve adamları yeniden rahatça faaliyet yürütmektedirler.

c) "af isteyenler rejim karşıtlarıdır" savı.

Diktatörlüğün rejim karşıtı dediği, demokrasiyi savundukları için mahkum edilmiş ya da yargılanmakta olanlar ~~onlardır~~ yurtseverlerdir. Diktatörlük anayasasıyla, baskı yasalarıyla demokratik hak ve özgürlükleri yokederken, koğuşturma, işleme, şoruşturma, tutuklama ile onbinleri tehdit ediyor. Bugün hak ve özgürlük isteyen herkes

tüm halk demokrasiyi yokeden Evren-Özal yönetimine karşıdır, diktatörlüğün kendisinden başka herkes rejim karşıtıdır.

d) "işkence vardır diyerek Türkiye'yi dış alemde küçük düşürmek istiyorlar", "bir işkence teranesidir tutturdular", "işkence yoktur, bazı münferit olaylar vardır" yolunda savlarla diktatörlük işkenceleri gizlemeye çalışmaktadır. Ancak bugün işkence görenlerin açıklamaları, doktor raporları, çeşitli uluslararası heyetlerin gözlemleri ve en başta işkencecilerin itirafları Türkiye'de işkencenin yaygın, sistemli, bilinçli bir uygulama olduğunu kanıtlamaktadır. Evren-Özal yönetiminin bu savlarının hiçbir inandırıcılığı yoktur. Öte yandan işkence olaylarını örtmeyi amaçlayan bu savlarla, rejim bizzat işkencecilerin ve işkencenin savunuculuğunu yapmaktadır. Ülkeyi dış alemde küçük düşürenler, işkencelere karşı çıkanlar değil, işkence gibi çağdaş barbar yöntemler uygulayanlardır.

e) Diktatörlük ~~ga~~ işkencelere karşı, genel politik af için hareketi bölmek için af istemini "dış mihrakların oyunu", "TKP'nin başlattığı kampanya" şeklinde nitelermeye çalışıyor.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, TKP genel politik aftan yanadır ve bütün af isteyenlerle birlikte bu uğurda sonuna kadar savaştacaktır. Çünkü TKP işçilerin, aydınların, köylülerin, gençlerin, kadınların, Türk, Kürt tüm yurttaşların demokratik hak ve özgürlüklerine sahip olmasını istiyor, kimsenin politik görüşlerinden ötürü yargılanmamasını, işinden olmamasını, siyaset yasağının kalkmasını istiyor. İşkence gibi barbarlığın ~~xxxxxx~~ ortadan kalkmasını, idam cezalarının son bulmasını istiyor. TKP tüm halkın istemini dile getiriyor. Af istemi Türkiye halkının istemidir ve tüm dünyadaki demokrasi güçleri halkımızın bu istemini destekliyorlar.

Diktatörlük bir yandan yukarıda sözünü ettiğimiz savlarla doğrudan kendine yönelen hareketi önlemeye çalışırken, öte yandan da "pişmanlık yasası" gibi sahte af yasaları ve tasarılarla hareketi

etkisizleştirmeye çalışıyor. Bu bağlamda çıkartıkları "muhbirlik yasası" geniş kesimlerin tepkisiyle karşılaştı ve umduklarını elde edemediler. Şimdi "infaz yasası" ile af hareketini önlemeye çalışıyorlar. O nedenle, şimdi koşulsuz genel politik af istemini daha da yükseltmek her zamankinden önemlidir.

1) Kısaca özetlersek, diktatörlük önce yargılananları, tutukluları komünistlikle, teröristlikle suçlayarak dışarıda demokratik hak ve özgürlükleri savunanlarla, tutuklu bulunan barış ve demokrasi savaşçılarıyla arasını açmayı, zindandakileri halktan koparmayı denedi. Ancak bu çabaya karşın, af hareketi genişledikçe, çok geniş kesimlerden tepkiler gelmeye başlayınca, muhalefetten çok daha sert ve kararlı sesler çıktıkça, bir yandan genel politik af istemini "sınırlı af"la "muhbirlik yasası"yla etkisizleştirmeye çalışırken, öte yandan anti-komünist kampanya ile af hareketini bölmeye çalışmaktadır. Ancak bugün Evren-Özal yönetiminin tüm çabalarının tersine işkencelere karşı genel politik af için hareket genişliyor. Özellikle işkencelere karşı hareket ulusal bir nitelik kazanıyor. İşkenceler konusunda diktatörlük "TKP'nin başlattığı kampanya" derken rejimin parlamentosunda işkence gündeme geldi, demokrat gazeteci ve yazarlar "dış mihrakların oyunu" savına şiddetle karşı çıktılar, işkencelerin değil de işkencelere karşı çıkanların suçlanmasını eleştirdiler.

2) İşte böyle bir ortamda işkencelere idamlara karşı çıkan, demokratik hak ve özgürlükleri savunan aydınlar hakkında verilen beraat kararı ve Barış Derneği üyelerinin serbest bırakılması rejimin atmak zorunda kaldığı geri bir adımdır, onun yenilgisidir. Dün aydınları "vatan hainliği" ile suçlayan rejim, bugün beraat ettirmek zorunda kalmışsa, bu af hareketinin ve uluslararası dayanışmanın bir başarısıdır.

E) Af hareketinin başarısı neye bağlıdır?

14) Halkın özlediği anlamda genel politik bir affı bu rejim hiçbir zaman çıkarmaya yanaşmayacaktır. Evren "muayyen kişilerin affı için anayasanın değişmesi lazım, o anayasayı sizler kabul ettiniz, kolay kolay değişmez" diyerek kendince af hareketinin önüne aşılmaz bir engel koyuyor, ~~üstelik~~ kendi yaptıkları, halka zorla onaylattıkları Anayasalarını koyuyor. Üstelik "bu anayasayı sizler kabul ettiniz" diyerek sorumluluğu halka yüklemeye çalışıyor. Ancak aşılmayacak engel yoktur. Madem ki, anayasa engeldir, o halde anayasa da değişmelidir. Ancak af isteminin önündeki engellerin aşılması geniş yığınların kararlılıkla bu isteme sarılması, aktif savaşa atılmasına bağlıdır. Rejimin anayasası, diktatörlüğün erkini koruyan bir kalkandır. Ancak yığınların aktif savaşımı ile delinebilir.

15) Rejimin af hareketini önlemek için yapacağı manevralara karşı af isteyen herkesin uyanık olması gerekir. Diktatörlük af hareketini önlemek için uydurma af yasaları hazırlayacak, uydurma savlarla saldırıya devam edecektir. Yeni "infaz yasası"nın affa uzaktan yakından ilişkisi yoktur. Af hareketini önlemeyi amaçlamaktadır.

16) Af için savaşımla demokrasi için savaşım arasındaki bağ hiçbir zaman gözden uzak tutulmamalıdır. Af demokrasi savaşımının yolunu açacak bir önkoşuldur. Af savaşımındaki her başarı, demokrasi yolunda elde edilmiş bir başarı olacaktır. Affa karşı çıkan da demokrasiyi yok eden de aynıdır.

17) İndanlarda işlenen cinayetlerin son bulması, tüm politik tutukluların salıverilmesi, siyaset yasağının kalkması, sıkıyönetimce işlerine son verilenlerin işlerine dönmeleri, işleme ve baskıcı yöntemlerin son bulması için savaşım, rejimle rejim karşıtı güçler arasında savaşımın odaklandığı, çelişkilerin gün ışığına çıktığı bir alan haline gelmeye başlamıştır. Bu yönde savaşım

başarıları rejime vurulan darbeler olacaktır. Başarının koçulu tüm muhalefetin kararlı tutumuna, birlikteliğine bağılıdır. Ülkemizde demokrasiye geçilmekte olduğunu gerçekten müjdeleyecek şey zindan kapılarının ardına kadar açılması olacaktır.

18) TKP demokrasi isteyen tüm politik partileri, politikacıları ve halkımızı şu istemler uğrunda birlikte savaşmaya çağırıyor: .

--İşkence ve idamlar son bulmalıdır. İşkencecilerden hesap sorulmalıdır.

--Cezaevlerindeki kötü koşullar kaldırılmalıdır.

--DİSK ve Barış Derneği davaları kapatılmalı, TKP ve öteki politik tutuklamalara örgütler hakkındaki davalara/derhal son verilmelidir.

--Gözaltı süresi ayrımsız herkes için 24 saate indirilmelidir.

--sanık avukatları soruşturmalara katılmalıdır.

--savunma hakkına konan kısıtlamalar kaldırılmalıdır.

--yurttaşların fişlenmesine son verilmelidir.

--politik nedenlerle işlerine son verilenler işlerine dönmelidir.

--Yurtdışındaki politik göçmenler özgürce yurda dönmelidir.

--bütün yurttaşların politik özgürlükleri sağlanmalıdır.

--Kürdistan'daki baskılara son verilmelidir.

--141,142 ve 163. maddeler kaldırılmalıdır.

--politik sabıka dosyaları sahiplerine geri verilmeli, politik tutuklular özgürlüklerine kavuşturulmalı, koşulsuz bir genel af çıkarılmalıdır.

Kemal

MK 5. PLENUMUNUN SAPTADIĞI POLİTİK GÖREVLERİN YAŞAMA
GEÇİRİLMESİNDE PARTİ ÖRGÜTLERİNİN AJİTASYON-PROPAGANDA
ÇALIŞMALARINDA DİKKATE ALMALARI GEREKEN TEMEL DİREKTİFLER:

1- 5. Plenum demokrasi savaşımının bugünkü aşamasında önde du-
ran görev olarak şunları saptadı: Demokratik muhalefetin kararlılık kazan-
ması, geniş yığınların politik savaşıma çekilmesi, yığın eyleminin yük-
seltilmesi.

Bu politik hedeflerle bağlı genel ajitasyon, propaganda hedefleri
şunlardır: Kaba antikomünizmin kırılması, komünistlerle işbirliği yapıl-
ması fikrinin geliştirilmesi, demokrasi için birlik fikrinin genişletil-
mesi ve pekiştirilmesi, yığınlarda direnme ruhunun canlandırılması ve
yığınların harekete geçmeye özendirilmesi.

Parti örgütleri, bu hedefler doğrultusunda:

A) Öteki sol güçlerin ve yasal muhalefet partilerinin tabanıyla diya-
log ve eylem birliği çabalarını yoğunlaştırmalı, onları ortak istemler
çevresinde hareketlenmeye çekmelidir. Bu politik güçlerin yöneticilerinin
ABD'ye ve diktatörlüğe karşı yaptıkları açıklamalar, aldıkları tutumlar,
bize onların tabanını ortak eyleme çekmede büyük olanaklar sağlıyor. Her
hareketimiz az da olsa biraz daha geniş yığını çekerek gerçekleşmelidir.

B) Yığın örgütlerini politik savaşıma katılmaya teşvik etmek için
çabaları artırmalıdır. Kimi yığın örgütlerinin yönetimlerinin rejimin
politika yapma yasağını cesaretle kırmalarını desteklemeli, bu örneklerin
yaygınlaşması için ve tutucu yönetimler üzerinde tabanın baskı yapması
için çalışmalıdır. Yığın örgütlerinin üyelerinin çıkarlarını koruyabilmesi
için demokrasi için savaşımında aktif tutum almaktan başka yol olmadığı
fikri, geçmişin deneyleriyle kanıtlanarak yaygınlaştırılmalıdır.

C) Her yerde yığınları haklarını aramak için örgütlenmeye teşvik et-
melidir. Örgütlenme biçimleri çok çeşitli olabilir. Sendika üyesi olmakta-
tan, dernek kurmaya, gruplar oluşturmaktan, tek bir somut eylemi hazırlamak için birleşmeye kadar legal, yarı-legal somut koşullara uygun biçimler gündeme gelebilir. Biz yığınlara sonuç alıcı olabilmek için örgütlenmenin zorunlu olduğunu kavratmalıyız.

D) Olanaklı olan her yerde yığınları kendi çıkarları için en küçük de olsa eylemlere esinlendirmelidir. Eylemin, hak arama savaşımının biçimleri çok çeşitli olabilir. Biz herkese tek tek her gücün, hatta tek tek kişilerin yapabilecekleri yararlı somut eylemler olduğunu göstermeliyiz. Parti örgütleri yapılan en küçük bir eylemin bile (kendi araçlarıyla çevrede ve parti merkezine bildirerek ülke çapında) duyulmasını sağlamak için çalışmalıdırlar. Bugünün ağır koşullarında bile beklemeden, ivedi istemler uğruna eylem yapanların varolduğunun öne çıkarılması, bunu yapan

somut güç ve kişilerin örnek gösterilmesi gerekiyor.

e) Eylem yapanları yalnız bırakmama, onlarla dayanışma fikrini yaygınlaştırmalıdır. Bunun için somut eylemlerin haklılığı kanıtlanmalı ve demokrasiyi kazanmada nasıl yararlı olduğu gösterilmelidir.

f) Rejim karşıtı güçlerin bölünmesini önlemek için çalışmalıdırlar. Düşman bugün bu güçlerin fiilen a) yasal ve yasadışı b) sağ ve sol güçler olarak ayrılmasından yararlanarak, bu ayrılıkların demokrasi için mücadelede bölünmelere yol açmasına çalışıyor. Bu amaçla şimdi fabrikalara kadar uzanan aktif propaganda kampanyaları yürütüyor. Bunu boşa çıkarmak için, somut savaşım alanında, ortak çıkarların varlığının mevcut ayrılıklardan bugün daha önemli olduğu ve birlikte savaşım olmadan ortak amaçlara ulaşmanın olanaksız olduğu gösterilmeli, ^{bu} somut olgularla kanıtlanmalı ve düşmanın araçları sergilenmelidir.

g) Komünistlerin dış güç olduğu, terörizmi destekledikleri, demokrat olmadıkları vb. şeklindeki kaba antikomünist propagandaları, asıl rejimin ve destekçilerinin bu niteliklere sahip olduklarını olgulara dayanıp açıklayarak geri püskürtmeli ve partimizin ne istediğini, ne için savaştığını en kolay anlaşılacak biçimde yığınlara anlatmalıdırlar.

2- 5. Plenum, demokrasi savaşımının bugünkü aşamasında önde duran politik görevin yaşama geçirilmesi için -halkımıza yayınladığı çağrıda da vurguladığı • gibi- Amerikan emperyalizmini ve diktatörlüğü durdurmak için beklememek fikrinin ajitasyonunu öne çıkardı.

Parti örgütleri bunun için ülkemizi ve halkımızı bekleyen tehlikeleri ayrıntılı olarak ve sürekli açıklamalıdır. Bunlar özetle, ülkemizin ABD eliyle her an bir savaşa itilmesi tehlikesidir; ekonomik bunalımın, dolaşısıyla bunun yükünün emekçilere bindirilmesinin, ekonominin ulusal temellerinin yıkılmasının 1986'da daha da artacağıdır, çeşitli sosyal ve ekonomik hakların daha da budanacağıdır; tutuklama, işkence ve baskıların süreceği, politik baskının daha sistemleşeceği, demokrasiye geçilmeyeceğidir.

Parti örgütleri, kendi alanlarına uygun olarak bunları işten atılmaları durdurmak, işçi haklarına yönelik yeni saldırıları durdurmak, işkenceleri durdurmak, yeni vergileri durdurmak, zamları durdurmak vb. şekillerde somutlamalıdır. Yığınları çıkarları ile, a) savaş tehlikesinin ve silahlanmanın b) ABD emperyalizmine köleliğin bağına çok somut göstermeyi daha iyi başarmak zorundayız.

3- ABD'yi ve diktatörlüğü durdurmak fikrinin ajitasyonu, Plenum raporunun 'Demokrasiyi Kazanmanın Yolu' bölümünde dört ana başlık altında toplanmış olan istemlerin yaygınlaştırılmasıyla birleştirilmelidir. Demokrasi savaşımının bugünkü aşamasında ana istemler bunlardır.

Ajitasyon ve propagandamızda olguları ve yeni gelişmeleri kullanarak her seferinde şunları kanıtlamalıyız: Demokrasiye geçilmiyor, 12 Eylül bitmedi, ordu politikadan ayrılmadı, demokrasi zorunludur, bunun için şu istemler gerçekleşmelidir. Her an bir savaşa sürüklenebiliriz, bunu önlemek için dış politikada köklü bir değişiklik zorunludur, bunun için şu istemler gerçekleşmelidir. Ekonominin ulusal temelleri yıkılıyor, bağımlılık artıyor, bunu önlemek için şu istemler gerçekleşmelidir. Emekçilerin durumu kötüleşiyor, bunu önlemek, emekçiye korumak, halkın yaşam düzeyini yükseltmek için şu istemler gerçekleşmelidir. Bu istemler için savaşım yükseltilmelidir.

4- Plenum raporuna ek olarak, Plenumun kabul ettiği "TKP'nin Barış, Ulusal Güvenlik Alternatifi" Türkiye koşullarındaki barış savaşımını yükseltmede ajitasyon ve propagandamıza temel olmalıdır. Bu belgeyi olanaklı olduğu kadar geniş güçlere iletmeli, ayrıca olanaklı ise görüşlerini almalıyız.

Burada ana vurgu Türkiye'nin bugünkü tehlikeli ortamda kendi kaderini belirleyecek durumda olmamasına yapılmalıdır. Tartışılan her dış politik sorunun çözüm yolu (ulusal güvenliği sağlamak için) alternatifi-mizde vardır. Tartışmalara bu temelde katılmalıyız. Ana sonuç: ABD'nin karışması engellenmelidir!

5- Ulusal demokrasi anlayışımızın propaganda ve ajitasyonunda şu ~~şu~~ olgular da dikkate alınmalıdır: Bugün herkes a) bu durum böyle gitmez, böyle gitmemelidir, durum değişmelidir b) durum değişmelidir, ama 12 Eylül öncesi gibi de olmamalıdır diyor. Biz bu iki saptamaya katılmalı ve 12 Eylül öncesinden farklı, özlenen bir demokrasi nasıl olmalı sorusunun yanıtı olarak ulusal demokrasi anlayışımızı tanıtmalıyız.

6- Partimizin bütün öteki demokrasi güçlerinden asıl farkı, temel sorunların çözümü için sosyalizmin bunun için de devrimin zorunlu olduğunu savunması ve işçi sınıfının ve öteki emekçilerin çıkarları için savaşımı başa almasıdır. Bu, propagandamızda şimdiye kadar olduğundan daha açık görülmelidir. Parti örgütleri, örneğin işsizlik, işten atmalara karşı savaşımı ele alıyorlarsa, emekçilere sosyalist Türkiye'de böyle bir şey olmayacağını, ama bugün de işsizliğe, işten atmalara karşı belli şeylerin yapılmasının olanaklı olduğunu ve bu uğurdaki bugünkü savaşımın sosyalizme yakınlaşmayı da getireceğini göstermeyi ihmal etmemelidirler. (Öyle ki, sonuçta işçiler ve öteki emekçiler bugün demokrasi için savaşan öteki güçleri desteklerken, bunu sosyalizme ulaşmak amacıyla bağlı olarak yapsın).

7- Saptanan politik görevleri yaşama geçirmek için Plenum partinin çeşitli kampanyalar düzenlemesini kararlaştırdı. Kampanya konuları & politik görevlere göre seçildi. MK örgütleri bu konuda somut bilgilendirecektir. Ama ajitasyon, propaganda faaliyetimiz bugünden kampanya konula-

rına ağırlık vermelidir. Özellikle af konusu ve işten çıkarmalar konusu öne alınmalıdır. Ajitasyon-propaganda görevlileri şimdiden kampanyalar için hazırlık yapmalıdır. Bu konuda Atılım'ın 15 Aralık 1985 tarihli sayısında Parti yaşamı sayfasında yer alan yazı yol göstericidir. Kampanyalar sırasında yürütülecek ajitasyon-propaganda için ayrıca özel genelgeler hazırlanacak ve örgütlere iletilecektir.

8- Demokratik muhalefeti daha kararlı hale getirmek ve toplumdaki demokrasi isteminin içeriğini derinleştirmek için önümüzdeki dönemde;

a) demokrasiye geçilmesi için mutlaka yeni seçimlerin, yeni parlamentonun, yeni hükümetin, yeni anayasanın, yeni cumhurbaşkanının zorunlu olduğunu, ancak bütün bunlar demokratik biçimde ve içerikte olursa, demokrasiye gerçekten geçilmiş olacağı fikrini yaymalıyız.

b) demokrasinin korunabilmesi için 12 Eylül döneminin sorumlularından mutlaka hesap sorulması gerektiği fikrinin sürekli propaganda etmeliyiz. Gelişmelere göre, rüşvet aldıkları için, işkence yaptıkları için, darbe yaptıkları için, ABD'ye hizmet ettikleri için, vb. argümanlarda hesap sorulma fikri propaganda edilebilir. Plenumun halka çağrısı, SİA anlaşmasının uzatılmasına imza atanların ilerde vatana ihanet suçundan yargılanacağı fikrini getiriyor. Bu en geniş güçleri birleştirebilecek bir istemdir.

c) demokrasinin halkın kendinden beklediklerini yerine getirebilmesi için mutlaka Amerikan emperyalizmine karşı çıkılması gerektiği görüşümüz şimdi daha geniş güçlere benimsetilebilir. Özellikle SİA ANlaşması sorunu (görüşmeler nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın bu konu ilerde de canlı tutulmalıdır) üzerinde yoğunlaşılmalıdır. Şimdi ABD'nin 12 Eylül öncesi erörle ve sonraki rejimle bağları, kömuoyunda da tartışılır oldu. ABD emperyalizmine karşı gerek muhalefetin, gerekse halkın kaygıları ve hoşnutsuzluğu eskiye oranla artmıştır. Bu ortamdan antiemperyalist konumları güçlendirmek, hoşnutsuzluğu tepkiye dönüştürmek için yararlanmalıyız. Demirel ve Ecevit'in ABD'ye karşı açıklamalarını, aynı doğrultudaki başka açıklamaları iyi değerlendirmeliyiz. Ayrıca dış borç ödemelerinin bir süre durdurulması istemi de giderek daha etkili olacaktır.

9- SSCB'nin barış ve silahsızlanma girişim ve önerilerini daha çok yaymalıyız. Bunların Türkiye'nin güvenliği için önemini göstermeliyiz. Cenevre'deki zirve görüşmesi sonrasında ABD'nin burada verdiği sözlere uygun davranmadığını göstermeli, bu nedenle savaş tehlikesini önlemek, dünyada durumun iyiye doğru dönmesini sağlamak için mevcut olanakların, fırsatların kullanılmadığını söylemeli ve ABD üzerinde baskı yapma fikrini yaymalıyız.

Sosyalist ülkelerin kazanım ve üstünlüklerini yaymaya daha çok önem vermeliyiz. Şimdi SBKP'nin 27. Kongresi ve öteki sosyalist ülkele-

rin komünist partilerinin kongreleri bu konuda bize çok daha fazla olanak sağlayacaktır. SBKP Programının yeni biçiminde, sosyalizmin özellikleri ve üstünlükleri 10 madde halinde formüle edildi. (Bak Atılım 1 Aralık 1985, s.6, sosyalist toplum başlıklı bölüm) Sosyalizmin tarifi ve kazanımlarının propagandası demek, somut örnek ve verilerle bu 10 maddenin propagandasını yapmak demektir.

SBKP Programı ve Kongresi bize Marksizm-Leninizmi öteki sol güçlere benimsetmek için de birçok yeni olanak sağlayacak. Parti basınından yararlanarak bu konuda da çalışma yapılmalıdır.

10- Sendikal alanda savaşım, işten atmaları, hükümetin işçi ve sendika haklarına yönelik yeni saldırılarını durdurmaya, sendikal yasakları kırmaya, sendikaları politik savaşıma kazanmaya yönelmelidir. En küçük bir eylem bile bütün gücümüzle desteklenmeli, en geniş şekilde duyurulmalı, işçilere ve sendikacılara cesaret aşılanmalıdır.

Türk-İş içindeki muhalefet (Türk-İş'i ve üye sendikalarını demokrasi ve işçi hakları için hareketlendirmek amacıyla) desteklenmeli, Türk-İş yönetiminin tabanı oyalama taktiklerini boşa çıkarmak için tabanın baskısı artırılmalıdır. Türk-İş'in tabanının hükümetin yıkılmasını istediği ve sendikaların eyleme geçmesini istediği toplantılarda kanıtlanmıştır. Sendikacılar buna uymalıdır. Olumlu sendikacılar politikanın, demokrasi savaşımının fabrikalara, işyerlerine girmesi için çalışmaya özendirilmelidir. İşçi hareketinin savaşım gelenekleri propaganda edilmelidir. Türk-İş içindeki muhalefet desteklenirken ve DİSK'in açılması istenirken, bizim Türk-İş'in birliğinden yafa olduğumuz belirtilmelidir. Rejmin ve patronların işçileri sendikalardan uzaklaştırma girişimlerine karşı sendikacılar uyarılmalı, sendikaların örgütlenme faaliyetlerini hızlandırma-ları ve sendikal demokrasi teşvik edilmelidir.

11- Gençlik içinde, yasal derneklerde örgütlenme girişimleri desteklenmeli, biryandan da bu derneklerin politik görüşlere bölünmesini önlemek için şimdiden özel çaba gösterilmelidir. İşsiz gençlerin çeşitli biçimlerde örgütlenmesine yardımcı olunmalıdır.

"Gençlik ülkenin bugününde ve geleceğinde söz sahibi olmalıdır" belgisi altında geniş bir gençlik hareketi oluşabilir.

İllegal yayın faaliyetinin yanı sıra, legal yayınlarda gençliğin sesini duyurmak için gösterilen çabalar daha da çeşitlendirilip, artırılmalıdır. Çeşitli birimlerdeki gençler kendi istem ve görüşlerini parti radyolarını bildiriyor ve radyolar bunları yayıyor, Böylece bütün üniversitelere seslenebiliyoruz. Bu çabalar sürdürülmelidir.

Komünist gençler bütün gençliğin sözcüleri olarak konuşmalıdır.

12- Aydınları barış ve demokrasi için daha da hareketlenmeye özendirmeliyiz. Aydın hareketinin bölünmesini önlemeye büyük dikkat vermeli-

yiz. Partimizin gelişen politikası önümüzdeki dönemde aydınlar üzerinde daha da etkili olacaktır. Onlar bizimle işbirliği yapmadan hiçbir amaçlarına ulaşamayacaklarını ilerde daha iyi göreceklerdir. Buna güvenmeli, onları zorlayıcı hiçbir tutuma girmemeliyiz.

Aydınların demokratik hak ve özgürlükleri tutarlı savunan kesimlerinin çıkışları, yasal partiler üzerinde etkili oluyor. Bu da dikkate alınmalıdır.

Bugünkü aşamada, yapıtlarında biraz olsun toplumsal gerçekleri dile getiren sanatçılara, bilimsel çalışmalarıyla İMF politikasını sergileyen ya da başka olumlu araştırmalar yapan bilim adamlarına, politik gerçekleri açıklayan gazetecilere, üniversitede, lisede öğretmenlik namusunu korumaya çalışan öğretmenlere, işkencelere karşı çıkan hukuk adamlarına, işçilerin, devrimci gençlerin, komünistlerin büyük değer biçtiğini göstermek -ki gerçekten biçiyoruz- büyük önem taşımaktadır. Bu onları gerçekleri savunmada daha yüreklendirecektir.

13- Subay ve assubaylara yönelik ajitasyon ve propagandaya daha çok önem verilmelidir. 1) Ordunun ulusal karakterini yitirmiş olması, Pentagonun oyunacağı durumuna gelmiş olması konusu 2) generallerin subaylara verdikleri sözlerin 12 Eylül dönemi boyunca asılsız çıkmış olması, 3) generallerin rüşvetçiliği, işkenceler, Kürdistan'daki terör konuları ele alınmalıdır. Ordu Pentagon'a bağlandığı ve rüşvete, vurguna işkence ve teröre bulandığı için yurt savunmasını yapamaz duruma getirilmiştir. Bunun sorumlularından hesap sorulmalıdır.

14- Antiemperyalist dindarlara "irtica artıyor" bahanesiyle yapılan saldırılara karşı çıkmak gerekiyor. Bu 163. maddenin kaldırılması istemiyle birleştirilmelidir. Bu kesimlerle tabanda diyalog ve işbirliği olanakları artmıştır.

Öteyandan rejimin ve emperyalizmin nasıl kendi amaçları için dinsel gericiliği kullandığını göstermeli, bunlarla gerici, şeriatçı akımların işbirliğini sergilemeliyiz. Antiemperyalist, rejim karşıtı dindarlar görmelidir ki, kendileri için asıl tehlike, dinsel gericiliktir.

Bu konuda kadrolarımız şunu iyi bilmelidir: Din bir ideoloji olarak her zaman gericidir. Bugün kimi dindar çevre ve akımlar, rejime, tekelilere, Amerikan emperyalizmine karşı çıkıyorsa, bunun kaynağı dinde, ideolojilerinde değil, nesnel yaşam koşullarında, derinleşen sınıf çelişkilerindedir. Din kendi başına insanları olumlu ilerici politik tutum almaya sevketmez. Ne ki, bu kesimler politik tepkilerini, sınıfsal çıkar ve istemlerini, daha iyi bir dünya ve Türkiye istemlerini dinin kalıp ve kavramları ile ifade ediyorlar. Kendileri din tarafından yönlendirildiklerini söylüyor, öyle sanıyorlar. Sansınlar!

Biz bugün bu kesimlerle diyalogumuzda din ve dinsel ideoloji konu-

sundaki ilkesel görüşlerimizi tartışma konusu yapacak değiliz. Aynı şekilde onların materyalist olmayan inançları ve dogmatik önyargılarına karşı polemik yürütecek değiliz. Biz dindarları dünyevi konulara, günün politik görevlerine daha çok çekmeye çalışmalıyız. Yakınlaşmanın yolu budur. Diyalogun konuları yalnızca bunlar olmalıdır.

15- Kürt sorununda, bugünkü aşamada hedefimiz: Kürt halkının varlığının tanınmasını ve bu halk üzerindeki baskıların sona ermesini sağlamaktır. Bu, Kürt ulusal hareketinin gelişmesi için ve iki halkın birliği için elverişli önkoşullar yaratacaktır. Ajitasyon ve propagandamız bu konuları öne çıkarmalıdır. Rejimin Kürt düşmanı politikasının sergilenmesi temelinde Türk demokrasi güçlerine bu istemleri benimsetmeye çalışmalıyız.

Batı Avrupa'daki ajitasyon ve propaganda çalışmalarında da bu konuya şimdiye kadar olduğundan daha fazla önem vermek gerekiyor.

16- Batı Avrupa'da özgül savaşım konularının propagandasının yanısıra 1) buradaki işçi ve aydınları Türkiye'deki demokrasi savaşımına katkıda bulunmaya, dayanışmaya daha çok çağırmak 2) onları, Türkiye'deki yakınlarını demokrasi için savaşıma özendirme yöneltmek gerekiyor. Batı Avrupa şimdi demokrasi savaşımında bir köprübaşı olmalıdır.

17- Antikomünizm önümüzdeki dönemde artacaktır. TKP'nin dış güç olduğu, terörizmi desteklediği ve demokrat olmadığı partiye karşı psikolojik savaşın ana argümanları oluyor. Biz, saldırıyı bunları ileri süren rejim ve yandaşlarının antiulusal ve faşist, faşizan karakterlerini sergileyerek, ulusal çıkarları ve demokrasiyi daha kararlı savunarak yanıtlamalıyız.

Sol içinde anti-TKP görüşler "ustalıkla" sızdırılmak isteniyor. Bu, "bağımsız sosyalizm", "çoğulcu sosyalizm" anlayışlarının, bir tür eurokomünizmin propagandasıyla yürütülüyor. Bu aslında Leninizme karşı savaştır. Bugün bu revizyonist görüşler en çok demokrasi, demokratiklik kavramlarıyla bağlanarak yaygınlaştırılıyor. Ekim devrimi, sosyalist ülkeler, Leninci parti ve devrim anlayışı demokratik olmamakla suçlanıyor. Bu görüşlerden etkilenenlere Leninizmin ideoloji olarak canlılığı ve sayılanların demokratik niteliği savunulmalı ve kanıtlanmalıdır. Antikomünizme karşı savaşım, her durumda bugünün sorunlarıyla bağlı olarak ve demokrasi güçlerinin birliğini güçlendirme amacıyla bağlı yürütülmelidir.

18- Ajitasyon-propaganda faaliyetimizde ana sorun, 5. Plenum saptamasına göre, gerek kadrolarımıza, gerekse yığınlara ve diktatörlüğe karşı işbirliği yapmak istediğimiz güçlere TKP'nin ne istediğini, politikamızı daha iyi daha açık anlatabilmektir. Her ajitator, "politikamızı nasıl anlatmalıyım ki, seslendiğimi çevreye en iyi yansıtabile-

yim?" sorusunu yanıtlamak için özel çaba harcamalıdır. Önümüzdeki aşama ve ajitasyonda politikamızın propagandasında/ustalaşmak aşamasıdır.

Bu sorun aynı zamanda sesimizi şimdi olduğundan daha geniş çevrelere ve güçlere duyurabilme hedefiyle de bağlıdır. Parti örgütleri ve ajitatörler bunun için, hem uslub ve biçim açısından dikkate almaları gerekenleri saptamak, hem de bildiri ve yayınlarımızı daha geniş güçlere iletme yollarını bulmalıdırlar.

Her örgüt politikamızı yaymada legal olanaklardan nasıl daha iyi yararlanılabileceğini özel olarak düşünmelidir.

Parti örgüt ve üyelerinden açık yazışma adresine gönderilen mektup sayısı olması gerekenin çok altındadır. Yığınlar içinde çalışan örgüt ve yoldaşlarımız, partimizin yığınlar için savaştığını, eğer kendi çalışma alanlarındaki yığınların sorunları, istemleri, olayları, eylemleri, parti basınında yer almıyorsa, yansımıyorsa, yığınlara nasıl kanıtlıyabilirler?

Ajitatörlerimiz çalışmalarında seslendikleri insanın, çevrenin, politik gücün ne dediğini, ne istediğini bilmeli, onu dinlemeyi öğrenmeli, onu anlamaya çalışmalıdır. Bu başarılmazsa, en güçlü fikirlerimiz bile etkisiz kalacaktır.

Yığınlar içinde ve çeşitli yığın örgütlerinde çalışan parti örgütleri ve ajitatörler kendi koşullarına uygun bir ajitasyon ve propaganda çalışması yürütmelidir. Onların dili, konuları, yaklaşımları çoğu durumda merkez organlarınıninkinden farklı olacaktır. Örneğin Merkez organları "en geniş güçler birleşmelidir" mesajını veriyor ya da "sendikalar demokrasi savaşımında aktif olmalıdır" fikrini propaganda ediyor, oysa yerel örgütlerimiz ve yoldaşlarımızın görevi en geniş güçleri birleştirmek, sendikaları aktifleştirmektir. Onlar bunları yapacak öznelerdir, güçlerdir. Bunun için onlar, örneğin kolaylıkla "Demirel'in dediği gibi bütün Türkiye konuşmalıdır, haydi biz de konuşalım, hakkımızı arayalım" diye çevrelerine seslenebilirler ya da "falanca sendikacının dediği gibi ellerimize pankart almamız lazım" diye ajitasyon yapabilirler. "Erbakan'ın dediği gibi yeni bir İstiklal Savaşı zorunludur" diye konuşabilirler.

Her örgüt kendi ajitasyon ve propaganda önceliklerini bu genelge ve yerel koşullar doğrultusunda saptamalıdır. Bu genelge politikanın uygulanmasına yöneliktir. Önce Plenum raporu, MK bildirileri, Genel Sekreterin açıklamaları titizlikle incelenmeli, somut politik yorumlar için bunlar temel alınmalıdır. Yeni gelişmeler için ATILIM'ın yol göstericiliğine başvurulmalıdır. Radyo yayınlarından ajitasyonu daha etkili yapmak için yararlanılmalıdır.

EKMEK VE HAK (BİLDİRGESİ)

ÜLKEMİZ, CUMHURİYET TARİHİNDE GÖRÜLMEMİŞ BOYUTLARA VARAN EKONOMİK BUNALIM İÇİNDEDİR. Özellikle 1980'den bu yana giderek artan bunalım, yaşamın tüm alanlarına yayılmıştır. Geniş halk yığınları, tüm çabalarını, günlük geçim sorunlarını çözmeye harcamakta, ekonomik bunalımın ağırlığı, yığınların yalnızca yoksullaşmasına değil, tüm toplumsal ahlak değerlerinin çürümesine de neden olmaktadır. Rüşvet yaygınlaşmakta; fuhuş, intihar, cinnet, cinayet olayları hızla artmaktadır. Ahlak değerlerinin çürümesi toplumu öylesine sarsmıştır ki, yalnızca yoksul halkımız değil, zengin ve varlıklı çocukları da, bu çürümenin kısıracından kendilerini kurtaramamaktadır.

Halk yoksulluk ve umarsızlık içerisinde kıvrılırken, holding sahipleri, dünyanın en zenginleri sıralamasında ilk sıralarda yer almaktadır. Türkiye'de 94 şirketli bir holdingin yıllık cirosu, Türkiye Cumhuriyeti bütçesinin beşte birini aşmıştır. Yani Türkiye'nin beş zengininin para gücü, devletin para gücünün üstündedir. Bu zenginler arasında, servetini, üç yılda 56 kat artıranlar vardır.

Bu açık soygun ve sömürüyü sürdürmek ve kurumsallaştırmak için, anti-demokratik yasalar ve yasadışı baskılar uygulanmaktadır. Çağdaş insanın vazgeçilmez temel hak ve özgürlükleri yok edilerek, kitleler, kişisel ve örgütsel olarak EKMEK VE HAK arama araç ve olanaklarından yoksun bırakılmaktadır.

EkmeK ve Hak Bildirgesi, halkımızın sesidir ve halkın halka seslenişidir. EkmeK ve Hak Bildirgesini kamuoyuna açıklamayı, halkımızın sesini halkımıza ulaştırmayı, halkımızın katılımıyla ortak gücümüzü pekiştirmeyi kaçınılmaz bir yurttaşlık görevi sayıyoruz.

24 OCAK KARARLARI, EKONOMİK BUNALIMI AŞMAK GEREKÇESİYLE, EMEKÇİ SINIF VE KATMANLARIN ÜCRET VE GELİRİNİ AZAMI ÖLÇÜDE AŞAĞIYA ÇEKMEYİ SİYASAL İKTİDARA DAYATAN, BİR IMF MODELİDİR.

Sendikal özgürlükler, bu arada grev ve toplu sözleşme hakları kaldırılmadan, memurların örgütlenme hakkı kısıtlanmadan, köylülüğün ekonomik savaşım araçları demokratik kooperatiflerin etkinliği kırılmadan, "genel oy" hakkı askıya alınmadan, 24 Ocak Kararlarını uygulama olanağı bulunamazdı. Bu politikanın sonucu olarak, Türkiye gelirinde, tarımın payı, 1979'da % 24,33 iken, 1985'te % 20,11'e, ücret ve maaşların payı % 32,79 iken % 19,50'ye düşmüş; buna karşılık, kâr, faiz ve rantların payı, aynı yıllarda, % 42,88'den % 58,40'a yükselmiştir.

İşçi, köylü, memur, öğretmen, esnaf, zanaatçı, emekli ve öteki çalışanların gelirlerindeki azalma, emekçi yığınların sürekli yoksullaşmasına yol açarken, onlardan sızdırılan değer, ulusal ölçekte, toplumsal gönenci sağlayacak yatırımlardan çok, küçük bir azınlığın artan kâr, faiz ve rantlarına aktarılmaktadır.

Emeğiyle geçimini sağlayanların aleyhine olan böyle bir ekonomi politikasına süreklilik kazandırmak, kuşku yok ki, 12 Eylül ile başlatılan demokratik hak ve özgürlüklerin kısılmasını süregelenleştirerek siyasal baskının kurumsallaşmasıyla olanaklıdır. Bugün, sendikal özgürlükler, grev ve toplu sözleşme hakları yeteri ölçüde sağlanmıyorsa; ilerici, demokrat ve yurtseverlerin meslek, kitle ve siyasal örgütlenmesi sıkı bir denetim ve baskı altında bulunduruluyorsa; toplumsal barışı sağlayacak olan genel af çıkarılmıyorsa; işkencecilerin cezalandırılması, idam cezalarının kaldırılması gündeme getirilmek istenmiyorsa; yurtdışında kalmak zorunda bırakılan ve yurttaşlıktan çıkarılan nice değerli insanımızın yurda dönmelerine olanak sağlanmak istenmiyorsa; 1402 ile görevlerinden alınmış öğretim üyeleri, bilim adamları, doktorlar, öğretmenler ve memurların göreve başlatılması engelleniyorsa; geleneksel yaşam biçimlerinin ağır bastığı Güneydoğu Anadolu'da, insan onurunu ve aile kavramını derinden yaralayan ve "cinsel kontrol"a dek uzanan uygulamalar devletin "araştırma" yöntemleri olarak benimseniyorsa, tüm bunların nedeni, çalışan halkın ücret ve gelirlerini baskı altında tutma, dolayısıyla çalışanların ekonomik haklarını sağlamanın koşulu olan demokratik ortamın gelişmesini geciktirme ve önleme amacını taşımasıdır.

Ulusun bunalıma düştüğü dar günlerde, halkımız, maddi ve manevi her türlü özveride bulunmaya, her zaman hazır olmuştur. Ne var ki, ekonomik bunalımın, yalnızca halkın omuzlarına yüklenmesi, buna karşılık, çalışanların emeğinden koparılan gelirin, sermaye, servet ve mülk sahiplerinin kazançlarına aktarılması, hele bu gelirin "işbilir" işbiricilerin kısa zamanda büyük servetler yığmasının kaynağını oluşturması, toplumsal gelişme ve sosyal adalet ilkeleriyle bağdaşmayan bir tutumdur.

ULUSAL EKONOMİ KAVRAMI, MODASI GEÇMİŞ BİR MODELMIŞ GİBİ, EKONOMİ POLİTİĞİN HURDALIĞINA ATILMAK İSTENMEKTEDİR.

Toplunun tüm maddi ve manevi üretim güçlerini harekete geçirmeyi, üretimi artırmayı, ekonominin temeli almak yerine, paracı politikalar ekonomiye esas alınmış, ülke, adeta, yalnızca para alınıp para satılan bir "borsa"ya dönmüştür. Oysa, esas olan üretimdir, üretimin artırılması ve adaletli bölüşümüdür.

"Ulusal Ekonomi" kavramı, adeta modası geçmiş bir modelmiş gibi, ekonomi politığın hurdalığa atılmak istenmektedir. Bilginin, bilimin, teknikbilimin uluslararası nitelik kazandığı bir çağda, biçimsel bakımdan bazı değişmelere uğraması doğal olan "ulusal ekonomi" kavramı, özü ve içeriği bakımından tam anlamıyla yozlaştırılmış, ekonomiye ulusal özerklik kazandırmak yerine, gelişmiş kapitalist ülkelere bağımlı finans kuruluşlarının amaçları doğrultusunda, ülke, bir çeşit hammadde ve yarı-hammadde üretim alanı ve tüketim malları pazarına dönüştürülmüştür.

Bir ülke, tüketim malları üretiminden ayrı olarak, toplumsal üretimin belirleyici kesimini oluşturan üretim araçları üretimine yönelmeden özerk bir ekonomiye, kendine yeterli bir ekonomik düzeye kavuşamaz, ekonomik bağımlılıktan, borçlarını artırmaktan kurtulamaz. Onun içindir ki Kemalistler ekonomik bağımsızlık ülkelerinden sandıkları ve ülke, emperyalist sisteme altbasamaklardan bağlanarak onun bir pazarına dönüştürülmeye başlandığı yıllardan bugüne, yurdumuz, sürekli kan kaybediyor. Toplumsal olarak yaratılan maddi değerlerin önemli bir bölümü, yabancı kuruluşların kâr ve faizleri olarak, sürekli dışarıya akıyor. Bilimde, teknikte, uygulamada üretim bilgi ve becerisi kazanmış gelişkin beyinler, ya dışarıdan emilerek ya da içerde yabancı sermayenin hizmetine çekilerek, ülke, manevi yönden de yoksullaştırılıyor.

Gerek nüfus artışından, gerek sistemin özelliğinden ve gerek dış sömürü sonucu üretimin yetersiz gelişmesinden kaynaklanan işsiz nüfus, hızla artıyor ve bugün faal nüfusun % 17'sini oluşturuyor. Küçük bir iş bulabilmek için herhangi bir sosyal güvence aramadan en düşük ücrete razı olmaya hazır işsiz yığınlar, çalışanlar üzerindeki olumsuz baskısını giderek artırıyor.

Bütün ülkenin en önemli gelir kaynağını işçi dövizlerinin oluşturması, sistemin ve izlenen ekonomik politikanın utanç verici tablosunu oluşturuyor. Toprağından, yurdundan, yuvasından koparılan nice genç insanımız, geçimini sağlamak, üçbeş kuruş biriktirebilmek için, markın haneliğinden dinarın sultanlığına, dinarın sultanlığından doların karaborsasına sürükleniyor.

Kaldırımları dolduran küçük seyyar satıcılar, bulvarlara sarkmış karaborsacılar, uyuşturucu pazarlayıcıları, kısaca sefaletle sürüklenmiş yığınlar, büyük enerjilerini küçük işlere ve kimi zaman toplumsal anlamda olumsuz yönlere harcayarak, günlük geçimlerini en zor koşullarda sağlamaya çalışıyor. Devasa değerler üretecek koca bir kitle, üretmeden tüketiyor; toplumsal gövde milyonlarca el tarafından kemiriliyor.

KAMU İKTİSADİ KURULUŞLARI, HALKIN ZARARINA, YERLİ VE YABANCI TEKELLERE PAZARLIK KONUSU YAPILMAKTADIR.

Kamu İktisadi Kuruluşları, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın yıkıntıları arasında, ulusal ekonomik bağımsızlığımızı ve devletin, dışa karşı ekonomik yönden güçlenmesini sağlayan kuruluşlar olarak doğmuştur. Bunun içindir ki, Kamu İktisadi Kuruluşlarına karşı, yabancı ve giderek yerli tekeller, düşmanca bir tutum takınmışlar ve her fırsatta, bu kuruluşların varlığını, pazarlık konusu yapmışlardır. Bugüne değin, halkın gerekli giderlerini ulusal pazardan kolaylıkla sağlayabilmesi ve geçim

yükünü hafifletmesi amacıyla daha etkili olarak çalıştırılabilecek Kamu İktisadi Kuruluşları, halkın ekonomik yükünü hafifletici araçlar olmaktan çıkarılıp, yerli ve yabancı özel sermayenin sömürü mekanizmasının araçları haline getirilmek isteniyor. Bu nedenle de, Kamu İktisadi Kuruluşlarının, yerli ve yabancı tekelere kiralanmamasının ya da devredilmesinin yasal yolu açılıyor.

Ulusal bağımsızlık döneminin son ekonomik "kale"leri olan Kamu İktisadi Kuruluşları yerli ve yabancı tekelin eline geçtiği zaman, yoksul halk, gerekli geçim nesnelerini daha pahalıya almak, bir de bu yönden daha fazla sömürülmek durumuyla karşı karşıya kalacak, bunun yanı sıra, burada çalışan binlerce işçi özel sermaye sahiplerinin elinde, işsizliğe ve baskıya maruz bırakılacaktır. Tütün ve çay işletmelerinde, devlet tekeli kaldırılarak, geniş bir pazar, özel sermayenin eline geçecek, buna karşılık, burada çalışanların önemli bir bölümü, işsizler ordusunun saflarına sürülecektir.

KIRSAL KESİM EMEKÇİLERİ HIZLA YOKSULLAŞMAKTA, AÇLIKLA SAVAŞMAKTADIR.

Türkiye gelirinde tarımın payının 1979'da % 24.33 iken, 1985'te % 20.11'e düşmüş olmasının nedenini, ürünlerin fiyatının, sanai ürünlere göre, sürekli düşürülmüş olmasında aramak gerekir. Köyü, 1979'da 100 litre motorini, 179 kg buğdayla alırken, 1985'te aynı miktarda motorini 292 kg buğdayla alabilmiştir. 1979'da gene 100 litre motorini, 632 kg pancar karşılığında alırken, 1985'te, ancak 1421 kg pancar karşılığında alabilmiştir. Aynı yıllar içerisinde, banka kredi faizleri, % 18'den % 35'e çıkarılmış; makine, gübre, motorin, ilaç, tohum fiyatları, yabancı para kuruluşlarının dayattığı doğrultuda devlet desteğinden yoksun bırakılarak, hızla artırılmış, tarımsal ürünlerin gerçek fiyatları, devletin denetiminde, giderek düşürülmüştür. Dolayısıyla, tarımsal alanda köylülüğün yarattığı kaynaklar, sermayenin artan kârlarına aktarılmış, küçük bir azınlığın hızlı zenginleşmesi amacıyla, köylülük de hızla yoksullaşmaya sürüklenmiştir.

Kırsal alanın nüfusu, 1980'de, toplam nüfusun % 62'sini oluştururken, 1985'te bu oran % 45'e düşmüştür. Bu, özünde, yeni istihdam alanları yaratmaktan yoksun sanai merkezlere emilen bir nüfus değişiminin değil, yoksullaşmış ve umarsız kalmış köylülerin, kırsal alandan kentlere itilmiş olmasının sonucudur.

Cumhuriyet döneminde, köklü bir toprak reformunun yapılamamış olması, kırsal alanın demokratikleşmesini sürekli geciktirmiş, toprak dağılımındaki eşitsizlik kadar, geri ve geleneksel ilişkiler, gerici ideolojilerin barınma ve yeniden gelişme alanları olarak kalmıştır. Kemalizmin laik eğitim ilkelerinden uzaklaşmaya başladığı yıllardan bugüne, köylülük, kimi bölgelerde bir yandan toprak ağalarının sömürü ve baskısı altında, bir yandan tarikat şeyhlerinin etkisi altında ezilmiştir. Buna karşılık, yoksul ve küçük köylülerin demokratik ve ekonomik savaşım örgütü olan demokratik halk kooperatifleri çalışamaz duruma getirilmiştir.

DIŞA BAĞIMLI EKONOMİK POLİTİKALAR, BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜRETİMİNİ DURDURMUŞTUR.

İlk dış borçlanmalar dönemine geçildiği, yabancı sermaye yatırımlarının yolu yasal olarak açılmaya başlandığı dönem, aynı zamanda, köylülüğün bağrından gelerek, köye, çağdaş yaşamın gerektirdiği tekniği ve düşüncüyü götürecek olan ve bireyin zihinsel-bedensel-üretimsel yönden dengeli gelişmesini ilk deneyen eğitim kurumları Köy Enstitülerinin, ağır bir saldırıya uğradığı dönem oldu. Bununla yetinilmedi. Laik ve bilimsel eğitim kurumları, gericiğin içten içe beslendiği kurumlarla kuşatılmaya başlandı; giderek, ilköğretimden üniversiteye dek, düşünen, araştıran, kişiliğini özgürce geliştiren insan yerine, çağdışı inançlarla boğulmuş, dogmatik insan yetiştirmeye ağırlık verildi. İçeriği boşaltılmış bir "Atatürkçülük", her türlü gericiği gizleyen bir maske oldu, olmaya devam ediyor. Bugün de, üniversiteler, özgürce bilim üreten, teknikbilim üreten, deney üreten kurumlar olmaktan çıkartılıyor, çağdaş ekonomi biliminin, felsefenin, sanatın, yazının dışlandığı, bilimin ve teknikbilimin yalnızca ithal edildiği kurumlara dönüştürülüyor. YÖK, bilimsel

düşünce arayışını olduğu kadar, kişiliğin serbestçe gelişmesinin dışı vuran gündelik yaşam biçimlerini, "kuşla disiplini" anlayışıyla baskı altına alıyor; dışı bağımlı ekonominin gereksindiği teknolojik pazarın genişlemesine olanak sağlayacak ucuz ve uysal kafalar yetiştirmeyi amaçlıyor.

Kaynağını halkın ilk toplumsal biçimlenmelerinden alan, ulusal kültüre evrimleşen ve kollarını evrensele açan kültürümüzün canlı, dinamik ve devingen özüne, TRT, "cam"ını kapıyor; camını, ölmüş ortaçağ kültürü ile çürümüş kozmopolit kültürün yozlaşmış örnekleriyle boyuyor. Tommiks ve Mızraklı İlmihal, kozmopolit kültür ile ortaçağ kültürü, taze beyinleri, kendine, halkına, çağına yabancılaştırıyor.

Çağdaş dünyaya ve çağdaş düşüncelere pencere açan binlerce kitap, yasal kısıtlılığı bulunmayan, yargının akladığı, aklanmış onadığı binlerce kitap toplatıldı ve bu kez, alanlarda değil, sesizce yakıldı, imha edildi. Düşünce özgürlüğü üzerindeki baskılar, onu bütünleyen basın üzerindeki baskılarla sürüyor. Basının tekelleşmesi, bir yandan, basının "basın olarak" görevini, lotaryaya dönüştürürken, öte yandan, toplu işten çıkarmalar hızlanıyor ve yaygınlaşıyor.

→ **İŞÇİLERİN ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK KISITLAMALARIN YANI SIRA BAŞTA KIDEM TAZMİNATI VE ASGARİ ÜCRET OLMAK ÜZERE, TEMEL KAZANIMLARA YÖNELİK SALDIRILARIN ARDI ARKASI KESİLMEMEKTEDİR.**

Sendikalar ve sendikacı işçiler üzerinde yoğun ve çoğu kez de yasadışı baskı uygulanmakta, yargı kararı bile olmadan sendikalar kapatılmakta, malları elinden alınmakta, doğal hakları olan etkinliklerinden ahkonulmakta, sınıf ve kitle sendikacılığını savunanlar yargılanmaktadır. Sendika çalışmaları, sendika kurma, yönetici olma ve özgür irade ile sendika seçme konularında üyesi olduğumuzu iddia ettikleri hiçbir Batı ülkesinde görülmemiş sınırlamalar uygulanmaktadır. Grev yasaklarını ve sınırlamalarını alabildiğine yaygınlaştıran iktidar, toplu pazarlık düzenine isveren lehi ne karışmamaktadır. Günümüzde sendikalaşması gereken her dört kişiden ancak biri sendikacıdır. Buna karşılık sendika görüntüsü altında bir yabancı ülke kuruluşu en geniş serbestlik içinde etkinliklerini sürdürmektedir. Memurların sendikalaşması yasaklanmıştır. İşçilerin örgütlenme özgürlüğüne yönelik kısıtlamaların yanı sıra, başta kıdem tazminatı ve asgari ücret olmak üzere, temel kazanımlara yönelik saldırıların ardı arkası kesilmemektedir.

→ **TOPRAKLAR YABANCILARA SATILMAKTA, SERBEST BÖLGELERLE YURT TOPRAKLARI BÖLÜNMEKTEDİR.**

Türkiye'de bir yandan ülkenin bölünmezliği edebiyatı yapılırken, öte yandan da topraklarımız yabancılarla satılarak ve Serbest Bölgeler kurularak ülke toprakları fiilen bölünmektedir. Serbest Bölgelerde birtakım TC yasaları geçerli olmayacak, yerli ve yabancı sermayedarların çıkarları doğrultusunda yeni düzenlemeler yürürlüğe konulacaktır. Serbest Bölgelerin altyapıları halkın ödediği vergilerle yapılacak ve buralardaki işadamlarının kullanımına verilecektir. Emekçiler buralarda demokratik hak ve özgürlüklerini korumanın aracı olan grev yapma hakkından yoksun bırakılacaktır. Yabancı sermaye ile onların işbirlikçisi yerli tekeller daha çok sömürüp kazansınlar diye yoğun bir soygun düzeni kurulacak, her türlü yasadışı işler ve kaçakçılık kol gezecektir.

→ **DIŞ BORÇLAR SON ALTI YILDA BİR KAT ARTMIŞ, 13 MİLYAR DOLARDAN 26 MİLYAR DOLARA ÇIKMIŞTIR.**

Ülkemiz, tarihinde görülmemiş ölçüde dış borçlar altına sokulmuştur. Döviz bunalımı kalmadı diye iktidarcı övünülen bu dönemde son altı yılda dış borçlar bir kat daha artarak 13 milyar dolardan 26 milyar dolara, faizleriyle birlikte 30 milyar doların üstüne çıkmıştır. Bugün Türkiye'nin dış borcu bir yıldaki dışsatımdan elde ettiği paranın üçbuçuk katıdır. Türkiye, her yıl satın

aldığı mal ve hizmetlerin bir milyar dolarlık bölümünü borçlanarak satın alabilmektedir. Bundan da önemlisi, yurdumuz, borçlarını yeniden borçlanarak ödeyebilmektedir. Her yıl vadesi gelen borçların anapara ve faizleri yabancı ülkelerden yeniden borçlanarak ödenebilmektedir. Dış borçlarla ilgili yalnızca faiz ödemeleri tutarı yabancı ülkelerde çalışan işçilerimizin yurda gönderdiği dövize eşittir. Türkiye, her yıl daha çok borç ödediği halde, her yıl borcu daha da artan bir kısır döngü içerisine girmiştir.

4 → **ASKERİ VE SİLAH HARCAMALARI, BESLENME, EĞİTİM VE SAĞLIK HARCAMALARININ ÇOK ÜSTÜNDE OLUP, ULUSLARARASI SIRALAMADA BAŞLARDA YER ALMAKTADIR.**

Yurdumuz beslenme, barınma, eğitim, sağlık gibi temel gereksinimlerin bölüşümünde uluslararası sıralamada sonlarda yer alırken, silah altında tutulan asker sayısı bakımından dünya beşincisidir. Türkiye'deki askeri harcamalar, eğitim ve sağlık harcamalarının çok üstündedir. Bir asker için bütçeden ayrılan para, yaklaşık 300 sivil yapılan harcamaya denk düşmektedir. Bir jet uçağın satın alındığı parayla 50 bin traktör ya da 100 yataklı 75 hastane kurulabilmektedir. Oysa Türkiye'nin jeopolitik konumu, asker sayımızı ve silahlanmamızı artırmayı değil, tam tersine Atatürk zamanında olduğu gibi asker sayısını ve silahlanmayı sınırlandırmamızı gerektirmektedir. Yoksul ülkemiz, silahlanma ve askeri harcamalarda, dünya ortalamasını, hatta NATO ülkeleri ortalamasını bile geçmiştir. Askeri harcamalar 1983 yılında 2,8 milyar dolar, yani 2 trilyon TL olmuştur. Kısacası bu dönemde askeri harcamalar yaklaşık dört kat artmıştır. Uluslararası tekeli sermaye, yaşayabilmek için zorunlu olarak silah satışını giderek artırmak amacıyla yurdumuzu ve kimi komşularımızı silahlanma yarışına içine itmiştir. Buna karşı önlem olarak yurt içinde özel girişim eliyle silah fabrikaları kurdurulması; ulusal değil, tersine ulusallığa aykırı bir girişimdir. Çünkü, silah fabrikaları kuracak olan büyük sermaye, niteliği ve doğası gereği, dışa bağımlıdır. Bu, Türkiye'nin askeri ve siyasi kararlarında yerli ve yabancı büyük sermaye söz sahibi olacak demektir.

5 → **SAĞLIKLI YAŞAM HAKKIMIZ, DOĞUŞTAN KAZANILMIŞ VE VAZGEÇİLMEZ BİR HAKTIR.**

Bütçesinde sağlık işlerine % 2,5 pay ayrılmış bir ülkede sağlıklı yaşam hedefine ulaşmak olanaksızdır. Her 10 çocuğumuzdan biri daha bir yaşına gelmeden ölüyor, sağlık muayeneleri hastanelerde bir-iki dakika içine sıkıştırılıyor; hekimler yarım günde 80-100 hastaya bakmak zorunda bırakılıyor; temiz su, sağlıklı konut, yeterli besin gibi temel gereksinimlerimiz sağlanmıyor; aşı kampanyaları gösterişli gösterilere dönüştürülüyor; yoksul halk ilaç parası bulamıyor. Buna karşılık iktidar, halk sağlığını bile sermayenin yeni bir kazanç alanı haline getirmek için, sağlık hizmetlerini daha çok özelleştirme tasarıları hazırlıyor. Sağlık işlerinin ülke düzeyine dağılımı her bakımdan olağanüstü dengesizdir. Devlet, yurttaşlarına ruha ve vücut sağlığının sağlanması sorumunu özel girişime devretmemelidir. YÖK uygulamasından sonra tıp fakültelerinde de öğretim ve öğrenimin niteliği hızla düşmektedir. Sağlık bakımından devletin temel görevi, hem hastaların tedavisini sağlamak, hem de koruyucu sağlık hizmetini yapmaktır. Bunun için de sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi göstermelik olmaktan çıkarılmalıdır.

7 → **SONUÇ**

TOPLUMUN VE ÜLKENİN YARARINA OLMAYAN BU EKONOMİK DÜZEN ELBETTE DEĞİŞECEKTİR. VE ELBETTE, HALKIMIZ, KENDİSİNİN VE ÜLKESİNİN GELECEĞİNDE SÖZ VE KARAR HAKKINI ELDE EDECEKTİR. EKONOMİK-DEMOKRATİK HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLERİ, KENDİ BİLİNCİYLE VE KENDİ GÜCÜYLE AŞACAKTIR. BUNUN İLK KOŞULUNUN DA, HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ SÜREKLİ GELİŞTİREN GERÇEK BİR DEMOKRASİYİ KURMAK OLDUĞUNU BİLMEKTEDİR. TÜM DÜNYADA, İNSANLIĞIN ONURLU TARİHİNİ HALKLAR YARATMIŞTIR. ÜLKEMİZDE DE, HALKIMIZIN KENDİSİ YARATACTIR. BUNDAN KİMSENİN KUŞKUSU OLMAMALIDIR.

→ (5)

Polis sorgulamalarının
politik değerlendirmesi

Partilerimizin genel sekreterleri N. Sargın ve H.Kutlu, 16 Kasım 1987'de gözaltına alındıktan, geçtiğimiz Mart ayına kadar, her iki genel sekreterin ısrarlı taleplerine rağmen, DGM Savcılığı yasaları çiğneme pahasına poliste yapılan sorgulamanın tutanaklarını avukatlara vermemiştir.

Çok önemli "itirafları" içerdiği iddia edilen bu tutanaklar, partilerimizin ve genel sekreterlerimizin tüm taleplerine rağmen aylarca kamuoyundan neden gizlenmiştir? Bu sorunun yanıtı artık verilebilir: Söz konusu tutanaklar Kutlu ve Sargın yoldaşlara, 17 Gün boyunca neden işkence yapıldığını, bu işkencenin hangi amaçlara yöneldiğini bizzat işkenceyi kanıtlayan ve işkencenin yenilgisini ilan eden çok değerli belgelerdir.

Bu sonuca varabilmek için, bazı yöntemsel sorulara net yanıtlar vermek, Sargın ve Kutlu'nun poliste yapılan sorgulamalarının, bugüne kadar süregiden TKP ve TİP örgütleri ve üyelerine yönelik sorgulamalardan nasıl farklı bir sorgulama olduğunu çok iyi kavramak gereklidir.

Birincisi, Sargın ve Kutlu yoldaşlar ülkede gizli parti eylemini yönetirken beklenmedik anda tutuklanan ve tutuklanması ile birlikte, ilgili tüm örgüt ve yoldaşlar için verilen ifadeden bağımsız, hesnel olarak tehlike oluşturan yoldaşların durumundan tamamen farklı koşullarda polisle yüzyüze gelmişlerdir.

Genel sekreterlerimiz "yakalanmamış", örgüte rağmen "teslim olmamış", fakat ülkede "özgürce siyasal eylem yapma, TBKP'yi legal kurma" talepleri hükümet tarafından reddedilerek, kendi iradeleriyle geldikleri Ankara'da gözaltına alınmışlardır. Her ikisi de böyle bir durumla karşılaşacaklarını defalarca açıklamışlardır.

O halde kritik tüm parti bilgileriyle ilgili her türlü güvenlik önleminin gidisten önce alındığı, örgütsel güvenliğin rastlantılara, ya da işkencecinin barbarlık derecesine bırakılmadığı herkesçe anlaşılır bir durumdur.

Konunun
özgüllüğü

Rastlantıya
yer yok

O nedenledir ki, partilerimizin yönetimleri, Kutlu ve Sargın yoldaşlar gözaltındayken, örgütsel güvenlik açısından herhangi bir kaygı duymamışlar, yalnızca genel sekreterlerimiz can güvenliği açısından ciddi kaygılar duymuşlardır. Bu da doğaldır, çünkü her iki parti siyasi poliste ne tür işkence yapılırsa yapılsın genel sekreterlerden yeni, polise bilinmedik hiçbir hayati bilgi alınamayacağından, emin bulunmaktaydılar.

Olaylar ve tutanaklar bu söylenenleri tartışmasız doğrulamıştır. Kural olarak her gözaltından sonra tutuklamaların genişlemesi durumu bu kez gerçekleşmemiş, daha önce TKP davasından hüküm giyenlerin uydurma gerekçelerle davaya dahil edilmesi dışında alışılagelen "örgüt çökertme" söz konusu olmamıştır.

Gizlenmeyen
politik kimlik

Diğer sorgulamalardan farklı olarak, Kutlu ve Sargın'ın kendilerini açığa vurmama, polisin önünde parti kimliğini açıklamama, günlük parti çalışmasında kimi yasal biçimlerle örtülen yoldaşları ve sempatizanları korumak için polise siyasal kimlikle ve çalışan organla ilgili yanlış bilgi verme gibi sorumlulukları da yoktur. Her iki yoldaş da ülkeye kendi gerçek politik kimliklerini ve güvenceye alınan yakın çalışma arkadaşlarını gizlemeksizin gitmişlerdir. Bu, TBKP'ni yasal olarak kurma talebinin doğal bir sonucudur.

Risksiz koşulları
seçme üstünlüğü

İkincisi, Sargın ve Kutlu yoldaşlar her iki partiye karşı ciddi bir tutuklama hareketine elverişli politik koşullarda değil, tam tersine böyle bir kitlesel tutuklamanın hükümet açısından ağır sorunlar yaratacağı nisbeten elverişli politik koşullarda değil, tam tersine böyle bir kitlesel tutuklamanın hükümet açısından ağır sorunlar yaratacağı nisbeten elverişli politik koşullarda polisle yüzyüze gelmişlerdir.

Politik koşullarla ilgili bu söylenenleri bir ölçüde açmak yararlı olacaktır:

Hükümetin
durumu

Gerçekte genel sekreterlerimizin gözaltına alınmasıyla birlikte, siyasal polisin sözümona sorgudaki itiraflara dayandığını açıklayarak, haklarında halen koğuşturma devam eden binlerce TKP ve TİP üyesine karşı yeni bir tutuklamaya girişmesi ciddi bir olasılıktı. (Politik şartlar elverişli olmasa da bu olasılık bugün de vardır) Fakat böyle bir

operasyon ANAP hükümetinin izlediği politikalara ve yaratmaya çalıştığı liberal izlenime ülkede ve ülke dışında çok ciddi bir darbe olacaktı. O nedenle hükümet, maceracı bir tutumdan kaçındı.

Dayanışmanın
suya düşürdüğü
komplo

Aynı zamanda her iki genel sekreterin gidiş kararını açıklamasından ve özellikle gözaltına alınmalarından sonra ortaya çıkan gerçekten umulmadık ölçüdeki dayanışma ve kamuoyunda uyanan büyük ilgi, MİT ve polisteki aşırı anti-komünist elemanları gerilettiler. Bir ara basına sızdırılan yalan haberlerin de kanıtladığı gibi, genel sekreterlerin itirafıyla yüzlerce insanın tutuklandığı iddiasına temel olacak operasyon suya düştü.

Bütün bunlar, sorgulamanın farklı koşullarda gerçekleşmesi nedeniyle, polisin ilerici güçlere karşı yeni bir saldırıya geçmek için büyük nesnel zorluklara sahip olduğunu göstermiştir.

Görüldüğü gibi, Kutlu ve Sargın'ın polisle yüzyüze gelmesi, bir dizi tutuklamalardan tamamen farklı örgütsel, politik koşullarda olmuştur. Bu durum sorgulamanın gerçek amaçlarını kavramak bakımından önemlidir. Bir başka deyimle halk arasında bilinen "Türk polisi yakalar" tekerlemesini alt üst eden ülkeye gidişin bu özellikleri, polisin de kendisine, duruma uygun bir soruşturma stratejisi çizmesini zorunlu kılmıştır.

Polisin
stratejisi

Birincisi, siyasi polis, H.Kutlu ve N.Sargın'dan anlatılan nedenlerle yeni örgütsel bilgiler alma şansına sahip olmadığını;

İkincisi, her iki yoldaşı kimliklerini itirafa zorlayarak bulundukları x organlardaki yoldaşlarının kimliklerini açığa çıkartma gibi alışılacak bir ödevle de, onlar kimliklerini ve çalışma arkadaşlarını gizlemedikleri için yüzyüze olmadığını;

Üçüncüsü, elinde varolan bilgilerle geniş bir tutuklamaya ise politik ortam nedeniyle girişemeyeceğini, daha ilk günden kavramıştır.

Sorgunun ana
yönü-amacı

O nedenle siyasi polis sorgulamayı, hepsi de TBKP'nin yasallaşmasını bir süre daha geciktirmeye yönelik, doğru-dan doğruya ideolojik nitelikli amaçlara bağlamıştır.⁽¹⁾

(1) Bununla birlikte siyasi polis, her şeye rağmen ağır iş-kenceyle genel sekreterlerden yeni bilgiler elde etmeye çalışmış, ve bunda tam bir başarısızlığa uğramıştır. Elindeki polis istihbaratına dayalı tahminlerini de genel sekreterlere onaylatamamıştır.

Burada söz konusu olanlar şunlardır:

Birincisi, TBKP Program Tasarısıyla ortaya konan partilerimizin yeni politik kimliğini gözden düşürmektir.

Program
sorguda

Bu amaçla sorguda her iki partinin SBKP'nin talimatıyla hareket eden, dış maddi desteğe dayanan bir nevi "beşinci kol" niteliğinde partiler olduğuna dair izlenim yaratıcı sorular sorulmuştur.

Aynı zamanda, her iki parti, klasik antikomünist şemalara oturtulmak istenmiş, TBKP program tasarısında dile getirilen yeni görüşlerimizin, gerçekte yasallık kazanmak için bir manevra olduğu izlenimini yaratıcı sorular düzenlenmiştir.

İkincisi, TKP-TİP birliğini bozmaktır.

Birlik
sorguda

Bu amaçla, Sargın yoldaş TİP'in TKP'ye katıldığını açıklamaya zorlanmış, diğer yandan da basına, iki ifadenin sözümona karşılaştırılması temelinde, Kutlu yoldaşın örgütleri ele verdiği haberi sızdırılmış, böylece her iki partinin genel sekreterlerine karşı parti sıralarında güvensizlik aşılanmak istenmiştir.

Üçüncüsü, yasal örgütlenme girişimini karalamaktır.

Yasallık
sorguda

Bu amaçla, yasallık için ülkeyedönüşün "dışardan" emirle yapıldığına, yasallık dışında başka "art" amaçlar taşıdığına dair izlenim yaratıcı sorular sorulmuş, ve sözde güvencelere kanarak ülkeye dönme kararı vermekle hata ettikleri telkin edilerek, her iki genel sekretere uğradıkları işkence karşısında, ülkeye gidişin yanlış bir politik karar olduğu kabul ettirilmek istenmiştir.

İşbirliği
sorguda

Dördüncüsü, bütün bu ideolojik nitelikli amaçlara, işkenceyle ulaşılabildiği ölçüde, her iki genel sekreteri ve her iki partiyi lekelemek, onların otoritesini zayıflatmak, böylece, bu partilerin iç birliğini sarsmak, her iki partinin sol güçlerle ilişkilerini bozmak ve partileri demokratik güçlerden izole etmek amaçlanmıştır.

Sorgunun
iflası

17 gün boyunca işkence altında sürdürülen bu sorgulama, yukarıda belirtilen amaçlardan hiçbirisine ulaşamamış, partilerimizin genel sekreterleri:

- TBKP program tasarısında dile getirilen yeni parti çizgisini, Marksist-Leninist öğretiyi, komünist idealleri gölgeleyeci beyanlarda bulunmayı kararlılıkla reddetmişler.

- TKP-TİP birliğine,

- Yasal örgütlenme girişimine,

- Partilerimizin birliğine, sol güçlerle ve demokratik çev-

relerle ilişkilere zarar verici ülke içindeki ve uluslararası plandaki saygınlığını sarsıcı her türlü zorlamaya boyun eğmemişlerdir.

İşkence
belgesi

17 günlük gözaltı süresince yapılan sorgulamanın tutanakları aynı zamanda birer işkence belgesi niteliğindedir.

Tutanaklara, her iki genel sekreterin iradelerine rağmen geçirilen, H. Kutlu yoldaşın ifadesinde polisin elindeki geniş arşive dayanarak dayattığı rastgele seçilmiş, bir çoğu yanlış yazılmış isimler şeklinde; N. Sargın yoldaşın ifadesinde ise, 80 sonrası gizli örgüt açığa çıkaramayan polisin çaresizliğini gösteren anlamsız ve soyadı bile olmayan kişiler şeklinde yansıyan sözde bilgiler, işkencenin somut kanıtlarıdır. (1)

Gerçek durumdan habersiz kamuoyunu yanıltmak ve öne koyduğu amaçlara ulaşamayışını örtbas etmek isteyen siyasi polis, hazırladığı bu tutanaklarla, işkence suçunu bizzat itiraf etmiştir.

İşkenceci-
nin yenilgi
belgesi

Bu tutanaklar, her iki genel sekreter tarafından savcılıkta ve sorgu hakimliğinde polisin kimi eklemeleri ve üslubu dışında, ana içeriği bakımından kabul edilmiştir. Buda doğaldır: Çünkü, tutanaklar aynı zamanda hem işkencecinin -her iki partiye, komünistlere yapmaları gereken- asıl amaçlarını ortaya koymuş; hem bu amaçlara ulaşmada işkencecinin nasıl yenik düştüğünü göstermiş, hem de bizzat işkencecileri açığa çıkartmıştır.

Savcının
gizliliği

İşte bu nedenlerle, söz konusu tutanaklar, işkencecilerin hazırladığı her tutanağa özgü zavallıca özellikler taşısa da, değerli belgelerdir ve bu nedenle de, savcı tutanakların kendisinden değil de, onları gizlemek yoluyla bu tutanaklar üzerine yaratılan fısıltılı ortamından medet ummak dışında hiçbir sonuç alamamıştır.

Polis sorgulama tutanaklarının politik değerlendirmesi işte böyledir.

(1) Siyasi polis, partilerimizin somut durumlarındaki farklardan ötürü, (TKP gizli örgütlerinin 1980 sonrasında bir dizi operasyona uğraması, TİP'e karşı ise 1980 sonrasında girilen operasyonların genellikle 80 öncesi legal çalışmaları koğuşturma amacı taşıması gibi farklardan ötürü) her iki genel sekreteri farklı noktalardan hareket ederek sorgulamıştır. Sargın yoldaşı, şimdiye kadar ortaya çıkmayan Türkiye örgütünün varlığını kabule ve bileşimini açıklamaya zorlarken, Kutlu yoldaşı, bugüne kadar ortaya çıkanların dışındaki örgütlerin bileşimini açıklamaya ve merkezi bir yönetici yapının varlığını kabule zorlamıştır. Başarısızlığa uğrayan bu zorlamalar ve sorgunun bu farklı açıları ifadelerim yapısına da yansımıştır.

Parti Komitelerinin politik aydınlatma konulu gündem maddelerinde kullanılmak üzere : TİP-TKP MK'lerince hazırlanan metindir.

1 Mayıs Öncesinde Politik Durum

Daha çok kısa bir süre önce genel seçimler yapılmış olmasına rağmen, iç politikadaki gerginlik yeniden artmaktadır.

Hükümet partisi ANAP Kasım 1987 sonunda yapılan seçimlerde en çok oyu almıştır. Antidemokratik . seçim yasası sayesinde aldığı % 36 oy ile ANAP parlamentoda mutlak bir çoğunluk elde etmiştir ve istediği yasayı kolaylıkla çıkarabilmektedir. Başlıca emperyalist merkezlerin ve büyük sermayenin desteği ANAP'ın arkasındadır. Bu durumda Başbakan Özal'ın, "Bizim alternatifimiz yoktur" yolundaki propagandası etkili olabilmektedir.

Buna rağmen hükümet gene de sıkışık bir durumdadır. Oyların yaklaşık üçte biriyle parlamentoda yaklaşık üçte iki bir çoğunluğa sahip olması, kendi başına bir istikrarsızlık kaynağı olmaktadır. Seçimlerde DYP, RP, DSP ve SHP'ye oy vermiş milyonlarca yurttaş oylarının parlamentoya yansımadığını düşünmektedir. Bu, seçimlerden sonra birbirini izleyen zamların doğurduğu hoşnutsuzlukla birleşmektedir. Geniş halk yığınlarında parlamentoda sorunlarına bir çözüm bulunabileceği inancı zayıflamaktadır.

SHP ve DYP halkın hoşnutsuzluğunu dile getirmekte, çeşitli illerde mitingler düzenlemekte ve hükümetin ekonomik politikasına karşı yoğun bir muhalefet yürütmektedirler.

Türk-İş muhalefet partilerinin de desteğini alan eylemler düzenlemektedir. Çalışma yaşamını ilgilendiren yasaların işçiler lehine yeniden düzenlenmesi talebiyle ülke çapında yapılan yemek boykotu, 12 Eylül sonrasındaki ulusal çaptaki ilk eylem oldu. Bunu başka eylemlerin izlemesi bekleniyor.

Kürt sorunu çevresindeki gelişmeler hükümeti sıkıştıran bir başka faktördür. Kürt sorunu giderek daha geniş iç ve dış güçlerin ilgi alanına girmektedir. Hükümet bu konuda bir adım atmaya zorlanmaktadır. Kürtlerin varlığını tanımamaya, açık baskı teröre dayalı eski politikayı aynen sürdürmek olanaksızlaşmaktadır.

Devrimci çevreler, sosyaldemokratlar ve aydınlar, insan hakları konusunda hükümeti sıkıştırmaktadır. Hükümetin, "Türkiye'de tam demokrasiye geçilmiştir" yolundaki iddiası x ülke içinde de, ülke dışında da tutmamıştır. Hükümeti destekleyen Batı Avrupa tutucu güçleri bile, ondan insan hakları konusunda kimi adımlar atmasını istemektedir. C ezaevlerindeki direnişler, işkenceye karşı tepkiler, yurtdışındaki politik göçmenlerin girişimi ve bunun kazandığı destek, Kutlu ve Sargın yoldaşların ülkeye dönüşü ve TBKP'nin legal olarak kurulması girişimi çevresinde oluşan kamuoyu, insan hakları konusunda mücadelenin kararlılıkla süreceğini göstermektedir.

Hükümet sıkıştığı konularda eski ANAP hükümetine oranla görece daha esnek bir tutum almaktadır. Diyarbakır cezaevindeki direniş sonucunda ziyaretlerde Kürtçe konuşmaya izin verilmesi, başbakan Özal'ın Kürtlerin varlığını kabul eder görünen açıklaması, Avrupa ve BM İşkenceye karşı sözleşmelerinin onaylanması, İLO kongresinden önce sendikal yasalarda değişiklik yapılacağı açıklaması : vb. gelişmelerde bu görülmektedir.

Seçimlerden bu yana oligarşi içindeki bir çelişkinin de su yüzüne çıktığı görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı seçimleri konusundaki tartışmada, Vuralhan olayında ve MİT raporu olayında görüldüğü gibi, kimi askeri çevrelerle başbakan Özal ve ANAP hükümeti arasındaki tartışma ve kavgı kısa sürede sona ereceğe benzemektedir. Özal'ın seçimlerde kazandığı üstünlüğe dayanarak inisiyatif göstermesi ve askeri çevrelerin alanı sayılan iç ve dış güvenlik gibi alanlarda da söz sahibi olmak istemesi, bürokrasi içindeki yandaşlarını genişletme çabasına girmesi, sözkonusu kavgının temelinde yatmaktadır. Kavgı politikanın en genel gidişini ilgilendirmemekte, daha çok kadro ve yöntem konusundaki farklılıklarda kendini göstermektedir. Gelecek yıl yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimleri konusu da önemli bir faktör olmaktadır.

Kendilerini 12 Eylül dönemindeki antidemokratik uygulamalarla daha çok özdeşleştirmiş olan ve demokratik istemlere karşı daha dirençli olan askeri çevrelerle Özal hükümeti arasındaki çelişki muhalefet güçlerine demokratik dönüşümler için mücadelede kimi olanaklar vermektedir.

Hükümetin dış politikasında son aylarda kimi yeni vurgular görülmektedir. Hükümet uluslararası politikanın genel konularında ABD'nin dümen suyundan çıkmadan, komşu ülkelerle ilişkilerde ve bölgede daha esnek bir politika izlemeye çalışmaktadır. Yunanistan ile aradaki sorunların barışçı yollardan çözülmesi için prensip anlaşmasına varılması, Bulgaristan ile ilişkilerin normalleşmesi yönünde bir adım atılması, Sovyetler Birliği ile ilişkilerdeki olumlu gelişmeler, İran ile Irak arasındaki savaşın sona ermesi için çaba gösterilmesi gibi gelişmelerde bu görülmektedir. Aralık 1987'de Washington'da Gorbaçov ile Reagan arasında yapılan ve tarihteki ilk nükleer silahsızlanma anlaşmasının imzalanması ile sonuçlanan zirveden sonra dünyada esen yeni barışçı havanın Türkiye'nin dış politikası üzerinde de etkisiz kalmadığını söyleyebiliriz.

Hükümetin ekonomik politikada manevra yapma olanağının çok az olduğu son dönemde daha iyi görülmüştür. Seçim döneminde açılan para muslukları, 4 Şubat kararları ile yeniden kısılmış, yüksek zamlar birbirini izlemiştir. Hükümetin ekonomik politikada manevra yapma olanağını daraltan en önemli faktör dış borç sorunudur. Vadesi gelen dış borç ana para ve faizlerini (bu yıl 7 milyar doları bulacağı söylenmektedir) zamanında ödemek, hükümet tarafından temel politika olarak kabul edildiği için, bütün fonlar öncelik-

le buraya ayrılmaktadır. Bu, emekçilerin yanısıra işverenlerin de tepkisini çekmektedir. Şimdi dış borç sorununa mantıklı bir çözüm bulunmasının zorunluluğunu çok geniş güçlere göstermek daha olanaklıdır.

Yukarda sayılan gelişmeler, TBKP Program Tasarısının barış ve demokratik yenilenme politikasınınne kadar doğru olduğunu bir kere daha göstermektedir. Komünistlerin çözüm önerilerinin gerçeğe dönüşmesi daha da belirginleşmektedir. Tasarının "antidemokratik otoriter rejimi demokratikleşme yönünde değiştirmek için bugünden mücadele verme" anlayışının doğruluğu görülmektedir.

Başlıca iki muhalefet partisi olan SHP ve DYP mevcut olanakları yeterince kullanamamaktadır. Hükümetekarşı muhalefeti, daha çok halkın hayat pahalılığına ve işsizliğe karşı tepkisini dile getirme şeklinde yürüten muhalefet partileri, Ekim'de yapılacak yerel seçimlerde hükümetin oy oranını % 30'a indirerek erken seçimleri zorlama taktiğini benimseyecek görünüyorlar. Sendikal haklar konusunda, memurların sendikalaşma hakkını savunmayı da içerecek biçimde iki parti arasında bir anlayış birliğine varılmış olması, iki parti arasındaki işbirliğinin gelişmesinin olanaklı olduğunu göstermektedir.

Muhalefet partilerinin olanakları yeterince değerlendirememesinin nedeni, demokratikleşme, demokrasinin kazanılması konusunda iyi düşünülmüş, gerçekçi, bütün demokrasi güçlerinin destek ve katılımını kazandıracak bir plan ve programa sahip olmamalarıdır. Gerek SHP, gerekse DYP demokrasinin kazanılmasını kendilerinin iktidara gelmesi ile sınırlı bir programdan ibaret görmektedirler. Bütün demokrasi güçlerinin işbirliğini bugünden sağlayacak şekilde yapıcı bir politika üretmemektedirler. Kendilerinin iktidarına ulaşma amacının mutlaklaştırılması, hükümete karşı da, onun her adımını karşıya alan bir politikaya hatta zaman zaman hükümetin askeri çevrelere şikayet edilmesine yol açmakta, bu durum ise hükümete demagogjilerle yığınları etkileme olanağı vermektedir.

Bütün bunların ışığında güncel politikamızı şöyle belirleyebiliriz: Bugünkü durumda kısa sürede ANAP hükümetine son vermek hedefi, en azından yerel seçimlere kadar realist görünmemektedir. Buna karşılık birçok konuda hükümete baskı uygulayarak onu adım atmaya zorlamak olanaklı görünmektedir.

Sendikal hakların genişletilmesi, Kürt halkının varlığının tanınması, ve baskı ve terörün durdurulması ile komünist partisinin legal çalışma hakkının kazanılması, demokrasiyi kazanma programımızın bugünkü aşamada öne çıkan üç temel konusudur. Şimdi bu konularda gerici, militarist güçleri geriletme olanaklıdır. Gerici, militarist çözümleri reddetme, demokratik muhalefetin istemlerini dikkate alma yönünde hükümeti zorlamak gerekiyor. Bu konuların herhangi birinde gerici, militarist politikanın geriletilmesi, öteki konularda da demokrasi güçlerinin olanaklarını artıracaktır.

Komünistler bütün demokratik girişimleri vargüçleriyle desteklemelidirler. Hükümetin, demokratikleşme yönünde hiçbir ciddi adım atmadan, birkaç ufak uygulama ile kendini "adım adım liberalleşme ve demokratikleşme"den yana bir hükümet gibi göstermesine izin vermemek gerekiyor. Bunun için özellikle sendikal haklar, Kürt halkının hakları, ve 141-142'nin kaldırılması konularında demokratik istemler günlük mücadelemizde öne çıkarılmalıdır.

Yaklaşan 1 Mayıs bu demokratik istemlerin yükseltildiği, geniş demokratik güçlerin işbirliğinin geliştiği bir mücadele günü olmalıdır.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI
TÜSTAV

Berlin (taz) — Seit langem geistert es als Gerücht durch die Medienszene: Filmemacher Alexander Kluge möchte den Medienhimmel den kapitalkräftigen Tycoonen streitig machen und mit der „Anstalt für Satelliten- und Kabelkommunikation (AKS)“ dabei sein, wenn der Satellit im nächsten Jahr das Programm aufnimmt. Kraft Wetzel ist mit von der Partie. Die taz sprach mit ihm über das Projekt, um das Geheimnis zu lüften, vor allem aber auch, um Videoproduzenten und Filmemacher aus ihrem Schlaf zu reißen. Wetzel war im Wahlausschuß der Berlinale und ist filmpolitischer Sprecher des bundesdeutschen Filmjournalistenverbandes. — Die taz wird die Entwicklung weiterverfolgen und fordert zu Stellungnahmen auf.

taz: Werden die „Neuen Medien“ in der öffentlichen Diskussion nicht überbewertet? Immer mehr Leute lesen Zeitung, die Auflagen gehen in die Höhe und das Fernsehpublikum stagniert. Durch die neuen Programme wird nicht mehr ferngesehen, sondern man wird häufiger das Programm wechseln. Aus welcher Situation heraus entschließen sich nun Projekte, sich doch zu beteiligen? Ist das die Angst davor, daß der Zug ohne uns abfährt?

Kraft Wetzel: Unsere Lagebeschreibung ist eine andere. Alexander Kluge hat da den Karpenteich vor dem elterlichen Haus in Halberstadt vor Augen: Der fror im Winter von den Rändern her zu; seine Mutter steckte dann Stroh hinein, damit die Karpfen nicht erstickten. Die Karpfen sind wir, die alternativen Öffentlichkeitsproduzenten. Die eine Hälfte des Eises ist öffentlich-rechtliche Anstalt, die andere

Satelliten-ABC

TV Sat: Im Unterschied zu Fernmelde-satelliten bietet TV-Sat Programme, die über private Einzel- oder Gemeinschaftsantennen („Waschschüsselprinzip“) direkt zu empfangen sind — ganz ohne Kabel. Mit der Abstrahlung kann frühestens in der zweiten Hälfte 1986 gerechnet werden.

ECS: Dieser „Europäische Kommunikationssatellit“, „ECS1“ kann nur über Kabel empfangen werden. Bisher sind es gerade 170.000 Haushalte, die sich bundesweit an Sat 1 des Verlegerfernsehens, der Music Box und des Sky Channels sowie des 3 Sat Programms (u.a. ZDF) erfreuen.

ist Konzern. Und unser Projekt, der „Schnelle Kanal“, ist ein Versuch, uns dazwischenzuwringen, bei der Aufteilung der Satellitenkapazitäten ein Stück abzubekommen. Es soll ein Programm werden, in dem die Produzenten, die die Phantasiewaren selber herstellen, eine direkte Berührungsfäche mit dem Zuschauer haben — keine, die von vornherein moderiert, gefiltert ist, sei es durch das Legitimationsprofit-Ausgewogenheitskalkül der öffentlich-rechtlichen Anstalten, sei es durch das Profitkalkül privater Konzerne. Das ist ein Versuch, eine eigene Bühne zu erobern, auf der sich all das tummeln kann, was sonst überhaupt nicht stattfindet. All das soll eine selbstverwaltete, in eigener Regie übernommene Bühne kriegen.

Die AKS, für die Kluge, ich und viele andere arbeiten, nimmt treuhänderisch die Interessen der selbständigen Produzenten wahr, nicht nur der Filmemacher der Arbeitsgemeinschaft Neue Deutsche Spielfilmproduzenten, sondern auch die Interessen anderer Verbände, die klassische Öffentlichkeitsrepräsentieren. Da ist zum einen der Bühnenverband, der 1.800 öffentlich subventionierte Bühnen umfaßt, da ist der Verband der Literatur- und Sachbuchverleger im Börsenverein des Deutschen Buchhandels. Alles, was nicht Konzern und nicht Anstalt ist, all das, was mittelständisch ist, von der Wirtschaftsform wie auch von der Produktionsweise (also nicht arbeitsteilig). Ein Konzern wird wie eine Anstalt gemanagt — eine klare Trennung zwischen denen, die die Dinge tatsächlich herstellen und denen, die „verwalten“, die letztlich darüber bestimmen, was davon und wie zu sehen ist. Diese Arbeitsteilung aufzuheben und die Berührungsfäche zu denen, für die man die Produkte eigentlich macht, für die Zuschauer zu erhöhen, ist Sinn unseres „Schnellen Kanals“.

Zumindest jeder „Spiegel“-Leser weiß ja, daß das Verkabelungsprojekt des Ministers Schwarz-Schilling gescheitert ist. Der kann natürlich weiter Milliarden verpulvern, aber er wird nicht das erreichen,

was er erreichen will. Insofern ist der Widerstand aus dem alternativen Lager gegen Neue Medien, der primär ein Widerstand gegen Kabel ist, vom Gang der Dinge längst überholt. Sehr viel wichtiger als das Kabel als Distributionsmedium für audiovisuelle Waren wird der direkt sendende TV-Sat(ellit) sein, der ab Ende 1986 über dem Äquator stehen wird.

Warum überhaupt da oben mitmachen, wo wir doch prinzipiell gegen Fernsehen, gegen bloß mittelbare, einseitige Kommunikation sind?

Es ist nicht so, daß wir die Stelle, wo wir kämpfen müssen, raussuchen können: Die wird uns vorgegeben. Wenn wir nicht ein Stück davon abkriegen, ein Stück unserer Kontrolle, dann ist da oben zu, dann verlieren wir den Kampf um die Köpfe! Und der wird auf dem TV-Sat ausgetragen, leider nicht auf den Straßen. Es ist leider nicht so, daß sich „Neue Medien“ wie ein neuer Kontinent hinten am Horizont aus dem Wasser schiebt und ich als Filmemacher — oder ich als Grüner — überlege mir, ob ich mit meinem Motorboot dahin fahre oder nicht. Das Dumme ist ja, daß sich dieser Kontinent genau unter unseren Füßen aus dem Boden schiebt.

Worum es letztlich geht, ist ja nicht ein paar Programme mehr oder weniger, sondern die Privatisierung der Öffentlichkeit im Sinne einer umfassenden Manipulation, im Sinne einer vollständigen Abrichtung des Menschen darauf, nicht mehr Produzenten, sondern nur noch Konsumenten ihrer Erfahrungen, ihres Lebens zu sein. Im öffentlich-rechtlichen Fernsehen, das eigentlich das dominierende Werbemedium sein könnte, sind der werbetreibenden Wirtschaft sehr enge Grenzen gezogen: Sonntags gar keine Werbung, unter der Woche nur zwischen sechs und acht Uhr.

Dazu sind neue Fernsehprogramme erfunden worden: Man kanalisiert, kapitalisiert den Überdruck an Werbenachfrage und man entwickelt gleichzeitig neue Formen: Sponsorentum, Unterbrecherwerbung, eine Quizshow, in der bestimmte Produkte von bestimmten Firmen als Preise vergeben werden oder eine „Bravo“-Talkshow. Eine „Bunte“-Talkshow von Burda gibt es schon im SAT1-Programm: Von da fehlt nur wenig bis zum „BMW-Automagazin“. Also: Die Scheidelinie, die im öffentlich-rechtlichen Fernsehen gezogen wird zwischen bezahlter, absichtlicher Lüge und dem Programm, welchem die Leute im Laufe der Jahre vertrauen, weil sie wissen, dort wird wenigstens nicht absichtlich gelogen, bezahlt gelogen, diese Trennlinie soll durchlöchert, aufgehoben werden.

Wo bezahlt gelogen wird, kann ich es einschätzen.

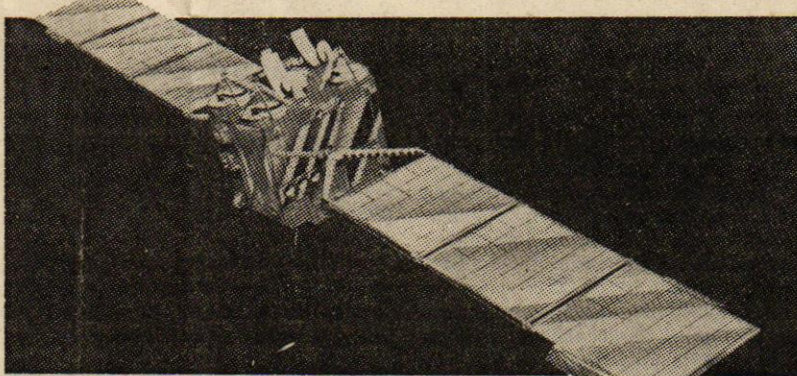
Genau. Im jetzigen Programm ist klar, was lügt, was eine interessierte Berichterstattung und was eine „objektive“ Darstellung sein soll. Gerade das wollen sich die Privaten mit ihren Programmen zunutzen machen, indem sie die Grenzen aufheben und sich den Bonus, den sich die öffentlich-rechtlichen Anstalten für ihr Programm im Laufe der Jahre erworben haben, für sich ausnützen. Man kann flink sein. Kann heute sagen, das und das ist heute passiert, da schicke ich drei Leute mit der Video-Kamera hin und die rufen nicht erst beim Gewerkschaftsvorstand an und handeln die Überstundenpauschale aus. Das ist eben auch ein Element von öffentlich-rechtlichem Fernsehen.

Wie weit sind denn die Planungen mit der WAZ, dem WDR konkret gediehen?

Die Verträge liegen in den Grundzügen fest, sind aber noch nicht unterzeichnet. Es ist eine von allen drei Gruppierungen getragene gemeinsame Absicht, dies in einhalb Jahren zu realisieren. Bei der WAZ kommt hinzu, daß sie im Gegensatz zu den konservativen Verlagen ein essentiell sozialdemokratischer Konzern ist. Die Führungsgarnitur der WAZ, auch die für Neue Medien (Günther Muggenburg und Dieter Struve, Ex-Filmbeauftragte des Berliner Senats), ist sozialdemokratisch. Obwohl die WAZ stinkreich ist, ist es ein sozialdemokratischer Konzern im Ruhrgebiet, der trotz geringerem Umsatz mehr Profit im Jahr erwirtschaftet als Bertelsmann. Ein kapitalkräftiges Unternehmen ohne Affekt. Du kannst in NRW natürlich auch keinen Zeitungskonzern gegen die SPD machen: NRW ist ein strukturell sozialdemokratisches Land. Schon deshalb ist die WAZ geneigt, einer Koalition unter dem Schutz und der Ägide der sozialdemokratischen Landesregierung beizutreten.

„Schneller Kanal“ per Satellit

Interview mit dem Film- und Medienjournalisten Kraft Wetzel

Der ECS-1 Satellit, 38.319km über Ludwigshafen

Wie soll die Programmaufteilung aussehen?

Die drei Gruppierungen sagen der Reihe nach, welchen Termin, welche Zeit sie haben wollen. WAZ und WDR ziehen natürlich als erste das Los. Das geht so: Ich bekomme einen Zwei-Stunden-Slot, am Samstagabend, 20 bis 22 Uhr, der nächste sucht sich einen raus, usw. Das wird einmal gemacht, dann ist die Programmzeit verteilt. Jeder ist für sein Drittel selber verantwortlich, die Lizenzen werden von der NRW-Landesregierung vergeben. Die AKS wird ihr Kontingent von insgesamt 850 Stunden im Jahr verteilen an die, die Lust haben, dieses Programm zu füllen. An die wird eine einzige Bedingung gestellt: daß sie nicht Konzern und nicht Anstalt sind.

Der Produzent muß selbst die Finanzierung für „sein“ Programm übernehmen wie im „offenen Kanal“?

Ja, gewissermaßen. Aber wir finden es attraktiver in einem Programm zu sein, was von zwei starken Partnern mitgetragen wird, was ein Minimum an Publikumsakzeptanz gewährleistet. Mit anderen Worten: Die WAZ wird uns mit hochziehen, neben WAZ und WDR sitzen wir automatisch in der Hauptsendezeit — statt ganz unter uns im Minderheitengetto eines „offenen Kanals“.

Wie wollt ihr die 850 Stunden in eine Programmstruktur bringen?

Eine Struktur wird es nicht von oben geben, die wird sich nur von unten herausbilden können, von denen her, die das Programm tatsächlich machen, aus der Vielfalt, die da von unten aus dem gesellschaftlichen Raum kommt. Wer nicht regelmäßig senden will, muß sich mit anderen Partnern zusammenschließen, damit sie zusammen gewährleisten können, daß sie eine Stunde in der Woche oder im Monat auf die Beine kriegen.

Es wird ja am Anfang nicht das Problem sein, diese 850 Stunden gerecht zu verteilen, sondern eher sie zu füllen. Denn zunächst wird es ein Defizitgeschäft, das sich eigentlich nur wenige leisten können. Die Frage ist eher, wie kriegen wir die Leute dazu, zum jetzigen Zeitpunkt bereits Programme zu produzieren. In Berlin z.B. flottieren ja nun tausend potentielle Filmemacher herum, sei es von

WDR und WAZ und AKS?

Bei den Verhandlungen der Ministerpräsidenten der Länder über einen Staatsvertrag zur Neuordnung des Rundfunkwesens geht es unter anderem um die Nutzung der ersten vier Kanäle eines direktstrahlenden Satelliten, der in ungefähr zwei Jahren oben auf seiner Orbitstation stehen wird. Einer der Kanäle ist reserviert für 16 digitale Hörfunkprogramme, darunter auch ein paar private. Drei Kanäle stehen für TV-Programme zur Verfügung. Bisher gibt es dafür keine klaren Anbieterformationen. Deshalb hat sich die Ministerpräsidentenkonferenz lediglich auf einen Proporzschlüssel geeinigt: Die CDU-Länder vergeben zwei Kanäle, die SPD-Länder einen. Auf den spitzt die WAZ, der WDR und die „Anstalt für Satelliten- und Kabelkommunikation“ (AKS). Gedacht ist an das Modell einer Medien GmbH in NRW. Für die AKS führte Alexander Kluge die Verhandlungen mit dem WDR und WAZ-Konzern. In einem Interview mit der Fachzeitschrift „Neue Medien“ hat der scheidende Intendant des WDR von Sell die Verhandlungen bestätigt: „Die Sondierungen finden in der Tat mit diesen beiden Partnern statt.“ Ob es zu einer Kooperation zwischen öffentlich-rechtlicher Anstalt und privaten Anbietern tatsächlich kommt, ist jedoch noch offen.

der DFFB oder andere. Um die Leute zu motivieren, Programme zu machen, müssen wir ein Konzept entwickeln, wie wir uns zusätzliche Amortisationschancen woanders aufzutun: Stichwort „terrestrische Rückbindung“. Wir glauben ja letztlich nicht dran, daß Telekommunikation das Richtige ist. Telekommunikation ist wie eine Ferntrauung, eine Abstraktion. Letztlich wollen wir dazu beitragen, daß der Anteil an wirklicher, lebendiger

Schneller Kanal

„Kulturkanal“ steht in mehreren Protokollen der Ministerpräsidenten, bei denen ja um die Neuordnung der Medienlandschaft gerangelt wird. „Kulturkanal“ ist eine Erfindung von Lothar Späth, gemeint als Kunst am Bau. Es soll sozusagen alles verteilt werden, aber es muß auch noch was Gutes geben. Der Fortschritt soll auch seine angenehmen Seiten haben. Konzepte gibt es dafür nicht, es geht letztendlich nur darum, die ganzen Kulturfuzzis „irgendwie“ auch zu berücksichtigen. Die AKS-Leute wollen aber keine Kunst am Bau sein. Sie nennen ihr Projekt lieber „Schneller Kanal“. Schnell bezieht sich auf die Schnelligkeit von Entscheidungen, wann etwas wie in diesem Programm gemacht werden kann.

Kommunikation unter Anwesenden sich ausweitet, daß Tele-Kommunikation zurückgeht. Darum wollen wir in unseren TV-Programmen für Formen der klassischen Öffentlichkeit werben, die Leute gleichsam von der Glotze weglocken.

Zum Beispiel: Bei uns sind ja die Bühnen mit dabei. Wenn jetzt der Peter Stein oder der Intendant der Bühnen in München, der August Everding, ein Programm macht, dann wird das tendenziell immer eines sein, das das Interesse der Fernsehzuschauer weckt an dem wirklichen Ereignis, von dem es handelt und um das herum dieses Programm überhaupt nur entstehen konnte. Unser Programm soll letztlich dazu beitragen, daß Leute motiviert werden, die Angebote von klassischer Öffentlichkeit wahrzunehmen. Was wir uns an Programminhalten vorstellen, sind ja alles keine Programme, die so tun, als fände das Leben in der Glotze statt. Das sind immer abgeleitete Programme. Wir können nicht davon ausgehen, daß der Schlöndorff, auch wenn er der großzügigste Mensch wäre, seine nächsten Produktionen in unserem Kanal abfeuert. Er sitzt jetzt z.B. in New York und verfilmt den „Tod des Handlungsreisenden“ von Arthur Miller mit Dustin Hoffmann in der Hauptrolle. Den Film kriegen wir nie.

Was wir uns aber vorstellen können, ist, daß zum Kino-Start dieses Films der Schlöndorff ein Programm um diesen Film herum macht. Ein anderes Beispiel: Reinhard Hauff sitzt in der Lüneburger Heide und dreht 'ne Szene von nem Kriminalfilm, den hat er für den WDR produziert. Hinter ihm fängt der Wald an zu brennen. Da gingen grade die Waldbrände los. Er dreht aber die Kamera nicht rum und nimmt das jetzt mit, weil es nicht im Produktionsplan steht. Künftig, wenn sich das erstmal durchgesetzt hat, werden natürlich diejenigen, die sowieso was für andere produzieren, dann solche Sachen mitnehmen, weil sie wissen, daß sie eine Verwendung dafür haben. Die meisten Filmemacher filmen ja nicht bloß diesen einen Film, sondern die filmen alles mögliche, tagebuchartige Sachen, Beobachtungen, die dann mal einfließen in Filme, meistens aber nicht.

Gibt's denn von eurer Seite irgendeine Programmstrukturvorstellung?

Wir wollen ja wegkommen von einer Struktur, wie sie Anstalt und Konzern haben, bei der einige wenige Leute sich etwas ausdenken und viele andere Leute das dann zu machen haben. Wir können

höchstens Impulse geben und Basis-Aktivitäten koordinieren. Die wesentliche Arbeit besteht doch nicht darin, Ideen von oben auszubringen, sondern die vorhandenen Ideen zu realisieren, sich mit Leuten zusammenzutun, die Produktionsmittel, Fähigkeiten, Zeit und etwas Geld haben. Alexander Kluge, Edgar Reitz, Franz Greno, ich und andere werden höchstens Koordinationsfunktionen übernehmen. Selbst wenn wir wollten, könnten wir die Leute gar nicht zwingen, irgendetwas zu machen, weil es kein zentrales Geld geben wird. Und wenn du kein Geld hast, kannst du auch niemandem sagen, was er machen soll. Du kannst nur Ideen in den Raum setzen, gute Leute miteinander verkuppeln etc. Vor allem versuchen wir zur Zeit erst einmal den Prozeß der Diskussion, der Ideenentwicklung bei denen, die Programme machen können, in Gang zu bringen. Drum rede ich ja auch mit Euch!

Gibt es Geldgeber, die die Produktion von 850 Stunden Fernsehen im Jahr finanzieren könnten?

Was die Finanzierungsprobleme angeht, so muß man sie dort lösen, wo sie auftreten. Diejenigen, die eine bestimmte Vorstellung von einem Programm haben, müssen sich im gesellschaftlichen Raum umsehen, wer ein Interesse daran hat, daß es dieses Programm gibt, und wer in der Lage ist, es mitzutragen. Ich kann mir gut vorstellen, daß die Grünen, die ja erhebliche Gelder haben, ein Interesse daran haben werden, daß das, was z.B. im Parlament diskutiert wird, was sie da an Initiativen einbringen, was sie für wichtig halten, auch im Fernsehen vorkommt: Z.B. eine Stunde Video-Mitschnitt aus dem Parlament, was sich relativ billig produzieren ließe; die ganzen Diskussionen werden ja sowieso mitgeschrieben. Sowas findet bei uns im Fernsehen ja nicht statt. Es ist absolut irre, was die Grünen da im Parlament so manchmal in Bewegung setzen, wenn da die Zwischenrufe losprasseln und Saalverweise kommen, das ist live action zum Null-Tarif!

Aber das ist dann quasi Werbung?

Wir dürfen uns nichts vormachen. Natürlich werden die Sponsoren und die Koproduzenten, die ja jeweils zu finden sein werden, nicht desinteressiert sein, sonst gäben sie ihr Geld nicht dafür her, sonst tragen sie es ins Kaufhaus oder Cafe. Das ist auch nichts Schlimmes, solange kein Hehl daraus gemacht wird. Das gilt für alle Programme.

Satellitenfernsehen reicht ja auch über Deutschland hinaus. Damit gibt's dann auch Kooperationsmöglichkeiten mit anderen Ländern.

Wir sind ja nicht das einzige Land, in dem es eine reiche alternative Szene gibt, mit audiovisueller Produktion. Ich kenne zum Beispiel die englische Szene sehr gut. Da läuft seit fast einem Jahr der Bergarbeiterstreik. Der findet bei uns im öffentlich-rechtlichen Fernsehen nicht statt, was eine Riesenschweinerei ist, weil dieser Streik objektiv fast noch wichtiger als der Streik um die 35-Stunden-Woche war, den die Gewerkschaften ja fast verloren haben. Nun gibt es in England zahlreiche linke Videogruppen, die haben -zig Bänder für die Minenarbeiter-Gewerkschaft produziert. Es wäre eine Kleinigkeit, die zu untertiteln oder zu synchronisieren, dazu ein paar einzuladen, die dabei sind oder waren und was drüber erzählen, und die würden uns auch nichts kosten, weil die dankbar wären, Millionen von Leuten zu erreichen. Das wäre eine geile Sendung! Und sie hätte einen politischen Effekt, der sich unmittelbar auf den Postscheckkonten der Solidaritätskomitees niederschlagen würde.

Wie soll es laufen?

Wir möchten über solche Einzelheiten noch nicht diskutieren, weil sonst die ganze Aufmerksamkeit darauf gerichtet wird, und Verteilungskämpfe ausbrechen. Dann sagen die Grünen, wir müssen mindestens 50% haben und die Frauen sagen auch, wir müssen 50% haben, und die Schwulen wollen 20%. Produzieren tut von denen, die da dann loschreien, am Ende doch keiner. Grundsätzlich aber soll jeder produzieren können. Es wird keine Zensurinstanz geben, die sagt, das geht und das nicht. Das sollen die Zuschauer entscheiden, und von denen wird sich von alleine eine Rückkopplung ergeben.

Wie soll die Werbung gehandhabt werden?

20% der Sendezeit ist für Werbung einkalkuliert.

Das Gespräch führten Max Thomas Me und Benedict M. Mülk

Die neue Taktik der sandinistischen Armee im Kampf gegen die Contra

Nicht mehr vertreiben, sondern aufreiben heißt der Befehl

Berlin (taz) — Der Krieg zwischen den antisandinistischen Contras und der nicaraguanischen Armee findet auf beiden Seiten weitgehend als irregulärer Krieg statt. Auf der sandinistischen Seite operieren die „Bataillone für den irregulären Kampf“ (BLI). Das sind Einheiten ohne Kasernen oder Büros, die nie demobilisiert werden und ständig im Einsatz sind. Nach einer militärischen Operation wenden sie sich der nächsten zu.

Seit kurzem verfolgen die Sandinisten eine veränderte Taktik der Contra gegenüber. Die fünf BLIs von jeweils 600 Mann, die in der hier geschilderten Großoperation im Einsatz waren, hatten die Weisung erhalten, den Feind nicht mehr nur nach Honduras zurückzudrängen, sondern ihn einzukreisen und zu schlagen. Möglich ist diese Taktik erst seit der Einbeziehung von Wehrpflichtigen in großem Umfang, die im Sommer letzten Jahres begann. Einen Eindruck von den Kämpfen in der „1. Militärregion“ im Norden Nicaraguas gibt der Bericht unseres Korrespondenten Leo Gabriel von Ende Januar.

San Juan del Rio Coco (taz) — „Die Angst der Contras, sich uns in einer direkten Konfrontation zu stellen, macht es uns auch so schwer, ihnen nachzustellen“, sagte Sandinistenkommandant Manuel Salvatierra, der gerade eine der größten Offensiven der nicaraguanischen Armee durchführte. Unter seinem Befehl befanden sich seit Mitte Januar ungefähr 5.000 Mann von den Spezialeinheiten der sogenannten „Batallones de Lucha Irregular“ (BLI) und etwa 2.000 von den örtlichen Volksmilizen. „In diesem gebirgigen Terrain ist es viel schwieriger, den Feind auszukundschaften. Da brauchen wir eine größere Anzahl von Kräften als anderswo“, erklärte Salvatierra und fügte hinzu, daß er deshalb die Offensive auf einem nicht einmal 120 Quadratkilometer großen Gebiet führt, wo er die Anwesenheit von etwa vierhundert Contras vermutet. Das Ziel dieser neuen sandinistischen militärischen Strategie ist es, immer größere Kontingente von Contras vor sich „herzuschieben“ und ihnen bei ihrem Rückzug nach Honduras sowie Schlachten als möglich zu liefern. Um dieses Ziel zu erreichen, hat sich die oberste Führung des sandinistischen Volksheeres (EPS) dazu entschlossen, alle einem Staat zur Verfügung stehenden Mittel in zeitlich und räumlich konzentrierter Form einzusetzen: die vor allem in den Städten vielkritisierte allgemeine Wehrpflicht des „Servicio Militar Patriótico“ (SMP) gibt der Armee die Möglichkeit, Zehntausende von Soldaten zu mobilisieren, um die für ihre Offensivstrategie erforderliche numerische Überlegenheit ins Feld führen zu können. Andererseits versuchen die Sandinisten, ihre technologische Überlegenheit auszuspielen, die sich daraus ergibt, daß sie als reguläre Armee auch teilweise ihre Panzer und ihre schwere Artillerie einsetzen kann; obwohl diesem „Heimvorteil“ im gebirgigen Terrain des Nordens von Nicaragua enge Grenzen gesetzt sind. Aus dem gleichen Grund wird auch die sandinistische Luftwaffe nur sehr sparsam und meist nur zum Truppentransport eingesetzt. „In den Bergen können unsere neuen sowjetischen Kampfhubschrauber (vom Typ Mi-28) in die Kämpfe nur unterstützend eingreifen. Die Entscheidung fällt aber immer im Kleinkampf der Infanterie“, sagt Salvatierra.

Wie real die Schwierigkeiten der nicaraguanischen Armee bei der Bekämpfung der konterrevolutionären sog. „Demokratischen Kraft Nicaraguas“ (FDN) sind — die zwar die Taktik der Guerilla verwendet, im übrigen aber wie eine reguläre Armee strukturiert ist —, wurde unserer Gruppe von sechs Auslandsjournalisten, die wir zum erstenmal Zugang zu den lokalen und regionalen Kommandostrukturen bekamen, erst klar, als wir die Gelegenheit hatten, einen Panzerkonvoi zu begleiten. Unser Vorhaben bestand darin, auf oder in den Panzern etwa zehn Kilometer von Telpaneca zu einer Gegend namens „Lomas del Carbonal“ zu fahren, wo seit zwei Tagen heftige Kämpfe zwischen einem aus 400 Mann bestehenden Bataillon der Contras und einer Milizeinheit von etwa 600 tobten. Die Kämpfe waren derart intensiv, daß die Sandinisten nicht einmal ihren sowjetischen Raketenwerfer BM-21, die sogenannte „Katjuscha“ einsetzen konnten, der eine Reichweite von 21 km besitzt.

Das Ziel unseres aus zwei Panzern und einigen Lastwagen mit Munition bestehenden Militärkonvois bestand darin, für Nachschub zu sorgen und zu versuchen, durch den Einsatz der Panzer, den Feind auf einer hinreichend großen Distanz zu halten, damit die schwere Artillerie zum Einsatz kommen könnte. Mit ungeheurem Lärm setzten sich die beiden PT-76 Panzer in Bewegung, derart ohrenbetäubend, daß weder die aus je drei Leuten bestehende Besatzung im Inneren des Panzers, noch die etwa 30 Milizionäre, die mit uns auf dem Panzer saßen, ihr eigenes Wort verstehen konnten. Dabei war der Unterschied an Ausbildung und Kampferfahrung zwischen den Soldaten und den Milizen nur allzu augenscheinlich. Letztere waren fast alle ortsansässige Bauern, mit Ausnahme des sie kommandierenden Leutnants Monchito aus Ocotol, der sie noch vor der Abreise antreten hatte lassen, um ihnen zu sagen: „Sucht euch eine Schnur, damit ihr eure Hosen festbinden könnt, damit die nicht herunterfallen, wenn es losgeht. Und reißt euch zusammen (span: pon-ganse las pilas). Daß sie uns umbringen, wenn wir ihnen nicht zuvorkommen; das ist doch logisch, nicht wahr?“

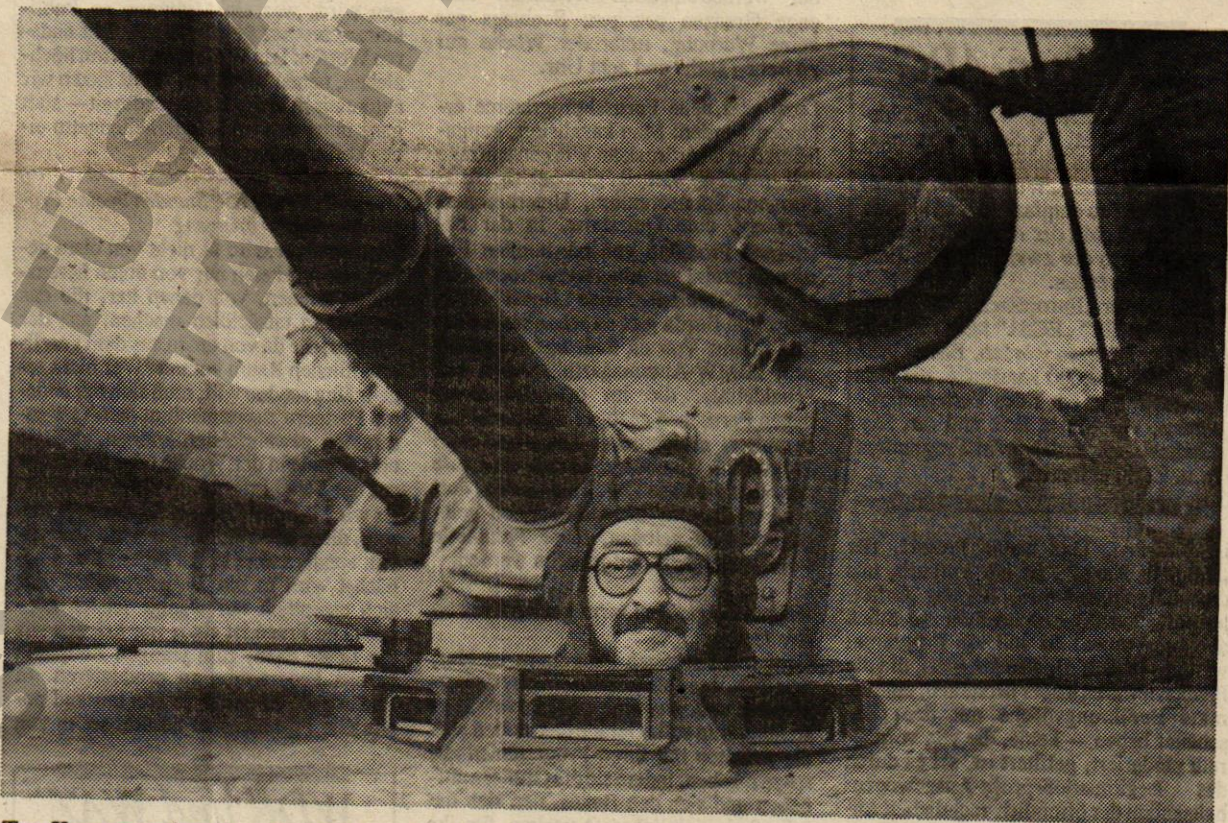
Im Schrittempo, das sich manchmal beschleunigte und manchmal vor einer Kurve verlangsamt, setzte sich unser Konvoi in Bewegung. Vornedrauf saßen die Kundschafter, die die Gegend gut

kannten und sie mit ihren Augen und manchmal auch ihren Feldstechern nach irgendeinem ungewöhnlichen Lebenszeichen absuchten. „Wir kennen die Stellen, die für einen Hinterhalt am geeignetsten sind“, sagte Monchito, der während der Kampfzeit gegen Somoza einige Anschläge dieser Art konzipiert hatte. Während wir so eine Stunde unterwegs waren, versuchte ich mir vorzustellen, von wo man auf uns schießen könnte. Dabei fiel mein Blick auf jeden Abhang, jedes Gesträuch, jedes verlassene Haus, jede Kaffeepflanzung, jedes Tal und jede Anhöhe. Dann gab ich es wieder auf, denn ich mußte mir eingestehen, daß sich in dieser Landschaft Hunderte von Contras versteckt halten könnten, ohne daß ich irgendeine Spur bemerkt hätte. In diesem Moment fiel mir ein Ausspruch Salvatierras ein, der mir gesagt hatte: „Ich kenne kein Einkreisungsmanöver, das hier wirklich funktioniert. Auf der Landkarte ja, da sieht alles leicht aus. Aber auf dem Terrain selbst ist das ganz anders: wenn wir die Talsohle besetzen, dann verschwinden sie hinterm Berg; wenn wir ihnen beide Wege abschneiden, dann gehen sie in der Mitte durch. Man bräuchte auf jedem Kilometer Hunderte von Leuten, um sagen zu können: aus diesem Kessel kommt keiner raus.“ Es war einige Minuten nach acht Uhr, als wir plötzlich trotz des Lärms der Panzer eine Maschinengewehrsalve vernahmen. In Sekundenschnelle sprangen alle Milizionäre und wir fünf Journalisten, die wir uns auf den Panzern befanden hatten (John Lantigua, ein sechster Kollege von der „Washington Post“ befand sich im Inneren des ersten Panzers) über die Böschung am Wegrand. Die Feuerkraft, die

Post' die Szene folgendermaßen: „In einem bestimmten Augenblick des Kampfes war die Gangschaltung unseres Panzers blockiert; Carlos Barrera, der Panzerführer sagte später, daß uns eine gutgezielte Panzerfaust in diesem Moment alle in Kohle verwandeln hätte können. Barrera schrie den Fahrer an, aber der verstand nicht, weil das Funkgerät, das wegen des Lärms im Panzer notwendig ist, ausgefallen war; gleichzeitig schwenkte er das Kanonenrohr und betätigte das Maschinengewehr. Der Panzer blieb etwa zwei Minuten unbeweglich, bis ein Schuß aus dem eigenen Kanonenrohr die Gänge zufällig wieder instand setzte. In diesen Minuten schlug die ohnedies zum Zerreißen gespannte Stimmung in Verzweiflung über. Das Luftfiltersystem funktionierte zwar, aber die wiederholte abgefeuerten Schüsse der Kanone und des Maschinengewehrs füllten die Luft mit Rauch und Hitze ...“ Das war genau der Augenblick, in dem ich sah, wie sich die Einstiegs Luke des Panzers öffnete und der sich erbrechende Carlos Barrera wie ein „Jack in the box“ hochschnellte und schrie: „Sie werden uns alle umbringen, aber wir werden für unser Vaterland sterben.“ Sprachs, klappte die Einstiegs Luke wieder zu und verschwand in der Versenkung. Als nach ungefähr 25 Minuten eine Feuerpause eintrat, befahl Leutnant Monchito den Rückzug. Auf sein Geheiß überquerten auch wir Journalisten den Weg; gerade rechtzeitig. Denn kurz darauf explodierte eine Panzerfaust gerade an jener Stelle, wo wir gelegen hatten. Während wir unter dem Schutz der Panzer Meter um Meter zurückliefen, hörten wir in einiger Entfernung noch viel stär-

kere Explosionen. Ich ließ mich fallen, aus Furcht, daß mich eine Granate erwischen könnte. Doch da sah ich plötzlich das lachende Gesicht Monchitos, der mir zurief: „Steh' auf; das sind unsere BM-21.“ Ich mußte an die sogenannten „Stalinorgeln“ denken, die wir tags zuvor gesehen hatten und — zum erstenmal in dieser Stunde der Angst — atmete ich tief ein.

In dem Hinterhalt starb Sebastián Martínez, ein 32-jähriger Milizsoldat aus Telpaneca, der zwei Kinder hinterläßt. Drei seiner Companeros wurden verletzt. Unter den Journalisten hatte Luis Díaz, der Kameramann von „Visnews“ einen Schuß in den Oberschenkel und ich eine lange, aber nicht besonders tiefe Platzwunde am Kopf abbekommen. Später sagte uns Comandante Salvatierra, daß die Contras bei dem Hinterhalt 17 Verluste zu verzeichnen hatten, fast alle Opfer der 67-mm-Kanonen unserer Panzer. Einige Tage nach der Beendigung der Operation, die den Beginn einer längerfristigen militärischen Großoffensive der nicaraguanischen Armee darstellte, zeigte sich das nicaraguanische Verteidigungsministerium zufrieden mit den Resultaten: In mehr als 30 Konfrontationen wurden den Contras insgesamt 81 Verluste zugefügt. Außerdem mußte die aus 400 Mann bestehende Einheit der Regionalkommandos der FDN „Diriangan“ und „Segovia“ aus dem Operationsgebiet fliehen; und zwar nicht nach Honduras, sondern in die sechste Militärregion, wo sie von anderen sandinistischen Militäreinheiten „empfangen“ werden, die es sich zum Ziel gesetzt haben, ihre Organisationsstruktur völlig zu brechen.

Taz-Korrespondent Leo Gabriel vor der Abfahrt des Panzerkonvois

Foto: apia

Bundeswehrübergriffe während der Störmanöver '84 Anklage gegen das Opfer

Hildesheim (taz) — Ein Gerichtsreferendar aus Brüggen bei Hildesheim, der während der NATO-Herbstanöver '84 von Bundeswehrsoldaten mißhandelt worden war (taz vom 27.9.84), ist von der Staatsanwaltschaft Hildesheim wegen gefährlicher Körperverletzung, Beleidigung, Bedrohung und falscher Verdächtigung angeklagt worden. Seine eigene Strafanzeige, die er zusammen mit seiner ebenfalls verletzten Freundin gestellt hatte, wurde eingestellt. Die Vorgänge waren von den Beteiligten unterschiedlich dargestellt worden. Die Schilderungen der Bundeswehrangehörigen paßten jedoch besser in das Weltbild der Staatsanwaltschaft. „Sie wirkten glaubwürdiger, plausibler und lebensnaher, entsprechend der Situation, die man sich vorstellen kann“, erläuterte der Leitende Oberstaatsanwalt Joachim Schulz vor der Presse. Die beiden Manövergegner hätten hingegen hysterisch gewirkt und unfähig zu einer realistischen Einschätzung der Situation. Widersprüche in den Aussagen der Soldaten, die behaupteten, völlig grundlos von dem Gerichtsreferendar mit einem Knüppel bedroht und geschlagen worden zu sein, wurden zu ihren Gunsten bewertet. Die Staatsanwaltschaft schloß daraus, daß die Aussa-

gen nicht abgesprochen seien. Der eine Offizier, der nach Aussagen der Friedensbewegten den Mann mit einer Pistole bedroht und später mit einem Spaten verprügelt hat, wurde als besonders glaubwürdig eingestuft. Er hatte nämlich zugegeben, daß er unbefugt polizeiliche Aufgaben wahrnehmen wollte, als er das Grundstück der Manövergegner aufsuchte, um dort wegen eines angeblich von Demonstranten beschädigten Panzers zu ermitteln. Daß die Manövergegner mehrmals telefonisch die Polizei um Hilfe baten gegen eine „paramilitärisch gekleidete Person, die mit einer Pistole droht“, sprach dagegen nicht für ihre Glaubwürdigkeit, sondern paßt nach Ansicht des Staatsanwaltes „gut zu jemand, der bundeswehrfeindlich ist“. Für die beiden friedensbewegten Brügger hat inzwischen ihre Anwältin, Barbara Klawitter (Hannover), Beschwerde eingelegt gegen die Einstellung ihrer Strafanzeige. Sie hatten Strafantrag gestellt wegen Körperverletzung, Hausfriedensbruch, Sachbeschädigung, und Freiheitsberaubung. Die Beschwerde stützt sich vor allem auf die Tatsache, daß eine wichtige Zeugin, die Freundin des Referendars, von der Staatsanwaltschaft überhaupt nicht vernommen worden ist. bc

IMPRESSUM

Die Tageszeitung Berlin erscheint Montag bis Samstag.
Verleger: taz Verlags- und Vertriebs GmbH, Berlin, 1000 Berlin 65, Wassert. 11-12.
Sämtliche Nachdruckrechte beim Verleger.
Druck: Bartholdy & Klein, Berlin 20
Verantwortlicher Redakteur I.S.d.bln.Pg.: Thomas Hartmann
(für Beiträge, die mit vollem Namen gekennzeichnet sind, übernimmt der Autor die Verantwortung.)
Verantwortlicher Redakteur für den Berlin-Teil: Johann Legner
Zentralredaktion und Anschrift aller Verantwortlichen: 1000 Berlin 65, Wassert. 11-12.

Regional-Redaktionen:
4630 BO, Pl. 10 25 68 ☎ (0234) 33 15 33;
8000 F 90, Hamburger Allee 45 ☎ (069) 77 89 41;
7800 FR, Habeburgstr. 9 ☎ (0714) 55 35 94;
3000 H, Odeonstr. 2 ☎ (0511) 1 38 61;
2000 HH 50, Nienstedter 32 ☎ (040) 39 11 88;
6900 HD, Schillerstr. 28 ☎ (06221) 15 569;
5000 K 1, Lindenstr. 17 (HH) ☎ (0221) 24 71 74;
8000 M 2, Fliegenstr. 4 ☎ (089) 28 84 80;
8500 NU 30, (FRAZ-taz), Fintelwiesenstr. 8/HH ☎ (0911) 47 26 67 und 47 14 56
7000 ST 1, Rosengartenstr. 33 ☎ (0711) 420 10 61;
5300 BN (Bonner Büro), Kurt-Schumacher-Str. 1 ☎ (0228) 21 80 82

Herstellung: contrapress Satz- und Druck GmbH, Berlin.
Eigenvertrieb durch die Herausgeber.
taz-Archivdienst: Informationsdienst (ID) - Altern. Medienzentrum, Hamburger Allee 45, Postfach 900343, 6 Fm 90, ☎ 069/70 43 52, Mo-Fr 13-16 Uhr.
Spendenkonto: Freunde der alternativen Tageszeitung e.V./Pöschel Berlin-West, Kto-Nr.: 43 45 75-109
BITTE KEINE ABOGELDER
AUFS SPENDENKONTI!

Anzeigenverwaltung: Dorothea Kießling (verantw.), Compress GmbH, 1000 Berlin 65, Wassert. 11-12, ☎ (030) 4609-238, Mo-Fr von 9-16 Uhr. (Nicht für Kleinanzeigen!) Zur Zeit gilt die Anzeigenpreisliste Nr. 9 vom 1.10.83.

Die Redaktionen in Berlin sind an den Tagen So. bis Fr. besetzt - Sa. nicht!

☎ 030/4609 -

Nachrichtenredaktion: -220 von 9-19
Inland: -265/-238/-234 von 9-16
Frauen: -225/-237 von 9-16
Internationale: -242/-241 von 9-16
Betrieb/Gewerk.: -228 von 9-16
Ökologie: -233/-256 von 9-16
Kultur: -244/-226 von 10-16
Wiese und Leserbriefe: nur schriftlich von 11-16
Foto: -221 So-Do von 11-15
Abos: -217 von 11-19
Berlin-Teil: -252 von 11-19
Berliner Szene: -250 von 12-18
Lokalprarie: -243/-247 von 10-14

tele: 182 791 comp d
tele: 185 938 taz d
Telefax: 030/463 97 08

Bitte bei jedem Schreiben an die Tageszeitung den zutreffenden Bereich: (z.B. Abo oder Wiese oder Öko usw.) auf dem Briefumschlag angeben - und bei Abo-Rückfragen die Abo-Nr. nicht vergessen!!! Für unverlangt eingesandte Manuskripte und Fotos übernehmen wir keine Haftung (Rückporto beilegen!).

Taz-Inis

5300 Bonn 1, c/o Uwe Zappel, Heerstr. 81
4800 Bielefeld, August-Bebel-Str. 16-18
☎ (0521) 17 90 82
2300 Kiel 1, Königsweg 7
☎ (0431) 63 143 (abends: 68 44 70 - Jürgen)
7750 Konstanz, c/o Nebelhorn, Schottenstr. 3
☎ (07531) 229 84

Eigentumsvorbehalt

sch diesem Eigentumsvorbehalt ist die Zeitschrift so-ge Eigentum des Absenders, bis sie dem Empfänger persönlich ausgehändigt worden ist. „Zur Habeb-“ ist keine persönliche Aushändigung im Sinne Vorbehalts. Wird die Zeitschrift dem Empfänger persönlich ausgehändigt, ist sie dem Absender mit Grund der Nichtaushändigung zurückzusenden.